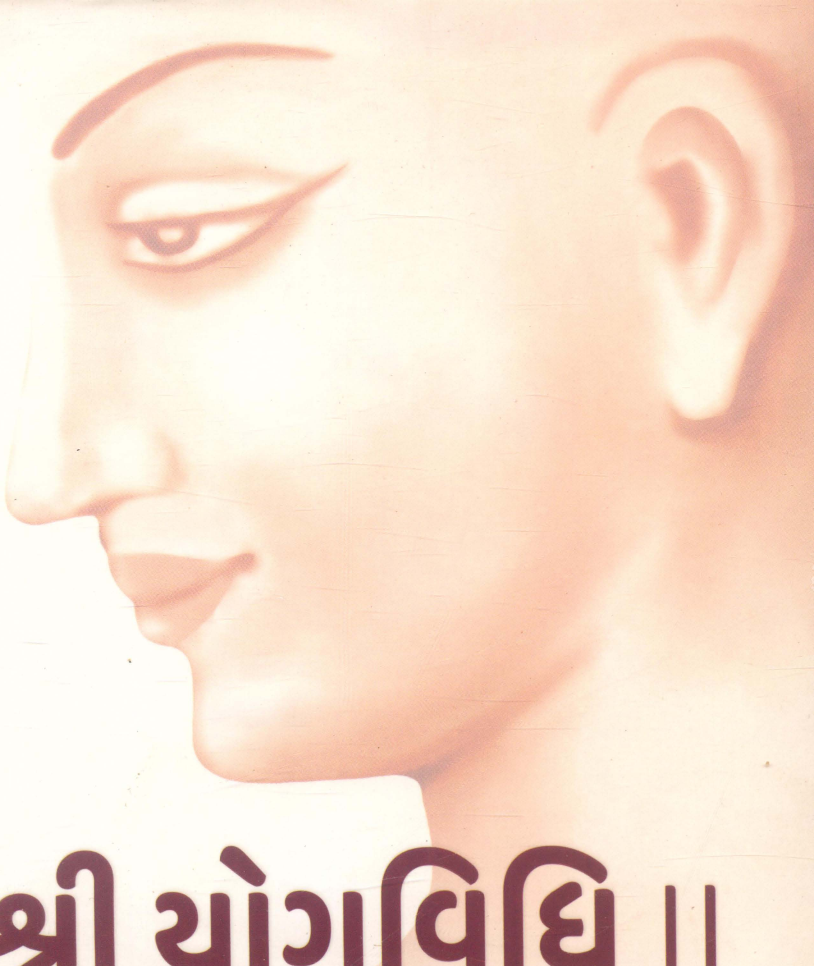

॥ શ્રી યોગવિધિ ॥

(દીક્ષા-વડીદીક્ષા વિધિ, ઉત્કાલિક-કાલિક યોગવિધિ, પદ-પ્રદાન વિધિ વગેરે)

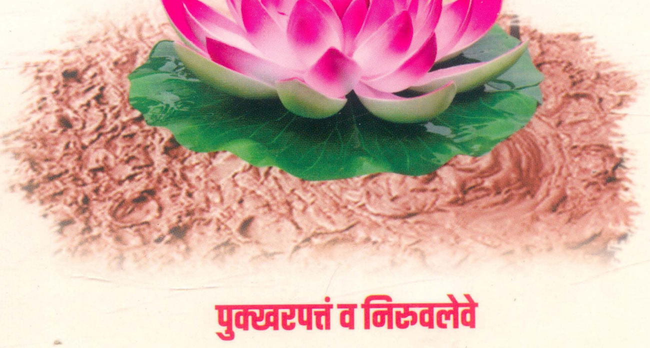

पुक्खरपत्तं व निरुवलेवे

સંસાર કાદવથી નિર્લેપ પદ્મ જેવા શ્રમણોને વંદન

॥ चउवीसं पि जिणवरा तित्थयरा मे पसीयंतु ॥
॥ ॐ ह्रीँ श्री धरणेन्द्र-पद्मावती परिपूजिताय श्री फलवृद्धि पार्श्वनाथाय नमः ॥
॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइ-महावीर-वद्धमाणसामिस्स ॥
॥ अनंतलब्धिनिधानाय श्री गौतमस्वामिने नमः ॥ ॥ गणसंपत्समृद्धाय श्री सुधर्मास्वामिने नमः ॥
॥ योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धि-कीर्ति-कैलास-सुबोध-मनोहर-कल्याण-पद्म-अरुणोदय-अरविंदसागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥
॥ ऐँ नमः ॥

❄ શ્રી યોગવિધિ ❄

(દીક્ષા-વડીદીક્ષા વિધિ, ઉત્કાલિક-કાલિક યોગવિધિ, પદ-પ્રદાન વિધિ વગેરે)

❄ સંકલન-સંપાદક ❄

પંચાંગગણિતજ્ઞ આચાર્યદેવ
શ્રી અરવિંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના
શિષ્ય
ગણિવર્ય શ્રી અમરપદ્મસાગરજી મ.સા.
મુનિવર્ય શ્રી મુનિપદ્મસાગરજી મ.સા.

❄ પ્રકાશક ❄

શ્રી શાંતિધામ જૈન તીર્થ
વટવા પોલિસ સ્ટેશન સામે,
વટવા-નારોલ રોડ, અમદાવાદ-382440

* **પુસ્તક નામ** : શ્રી યોગવિધિ

* **આવૃત્તિ** : પ્રથમ

* **પ્રકાશન** : વીર સં. 2547, વિ. સં. 2077,
ઇ. સ. 2021

* **ટાઈપ સેટિંગ** : આચાર્ય શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર,
કોબાતીર્થ

* **મુદ્રક** : જૈનમ્ ગ્રાફીક્સ, અમદાવાદ

પ્રકાશક-પ્રાપ્તિસ્થાન

શ્રી શાંતિધામ જૈન તીર્થ
વટવા પોલીસ સ્ટેશન સામે,
વટવા - નારોલ રોડ
અમદાવાદ - 382440

પુસ્તક પ્રકાશન

શ્રી શાંતિધામ જૈન તીર્થ, વટવાના
જ્ઞાનનિધિમાંથી આ
પુસ્તકનું પ્રકાશન થયેલ છે.

❄ દિવ્ય આશીર્વાદ દાતા ❄

યોગનિષ્ઠ આચાર્યદેવેશ
શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
પ્રશમરસ પયોનિધિ આચાર્યદેવેશ
શ્રી કીર્તિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
ગીતાર્થ ગૌરવ આચાર્યદેવેશ
શ્રી કૈલાસસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
શાસન પ્રભાવક આચાર્યદેવેશ
શ્રી સુબોધસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
પરમાત્મભક્તિરસિક આચાર્યદેવેશ
શ્રી કલ્યાણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા

❄ શુભ આશીર્વાદ દાતા ❄

પંચાચાર પવિત્ર આચાર્ય ભગવંત
શ્રી મનોહરકીર્તિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
પ્રવચન પ્રભાવક આચાર્ય ભગવંત
શ્રી પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
જ્યોતિર્વિદ્ આચાર્ય ભગવંત
શ્રી અરુણોદયસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા
પંચાગ ગણિતજ્ઞ આચાર્ય ભગવંત
શ્રી અરવિંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા

ગણિવર્ય શ્રી અમર પદ્મ સાગરજી
મુનિવર્ય શ્રી મુનિપદ્મ સાગરજી -
મ.સા. આદિ ઠાણા સર્વે
સસ્નેહ સુખશાતા પૃચ્છા
આપશ્રીનો પત્ર મળ્યો.
આપશ્રીએ યોગોદ્વહન માટેની
યોગવિધિ પદપ્રદાન - દીક્ષા. વડીદીક્ષા
આદિનું શ્રેષ્ઠ સંકલન કર્યું છે.
તે અંતરના અનુમોદનીય છે.
સ્વ. પર સમુદાય માટે પણ ખુબજ -
ઉપયોગી બની રહેસે.
પુસ્તક પ્રકાશન પ્રસંગે મારા અંતરના
આશિર્વાદ
આપ સર્વેના સ્વાસ્થ્ય સારા હસે.
મારા યોગ્ય સેવાકાર્ય જણાવસો

મનોહર કીર્તિ સાગર
સૂરિ

ઉદયકીર્તિ સાગર
સૂરિ

૩।૫।૨૦૨૧
ખાનપુર.

Acharya Padmasagarsuri

॥ ॐ अर्हम् ॥

दि. 09/05/2021

जैन श्वेताम्बर तपागच्छीय श्रमण परंपरा में योगोद्वहन का अनुष्ठान आज पर्यंत अविछिन्न रूप से चला आ रहा है। सूत्र और अर्थ से आगमों का अधिकार प्राप्त करने हेतु तप की भूमिका पर गुरुनिश्रा में की जाने वाली यह मंगल क्रिया है। संयम पर्याय के अनुसार अलग-अलग आगम सूत्रों के योगोद्वहन के अनुष्ठान में प्रवेश किया जाता है। इस अनुष्ठान में सम्यक् ज्ञान की उपासना के द्वारा ज्ञानावरणीय कर्म का क्षयोपशम भी होता है। योगोद्वहन यह जैन श्रमण परंपरा का श्रेष्ठ - सर्वोच्च साधना का परिचय देता है।

योगोद्वहन के माध्यम से गुरु आशीर्वाद पूर्वक जिनागम के वांचन का अधिकार प्राप्त होता है। जिनागम के रहस्यों एवं गूढ तत्त्वों की जानकारी गीतार्थ गुरु भगवंतों के द्वारा दी जाने वाली वाचनाओं के माध्यम से प्राप्त होती है। योगोद्वहन अनुष्ठान में प्रवेश करने हेतु यह संकलन उपयुक्त रहेगा।

इस पुस्तक में दीक्षा-बड़ीदीक्षा-उत्कालिक-कालिक योगविधि एवं पद प्रदान आदि की विधियों का सुंदर-संकलन-संपादन गणिवर्य श्री अमरपद्मसागरजी म. तथा मुनिवर्य श्री मुनिपद्मसागरजी म. ने किया है जो सुंदर एवं अनुमोदनीय है। इस संकलन की खासीयत है कि इस में योगोद्वहन संबंधी अनेक बातों की अच्छी तरह से स्पष्टताएं दी गई है एवं विधि को ज्यादा से ज्यादा सुगम बनाने का प्रयास किया गया है। योगोद्वहन करनेवाले श्रमण-श्रमणीयों को इस ग्रंथ के माध्यम से सुंदर मार्गदर्शन एवं जानकारी मिलेगी तथा देवाधिष्ठित योगोद्वहन महत्तम विशुद्धिपूर्वक हो सकेंगे ऐसी मैं आशा रखता हूँ।

पद्मसागरसूरि

आचार्य पद्मसागरसूरि

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra Koba-382426. Gandhinagar

079-23276204/5 Fax : 079-23276249 kobatirth@yahoo.com +91 97266 17570

અથ પ્રાસ્તાવિકમ્...

અનાદિકાલથી અજ્ઞાન અને અવિરતિના કારણે ચારગતિ રૂપ સંસારમાં જીવનું પરિભ્રમણ ચાલ્યા કરે છે. એ પરિભ્રમણથી મુક્ત થવામાં સહુથી મહત્ત્વનું પરિબળ સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યગ્ચારિત્ર છે. સમ્યગ્જ્ઞાનના પ્રભાવે જીવને હેય-ઉપાદેય પદાર્થોનો યથાર્થબોધ થાય છે અને યથાર્થબોધના કારણે હેય પદાર્થોથી જીવ નિવૃત્તિ પામીને ઉપાદેય પદાર્થોમાં પ્રવૃત્તિરૂપ સર્વવિરતિધર્મને અંગીકાર કરીને સદ્ગુરુદેવની સમીપમાં શ્રુતજ્ઞાનની આરાધના માટે યોગોદ્વહનની મહત્વપૂર્ણ સાધના પ્રારંભ કરે છે.

શ્રુતજ્ઞાન સિવાય મતિજ્ઞાન-અવધિજ્ઞાન-મનઃપર્યવજ્ઞાન અને કેવલજ્ઞાન માટે બાહ્ય વાચના વિગેરેનું કોઈ નિયમન નથી, માત્ર શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમ માટે વાચના-પૃચ્છના-પરાવર્તના-અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. સાધકે સ્વ-પર કલ્યાણ માટે શ્રુતજ્ઞાનના વિષયમાં ઔચિત્યપૂર્વક પ્રયત્નશીલ બનવું જોઇએ. સ્વયં શ્રી તીર્થંકરદેવો પણ શ્રુતજ્ઞાનના ઉપયોગમાં વર્તતા ક્ષપકશ્રેણીના માધ્યમે લોકાલોકપ્રકાશક એવા કેવલજ્ઞાનને પામીને વચનરૂપ દ્રવ્યશ્રુતના આધારે જ ધર્મતીર્થની સ્થાપના કરતા હોય છે. શ્રી ગણધર ભગવંતો પણ શ્રુતજ્ઞાનના ઉપયોગમાં વર્તતા સૂત્રમય દ્વાદશાંગીરૂપ ભાવ શ્રુતજ્ઞાનનું સર્જન કરે છે.

શ્રી તીર્થંકરદેવો અને શ્રી ગણધર ભગવંતોની ઉપસ્થિતિ કે અનુપસ્થિતિમાં શાસનનું સુચારૂપણું દ્રવ્ય-ભાવ શ્રુતજ્ઞાનના જ આધારે છે.

સદ્ગુરુદેવોના સાન્નિધ્યમાં શિષ્યનો જેમ-જેમ દીક્ષા પર્યાય વધે અને સાથે-સાથે પાત્રતા વધે તેમ-તેમ આગમ નિર્ધારિત ક્રમ મુજબ ગુરુ-નિશ્રામાં રહીને સાધક યોગોદ્વહન કરે છે અને વાચનાદિ ગ્રહણ કરીને એ સ્વ-પરનું કલ્યાણ કરવામાં સક્ષમ બને છે. યોગોદ્વહન કર્યા વગર સ્વેચ્છાથી શ્રુતજ્ઞાનનું સંપાદન એ શ્રુતજ્ઞાનાવરણીયકર્મના બંધનું કારણ બને છે. શ્રાવકોને પણ

શ્રી પંચમંગલમહાશ્રુતસ્કંધાદિ સૂત્રોની આરાધના માટે શ્રી ઉપધાનતપની અનિવાર્યતા શાસ્ત્રવિહિત જ છે. પરમ પવિત્ર આગમોમાં સાધુ ભગવંતોને યોગોદ્વહનનો જે ક્રમ બતાવ્યો છે તેનાથી પણ યોગની અનિવાર્યતા અને આવશ્યકતા ચોક્કસપણે જણાય છે. સાધુ ભગવંતોનો પર્યાય અને પાત્રતાના પરિપાકે યોગનો ક્રમ પરમપવિત્ર આગમમાં નીચે મુજબ જણાવેલ છે.

तिवरिसपरियागस्स उ आयारपकप्पनामअज्झयणं ।
चउवरिसस्स उ सम्मं, सूयगडं नाम अंगंति ॥१॥

दसकप्पव्ववहारा, संवच्छरपणगदिक्खियस्सेव ।
ठाणं समवाओ च्चिय, दो अंगे अट्ठ वासस्स ॥२॥

दसवासस्स विवाहो, एक्कारसवासयस्स उ इमे उ ।
खुड्डियविमाणमाई, अज्झयणा पंच नायव्वा ॥३॥

बारसवासस्स तहा अरुणुववायाई पंच अज्झयणा ।
तेरसवासस्स तहा उट्ठाणसुयाइया चउरो ॥४॥

चउदसवासस्स तहा आसीविसभावणं जिणा बिंति ।
पन्नरसवासगस्स य दिट्ठीविसभावणं तह य ॥५॥

सोलसवासाईसु य एगुत्तरवूड्ढिएसु जहसंखं ।
चारण भावण महसुविणभावणा तेयग्गनिसग्गा ॥६॥

एगूणवासगस्स उ दिट्ठीवाओ दुवालसममंगं ।
संपुन्नवीसवरिसो अणुवाई सव्वसुत्तस्स ॥७॥

(श्री स्थानांगसूत्रम् – ५/१/४३३ श्री अभयदेवसूरि वृत्तौ, श्री जंबूद्वीप प्रज्ञप्ति प्रथम वक्षस्कार प्रमेयरत्नमंजूषाटीकान्तर्गत.)

અર્થ- ત્રણ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને આચારપ્રકલ્પઅધ્યયન, ચાર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને સૂયગડાંગસૂત્ર, પાંચ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને દશાકલ્પવ્યવહારસૂત્ર, આઠ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને ઠાણાંગસૂત્ર અને સમવાયાંગસૂત્ર, દસ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને વિવાહપન્નતી-ભગવતીસૂત્ર, અગિયાર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને ખુડ્ડિયાવિમાણ આદિ પાંચ અધ્યયનો,

બાર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને અરુણોપપાત આદિ પાંચ અધ્યયનો, તેર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને ઉટ્ઠાણશ્રુત આદિ ચાર અધ્યયનો, ચૌદ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને આસીવિસભાવના, પંદર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને દિટ્ઠિવિસભાવના, સોલ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને ચારણ ભાવના, સત્તર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને મહાસુમિણભાવના, અઢાર વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને તેઅગ્ગિનિસગ્ગસૂત્ર, ઓગણીસ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને બારમું અંગ દૃષ્ટિવાદ અને સંપૂર્ણ વીસ વર્ષના દીક્ષા પર્યાયવાળાને સર્વ આગમની વાચના આપવાનું શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતોએ કહેલું છે.

જો કે વર્તમાનમાં ગુરુ આજ્ઞા મુજબ જોગ કરાવાય છે.

દીક્ષા-વડીદીક્ષા, યોગ સંબંધી ક્રિયાઓ કરાવતાં અનેક પ્રશ્નો-મુંઝવણો ઉપસ્થિત થતી હતી. તેના નિરાકરણ માટે સ્પષ્ટ માર્ગદર્શનની આવશ્યકતા રહેતી હતી. **પૂજ્યપાદ ગુરુદેવ આચાર્ય ભગવંતશ્રી અરવિંદસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબે** સમુદાયના દરેક મહાત્માઓને વિધિની સ્પષ્ટતા અને ક્રમની સુગમતા મળે તે માટે અમને યોગવિધિના સંકલન-સંપાદનની પ્રેરણા કરી હતી. એના પરિણામે આ યોગવિધિનું સંકલન-સંપાદન થયું છે.

દીક્ષા-વડીદીક્ષા વિધિ, ઉત્કાલિક-કાલિક યોગવિધિ, પદ-પ્રદાન વિધિ વગેરેનું સંકલન-સંપાદન સમુદાય માન્ય **પૂજ્યપાદ સાગરજી મહારાજા**ના સમુદાયની યોગવિધિઓનો મુખ્ય આધાર લઈને કર્યું છે. તેથી તે તે સંપાદકશ્રીઓના અમો ઋણી છીએ.

પૂજ્યપાદ પંચાચાર પવિત્ર તપાગચ્છાધિપતિ **આચાર્ય ભગવંત શ્રી મનોહરકીર્તિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા**, સૌજન્યમૂર્તિ **આચાર્ય ભગવંત શ્રી હેમચન્દ્રસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબ** તથા અમારા ગુરુદેવ પંચાંગ ગણિતજ્ઞ **આચાર્ય ભગવંત શ્રી અરવિંદસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબે** પ્રસ્તુત સંકલનનું સાદ્યંત નિરીક્ષણ કરીને સમુદાયની સામાચારી મુજબનું માર્ગદર્શન અને પ્રશ્નોના સુંદર સમાધાનો આપ્યા છે. તેથી ઉપરોક્ત પૂજ્યપાદશ્રીઓના ઉપકારનું અમે કૃતજ્ઞતા ભાવે સ્મરણ કરીએ છીએ.

સમુદાયમાં યોગોદ્વહનની ક્રિયાઓ કરાવવામાં જેઓશ્રી હંમેશા અપ્રમત્ત

રહ્યા છે તેવા સરલ સ્વભાવી **આચાર્ય ભગવંત શ્રી વર્ધમાનસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબ**નું આ પ્રસંગે ભાવપૂર્વક સ્મરણ કરીએ છીએ.

પ્રવચન પ્રભાવક **આચાર્ય ભગવંત શ્રી ઉદયકીર્તિસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબ**ના પ્રાપ્ત થયેલા સહયોગનું આદર પૂર્વક સ્મરણ કરીએ છીએ.

શ્રુતસેવી પરોપકારપરાયણ **આચાર્ય ભગવંત શ્રી અજયસાગરસૂરિજી મહારાજ સાહેબ** તથા અમારા સદૈવ સહયોગી **મુનિરાજ શ્રી હીરપદ્મસાગરજી મહારાજ**ના સમયે સમયે મળેલા ઉચિત માર્ગદર્શન અને અનન્ય સહયોગનું સ્મરણ કરતા હૃદય ગદ્ગદિત બને છે.

શ્રી જિનશાસનના અજોડ શ્રુતસેવાનાં કાર્યોમાં ચતુર્વિધ શ્રીસંઘને મહત્ત્વનું યોગદાન આપનાર કોબા સ્થિત **આચાર્ય શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર** દ્વારા ટાઇપ સેટિંગનું સુંદર કાર્ય કરી આપવામાં આવ્યું છે. ચોક્કસાઇ પૂર્વક કાર્ય કરનાર શ્રી સંજયભાઈ ગુર્જર પણ સાધુવાદને પાત્ર છે. પ્રાન્તે, **પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ શ્રી બુદ્ધિ-કીર્તિ-કૈલાસ-સુબોધ-મનોહર-કલ્યાણ-પદ્મ-અરુણોદય-અરવિંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજા**ની પરમ કૃપા અને આશીર્વાદ થકી પ્રસ્તુત યોગવિધિના સંકલન-સંપાદનમાં અમે યત્કિંચિત્ નિમિત્ત બન્યા છીએ તેનો આનંદ છે.

આ યોગવિધિમાં ક્યાંય સ્ખલના-ત્રુટિ થઈ હોય તો ચોક્કસપણે ક્ષતિનિર્દેશ કરવા ગીતાર્થ ગુરુભગવંતોને વિનંતિ છે.

પ્રસ્તુત સંકલન અને સંપાદનમાં જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ કે સામાચારી વિરુદ્ધ જે કાંઇ પણ ત્રુટિ રહી હોય તો ત્રિકરણયોગે મિચ્છા મિ દુક્કડં.

સ્થળ

જૈનભવન, પોંડીચેરી

ચૈત્ર સુ. ૯, દિ.21-4-21, બુધવાર

ગણિ અમરપદ્મસાગર

મુ. મુનિપદ્મસાગર

દીક્ષા-વડીદીક્ષાવિધિ, ઉત્કાલિક યોગવિધિ વગેરેની અનુક્રમણિકા

વિષય	પૃષ્ઠ નં.
1. દીક્ષા સંબંધી સૂચના	1
2. દીક્ષાની વિધિ	4
3. જોગ પ્રવેશની વિધિ	18
4. શ્રી નંદિની વિધિ	21
A. શ્રી આવશ્યકસૂત્ર ઉદ્દેસની વિધિ	26
B. શ્રી આવશ્યકસૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનની ઉદ્દેસ-સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાની વિધિ	28
C. જોગ પ્રવેશ દિને પવેયણાની વિધિ	31
5. સાંજની ક્રિયાની વિધિ	34
6. શ્રી આવશ્યકસૂત્રના જોગના બીજા દિવસની અનુષ્ઠાનની વિધિ	36
7. પવેયણાની વિધિ	41
8. માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ	43
9. માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ	46
10. શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગ વિધિનો નિર્દેશ	48
11. પાલી પલટવાની વિધિ	52
12. વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ	53
13. જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ	55
14. વડી દીક્ષા પુર્વે અનુયોગ સંભળાવવાની વિધિ	59
15. ઉપસ્થાપના-વડી દીક્ષાની વિધિ	98
16. માંડલીના સાત આયંબિલની વિધિ	110
17. ઉત્કાલિક જોગના યંત્રો	113
18. વડી દીક્ષા જોગાદિ સંબંધી વિશેષ સૂચના	117
19. ઉત્કાલિક જોગ સંબંધી સૂચના	118
20. સર્વ સામાન્ય બાબતો	118

21. જોગમાં શું વપરાય અને શું ન વપરાય 127
22. જોગમાં અસજ્ઝાયના દિવસોની માહિતી 130
23. પરિશિષ્ટ-૧ - ઉપસ્થાપના-વડી દીક્ષામાં આપવા યોગ્ય હિતશિક્ષા સત્તમં ણાયજ્ઝયણં રોહિણી (મૂલ) તથા હિન્દી અનુવાદ 133
24. પરિશિષ્ટ-૨ અસ્વાધ્યાય ક્યારે ? 150

કાલિક યોગવિધિ, પદ-પ્રદાન વિધિ વિગેરેની અનુક્રમણિકા

1. નુતરાં સંબંધી સૂચના 161
2. નુતરાંની વિધિ 164
3. કાલગ્રહણ સંબંધી સૂચના 167
4. કાલગ્રહણની વિધિ 169
5. કાલગ્રહણના ભંગસ્થાન 176
6. કાલ પવેવવા સંબંધી સૂચના 177
7. કાલ પવેવવાની વિધિ 178
8. સજ્ઝાય સંબંધી સૂચના 180
9. સજ્ઝાય પઠાવવાની વિધિ 182
10. સજ્ઝાયના ભંગસ્થાન 184
11. જોગ પ્રવેશની વિધિ 185
12. શ્રી નંદિની વિધિ 188
A. શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર ઉદ્દેસની વિધિ 193
B. શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનની ઉદ્દેસ-સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાની વિધિ 195
C. જોગ પ્રવેશ દિને પવેયણાની વિધિ 200
13. કાલમાંડલાં (પાટલી) સંબંધી સૂચના 204
14. કાલમાંડલાં (પાટલી)ની વિધિ 206
15. કાલમાંડલાં (પાટલી)ના ભંગસ્થાન 210
16. સંઘટ્ટો લેવા સંબંધી સૂચના 211

17. આઉત્તવાણય સંબંધી સૂચના	216
18. સંઘટ્ટો - આઉત્તવાણય લેવાની વિધિ	217
19. સાંજની ક્રિયાની વિધિ	220
20. પવેયણાની વિધિ	223
21. માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ	226
22. માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ	229
23. પાલી પલટવાની વિધિ	232
24. વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ	233
25. જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ	235
26. જોગ અનુક્રમ	239
27. કાલિક જોગ સંબંધી સૂચના	241
28. શ્રી ભગવતીસૂત્ર જોગ સંબંધી સૂચના	244
29. કાલિક જોગના યંત્રો	247
30. અનુષ્ઠાનમાં કાઉસ્સગ્ગની સમજ	268
31. સર્વ જોગ દિન, કાલગ્રહણ, નંદિનું પ્રમાણ	274
32. પદ-પ્રદાન સંબંધી સૂચના	282
33. પદ-પ્રદાનની વિધિ	285
34. શ્રી સ્થાપનાચાર્યજીનું ફળ	302
35. શ્રી સ્થાપનાચાર્યજીની પ્રતિષ્ઠાવિધિ	304
36. સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતના કાલધર્મ પછી કરવાની વિધિ	313
37. યોગે કલ્પાકલ્પં	318
38. પરિશિષ્ટ-1 નીવિયાતા દ્રવ્યોની સરલ સમજ (પચ્ચક્ખાણ ભાષ્યના આધારે)	321
39. પરિશિષ્ટ-2 શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું ચોથું પ્રમાદાપ્રમાદ (અસંખય) અધ્યયન	330
40. પરિશિષ્ટ-3 શ્રી નંદિસૂત્રમ્	332

❖ ❖ ❖

|| શ્રી યોગવિધિ ||

(દીક્ષા-વડીદીક્ષા વિધિ, ઉત્કાલિક યોગવિધિ વગેરે)

सागरो इव गंभीरे

સ્વયંભૂ રમણ સાગર જેવા ગંભીર હૃદયવાળા

શ્રમણોને વંદન

સમર્પણમ્

નેત્રાદિ પાંચેય ઇન્દ્રિયોના અજોડ
સંયમી, ગીતાર્થ મુકુટમણિ, અજાતશત્રુ,
ગચ્છાધિપતિ આચાર્યદેવેશ શ્રીમત્
કૈલાસસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજાના
કરકમળમાં ઉરની ઉષ્માભરી ઊર્મિઓથી
ભાવપૂર્વક સમર્પણમ્...

❈ દીક્ષા સંબંધી સૂચના ❈

1 पुच्छा- 2 वासे- 3 चेइ- 4 वेस, 5 वंदणु 6 स्सग्ग 7 लग्ग अट्टतियं ।
8 सामाइयतिय 9 तिपयाहिणं, 10 उस्सग्गो 11 नाम 12 अणुसट्ठी ।।

ગાથાર્થ : (૧) પૃચ્છા-પ્રશ્ન પરીક્ષા, (૨) વાસનિક્ષેપ, (૩) ચૈત્યવંદન, (૪) વેશ સમર્પણ, (૫) વાંદણા, (૬) કાયોત્સર્ગ, (૭) લગ્ન સમયે ત્રણ ચપટી લોચ, (૮) ત્રણ સામાયિક, (૯) ત્રણ પ્રદક્ષિણા, (૧૦) કાયોત્સર્ગ, (૧૧) નામ સ્થાપન, (૧૨) હિતશિક્ષા. આટલા કાર્યો દીક્ષા માટે કરાય છે.

❖ ઉપાશ્રયમાં અથવા શુભ ભૂમિમાં/મંડપમાં જગ્યા શુદ્ધ કરી નાણ માંડવી.

❖ ઉપાશ્રય-મંડપને વિવિધ મંગલ વસ્તુઓથી શણગારવો.

❖ ઉપાશ્રયની બહાર મંડપમાં નાણ માંડવાની હોય તો તે ભૂમિ/મંડપમાં સ્નાત્રપૂજાનું શાંતિજળ તથા વર્ધમાન વિદ્યા/સૂરિમંત્રના વાસક્ષેપથી ભૂમિશુદ્ધિ કરવી.

❖ મુમુક્ષુ (દીક્ષાર્થીઓ) પ્રદક્ષિણા દઇ શકે તે રીતે જગ્યા રાખી ગુરુ મહારાજની પાટ સમક્ષ નાણ ગોઠવવી.

❖ નાણ ઉપર ચંદરવો તથા ગુરુ મહારાજના સ્થાને છોડ અને ચંદરવો બાંધવો.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી માટે ત્રણ બાજોઠ ગોઠવવા. ઉપર જરીનો રૂમાલ પાથરવો.

❖ નાણ સન્મુખ ચાર દિશામાં ચાર અને નાણની નીચે એક, એમ પાંચ ચોખાની ગહુંલી (સ્વસ્તિક) કરવી – પાંચ શ્રીફળ તથા દરેક ગહુંલી ઉપર સવા - સવા રૂ. મૂકવા.

❖ ચાર વિદિશામાં ચાર દીવા મૂકવા તથા એક દીવો વધારે ચાલુ રાખવો. (કુલ ૫ દીવા) દીવા વ્યવસ્થિત (ફાનસમાં) મૂકવા. ક્રિયા સુધી ચાલે તે રીતે પૂર્ણ ઘી પૂરવું. વાટ નવી લેવી. ધૂપ ચાલુ રાખવો.

❖ ચાર ભગવાન પધરાવવાના સ્થાને (નાણમાં) ચંદનના સ્વસ્તિક કરી અક્ષત

---

1. પુચ્છા :- મુમુક્ષુના જાતિ-કુલ-વૈરાગ્યાદિની પૃચ્છા કરવી.

પૂરી (ચાંદીના સિક્કા અથવા ગિની ૧-૧ કુલ-૪) રૂપાં-નાણું મૂકવું. (ચાર-ભગવાનને આરાધકો વાજતે ગાજતે લઇને આવે.)

❖ જે ચાર પ્રભુજી નાણમાં પધરાવવાના હોય તેમની સોના-ચાંદીના વરખ, બાદલું વિગેરે શુદ્ધ-ઉત્તમ દ્રવ્યોથી અંગરચના કરવી. (અંગરચના પહેલાંથી કરી રાખવી) મુકુટ ચઢાવવો.

❖ ગુલાબના ચાર હાર તથા છૂટા ગુલાબ તૈયાર રાખવા. પ્રભુજીને નાણમાં પધરાવી ફૂલ-હાર ચઢાવવા.

❖ પરમાત્માને સમવસરણમાં (નાણમાં) ચારે દિશા સન્મુખ પધરાવવા તથા પુષ્પ-હાર ચઢાવવા. (પ્રભુજીનું મુખ ઢંકાય નહીં તે રીતે હાર ચઢાવવા.)

❖ દીક્ષાવિધિના સ્થાનથી ચારે બાજુ સો/સો ડગલા વસતિ જોવી.

❖ પ્રભુજી-ગુરુ મહારાજ તથા દીક્ષાર્થીનો પ્રવેશ થયા પછી ગુરુ મહારાજ ચારે દિશામાં પ્રભુજીને વાસક્ષેપ કરે તથા દિગ્બંધ વિગેરે કરે. (ગુરુ પરંપરા મુજબ અથવા જુઓ પાના નં. ૩ પ્રમાણે)

❖ ત્રિગડા ઉપર સ્થાપનાચાર્યજી પધરાવે. ક્રિયા સમયે સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ મુમુક્ષુ જ્ઞાન-ગુરુ પૂજન (સોના-રૂપાથી) કરીને ગુરુ મહારાજ પાસે વાસક્ષેપ કરાવે.

❖ દીક્ષાની ક્રિયા માટે ગુરુ મહારાજની જમણી બાજુ પુરુષે અને ડાબી બાજુ સ્ત્રી મુમુક્ષુએ (શક્ય હોય તો ઇશાન ખૂણા તરફ મુખ રહે તે રીતે) નાણ સમક્ષ ચરવળાથી ભૂમિ પ્રમાર્જન કરી કટાસણું પાથરી સ્થાન લે. (પ્રદક્ષિણા દેવા માટે જગ્યા રાખવી.)

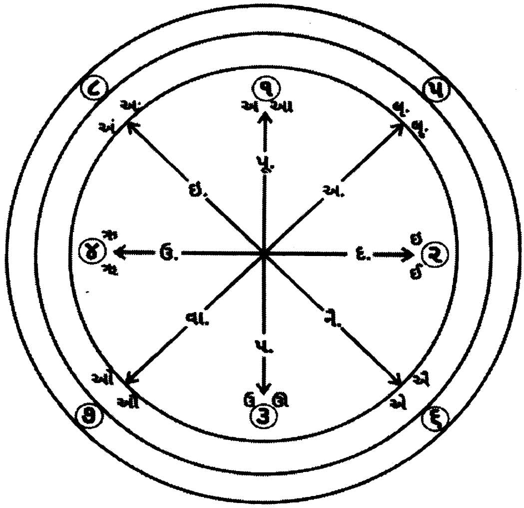

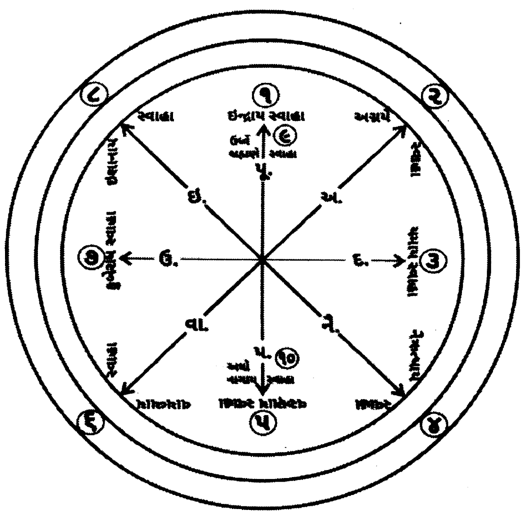

દિગ્બંધ ગુરુ પરંપરા મુજબ કરવાના છે, છતાં અહીં જાણકારી માટે આપેલ છે. સ્વર સ્થાપના તથા દિક્પાલ સ્થાપના એમ બન્ને પદ્ધતિમાં પૂર્વ દિશાથી બતાવેલ ક્રમ (આંકડા) પ્રમાણેની દિશામાં વાસક્ષેપ કરવાપૂર્વક તે તે દિશામાં દર્શિત સ્વરો કે દિક્પાલ મંત્રોનો મનમાં ઉચ્ચાર કરવા દ્વારા સ્થાપના કરવી.

❄ દીક્ષાની વિધિ ❄

મુમુક્ષુ પુણ્યાત્માએ હાથમાં શ્રીફળ, ચોખા તથા સવા રૂ. લઇ, નાણની ચારે બાજુએ પ્રત્યેક પ્રભુજી સન્મુખ ૧-૧ નવકાર ગણી, ગુરુ ભગવંતને **"मत्थएण वंदामि"** કહે. ત્રણ વાર પ્રદક્ષિણા દેવા પૂર્વક ૧૨ નવકાર પૂર્ણ કરી, પ્રભુજી પાસે (નાણ પાસે) શ્રીફળ પધરાવે.

મહાભિનિષ્ક્રમણની ક્રિયાનો શુભારંભ થાય છે, તેથી વજ્રપંજર સ્તોત્ર દ્વારા આત્મરક્ષા કરાવવી. ગુરુ મહારાજ સ્તોત્ર બોલવાપૂર્વક મુદ્રા કરે તે રીતે દીક્ષાર્થીએ કરવી.

વજ્રપંજર સ્તોત્ર

ॐ परमेष्ठि नमस्कारं, सारं नवपदात्मकं ।
आत्मरक्षाकरं वज्र-पंजराभं स्मराम्यहम् ॥१॥

ॐ नमो अरिहंताणं, शिरस्कं शिरसि स्थितं ।
ॐ नमो सव्व सिद्धाणं, मुखे मुखपटं वरम् ॥२॥

ॐ नमो आयरियाणं, अंगरक्षातिशायिनी ।
ॐ नमो उवज्झायाणं, आयुधं हस्तयोर्दृढम् ॥३॥

ॐ नमो लोए सव्वसाहूणं, मोचके पादयोः शुभे ।
एसो पंचनमुक्कारो, शिला वज्रमयी तले ॥४॥

सव्वपावप्पणासणो, वप्रो वज्रमयो बहिः ।
मंगलाणं च सव्वेसिं, खादिरांगार-खातिका ॥५॥

स्वाहान्तं च पदं ज्ञेयं, पढमं हवइ मंगलं ।
वप्रोपरि वज्रमयं, पिधानं देहरक्षणे ॥६॥

महा-प्रभावा रक्षेयं, क्षुद्रोपद्रवनाशिनी ।
परमेष्ठिपदोद्भूता, कथिता पूर्वसूरिभिः ॥७॥

यश्चैवं कुरुते रक्षां, परमेष्ठिपदैः सदा ।
तस्य न स्याद् भयं व्याधि-राधिश्चापि कदाचन ॥८॥

મુમુક્ષુએ કટાસણા ઉપર ઉભા રહી, ચરવળો અને મુહપત્તિ હાથમાં લઈ, ક્રિયા પ્રારંભ કરવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ-**पडिक्कमेह.** શિષ્ય-**इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ? ગુરુ-**पवेह.** શિષ્ય-**इच्छं** કહી,

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ? ગુરુ-**पडिलेहेह.** શિષ્ય-**इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेपं करेह. ગુરુ-**करेमि.** શિષ્ય-**इच्छं** બોલે, (સૂરિમંત્ર અથવા વર્ધમાન વિદ્યાથી અભિમંત્રિત વાસક્ષેપ હાથમાં લઇ ૩ વાર નવકાર ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજ આ પ્રમાણે બોલે) **सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी नंदि पवत्तेह,** (કહી) **नित्थारगपारगा होह** કહેતાં વાસક્ષેપ કરે. શિષ્ય **तहत्ति** કહે,

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरत्ति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेप करावणी देववंदावेह. ગુરુ-**वंदावेमि,** શિષ્ય-**इच्छं** કહે, (ઉપસ્થિત સકલ શ્રી સંઘ પણ આઠ થોયના દેવવંદન કરે.)

દેવવંદનની વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસી ગુરુ-શિષ્ય (સાથે સકલ શ્રીસંઘ પણ) ચૈત્યવંદન કરે.

❖ **सकलकुशलवल्ली...**

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ॥१॥
शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥
जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥
ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥
श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ॥५॥

जंकिंचि... नमुत्थुणं... अरिहंत चेइआणं... अन्नत्थ...

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

अर्हंस्तनोतु स श्रेयः-श्रियं यद् ध्यानतो नरैः ।
अप्यैन्द्री सकलाऽत्रैहि, रंहसा सह सौच्यत ॥१॥

लोगस्स... सव्वलोए अरिहंत... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

ओमिति मन्ता यच्छासनस्य नन्ता सदा यदंह्रींश्च ।
आश्रीयते श्रिया ते, भवतो भवतो जिनाः पान्तु ॥२॥

पुक्खरवरदी... सुअस्स भगवओ... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नवतत्त्वयुता त्रिपदी-श्रिता-रुचि-ज्ञान-पुण्य-शक्तिमता ।
वरधर्म-कीर्ति-विद्याऽऽनन्दाऽऽस्या जैन-गीर्जीयात् ।।३।।

सिद्धाणं बुद्धाणं... કહી **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
श्रीशान्तिः श्रुतशान्तिः, प्रशान्तिकोऽसावशान्ति-मुपशान्तिम् ।
नयतु सदा यस्य पदाः सुशान्तिदाः सन्तुसन्ति जने ।।४।।

श्री द्वादशांगी आराधनार्थं करेमि काउसग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
सकलार्थ-सिद्धिसाधन-बीजोपाङ्गा सदा स्फुरदुपाङ्गा ।
भवतादनुपहत-महातमोऽपहाद्वादशांगी वः ।।५।।

श्री श्रुतदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
वदवदति न वाग्वादिनि ! भगवति ! कः ? श्रुतसरस्वति ! गमेच्छुः ! ।
रङ्गत्तरङ्ग-मतिवर! तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ।।६।।

श्री शासनदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता, जिनशासनावनैकरताः ।
द्रुतमिह समीहित-कृते स्युः, शासनदेवता भवताम् ।।७।।

समस्त वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठि समाहिगराणं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
सङ्घेऽत्र ये गुरुगुणौघ-निघे,
सुवैयावृत्यादि-कृत्य-करणैक-निबद्ध-कक्षाः ।
ते शान्तये सह भवन्तु सुराः सुरीभिः,
सद्दृष्टयो निखिल-विघ्न-विघात-दक्षाः ।।८।।

ત્યારબાદ એક **नवकार** પ્રગટ બોલી, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસીને **नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्...**

પંચપરમેષ્ઠી સ્તવ

ओमिति नमो भगवओ, अरिहन्त-सिद्धाऽऽयरिय-उवज्झाय ।
वर-सव्व-साहु-मुणि-संघ-धम्म-तित्थ-पवयणस्स ।।१।।

सप्पणव नमो तह भगवई, सुय-देवयाई सुहयाए ।
सिव-संति देवयाणं, सिव-पवयण-देवयाणं च ।।२।।

इन्दा-गणि-जम-नेरईय-वरुण-वाऊ-कुबेर-ईसाणा ।
बम्भो-नागुत्ति दसण्हमवि य, सुदिसाण पालाणं ।।३।।

सोम-यम-वरुण-वेसमण-वासवाणं तहेव पंचण्हं ।
तह लोग पालयाणं, सूराई-गहाण य नवण्हं ।।४।।

साहंतस्स समक्खं, मज्झमिणं चेव धम्मणुट्ठाणं ।
सिद्धिमविग्घं गच्छउ, जिणाइ-नवकारओ धणियं ।।५।।

जय वीयराय... ઇતિ શ્રી દેવવંદન

પછી નાણને પડદો કરાવી, ખુલ્લાં સ્થાપનાચાર્યજી સામે **બે वांदणां...** (પડદો લેવડાવી પ્રભુ સામે) ઊભા થઇ

ગુરુ-શિષ્ય બન્ને સાથે **खमा०...** (માત્ર સ્થાપનાચાર્યજી હોય તો ખમાસમણાની જરૂર નથી) **इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक**

(देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह. (ગુરુ - **करुं ?)**

ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય-**इच्छं, सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** બોલે (ગુરુ - શિષ્ય બન્ને) 'સાગરવરગંભીરા' સુધી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी श्री नंदिसूत्र संभळावोजी. ગુરુ - **सांभळो.** શિષ્ય - **इच्छं.** (શિષ્ય બે હાથ જોડી, બે હાથની બે આંગળી નીચે રહે અને બે આંગળી ઉપર રહે તે રીતે મુહપત્તિ રાખી, ભગવાન સન્મુખ મસ્તક નમાવી ઊભા રહી, નંદિસૂત્ર સાંભળે)

ગુરુ - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री नंदिसूत्र कढुं ? इच्छं.** કહી નવકાર ગણવાપૂર્વક ત્રણ વાર નંદિસૂત્ર સંભળાવે-

नाणं, पंचविहं पन्नतं. तं जहा-आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं, तत्थ चत्तारि नाणाइं ठप्पाइं ठवणिज्जाइं नो उद्दिसिज्जंति, नो समुद्दिसिज्जंति, नो अणुन्नविज्जंति, सुयनाणस्स उद्देसो, समुद्देसो, अणुन्ना, अणुओगो पवत्तइ, इमं पुणपट्ठवणं पडुच्च भव्वाए सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी नंदि पवत्तेह ।

ગુરુ મહારાજ વાસક્ષેપ કરતાં **नित्थारगपारगा होह** કહે.

શિષ્ય **तहत्ति** કહે. નવકાર ગણવાપૂર્વક ત્રણ વાર નંદિસૂત્ર સંભળાવી અને ત્રણ વાર વાસક્ષેપ કરે.

સમ્યક્ત્વનો આલાવો

મુમુક્ષુ પહેલાં કદી નાણ ન ફર્યા હોય તો, સમ્યક્ત્વનો આલાવો ઉચ્ચરાવવો. તે આ પ્રમાણે –

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी सम्यक्त्व आलापक उच्चरावोजी.

ગુરુ મહારાજ નવકાર ગણવાપૂર્વક સમ્યક્ત્વનો આલાવો અને **अरिहंतो...** એ ગાથા ત્રણ વાર ઉચ્ચરાવે.

अहन्नं भंते तुम्हाणं समीवे, मिच्छत्ताओ पडिक्कमामि सम्मत्तं उवसंपज्जामि, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ, तत्थ दव्वओ णं मिच्छत्त-कारणाइं पच्चक्खामि सम्मत्त-कारणाइं उवसंपज्जामि, नो मे कप्पइ अज्जप्पभिई अन्न-उत्थिए वा अन्न-उत्थिअ-देवयाणि वा, अन्न-उत्थिअ-परिग्गहिआणि वा अरिहंत-चेईआणि वंदित्तए वा, नमंसित्तए वा, पुव्विं अणालवित्तएण आलवित्तए वा, संलवित्तए वा, तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं वा अणुप्पदाउं वा, खित्तओ णं इत्थं वा अन्नत्थं वा, कालओ णं जावज्जीवाए, भावओ णं जाव गहेणं न गहिज्जामि जाव छलेणं न छलिज्जामि जाव संन्निवाएणं नाभिभविज्जामि, जाव अन्नेण वा केणं वि रोगायंकाईणा कारणेणं एस परिणामो न परिवडई ताव मे एयं सम्मं दंसणं नन्नत्थ रायाभिओगेणं, गणाभिओगेणं, बलाभिओगेणं, देवाभिओगेणं, गुरुनिग्गहेणं, वित्तिकंतारेणं वोसिरामि.

अरिहंतो महदेवो, जावज्जीवं सुसाहूणो गुरुणो । जिणपन्नत्तं तत्तं, इअ सम्मत्तं मए गहियं ।।

नित्थारगपारगा होह, શિષ્ય-**तहत्ति.**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! मम मुंडावेह, मम पव्वावेह, मम वेसं समप्पेह.

આ પાઠ ત્રણ વાર શિષ્ય પાસે બોલાવે અને ચરવળો નીચે મૂકાવે.

રજોહરણ પ્રદાન વિધિ

- દીક્ષાર્થીના પરિવારજનો છાબમાં લાવેલ ઓઘો-મુહપત્તિ ગુરુ મહારાજને અર્પણ કરે.
- [1]ઓઘો આપતાં ગુરુનું અથવા શિષ્યનું મુખ ઉત્તર અથવા પૂર્વ દિશામાં કે ઇશાન ખૂણામાં રહે તે રીતે રાખવા.
- શિષ્યને જમણી બાજુ ઓઘાની દશીઓ આવે તે રીતે ઓઘો આપવાનો છે.
- ઓઘો જાળવીને શિષ્યના હાથમાં નીચેની વિધિપૂર્વક આપવો. (ભોંય ન પડે તે રીતે)

ગુરુ મહારાજ ઊભા થઇ, મુહપત્તિ ઓઘાના દોરે બાંધી, ઓઘો આપતાં, એક નવકાર ગણી, **सुपरिग्गहीयं करेह** વાક્ય બોલે. શિષ્ય **इच्छं** કહી, ઓઘો માથે ચઢાવી, આનંદથી નાચે પછી સાધુ વેશ પહેરવા જાય.

- ઇશાન ખૂણા તરફ આભરણાદિક ઉતારી, બેસીને (ત્રણ ચપટી લેવાય તેટલા વાળ રાખી) મુંડન કરાવે, પછી ઠંડા (સચિત્ત) પાણીથી સ્નાન કરી, ઇશાન ખૂણા સન્મુખ ઊભા રહી, સાધુવેશ પહેરે પછી ગુરુ મહારાજની પાસે (વાજતે-ગાજતે) આવી **मत्थएण वंदामि** કહે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ? ગુરુ-**पडिक्कमेह.** શિષ્ય-**इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! मम मुंडावेह, मम पव्वावेह, मम सव्वविरइ सामाइयं आरोवेह. ગુરુ-**आरोवेमि,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ? ગુરુ-

---

1. पुव्वाभिमुहो उत्तराभिमुहो वा देज्जाऽहवा पडिच्छिज्जा । जाए जिणादओ वा दिसाए जिणचेइयाइं वा ॥ गा.१३१ पंचवस्तु ॥

पडिलेहेह. શિષ્ય-**इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

નાણને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां** દેવડાવે, પછી પડદો લેવડાવી, ભગવાન સન્મુખ

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी काउस्सग्गं करावेह. ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं, सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** કહી,

ગુરુ-શિષ્ય બન્ને **एक लोगस्स** 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

લોચ વિધાન

શિષ્ય આસન ઉપર બેસે. તેની ચારે બાજુ સાધુ ભગવંતોએ કે સાધ્વીજી ભગવંતોએ (યથાયોગ્ય) કાંબળી આદિ દ્વારા પડદો કરવો.

શુભ લગ્નવેળાએ ઊંચા શ્વાસે **त्रण नवकार** ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજ શિષ્યના માથેથી **त्रण चपटी केशनो लोच करे.**

સર્વવિરતિ સામાયિક ઉચ્ચરાવવાની વિધિ

[1]પછી એજ મુહૂર્ત્તના નવમાંશમાં

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी सर्वविरति सामायिक उच्चरावोजी.

ગુરુ - **उच्चरावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

ગુરુ મહારાજ નવકાર ગણવાપૂર્વક, કરેમિ ભંતે ત્રણ વાર ઉચ્ચરાવે.

करेमि भंते ! सामाइयं सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि, जावज्जीवाए,

---

1. गुरुः शोभने लग्नादौ प्राप्ते त्रिगुणं त्रीन् वारान् सामायिकमुच्चारयति-व्यवहारसूत्रभाष्य गाथा ३०६ उद्देसो-४ श्रीमलयगिरिसूरिकृत टीका.

तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुज्जाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (આ પ્રમાણે શિષ્ય પણ મનમાં પાછળ બોલે.)

ગુરુ - **नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

પ્રદક્ષિણા આપતી વેળાએ નૂતન દીક્ષિતને અક્ષતોથી વધાવવા માટે વર્ધમાનવિદ્યાવાળા વાસક્ષેપથી મંત્રિત ચોખા સકલ શ્રી સંઘને આપવા.

(૧) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवेह ? ગુરુ - **आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) खमा०... संदिसह किं भणामि ? ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **आरोवियं आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય **तहत्ति** કહે.

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ? ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) खमा०... ચારે દિશામાં નાણને ફરતાં, ભગવાન સન્મુખ એક એક નવકાર ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપવી.

[1](પ્રદક્ષિણા સમયે સકલ શ્રી સંઘ મંગલ ગીતો ગાય – ચોખાથી વધાવે.)

---

1. અક્ષતથી વધાવવાની વિધિ : સકલ શ્રી સંઘ પોતાના ભાવોલ્લાસપૂર્વક આરાધકને એની પ્રતિજ્ઞા નિર્વિઘ્ને વહન થાય તેવા આશીર્વાદ રૂપે અક્ષતથી વધાવે, ત્યારે પોતાનો ભાવોલ્લાસ વધતો જણાવવા પહેલાં થોડા પછી તેના કરતાં વધારે અને પછી તેના કરતાં વધારે એમ ત્રણ વાર પ્રવર્ધમાન અક્ષતથી વધાવે. શ્રાવકોએ માથા ઉપર વાસક્ષેપની જેમ અક્ષત નાખવા પ્રયત્ન ન કરવો.

શિષ્ય એક-એક પ્રદક્ષિણા પછી, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, વાસક્ષેપ લે.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ? ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सम्यक्त्व-सामायिक श्रुत-सामायिक (देशविरति-सामायिक) सर्वविरति-सामायिक स्थिरीकरणार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

નાણને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ **बे वांदणां** દેવડાવવા. પછી પડદો લેવડાવી ભગવાન સન્મુખ,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं કહે.

નામ સ્થાપના

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मम नाम ठवणं करेह.

પછી શિષ્ય બે હાથ જોડી, નતમસ્તકે ઊભા રહે. ગુરુ મહારાજ નામ સ્થાપે, દિગ્બંધ આ પ્રમાણે...

ગુરુ મહારાજ પ્રથમ **नवकार** ગણવાપૂર્વક બોલે –

श्रमण भगवान श्री महावीरस्वामीजी तत् पट्टधर पंचम गणधर श्री सुधर्मास्वामीजीथी प्रवाहित निर्ग्रन्थ-कोटीकगण-वयरीशाखा-चान्द्रकुल-वनवासी-वड-तपागच्छीय जगद्गुरु आचार्य श्रीमद्विजय हीरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टालंकार उपाध्याय श्री सहजसागरजी महाराजा तत्पट्टपरंपरागत

[1]पूज्य योगनिष्ठ आचार्यदेव श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजा पूज्य आचार्यश्री .... पूज्य उपाध्याय श्री .... अमुक मुनिना शिष्य तरीके तमारुं नाम ....[2](अमुक साध्वीजीना शिष्या तरीके तमारुं नाम ....) राखवामां आवे छे.

नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય-**तहत्ति.** આમ ત્રણ વાર નામ બોલે અને દરેક વખતે વાસક્ષેપ નાખે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.**

નૂતન સાધુ ભગવંત ઉભડક પગે અને નૂતન સાધ્વીજી ભગવંત ઊભા રહીને **एक नवकार** અને **धम्मो मंगल**ની પાંચ ગાથા અને **नमो अरिहंताणं** પદ બોલી, પછી ઊભા થઈ, બે હાથ જોડી મસ્તક નમાવી ગુરુ મહારાજ પાસે નીચે પ્રમાણે આદેશ માંગે.

---

1. नाम स्थापना आवी रीते करी शकाय-योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर प्रशमरसपयोनिधि आचार्यदेवेश श्रीमत् कीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टालंकार महातपस्वी मुनिराजश्री जितेन्द्रसागरजी महाराजा तत् पट्टधर चारित्रचूडामणि आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा वर्तमान तपागच्छाधिपति पंचाचारप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमद् मनोहरकीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना पुण्यप्रभावकसाम्राज्यमां चारित्रचूडामणी आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर सिद्धान्तनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमत् कल्याणसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर शासनप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी महाराजाना शिष्य रूपे, उपस्थित आचार्यदेवश्री .... उपाध्यायश्री ....साध्वीजीश्री..............सुश्रावकश्री.............सुश्राविकाश्री.............आदि चतुर्विध श्रीसंघनी साक्षीमां तमारुं नाम मुनिश्री .... राखवामां आवे छे.

2. योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना समुदायवर्ती तपागच्छाधिपति श्रीमद् मनोहरकीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना पुण्यप्रभाव साम्राज्यमां उपस्थित चतुर्विध श्रीसंघनुं नाम लई साध्वीजी भगवन्तोनी परंपरा बोली अमुक साध्वीजीश्री......... नी शिष्या तरीके तमारुं नाम साध्वीजीश्री .... राखवामां आवे छे.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.**

શિષ્ય - **कहं लेशुं ?** ગુરુ - **जहागहियं पुव्वसूरिहिं.**

શિષ્ય - **आवस्सिआए.** ગુરુ - **जस्स जोगो.** શિષ્ય - **सज्झातरनुं घर ?** (ગુરુ મહારાજ શય્યાતર શ્રાવકનું નામ કહે)

નાણને પડદો કરાવી શિષ્યએ ગુરુ વંદન કરવું. પછી

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ કરાવે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बहुवेल संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बहुवेल करशुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

સકલ શ્રી સંઘ નૂતન દીક્ષિતને વંદન કરે.

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी हितशिक्षा प्रसाद करावशोजी. ગુરુ મહારાજ હિતશિક્ષા આપે.

चत्तारि परमंगाणि, दुल्लहाणीह जंतुणो ।

माणुसत्तं सुइ सद्धा, संजमंमि य वीरियं ।। (ઇત્યાદિ ગુરુ મહારાજ હિતોપદેશ આપે.)

પછી વાજતે-ગાજતે દેરાસરે દર્શન કરવા જવું, ચૈત્યવંદન કરવું. મુકામમાં આવી,

इरियावहिया કરી **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अचित्तरज ओहडावणत्थं काउस्सग्ग करूं ? इच्छं, अचित्तरज ओहडावणत्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ચાર લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

ઈશાનખૂણા સન્મુખ બેસી, નવકાર મંત્રની બાંધી એક નવકારવાળી ગણાવવી.

॥ ઇતિ દીક્ષાની વિધિ ॥

विस्ससणिज्जो माया व, होइ पुज्जो गुरुव्व लोअस्स ।
सयणु व्व सच्चवाई, पुरिसो सव्वस्स होइ पिओ ॥
(संवेगरंगशाला गाथा-७९३५, आराधनापताका गाथा-५२४, भक्तपरिज्ञा पयन्ना गाथा-९५)

सत्यवादी मनुष्य माता की तरह विश्वसनीय, जनता के लिए गुरु की तरह पूज्य और स्वजन की भाँति सबको प्रिय होता है ।

❄ જોગ પ્રવેશની વિધિ ❄

પ્રારંભિક તૈયારી

❖ નાણ મંડાવવી અથવા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ નાણ હોય તો અક્ષતના પાંચ સ્વસ્તિક કરવા.

❖ દરેક સ્વસ્તિક ઉપર શ્રીફળ મૂકવા.

❖ દરેક સ્વસ્તિક ઉપર સવા પાંચ રૂ. મૂકવા.

❖ આ સંપૂર્ણ ક્રિયા વ્રતધારી શ્રાવક અથવા સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રી પાસે કરાવવી જરૂરી છે.

❖ જોગ કરનાર સાધુ ભગવંતને કપડો કાંબળી દૂર મૂકાવવા.

❖ સાધ્વીજી ભગવંતને કાંબળી દૂર મૂકાવવી.

❖ જોગ પ્રવેશ દિને જોગીએ સવારની પ્રતિલેખનાદિ ક્રિયા પૂર્ણ કરવી. સજ્ઝાય કરવી નહીં.

શિષ્યની પાસે ઉપાશ્રયની ચારે તરફ સો-સો (૧૦૦) ડગલાં વસતિ જોવરાવવી, તે ક્ષેત્રમાં પંચેન્દ્રિય જીવનું કલેવર-હાડકા-ચામડાં-લોહી-માંસ વિ. હોય તો તેને દૂર કરાવી વસતિ શુદ્ધ કરાવવી.

વસતિ જોઈ આવનાર શિષ્ય ગુરુ મહારાજ પાસે આવી **भगवन् ! सुद्धा वसहि** કહે, ગુરુ **तहत्ति** કહે.

શિષ્યે પ્રથમ નાણની અથવા ખુલ્લાં મૂકેલા સ્થાપનાચાર્યજીની ચારે બાજુ ૧-૧ નવકાર ગણતાં, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહેતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०.. इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०.. भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०.. इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवो ?

ગુરુ - **उक्खेवामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेपं करेह.

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.** ગુરુ મહારાજ ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક વાસક્ષેપ નાખતા,

श्री योगं उक्खेव नंदि पवत्तेह नित्थारगपारगा होह કહે. શિષ્ય - **तहत्ति,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेप करावणी देव वंदावेह.

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करूं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं** કહી, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસે.

❖ **सकलकुशलवल्ली...**

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ॥१॥

शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥

जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥

ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥
श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ॥५॥

❖ **जंकिंचि... नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत...**

❖ **नमोऽर्हत् ... उवसग्गहरं... जय वीयराय...**

પછી પ્રતિમાજી હોય તો, નાણને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **બે वांदणां** દેવરાવી બાદ (પડદો લેવરાવી પ્રતિમાજી સન્મુખ ખમાસમણ આપી)

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी काउस्सग्गं करावेह.

ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं, श्री योगं उक्खेवावणी नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां... અથવા

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ જોગપ્રવેશની વિધિ ॥

❄ શ્રી નંદિની વિધિ ❄

જો હવે બૃહત્ નંદિ હોય તો આગળ નંદિની વિધિ કરાવવી.

નંદિની વિધિ કરાવવી કે નહીં તે માટે જે યોગ શરૂ કરવાના હોય તે યોગના યંત્ર જુઓ.

નાણને અથવા સ્થાપનાચાર્યજીને ચારે બાજુ એકેક નવકાર ગણતાં તેમજ, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહેતાં, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી.

(નોંધ – જોગ પ્રવેશ દિને પૂર્વોક્ત પ્રવેશની ક્રિયા કરેલી હોવાથી ઇરિયાવહિ અને વસતિના બે આદેશ માંગવાની જરૂર નથી.)

ત્યારબાદ **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं (જે સૂત્રના યોગોદ્વહન હોય તે સૂત્રનું નામ કહેવું.)

उद्देसावणी (જો સૂત્રની અનુજ્ઞા હોય તો ઉદ્દેસાવણીના સ્થાને **अणुजाणावणी** કહેવું) **नंदिकरावणी वासनिक्षेपं करेह.**

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.** ગુરુ મહારાજ **त्रण नवकार** ગણવા

પૂર્વક વાસનિક્ષેપ કરે. (તે વખતે જે આગમનું નામ હોય તે બોલવું) દા.ત. **श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्देसा नंदि पवत्तेह** (અનુજ્ઞા હોય તો **अणुन्ना नंदि पवत्तेह) नित्थारगपारगा होह** બોલે અને શિષ્ય - **तहत्ति,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्देसावणी (अणुजाणावणी) नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देव वंदावेह.

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

દેવવંદન વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસી, ગુરુ - શિષ્ય ચૈત્યવંદન કરે.

❖ **सकलकुशलवल्ली...**

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ॥१॥

शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥

जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥

ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥

श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ॥५॥

जंकिंचि... नमुत्थुणं... अरिहंत चेइआणं... अन्नत्थ...

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

अर्हंस्तनोतु स श्रेयः-श्रियं यद्ध्यानतो नरैः ।
अप्यैन्द्री सकलाऽत्रैहि, रंहसा सह सौच्यत ॥१॥

लोगस्स... सव्वलोए... अरिहंत... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

ओमिति मन्ता यच्छासनस्य नन्ता सदा यदंह्रींश्च ।
आश्रीयते श्रिया ते, भवतो भवतो जिनाः पान्तु ॥२॥

पुक्खरवरदी... सुअस्स भगवओ... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नवतत्त्वयुता त्रिपदी-श्रिता-रुचि-ज्ञान-पुण्य-शक्तिमता ।
वरधर्म-कीर्ति-विद्याऽऽनन्दाऽऽस्या जैन-गीर्जीयात् ॥३॥

सिद्धाणं बुद्धाणं... કહી, **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

श्रीशान्तिः श्रुतशान्तिः, प्रशान्तिकोऽसावशान्तिमुपशान्तिम् ।
नयतु सदा यस्य पदाः सुशान्तिदाः सन्तुसन्ति जने ॥४॥

श्री द्वादशांगी आराधनार्थं करेमि काउसग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्..

सकलार्थ-सिद्धिसाधन-बीजोपाङ्गा सदा स्फुरदुपाङ्गा ।
भवतादनुपहत-महातमोऽपहा, द्वादशांगी वः ॥५॥

श्री श्रुतदेवता - आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

वदवदति न वाग्वादिनि !, भगवति ! कः ? श्रुतसरस्वति! गमेच्छुः ! ।
रङ्गत्तरङ्ग-मतिवर-तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ॥६॥

श्री शासन देवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं... अन्नत्थ.. એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता, जिनशासनावनैकरताः ।
द्रुतमिह समीहित-कृते स्युः, शासनदेवता भवताम् ॥७॥

समस्त वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठिसमाहिगराणं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

सङ्घेऽत्र ये गुरुगुणौघ-निधे,
सुवैयावृत्यादि-कृत्य-करणैक-निबद्ध-कक्षाः ।
ते शान्तये सह भवन्तु सुराः सुरिभिः,
सद्दृष्टयो निखिल-विघ्न-विघात-दक्षाः ॥८॥

ત્યારબાદ એક नवकार પ્રગટ બોલી, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસીને नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्...

પંચપરમેષ્ઠી સ્તવ

ओमिति नमो भगवओ, अरिहन्त-सिद्धाऽऽयरिय-उवज्झाय ।
वर-सव्व-साहु-मुणि-संघ-धम्म-तित्थ-पवयणस्स ॥१॥

सप्पणव नमो तह भगवई, सुय-देवयाई सुहयाए ।
सिव-संति देवयाणं, सिव-पवयण-देवयाणं च ॥२॥

इन्दा-गणि-जम-नेरईय-वरुण-वाऊ-कुबेर-ईसाणा ।
बम्भो-नागुत्ति दसण्हमवि य, सुदिसाण पालाणं ॥३॥

सोम-यम-वरुण-वेसमण-वासवाणं तहेव पंचण्हं ।
तह लोग-पालयाणं, सूराई-गहाण य नवण्हं ॥४॥
साहंतस्स समक्खं, मज्झमिणं चेव धम्मणुट्ठाणं ।
सिद्धिमविग्घं गच्छउ, जिणाइ-नवकारओ धणियं ॥५॥

પછી **जय वीयराय...**

॥ ઇતિ દેવવંદન વિધિ ॥

પછી પ્રતિમાજી હોય તો નાણને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **બે वांदणां...** (પડદો લેવરાવી પ્રતિમાજી સન્મુખ)

ગુરુ મહારાજ અને શિષ્ય બન્નેએ ખમાસમણ દેવા, પછી શિષ્યએ નિમ્ન આદેશ માંગવો.

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्देसावणी, (અનુજ્ઞા હોય તો **अणुजाणावणी)**

नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह. (ગુરુ - **करुं ?)**

ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય - **इच्छं, श्री आवश्यक-श्रुतस्कंधं** (જે આગમ હોય તે નામ બોલવું.) **उद्देसावणी** (અનુજ્ઞા હોય તો **अणुजाणावणी) नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

શિષ્ય - **खमा०... इच्छकारी भगवन् ! पसाय करी श्री नंदिसूत्र संभळावोजी..**

ગુરુ - **सांभळो.** શિષ્ય - **इच्छं.** શિષ્ય બે હાથ જોડી, બે હાથની બે આંગળી નીચે રહે અને બે આંગળી ઉપર રહે તે રીતે મુહપત્તિ રાખી, ભગવાન સન્મુખ મસ્તક નમાવી, ઉભા રહી નંદિસૂત્ર સાંભળે.

ગુરુ - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री नंदिसूत्र कढुं ? इच्छं.**

કહી **१ नवकार** અને નીચેનો પાઠ એ પ્રમાણે ત્રણવાર બોલે.

नाणं, पंचविहं पन्नत्तं. तं जहा-आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं; तत्थ चत्तारि नाणाइं ठप्पाइं, ठवणिज्जाइं नो उद्दिसिज्जंति, नो समुद्दिसिज्जंति नो अणुन्नविज्जंति, सुयनाणस्स उद्देसो, समुद्देसो, अणुन्ना, अणुओगो पवत्तइ, इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च मुणि............ (अमुगस्स જોગ કરનાર મુનિનું નામ ઉચ્ચારવું.) **साहूणि............ (अमुगस्स** જોગ કરનાર શ્રમણીનું નામ ઉચ્ચારવું.) **सिरि आवस्सगसुअक्खंधस्स** (જે આગમના જોગ હોય તે આગમનું નામ તથા ઉદ્દેસા કે અનુજ્ઞા નંદિ હોય તો તેનું નામ ગ્રહણ કરવું.) **उद्देसा नंदि (अणुन्ना नंदि) पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति** કહે, એમ ઉપરોક્ત નંદિ સૂત્રનો ત્રણવાર પાઠ સંભળાવી વાસનિક્ષેપ કરે ત્યારે શિષ્ય **इच्छामो अणुसट्ठिं** કહે.

॥ ઇતિ શ્રી નંદિની વિધિ ॥

શ્રી આવશ્યકસૂત્ર-ઉદ્દેસની વિધિ

નોંધ :- જોગ પ્રવેશ દિને સૂત્ર કે શ્રુતસ્કંધનો ઉદ્દેસ હોય ત્યારે, જે તે આગમનું અથવા તેના શ્રુતસ્કંધનું નામ લઇ આ વિધિ કરાવવી.

(१) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्दिसह ?

ગુરુ - **उद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ? ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **उद्दिट्ठं उद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं जोगं**

करिज्जाहि. શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) खमा०... ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક નાણ અથવા સ્થાપનાચાર્યજીને **त्रण प्रदक्षिणा** દેવી, દરેક પ્રદક્ષિણામાં ગુરુ મહારાજની પાસે આવતાં **मत्थएण वंदामि** બોલવા પૂર્વક વાસક્ષેપ કરાવતા જવું. સકલ શ્રી સંઘ અક્ષતથી વધાવે.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી.. પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

(ઉદ્દેસા નંદિનો ૧ જ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે નીચે પ્રમાણે **बे वांदणां...** અને ૨ આદેશ માંગવા, અન્યથા નહિ.)

बे वांदणां... (નાણ હોય તો વાંદણા પછી ખમાસમણ દેવું)

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

હવે સૂત્રના ઉદ્દેસ બાદ કોષ્ટક પ્રમાણેના અધ્યયન વિગેરેની ઉદ્દેસ-સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા-અનુષ્ઠાન વિધિ કરાવવી.

ત્યારબાદ પવેયણાની વિધિ કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.) **बे वांदणां...**

ઉદ્દેસ વિધિ :-

(१) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्दिसह ?

ગુરુ - **उद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **उद्दिट्ठं उद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं जोगं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(६) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી... પ્રગટ **लोगस्स** બોલવો. બીજા ઉદ્દેસાની વિધિ પણ સાથે કરવાની હોય તો તે ઉદ્દેસાનુસાર નામ બદલી ઉપરની વિધિ પુનઃ

કરવી. તે પ્રમાણે આગળ સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞામાં પણ સમજવું.

સમુદ્દેસ વિધિ :-

(१) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्दिसह ?

ગુરુ - **समुद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **समुद्दिट्ठं समुद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं थिर परिचियं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(६) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि,**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - जावसिरि लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि,

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - ठाएह, શિષ્ય - इच्छं.

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

बे वांदणां...

અનુજ્ઞા વિધિ :-

(१) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुजाणह ?

ગુરુ - अणुजाणामि. શિષ્ય - इच्छं,

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - वंदित्ता पवेह. શિષ્ય - इच्छं,

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुन्नायं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - अणुन्नायं अणुन्नायं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि

नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति,

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(६) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुजाणावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

પછી પવેયણાની વિધિ કરાવવી.

॥ ઇતિ અનુષ્ઠાન વિધિ ॥

જોગ પ્રવેશ દિને પવેયણા વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपकरावणी, देववंदावणी, काउस्सग्ग करावणी, श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं उद्देसावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपकरावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी, काउस्सग्ग करावणी, श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्देसावणी, समुद्देसावणी, अणुजाणावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, जोगदिन पेसरावणी पाली तप करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુમુખે ઉપવાસ-આયંબિલનું યથાયોગ્ય પચ્ચક્ખાણ અંગીકાર કરે.

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि - आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

સજ્ઝાય :-

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, नवकार... धम्मो मंगल..** ની પાંચ ગાથા પછી **नमो अरिहंताणं** બોલીને,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **नवकार...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! लाभ ઇત્યાદિ આદેશ માંગવા.

|| ઇતિ જોગ પ્રવેશ દિને પવેયણાની વિધિ ||

एगओ विरई कुज्जा, एगओ य पवत्तणं ।
असंजमे नियतिं च, संजमे य पवत्तणं ॥

(उत्तराध्ययनसूत्र, अध्ययन-३१, गाथा-२)

एक ओर से निवृत्ति और दूसरी ओर से प्रवृत्ति करनी चाहिए- असंयम से निवृत्ति और संयम में प्रवृत्ति ।

❄ સાંજની ક્રિયા વિધિ ❄

૧૦૦ ડગલામાં વસતિ જોઇ શુદ્ધિ કરવી.

સૌ પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યજી, ક્રિયાકારક તથા ગુરુ મહારાજ વિ. ને વંદન કરવું.

સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां... (જો ઉપવાસી હોય તો વાંદણા ન દેતા ખમાસમણ દઇ)

इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ આપે. **बे वांदणां...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

માત્ર સાધુ ભગવંત

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ચારે દિશામાં માંડલા કરવા.

સાધ્વીજી ભગવંતને સ્વવસતિ સુધી જવાનું હોવાથી નીચેના બે આદેશ મંગાવવા, ઉપાશ્રયે જઇને માંડલા કરે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल शुद्धि करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! दिशि प्रमार्जु ?

ગુરુ - **प्रमार्जो.** શિષ્ય - **इच्छं.**

॥ ઇતિ સાંજની ક્રિયા વિધિ ॥

अप्पा कत्ता विकत्ता य, दुहाण य सुहाण य।
अप्पा मित्तममित्तं च, दुप्पट्ठिय सुप्पट्ठिओ ॥

(उत्तरा०, अध्ययन-२० गाथा-३७)

आत्मा ही सुख-दुःख का कर्ता और विकर्ता (भोक्ता) है। सत्प्रवृत्ति में स्थित आत्मा ही अपना मित्र है और दुष्प्रवृत्ति में स्थित आत्मा ही अपना शत्रु है।

❈ શ્રી આવશ્યકસૂત્રના જોગના બીજા દિવસની અનુષ્ઠાન વિધિ ❈

નોંધ :- અહીં આવશ્યકસૂત્રના જોગની બીજા દિવસની વિધિ આપેલ છે. ત્રીજાથી છટ્ઠા દિવસ સુધી ત્રીજાથી છટ્ઠા અધ્યયનમાં આ જ વિધિ કરાવવાની આવે માત્ર અધ્યયનનો ક્રમ બદલાય જેની સૂચના પછીથી આપેલ છે.

❖ વસતિ શુદ્ધ કરી, શિષ્ય આવીને કહે કે **भगवन् ! सुद्धा वसहि.** ગુરુ કહે **तहत्ति** પછી –

❖ પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યજી ખોલી –

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं.**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि.

ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,) **બે વાંદણાં...**

ઉદ્દેસ વિધિ :-

(१) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं उद्दिसह ?

ગુરુ - **उद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं उद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **उद्दिट्ठं उद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं जोगं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहुणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं उद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

સમુદ્દેસ વિધિ :-

(૧) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं समुद्दिसह ?

ગુરુ - **समुद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं समुद्दिट्ठं इच्छामो अणसट्ठिं.

ગુરુ - **समुद्दिट्ठं समुद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं थिरपरिचियं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - पवेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૫) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - करेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं समुद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ लोगस्स...

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - जावसिरि लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

बे वांदणां...

અનુજ્ઞા વિધિ :-

(૧) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं अणुजाणह ?

ગુરુ - अणुजाणामि. શિષ્ય - इच्छं,

(૨) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - वंदित्ता पवेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૩) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं अणुन्नायं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - अणुन्नायं अणुन्नायं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति,

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - पवेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૫) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहुणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - करेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं अणुजाणावणि करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ लोगस्स...

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ શ્રી આવશ્યકસૂત્ર જોગના બીજા દિવસના અનુષ્ઠાનની વિધિ ॥

जइ किंचि पमाएणं, न सुट्ठु भे वट्टियं मए पुव्विं ।
तं मे खामेमि अहं, निस्सल्लो निक्कसाओ अ ।।१।।

(बृहत्कल्पभाष्य गाथा-१३६८, पंचवस्तुक गाथा-१४१६ एवं विशेषावश्यकभाष्य की गाथा-७ की शिष्यहिता टीका में उद्धरण गाथा है.)

किंचित् प्रमादवश यदि मेरे द्वारा आपके प्रति उचित व्यवहार नहीं किया गया हो तो मैं निःशल्य और कषाय-रहित होकर आपसे क्षमा-याचना करता हूँ।

❄ પવેયણાની વિધિ ❄

(નોંધ – યોગપ્રવેશના દિવસ સિવાય અન્ય દિવસોમાં પવેયણું કરાવવાની આ વિધિ છે.)

નોંધઃ- અનુષ્ઠાનની ક્રિયા ચાલુ હોવાથી ઇરિયાવહિયા અને વસતિના આદેશ માંગવાની આવશ્યકતા નથી. માત્ર પવેયણાની ક્રિયા કરવાની હોય તો વસતિ જોઈ, સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી, ઇરિયાવહિયા કરી વસતિ આદેશ માંગી નીચેની ક્રિયા કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... [1]इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं उद्देसावणी समुद्देसावणी अणुजाणावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, जोगदिन पेसरावणी पाली तप (पारणुं) करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ આપે. પછી **बे वांदणां...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

---

1. કોઇપણ કારણવશાત્ આગળના અધ્યયનની ક્રિયા ન કરવાની હોય અને જોગની અનુજ્ઞા બાકી હોય, વચ્ચે માત્ર પવેયણું કરવાનું હોય તો ગતદિન એટલે પૂર્વના અધ્યયન વિ.નું નામ બોલી 'પાલી તપ/પારણું કરશું?' કહીને પવેયણાની ક્રિયા કરાવવી.

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** કહી **एक नवकार** બોલી **धम्मो मंगल** ની પાંચ ગાથા ભણે. પછી **नमो अरिहंताणं** બોલી,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.**

શિષ્ય - **कहुं लेशुं ?** ગુરુ - **जहा गहिअं पूव्वसूरिहिं,**

શિષ્ય - **आवस्सियाए,** ગુરુ - **जस्स जोगो,**

શિષ્ય - **सज्झातरनुं घर ?** ગુરુ મહારાજ શય્યાતરનું ઘર કહે. પછી સ્થાપનાચાર્યજીને અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરે.

નોંધ : આવશ્યકસૂત્રના જોગની ત્રીજાથી છઠ્ઠા દિવસની વિધિ બીજા દિવસની વિધિ પ્રમાણે જ કરાવવાની હોય છે. તેમાં ફક્ત એક જ ફેરફાર આવે છે. **अध्ययन**ના ક્રમમાં, ત્રીજા દિવસની ક્રિયામાં **द्वितीयं** ને બદલે **तृतीयं** બોલવું, ચોથા દિવસે **चतुर्थं,** પાંચમાં દિવસે **पंचमं** અને છઠ્ઠા દિવસે **षष्ठं** બોલવું.

|| ઇતિ પવેયણાની વિધિ ||

❋ માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ ❋

જો સૂત્ર, શ્રુતસ્કંધ કે ઉપાંગનો એકલો સમુદ્દેસ હોય, તો તે તે આગમનું નામ લઇને આ વિધિ કરાવવી. દા.ત. શ્રી આવશ્યકસૂત્રના જોગના સાતમા દિવસે આ ક્રિયા કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां...

(१) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं समुद्दिसह?

ગુરુ - **समुद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं समुद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **समुद्दिट्ठं समुद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं थिर परिचियं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... १ नवकार પ્રગટ કહેવો.

(६) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं समुद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી...પ્રગટ **लोगस्स...**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ-**तिविहेण**) **मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ ॥

ત્યારબાદ પવેયણાની ક્રિયા કરાવવી. તે દિવસે તપ કરાવવું.

પવેયણાની ક્રિયામાં વિશેષ -

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं समुद्देसावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, जोगदिन पेसरावणी पाली तप करशुं ? (આ પ્રમાણે આદેશ માંગવો.)

जो सहस्सं सहस्साणं, संगामे दुज्जए जिणे ।
एगं जिणेज्ज अप्पाणं, एस से परमो जओ ।।
(सूत्रकृताङ्गसूत्र, श्रुतस्कंध-१ अध्यन-६ उद्देसक-१ गाथा-३)

जो दुर्जेय संग्राम में हजारों-हजार योद्धाओं को जीतता है, उसकी अपेक्षा जो एक अपने को जीतता है, उसकी विजय परमविजय है।

❋ માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ ❋

જો સૂત્ર, શ્રુતસ્કંધ કે ઉપાંગની એકલી અનુજ્ઞા હોય, તો તે આગમનું નામ લઈને આ વિધિ કરાવવી શ્રી આવશ્યકસૂત્રના જોગના આઠમા દિવસે આ વિધિ કરાવવી.

સૌ પ્રથમ નાણ અથવા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી, પ્રદક્ષિણાથી લઇ છેક નંદિસૂત્ર[1] સંભળાવવા સુધીની ક્રિયા સંપૂર્ણ કરાવવી.

ત્યારબાદ

(१) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं अणुजाणह ?

ગુરુ - **अणुजाणामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं अणुन्नायं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **अणुन्नायं अणुन्नायं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક નાણ – સ્થાપનાચાર્યજીને 'ત્રણ પ્રદક્ષિણા' દેવી. દરેક પ્રદક્ષિણામાં ગુરુ મહારાજ પાસે આવતાં **मत्थएण वंदामि** બોલવાપૂર્વક નમસ્કાર કરી વાસક્ષેપ કરાવવો.

1. નંદિની ક્રિયા માટે પાના નં. 21 થી 26 સુધી કરાવવી. ત્યાં "ઉદ્દેસાવણી" ની જગ્યાએ "અણુજાણાવણી" કહેવું.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह,** શિષ્ય - **इच्छं.**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं अणुजाणावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह,** શિષ્ય - **इच्छं.**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

|| ઇતિ માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ ||

(ત્યારબાદ **पवेयणानी विधि** કરાવવી. તે દિવસે તપ કરાવવું.)

પવેયણાની ક્રિયામાં વિશેષ -

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक श्रुतस्कंधं अणुजाणावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी, काउस्सग्ग करावणी, जोगदिन पेसरवाणी पाली तप करशुं ? (આ પ્રમાણે આદેશ માંગવો.)

❈ શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગ વિધિનો નિર્દેશ ❈

❖ વડી દીક્ષા પૂર્વે કરાતા જોગમાં આવશ્યકસૂત્રના જોગની આઠ દિવસની વિધિ પૂર્ણ થયા પછી આવશ્યકસૂત્રનો ૧ વૃદ્ધિ દિન કરી શકાય તથા પચ્ચક્ખાણમાં "પાલી પારણું" કરી શકાય અને પછીના દિવસથી દશવૈકાલિક જોગમાં પ્રવેશ કરાવી શકાય.

❖ જો આવશ્યકસૂત્રના જોગના વૃદ્ધિનો દિવસ પછી કરાવવો હોય, તો નવમા દિવસે દશવૈકાલિકના જોગની શરૂઆત થશે.

❖ જો **आवश्यक** ના જોગ પછી નિક્ષેપ કર્યો હોય, (જોગમાંથી બહાર કાઢેલા હોય) તો **योगप्रवेश विधि** ફરીથી કરાવવી. જો નિક્ષેપ ન કર્યો હોય અને જોગ સળંગ ચાલતા હોય, તો પ્રવેશ વિધિ ન કરાવવી.

❖ દશવૈકાલિકના જોગના પ્રવેશ દિવસે નંદિની વિધિ કરાવવાની આવે ત્યારે નાણ માંડી શકાય.

❖ **જોગ વિધિ –** વસતિ શુદ્ધ કરાવવી. શિષ્ય આવીને કહે **भगवन् ! सुद्धा वसहि.** ગુરુ - **तहत्ति** કહે.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં કરી – તેની ચારે દિશામાં એક-એક નવકાર ગણવાપૂર્વક ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપે.

❖ **खमासमण** દઇ **इरियावहिया** કરે. બાદ આદેશ માંગે-

❖ **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?** ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं** કહે.

❖ **खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि.** ગુરુ - **तहत्ति.**

❖ પછી નંદિ વિધિ કરાવવી – તેમાં **आवश्यक** ને સ્થાને **दशवैकालिक** બોલવું.

❖ દશવૈકાલિકના જોગના પહેલા દિવસે નંદિ વિધિ કર્યા બાદ –

❖ દશવૈકાલિકસૂત્રની ઉદ્દેસ વિધિ કરાવવી. આ ઉદ્દેસ વિધિ **आवश्यकसूत्र** ની ઉદ્દેસ વિધિ છે, તે રીતે જ કરાવવી માત્ર તેના સાત ખમાસમણામાં **आवश्यक**

ને સ્થાને **दशवैकालिक** બોલવું.

❖ દશવૈકાલિક પ્રથમ અધ્યયનનો ઉદ્દેસ – સમુદ્દેસ – અનુજ્ઞા વિધિ પણ પ્રવેશને દિવસે જ આવશે. તેની વિધિ **आवश्यक** સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનના ઉદ્દેસ – સમુદ્દેસ – અનુજ્ઞા પ્રમાણે જ કરાવવી. ત્યાર પછી પવેયણા વિધિ કરાવવી, તેમાં પણ **आवश्यक** ને સ્થાને **दशवैकालिक** બોલવું. પછી સજ્ઝાય અને ગુરુવંદન કરવું.

❖ દશવૈકાલિકના જોગના પહેલા દિવસે તપ (આયંબિલ) કરવો ફરજિયાત છે.

❖ દશવૈકાલિકના જોગમાં અધ્યયન બીજું, ત્રીજું અને ચોથું એ ત્રણે દિવસની ક્રિયા, **आवश्यक** સૂત્રના જોગના બીજા દિવસની ક્રિયા પ્રમાણે જ થશે.

❖ દશવૈકાલિકના જોગના પાંચમાં દિવસે પાંચમાં અધ્યયનના કોષ્ટકમાં કાઉસ્સગ્ગ ૯ લખ્યા છે. તેની સમજ[1] નીચે ફુટનોટ પ્રમાણે સમજવી.

❖ જોગની ક્રિયા તો રોજ મુજબ જ થાય. પરંતુ ત્રણ કાઉસ્સગ્ગમાં સાત-સાત ખમાસમણરૂપ ઉદ્દેસ-સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞાની ક્રિયા જે એક-એક વખત થાય છે, તે ક્રિયા અહીં ત્રણ-ત્રણ વખત કરાય છે. તે આ પ્રમાણે –

❖ ઇરિયાવહિ કરી, એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી, પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો.

❖ વસતિના બે આદેશ માંગી, ખમાસમણ દઇ, મુહપત્તિ પડિલેહણ, વાંદણા વિધિ કરવી.

❖ (૧) પાંચમાં અધ્યયનનો ઉદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – ઉદ્દેસ વિધિમાં અપાય છે તે રીતે.

(૨) પાંચમાં અધ્યયનના પહેલા ઉદ્દેસાનો ઉદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – ઉદ્દેસ વિધિ મુજબ.

---

1. કાઉ. નં. ૧ : પાંચમાં અધ્યયનના ઉદ્દેસાનો, કાઉ. નં. ૨/૩ : પાંચમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો, કાઉ. નં. ૪/૫ : પાંચમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો, કાઉ. નં. ૬ : પાંચમાં અધ્યયનના સમુદ્દેસનો, કાઉ. નં. ૭/૮ : પાંચમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસની અનુજ્ઞાનો, કાઉ. નં. ૯ : પાંચમાં અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો.

(૩) પાંચમાં અધ્યયનના બીજા ઉદ્દેસાનો ઉદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – ઉદ્દેસ વિધિ મુજબ.

(૪) પાંચમાં અધ્યયનના પહેલા ઉદ્દેસાનો સમુદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – સમુદ્દેસ વિધિ મુજબ.

(૫) પાંચમાં અધ્યયનના બીજા ઉદ્દેસાનો સમુદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – સમુદ્દેસ વિધિ મુજબ.

(૬) પાંચમાં અધ્યયનનો સમુદ્દેસ વિધિ – સાત ખમાસમણ – સમુદ્દેસ વિધિ મુજબ.

(૭) પાંચમાં અધ્યયનનો પહેલા ઉદ્દેસની અનુજ્ઞા વિધિ - સાત ખમાસમણ – અનુજ્ઞા વિધિ મુજબ.

(૮) પાંચમાં અધ્યયનનો બીજા ઉદ્દેસની અનુજ્ઞા વિધિ - સાત ખમાસમણ – અનુજ્ઞા વિધિ મુજબ.

(૯) પાંચમાં અધ્યયનની અનુજ્ઞા વિધિ - સાત ખમાસમણ – અનુજ્ઞા વિધિ મુજબ.

પછી રોજ મુજબ પવેયણાની અને સજ્ઝાયની ક્રિયા અને છેલ્લે ગુરુવંદન...

❖ ચૂલિકા (જે દશ અધ્યયન પછી આવે છે) તેમાં અને સાતિકામાં સ્ત્રીલિંગ પ્રયોગ થાય. જેમ કે **चूलिका – उद्दिट्ठा**

❖ દશવૈકાલિકસૂત્રનું અધ્યયન છટ્ઠું – સાતમું – આઠમું – તેમાં ત્રણ કાઉસ્સગ્ગ છે, તેની ક્રિયા **आवश्यक** સૂત્રના બીજા દિવસ મુજબ જ કરવી.

❖ દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગના નવમાં દિવસે નવમાં અધ્યયનમાં સાત કાઉસ્સગ્ગ લખ્યા છે. તેની વિધિ આ પ્રમાણે[1]

---

1. કા. ૧. નવમાં અધ્યયનના ઉદ્દેસનો
કા. ૨.૩. નવમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો
કા. ૪.૫. નવમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો
કા. ૬.૭. નવમાં અધ્યયનના ૧/૨ ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો.

(નોંધ – નવમા અધ્યયનના **समुद्देस** અને **अनुज्ञा**ની ક્રિયા દશમાં દિવસે આવતી હોવાથી તેની ક્રિયા અહીં ન કરાવાય)

- ❖ દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગના દશમાં દિવસે નવમા અધ્યયનમાં આઠ કાઉસ્સગ્ગ લખ્યા છે તેની વિધિ આ પ્રમાણે[1] –
- ❖ દશવૈકાલિકસૂત્ર જોગ દિન-૧૧-૧૨-૧૩ની ક્રિયામાં ત્રણ-ત્રણ કાઉસ્સગ્ગ છે. તેની ક્રિયા **आवश्यक** સૂત્રના બીજા દિવસ મુજબ જ કરવી છેલ્લા-૨ દિવસમાં **अध्ययन** ને બદલે **चूलिका** બોલવું.
- ❖ દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગના ચૌદમાં દિવસે દશવૈકાલિકસૂત્રનો સમુદ્દેસ આવશે. જેની વિધિ **आवश्यक** સૂત્રના સમુદ્દેસ પ્રમાણે જ કરવી.
- ❖ દશવૈકાલિકસૂત્રના જોગના પંદરમાં દિવસે દશવૈકાલિકસૂત્રની અનુજ્ઞા આવશે જેની વિધિ **आवश्यक** સૂત્રની અનુજ્ઞા પ્રમાણે જ નંદિ સહિત કરવી.

॥ ઇતિ શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્ર જોગ વિધિનો નિર્દેશ ॥

से जाणमजाणं वा, कट्टु आहम्मिअं पयं ।
संवरे खिप्पमप्पाणं, बीयं तं न समायरे ।।
(दशवैकालिकसूत्र, अध्ययन-८ गाथा-३१)

जान या अनजान में कोई अधर्म कार्य हो जाय तो अपनी आत्मा को उससे तुरन्त हटा लेना चाहिए, फिर दूसरी बार वह कार्य न किया जाये ।

---

1. કાઉ. ૧.૨. નવમા અધ્યયનના ૩/૪ ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો
કાઉ. ૩.૪. નવમા અધ્યયનના ૩/૪ ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો
કાઉ. ૫. નવમા અધ્યયનના સમુદ્દેસનો
કાઉ. ૬.૭. નવમા અધ્યયનના ૩/૪ ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો
કાઉ. ૮. નવમા અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો.

❄ પાલી પલટવાની વિધિ ❄

પૂર્વોક્ત રીતે પવેયણાની વિધિ પ્રારંભવી. પવેણુ કરતાં **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?** ત્યાં સુધી આદેશ માંગવા. ત્યારબાદ...

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पाली पालटुं ?

ગુરુ - **पालटो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पाली पालटी पारणुं करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री दशवैकालिक श्रुतस्कंधे (અથવા જે આગમસૂત્ર – શ્રુતસ્કંધ – અધ્યયન હોય તે બોલી) **जोग दिन पेसरावणी पाली पालटी पारणुं करशुं ?**

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

પચ્ચક્ખાણ પછી બાકી રહેલી પવેયણા વિધિ કરાવવી.

॥ ઇતિ પાલી પલટવાની વિધિ ॥

पत्तेयं पत्तेयं नियगं, कम्मफलमणुहवंताणं ।
को कस्स जए सयणो ? को कस्स व परजणो भणिओ ? ॥
मरणसमाधिप्रकि० गाथा-५८७.

प्रत्येक जीव अपने-अपने कर्मफल को अकेला ही भोगता है। ऐसी स्थिति में कौन किसका स्वजन है और किसका परजन ?

❄ વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ ❄

❖ દરેક જોગમાં સાત દિવસે એક દિવસ વૃદ્ધિનો ભરવો પડે.

❖ **आवश्यक** અને **दशवैकालिक** ના જોગમાં પણ જોગના ૨૩ (૮+૧૫) દિવસ છે. અને ચાર દિવસ વૃદ્ધિના ભરવાના હોય છે.

❖ તે સિવાય અન્ય કોઇ કારણોથી દિવસો પડેલ હોય, તો તે પડેલા દિવસો પણ ભરવા પડે.

❖ વસતિ શુદ્ધ કરી શિષ્ય - **भगवन् ! सुद्धा वसहि.** ગુરુ - **तहत्ति** કહે. પછી સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં કરી,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह,** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,) **बे वांदणां...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री आवश्यक/दशवैकालिक श्रुतस्कंधे[1] वृद्धि दिन/विधि-अविधि दिन पेसरावणी पाली तप (पारणुं) करशुं ?

---

1. વૃદ્ધિના દિવસે પવેયણામાં શ્રી આવશ્યક શ્રુતસ્કંધે વૃદ્ધિ દિન પેસરાવણી પાલી તપ કરશું ? (પારણું હોય તો પારણું કરશું ?) પડેલા દિવસે પવેયણામાં શ્રી આવશ્યક શ્રુતસ્કંધે વિધિ-અવિધિ દિન પેસરાવણી પાલી તપ કરશું ? (પારણું હોય તો પારણું કરશું ?)

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... દઇ પચ્ચક્ખાણનો આદેશ માંગે, પચ્ચક્ખાણ કરી **बे वांदणां...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं** કહી,

एक नवकार બોલી **धम्मो मंगलनी** પાંચ ગાથા ભણે. પછી **नमो अरिहंताणं** બોલી,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.**

શિષ્ય - **कहं लेशुं ?** ગુરુ - **जहागहियं पुव्वसूरिहिं.**

શિષ્ય - **आवस्सियाए.** ગુરુ - **जस्स जोगो.**

શિષ્ય - **सज्जातरनुं घर,** ગુરુ - શય્યાતર શ્રાવકનું નામ કહે. પછી શિષ્ય સ્થાપનાચાર્યજી અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરે.

॥ ઇતિ વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ ॥

❈ જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ ❈

(જોગમાંથી કાઢવાની વિધિ)

❖ સૌ પ્રથમ વસતિ જોવી.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવાં.

પૂર્વ અથવા ઉત્તર સન્મુખ રહી, ચારે બાજુ ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, **त्रण प्रदक्षिणा** દેવી..

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवह ?

ગુરુ - **निक्खेवामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह.

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

ગુરુ મહારાજ ત્રણ નવકાર ગણી, **श्री योगं निक्खेवावणी नंदि पवत्तेह, नित्थारगपारगा होह** કહેતાં, વાસક્ષેપ શિષ્યના મસ્તકે કરે. શિષ્ય – **तहत्ति,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावो !

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસવું.)

❖ **सकलकुशलवल्ली...**

❖ **ॐ नमः पार्श्वनाथाय विश्व चिंतामणीयते...**

❖ **जंकिंचि... नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्... उवसग्गहरं... जय वीयराय...**

પછી **बे वांदणां...**

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी काउस्सग्गं करावेह ?

ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं, श्री योगं निक्खेवावणी नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां... અથવા

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, काउस्सग्ग करावणी, परिमित विगई विसर्जावणी, पाली पारणुं करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. ગુરુ મહારાજ પાસે[1] બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરે.

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं परिमित विगई विसर्जुं ?

ગુરુ - **विसर्जो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं परिमित विगई विसर्जावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

परिमित विगई विसर्जावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

---

1. જોગમાંથી નીકળે ત્યારે ઓછામાં ઓછું બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરવું, કદાચ તે દિવસે આયંબિલ કે ઉપવાસ હોય તો વિધિમાં તો બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરે, વિધિ પૂર્ણ થયા પછી પુનઃ વંદન કરી આયંબિલાદિનું પચ્ચક્ખાણ કરવું.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

સજ્ઝાય :-

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ત્યારબાદ સજ્ઝાય કરી દૈનિકવત્ ઉપયોગની વિધિ, શય્યાતરનું ઘર પર્યંત્ તથા સ્થાપનાચાર્યજીને અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરવું. વિધિ પૂર્ણ થયા પછી ફરી વસતિ જોવી. આવી, ગુરુ મહારાજને '**भगवन् ! शुद्धा वसहि**' કહેવું. જો વસતિ અશુદ્ધ નિકળે તો શુદ્ધ કરી ફરી ક્રિયા કરી પછી દહેરાસર વિગેરે જઇ શકાય.

|| ઇતિ જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ ||

आया हु महं नाणे आया मे दंसणे चरित्ते य ।
आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे जोगे ॥२॥
(आतुरप्रत्याख्यान गाथा-२५)

आत्मा ही मेरा ज्ञान है। आत्मा ही दर्शन और चारित्र है। आत्मा ही प्रत्याख्यान(नियम) है। और आत्मा ही संयम और योग है।

❄ વડી દીક્ષા પૂર્વે અનુયોગ સંભળાવવાની વિધિ ❄

❖ સાંજે પડિલેહણના આદેશ લઇ. ગુરુ મહારાજ અને શિષ્યનો ઓઘો બાંધેલો હોવો જોઇએ તથા ક્રિયા સ્થાને કાજો લેવો.

❖ ૧૦૦ ડગલામાં વસતિ જોઇ 'શુદ્ધ' કરવી.

❖ મહાનિશીથના જોગવાળાના પડિલેહણ કરેલા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ વરસાદ કે અન્ય અસજ્ઝાયના કાળ દરમ્યાન સાંજે અનુયોગ ન થાય, તો વડી દીક્ષાના દિવસે સવારે અનુયોગ કરાવી પછી વડીદીક્ષા અપાય. (હાલમાં દરેક સૂત્રના મૂળપાઠ સંભળાવવામાં આવે છે પછી સમયની અનુકૂળતા પ્રમાણે અર્થ સંક્ષિપ્ત કે વિસ્તારથી પણ સંભળાવે છે.)

❖ અકાળે વરસાદની ૩ પ્રહરની અસજ્ઝાય થાય, તેમાં અનુયોગ સંભળાવાય નહીં કે વડીદીક્ષા અપાય નહીં.

❖ ગુરુ મહારાજે અનુયોગ દરમ્યાન સૂત્ર સંભળાવવા.

❖ સાંજે જોગની ક્રિયા હોય તો 'પચ્ચક્ખાણ' સુધી કરાવી, ત્યારપછી અનુયોગ સંભળાવવો પછી બાકીની ક્રિયા બે વાંદણાં, બેસણે સંદિ૦, બેસણે ઠાઉં, અવિધિ આશાતના કરવી.

સૌ પ્રથમ **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ – **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.) **बे वांदणां...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अनुयोग आढवुं ?

ગુરુ - **आढवो.** શિષ્ય - **इच्छं.**

ગુરુ મહારાજને પણ અનુયોગ આઢવવાનો કાઉસ્સગ્ગ કરવાનો હોવાથી ગુરુ મહારાજે પણ ખમાસમણ દેવું. કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

ગુરુ – શિષ્ય બન્ને **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अनुयोग आढवावणी काउस्सग्ग करुं ? इच्छं,**

अनुयोग आढवावणी करेमि काउस्सग्गं, अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

खमा०.. अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

अथ प्रथम अधिकार

શિષ્ય - **इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए** (ગુરુ-**तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - **लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी वायणा प्रसाद करावशोजी.

(સાધુ ભગવંત ઉભડક પગે બેસે, સાધ્વીજી ભગવંત ઉભા-ઉભા સાંભળે.)

ગુરુ - **नवकार** પૂર્વક...

नाणं पंचविहं पन्नतं तं जहा, आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं, तत्थ चत्तारि अणुओगदारा पन्नत्ता, तं जहा उवक्कमो, निक्खेवो, अणुगमो, नओ अ.

શિષ્ય - **इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए** (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह,** શિષ્ય - **इच्छं.**

(શિષ્ય આસન પર બેસે.)

नमस्कार महामंत्र

नमो अरिहंताणं. नमो सिद्धाणं. नमो आयरियाणं. नमो उवज्झायाणं. नमो लोए सव्व साहूणं. एसो पंच-नमुक्कारो. सव्व-पावप्पणासणो. मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं.

करेमि भंते सूत्र

करेमि भंते ! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि, जावज्जीवाए, तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि, न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुज्जाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि.

શિષ્ય - **खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.**

|| ઇતિ પ્રથમ અધિકાર ||

अथ द्वितीय अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - **लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं.** પછી આસન ઉપર બેસે, ગુરુ મહારાજ લોગસ્સ સૂત્ર સંભળાવે.

लोगस्स सूत्र

लोगस्स उज्जोअगरे, धम्म तित्थयरे जिणे;
अरिहंते कित्तइस्सं, चउवीसं पि केवली ॥१॥

उसभमजिअं च वंदे, संभवमभिणंदणं च सुमइं च;
पउमप्पहं सुपासं, जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥२॥

सुविहिं च पुप्फदंतं, सीयल सिज्जंस वासुपूज्जं च;
विमलमणंतं च जिणं, धम्मं संतिं च वंदामि ॥३॥

कुंथुं अरं च मल्लिं, वंदे मुणिसुव्वयं नमिजिणं च;
वंदामि रिट्ठनेमिं, पासं तह वद्धमाणं च ॥४॥

एवं मए अभिथुआ, विहुय रय मला पहीण जरमरणा;
चउवीसंपि जिणवरा, तित्थयरा मे पसीयंतु ॥५॥

कित्तिय वंदिय महिया, जे ए लोगस्स उत्तमा सिद्धा;
आरूग्ग बोहिलाभं, समाहिवर मुत्तमं दिंतु ॥६॥

चंदेसु निम्मलयरा, आइच्चेसु अहियं पयासयरा;
सागरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥७॥

सव्व लोए अरिहंत चेइयाणं करेमि काउस्सग्गं.

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ દ્વિતીય અધિકાર ॥

अथ तृतीय अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं – કહી આસન ઉપર બેસે. વાંદણા સૂત્ર સંભળાવે.

वंदनक सूत्र

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए, निसीहिआए, अणुजाणह मे मिउग्गहं, निसीहि, अहो-कायं काय-संफासं खमणिज्जो भे ! किलामो? अप्पकिलंताणं बहुसुभेण भे ! राइओ (दिवसो) वइक्कंतो! जत्ता भे ! जवणिज्जं च भे ! खामेमि खमासमणो, राइअं (देवसियं) वइक्कम्मं आवस्सियाए पडिक्कमामि खमासमणाणं, राइआए (देवसियाए), आसायणाए, तित्तीसन्नयराए, जंकिंचि मिच्छाए, मणदुक्कडाए, वयदुक्कडाए, कायदुक्कडाए, कोहाए, माणाए, मायाए, लोभाए,

सव्वकालिआए, सव्वमिच्छोवयाराए, सव्वधम्माइक्कमणाए, आसायणाए, जो मे अइआरो कओ, तस्स खमासमणो, पडिक्कमामि, निंदामि, गरिहामि, अप्पाणं वोसिरामि.

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ તૃતીય અધિકાર ॥

अथ चतुर्थ अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं – કહી આસન ઉપર બેસે.

इरियावहिया सूत्र

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ? इच्छं, इच्छामि पडिक्कमिउं. इरियावहियाए विराहणाए. गमणागमणे पाणक्कमणे, बीयक्कमणे, हरियक्कमणे, ओसा-उत्तिंग-पणग–दग–मट्टी–मक्कडा संताणा संकमणे. जे मे जीवा विराहिया. एगिंदिया, बेइंदिया, तेइंदिया, चउरिंदिआ, पंचिंदिया. अभिहया, वत्तिया, लेसिया, संघाइया, संघट्टिया, परियाविया,

किलामिया, उद्दविया, ठाणाओ ठाणं संकामिया, जीवियाओ ववरोविया, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

तस्स उत्तरी सूत्र

तस्स उत्तरीकरणेणं, पायच्छित्तकरणेणं, विसोहीकरणेणं, विसल्लीकरणेणं, पावाणं कम्माणं निग्घायणट्ठाए ठामि काउस्सग्गं.

जगचिंतामणि सूत्र

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं? इच्छं,

जग-चिंतामणि ! जग-नाह ! जग-गुरु ! जग-रक्खण ! जग-बंधव ! जग-सत्थवाह ! जगभाव-विअक्खण ! अट्ठावय संठविय रूव, कम्मट्ठ-विणासण, चउवीसं पि जिणवर, जयंतु अप्पडिहयसासण ।।१।।

कम्मभूमिहिं कम्मभूमिहिं, पढम संघयणि, उक्कोसय सत्तरिसय, जिणवराण विहरंत लब्भइ, नवकोडिहिं केवलीण; कोडिसहस्स नवसाहु गम्मइ संपइ जिणवर वीस, मुणि बिहुं कोडिहिं वरनाण, समणह कोडि सहस्स दुअ, थुणिज्जइ निच्च विहाणी ।।२।।

जयउ सामिय, जयउ सामिय, रिसह सत्तुंजी, उज्जिंति पहु नेमिजिण, जयउ वीर सच्चउरि-मंडण, भरूअच्छहिं मुणिसुव्वय, मुहरि पास दुह-दुरिअ-खंडण अवर विदेहिं तित्थयरा, चिहुं दिसि विदिसि जिं केवि, तीआणागय संपइअ, वंदु जिण सव्वे वि ।।३।।

सत्ताणवइ सहस्सा, लक्खा छप्पन्न अट्ठ कोडिओ; बत्तिस सय बासियाइं, तिअलोए चेइए वंदे ।।४।।

पन्नरस कोडी सयाइं, कोडी बायाल लक्ख अडवन्ना; छत्तीस सहस्स असीइं, सासय-बिंबाइं पणमामि ।।५।।

जंकिंचि सूत्र

जंकिंचि नाम तित्थं, सग्गे पायालि माणुसे लोए; जाइं जिण बिंबाइं, ताइं

सव्वाइं वंदामि ।।१।।

नमुत्थुणं सूत्र

नमुत्थुणं अरिहंताणं भगवंताणं. आइगराणं, तित्थयराणं, सयंसंबुद्धाणं. पुरिसुत्तमाणं, पुरिस-सिहाणं, पुरिसवर-पुंडरीआणं, पुरिसवर-गंधहत्थीणं. लोगुत्तमाणं, लोग-नाहाणं, लोग-हिआणं, लोग-पइवाणं, लोगपज्जोअगराणं. अभयदयाणं, चक्खुदयाणं, मग्गदयाणं, सरणदयाणं, बोहिदयाणं. धम्मदयाणं, धम्मदेसयाणं, धम्मनायगाणं, धम्मसारहीणं, धम्म-वर-चाउरंत-चक्कवट्टीणं. अप्पडिहय-वरनाणदंसण-धराणं, विअट्ट-छउमाणं. जिणाणं जावयाणं, तिन्नाणं तारयाणं, बुद्धाणं बोहयाणं, मुत्ताणं मोअगाणं. सव्वन्नूणं, सव्वदरिसीणं, सिव-मयल-मरूअ-मणंत-मक्खय- मव्वाबाह-मपुणराविति, सिद्धिगइ-नामधेयं ठाणं संपत्ताणं, नमो जिणाणं जिअभयाणं. जे अ अईआ सिद्धा, जे अ भविस्संतिणागये काले; संपई अ वट्टमाणा, सव्वे तिविहेण वंदामि.

अरिहंत चेइयाणं सूत्र

अरिहंत चेइयाणं, करेमि काउस्सग्गं. वंदण-वत्तियाए, पूअण-वत्तियाए, सक्कार-वत्तियाए, सम्माण-वत्तियाए, बोहिलाभ-वत्तियाए, निरूवसग्ग-वत्तियाए, सद्धाए, मेहाए, धिईए, धारणाए, अणुप्पेहाए, वड्ढमाणीए, ठामि काउस्सग्गं.

पुक्खरवरदीवड्ढे सूत्र

पुक्खरवरदीवड्ढे, धायइसंडे अ जंबुदीवे अ;
भरहेरवय-विदेहे, धम्माइ-गरे नमंसामि ।।१।।

तमतिमिर-पडलविद्धं-सणस्स-सुरगणनरिंद-महियस्स,
सीमाधरस्स वंदे, पप्फोडिअ-मोहजालस्स ।।२।।

जाई-जरा-मरण-सोग-पणासणस्स,
कल्लाणपुक्खल-विसाल-सुहावहस्स;
को देव-दाणव-नरिंद-गणच्चिअस्स,
धम्मस्स सारमुवलब्भकरे पमायं ? ॥३॥

सिद्धे भो ! पयओ नमो जिणमए, नंदी सया संजमे,
देवं नागसुवन्न-किन्नरगणसब्भूअभावच्चिए;
लोगो जत्थ पइट्ठिओ जगमिणं, तेलुक्कमच्चासुरं,
धम्मो वड्ढउ सासओ विजयओ, धम्मुत्तरं वड्ढउ. ॥४॥

सुअस्स भगवओ, करेमि काउस्सग्गं.

सिद्धाणं बुद्धाणं सूत्र

सिद्धाणं बुद्धाणं, पारगयाणं, परंपरगयाणं;
लोअग्गमुवगयाणं, नमो सया सव्वसिद्धाणं ॥१॥

जो देवाण वि देवो, जं देवा पंजली नमंसंति;
तं देवदेवमहिअं, सिरसा वंदे महावीरं ॥२॥

इक्कोवि नमुक्कारो, जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स;
संसारसागराओ, तारेइ नरं व नारिं वा ॥३॥

उज्जिंतसेलसिहरे, दिक्खा नाणं निसीहिआ जस्स;
तं धम्मचक्कवट्टिं, अरिट्ठनेमिं नमंसामि ॥४॥

चत्तारि अट्ठ दस दोय, वंदिया जिणवरा चउव्वीसं,
परमट्ठ निट्ठिअट्ठा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥५॥

वेयावच्चगराणं, संतिगराणं,
सम्मद्दिट्ठि-समाहिगराणं, करेमि काउस्सग्गं.

जावंति चेइयाइं सूत्र

जावंति चेइआइं, उड्ढे अ अहे अ तिरियलोए अ;
सव्वाइं ताइं वंदे, इह संतो तत्थ संताइं ॥१॥

जावंत के वि साहू सूत्र

जावंत के वि साहू, भरहेरवय-महाविदेहे अ;
सव्वेसिं तेसिं पणओ, तिविहेण तिदंड विरयाणं ॥१॥

[1]नमोऽर्हत्सिद्धाचार्योपाध्यायसर्वसाधुभ्यः

उवसग्गहरं सूत्र

उवसग्ग-हरं पासं, पासं वंदामि कम्म-घण-मुक्कं;
विसहर-विसनिन्नासं, मंगल-कल्लाण-आवासं ॥१॥

विसहर-फुलिंग-मंतं, कंठे धारेइ जो सया मणुओ;
तस्स गह-रोग-मारी, दुट्ठ-जरा जंति उवसामं ॥२॥

चिट्ठउ दूरे मंतो, तुज्झ पणामो वि बहुफलो होइ;
नर-तिरिएसु वि जीवा, पावंति न दुक्ख-दोगच्चं ॥३॥

तुह सम्मत्ते लद्धे, चिंतामणि कप्पपायवब्भहिए;
पावंति अविग्घेणं, जीवा अयरामरं ठाणं ॥४॥

इअ संथुओ महायस !, भत्तिब्भर-निब्भरेण हियएण;
ता देव दिज्ज बोहिं, भवे भवे पास ! जिणचंद ! ॥५॥

जय वीयराय सूत्र

जय वीयराय ! जगगुरू ! होउ ममं तुह प्पभावओ भयवं !;
भवनिव्वेओ मग्गाणुसारिआ इट्ठ-फल-सिद्धि ॥१॥

1. સાધુ ભગવન્ત હોય તો ઉપરોક્ત ક્રમથી સૂત્રો કહેવા પરન્તુ જો સાધ્વીજી ભગવંત હોય તો નમોર્હત્ સૂત્ર ન કહેવું અને નમોસ્તુ/વિશાલલોચનના બદલે સંસારદાવાનલનું સૂત્ર કહેવું. સ્તુતિમાં કમલદલ અને યસ્યાક્ષેત્રં કહેવી.

लोग-विरूद्धच्चाओ, गुरुजण-पूआ, परत्थकरणं च;
सुहगुरु जोगो तव्वयण-सेवणा आभवमखंडा ।।२।।

वारिज्जइ जइवि निआणबंधणं, वीयराय ! तुह समए;
तहवि मम हुज्ज सेवा, भवे भवे तुम्ह चलणाणं ।।३।।

दुक्खक्खओ कम्मक्खओ, समाहिमरणं च बोहिलाभो अ; संपज्जउ मह
एअं, तुह नाह ! पणाम करणेणं ।।४।।

सर्व-मंगल-मांगल्यं, सर्व-कल्याणकारणं,
प्रधानं सर्व धर्माणां, जैनं जयति शासनम् ।।५।।

संसारदावा स्तुति

संसारदावानल-दाहनीरं, संमोहधूली-हरणे समीरं;
मायारसादारण सारसीरं, नमामि वीरं गिरिसारधीरं ।।१।।

भावावनाम-सुर-दानव-मानवेन,
चूलाविलोल-कमलावलि मालितानि;
संपूरिताभिनत-लोकसमीहितानि,
कामं नमामि जिनराज-पदानि तानि ।।२।।

बोधागाधं सुपदपदवी नीरपूराभिरामं,
जीवाहिंसा-विरललहरी-संगमागाहदेहं;
चूलावेलं गुरुगममणी-संकुलं दूरपारं,
सारं वीरा-गमजलनिधिं सादरं साधु सेवे ।।३।।

आमूलालोल-धूली-बहुल-परिमला लीढलोलालिमाला,
झंकारा-राव-सारा-मलदलकमला-गारभूमिनिवासे !
छायासंभारसारे-वरकमलकरे ! तारहाराभिरामे !
वाणी संदोहदेहे ! भवविरहवरं, देहि मे देवि ! सारम् ।।४।।

अतिचारनी गाथा

सयणासणन्नपाणे, चेईय-जई-सिज्ज-काय-उच्चारे;
समिई-भावणा-गुत्ती-वितहायरणे य अईयारो ॥१॥
अहो ! जिणेहिं असावज्जा, वित्ती साहूण देसिया;
मुक्खसाहण-हेउस्स, साहुदेहस्स धारणा ॥२॥

देवसिअ आदि आलोचना सूत्र

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! देवसिअं (राईअं-पक्खियं - चउमासियं-संवत्सरियं) आलोउं ?

इच्छं, आलोएमि जो मे देवसिओ (राईओ-पक्खिओ-चउमासीओ-संवत्सरिओ) अइयारो कओ-काइओ-वाइओ-माणसिओ, उस्सुत्तो-उमग्गो-अकप्पो-अकरणिज्जो-दुज्झाओ-दुव्विचिंतिओ-अणायारो-अणिच्छिअव्वो-असमणपाउग्गो, नाणे दंसणे चरित्ते, सुए सामाइए, तिण्हं गुत्तीणं, चउण्हं कसायाणं, पंचण्हं महव्वयाणं, छण्हं जीवनिकायाणं, सत्तण्हं पिंडेसणाणं, अट्ठण्हं पवयणमाउणं, नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं, दसविहे समणधम्मे, समणाणं जोगाणं, जं खंडियं, जं विराहियं, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

दैवसिक अतिचार सूत्र

ठाणे, कमणे, चंकमणे, आउत्ते, अणाउत्ते, हरियकायसंघट्टे, बीयकायसंघट्टे, त्रसकायसंघट्टे, थावरकायसंघट्टे, छप्पईयासंघट्टे, ठाणाओ ठाणं संकामिया, देहरे गोचरी बाहिरभूमि मार्गे जतां आवतां स्त्री-तिर्यंचतणा संघट्ट परिताप उपद्रव हुआ, दिवसमांहि चारवार सज्झाय सातवार चैत्यवंदन कीधां नहि, प्रतिलेखणा आघी-पाछी भणावी, अस्तव्यस्त कीधी, आर्त्तध्यान रौद्रध्यान ध्यायां, धर्मध्यान शुक्लध्यान ध्यायां नहिं, गोचरीतणा बेंतालीश दोष उपजता जोया नहीं, पांच दोष मांडलितणा टाळया नहीं, मात्रु अणपुंजे लीधुं, अणपुंजी भूमिकाए परठव्युं, परठवतां 'अणुजाणह जस्सुग्गहो' कीधो नहीं, परठव्या पुंठे वार त्रण 'वोसिरे वोसिरे' कीधो नहीं, देहरा उपाश्रयमांहि

पेसतां 'निसीहि' निसरतां 'आवस्सहि' कहेवी विसारी, जिनभवने चोराशी आशातना, गुरू प्रत्ये तेत्रीस आशातना, अनेरो दिवससंबंधी जे कोइ पापदोष लाग्यो होय, ते सवि हुं मन वचन कायाए करी मिच्छा मि दुक्कडं.

रात्रिक अतिचार सूत्र

संथाराउवट्टणकी, परियट्टणकी, आउंटणकी, पसारणकी, छप्पईय-संघट्टणकी, अचक्खुविसय हुओ, संथारो उत्तरपट्टो टाळी अधिको उपगरण वापर्यो, शरीर अणपडिलेह्युं हलाव्युं, मात्रुं अणपुंज्युं लीधुं, अणपुंजी भूमिए परठव्युं, परठवतां 'अणुजाणह जस्सुग्गहो' कीधो नहिं, परठव्या पुंठे वार त्रण 'वोसिरे वोसिरे' कीधो नहीं, संथारापोरिसि भणाव्या विना सूता, कुस्वप्न लाध्यां, सुपनांतरमांहि शीयळनी विराधना हुई, मन आहट्ट दोहट्ट चिंतव्युं, संकल्प विकल्प कीधो, अनेरो रात्रिसंबंधी जे कोइ पापदोष लाग्यो होय, ते सवि हुं मन वचन कायाए करी मिच्छा मि दुक्कडं.

सव्वस्सवि सूत्र

सव्वस्सवि देवसिय, (राईअ) दुच्चिंतिय, दुब्भासिय, दुच्चिट्ठि य, इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इच्छं, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

पगाम सज्झाय सूत्र

नमो अरिहंताणं. नमो सिद्धाणं. नमो आयरियाणं. नमो उवज्झायाणं. नमो लोए सव्व-साहूणं. एसो पंच-नमुक्कारो. सव्व-पावप्पणासणो. मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवई मंगलं.

करेमि भंते ! सामाइयं, सव्वं सावज्जं जोगं पच्चक्खामि, जावज्जीवाए, तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि, न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि.

चत्तारि मंगलं, अरिहंता मंगलं, सिद्धा मंगलं, साहू मंगलं, केवलि पन्नतो धम्मो मंगलं.

चत्तारि लोगुत्तमा, अरिहंता लोगुत्तमा, सिद्धा लोगुत्तमा, साहू लोगुत्तमा, केवलि पन्नतो धम्मो लोगुत्तमो.

चत्तारि सरणं पवज्जामि, अरिहंते सरणं पवज्जामि, सिद्धे सरणं पवज्जामि, साहू सरणं पवज्जामि, केवलि पन्नतं धम्मं सरणं पवज्जामि.

इच्छामि पडिक्कमिउं जो मे देवसिओ (राईओ) अइआरो कओ, काइओ, वाइओ, माणसिओ, उस्सुत्तो, उमग्गो, अकप्पो, अकरणिज्जो, दुज्झाओ, दुव्विचिंतिओ, अणायारो, अणिच्छिअव्वो, असमणपाउग्गो, नाणे दंसणे चरित्ते, सुए सामाइए, तिण्हं गुत्तीणं, चउण्हं कसायाणं, पंचण्हं महव्वयाणं, छण्हं जीवनिकायाणं, सत्तण्हं पिंडेसणाणं, अट्ठण्हं पवयणमाउणं, नवण्हं बंभचेरगुत्तीणं, दसविहे समणधम्मे, समणाणं जोगाणं, जं खंडियं, जं विराहियं, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

इच्छामि पडिक्कमिउं इरियावहियाए, विराहणाए, गमणागमणे, पाणक्कमणे, बीयक्कमणे, हरियक्कमणे, ओसा-उत्तिंग-पणग-दग-मट्टी-मक्कडा संताणा संकमणे. जे मे जीवा विराहिया. एगिंदिया, बेइंदिया, तेइंदिया, चउरिंदिया, पंचिंदिया, अभिहया, वत्तिया, लेसिया, संघाइया, संघट्टिया, परियाविया, किलामिया, उद्दविया, ठाणाओ ठाणं संकामिया, जीवियाओ ववरोविया, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

इच्छामि पडिक्कमिउं पगामसिज्झाए निगामसिज्जाए, संथारा उवट्टणाए परिअट्टणाए आउंटणाए पसारणाए छप्पईय संघट्टणाए कूईए कक्कराईए, छीए जंभाईए, आमोसे ससरक्खामोसे, आउलमाउलाए, सोअणवत्तिआए, ईत्थीविप्परिआसिआए, दिट्ठिविप्परिआसिआए, मणविप्परिआसिआए, पाणभोअणविप्परिआसिआए, जो मे देवसिओ (राईओ) अइआरो कओ, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

पडिक्कमामि गोअरचरिआए, भिक्खायरिआए, उग्घाड-कवाड-

उग्घाडणाए, साणा-वच्छा-दारा संघट्टणाए, मंडीपाहुडिआए, बलिपाहुडिआए, ठवणापाहुडिआए, संकिए, सहसागारिए, अणेसणाए, पाणेसणाए, पाणभोअणाए, बीअभोअणाए, हरिअभोअणाए, पच्छेकम्मिआए, पुरेकम्मिआए, अदिट्ठहडाए, दगसंसट्ठहडाए, रयसंसट्ठहडाए, पारिसाडणिआए, पारिट्ठावणिआए, ओहासणभिक्खाए जं उग्गमेणं उप्पायणेसणाए अपरिसुद्धं परिग्गहिअं परिभुत्तं वा जं न परिट्ठविअं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

पडिक्कमामि चाउक्कालं सज्झायस्स अकरणयाए, उभओकालं भंडोवगरणस्स अप्पडिलेहणाए, दुप्पडिलेहणाए, अप्पमज्जणाए, दुप्पमज्जणाए, अइक्कमे, वइक्कमे, अइआरे, अणायारे, जो मे देवसिओ (राईओ) अइयारो कओ, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

पडिक्कमामि एगविहे-असंजमे, पडि० दोहिं बंधणेहिं-रागबंधणेणं दोसबंधणेणं, पडि० तिहिं दंडेहिं-मणदंडेणं वयदंडेणं कायदंडेणं, पडि० तिहिंगुत्तीहिं-मणगुत्तीए वयगुत्तीए कायगुत्तीए, पडि० तिहिं सल्लेहिं-मायासल्लेणं नियाणसल्लेणं मिच्छादंसणसल्लेणं, पडि० तिहिं गारवेहिं-इड्ढीगारवेणं रसगारवेणं सायागारवेणं, पडि० तिहिं विराहणाहिं-नाणविराहणाए दंसणविराहणाए चरित्तविराहणाए, पडि० चउहिं कसाएहिं-कोहकसाएणं माणकसाएणं मायाकसाएणं लोहकसाएणं, पडि० चउहिं सन्नाहिं-आहारसन्नाए भयसन्नाए मेहुणसन्नाए परिग्गहसन्नाए, पडि० चउहिं विकहाहिं-इत्थिकहाए भत्तकहाए देसकहाए रायकहाए, पडि० चउहिं झाणेहिं-अट्टेणंझाणेणं रूद्देणंझाणेणं धम्मेणंझाणेणं सुक्केणंझाणेणं, पडि० पंचहिं किरिआहिं-काइआए अहिगरणिआए पाउसिआए पारितावणिआए पाणाइवायकिरिआए, पडि० पंचहिं कामगुणेहिं-सद्देणं रूवेणं रसेणं गंधेणं फासेणं, पडि० पंचहिं महव्वएहिं-पाणाईवायाओ वेरमणं मुसावायाओ वेरमणं अदिन्नादाणाओ वेरमणं मेहुणाओ वेरमणं परिग्गहाओ वेरमणं, पडि० पंचहिं समिईहिं-ईरियासमिईए भासासमिईए एसणासमिघाए आयाणभंडमत्तनिक्खेवणासमिघाए उच्चार-पासवण-खेल-जल्ल-सिंघाण

पारिट्ठावणिआसमिईए, पडि० छहिं जीवनिकाएहिं-पुढविकाएणं आउकाएणं तेउकाएणं वाउकाएणं वणस्सइकाएणं तसकाएणं, पडि० छहिं लेसाहिं किण्हलेसाए नीललेसाए काउलेसाए तेऊलेसाए पम्हलेसाए सुक्कलेसाए, पडि० सत्तहिं भयठाणेहिं, अट्ठहिं मयठाणेहिं, नवहिं बंचचेरगुत्तीहिं, दसविहे समणधम्मे, इगारसहिं उवासगपडिमाहिं, बारसहिं भिक्खुपडिमाहिं, तेरसहिं किरिआठाणेहिं, चउदसहिं भूअगामेहिं, पन्नरसहिं परमाहम्मिएहिं, सोलसहिं गाहासोलसएहिं, सत्तरसविहे असंजमे, अट्ठारसविहे अबंभे, एगूणवीसाए नायज्झयणेहिं, वीसाए असमाहिट्ठाणेहिं, एगवीसाए सबलेहिं, बावीसाए परिसहेहिं, तेवीसाए सुअगडज्झयणेहिं, चउवीसाए देवेहिं, पणवीसाए भावणाहिं, छव्वीसाए दसाकप्पववहाराणं उद्देसणकालेहिं, सत्तावीसाए अणगारगुणेहिं, अट्ठावीसाए आयारप्पकप्पेहिं, एगूणतीसाए पावसुअप्पसंगेहिं, तीसाए मोहणीयट्ठाणेहिं, एगतीसाए सिद्धाईगुणेहिं, बत्तीसाए जोग संगहेहिं, तित्तीसाए आसायणाए-अरिहंताणं आसायणाए सिद्धाणं आ० आयरिआणं आ० उवज्झायाणं आ० साहूणं आ० साहुणीणं आ० सावयाणं आ० सावियाणं आ० देवाणं आ० देवीणं आ० इहलोगस्स आ० परलोगस्स आ० केवलिपन्नतस्स धम्मस्स आ० सदेवमणुआ सुरस्स लोगस्स आ० सव्वपाणभूअजीव सत्ताणं आ० कालस्स आ० सुअस्स आ० सुअदेवयाए आ० वायणायरिअस्स आ० जं वाईद्धं वच्चामेलिअं हीणक्खरं अच्चक्खरं पयहीणं विणयहीणं घोसहीणं जोगहीणं सुट्ठुदिन्नं दुट्ठुपडिच्छिअं अकाले कओ सज्झाओ, काले न कओ सज्झाओ, असज्झाए सज्झाइअं, सज्झाए न सज्झाइअं, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

नमो चउवीसाए तित्थयराणं उसभाइ महावीर पज्जवसाणाणं इणमेव निग्गंथं पावयणं सच्चं, अणुत्तरं, केवलिअं, पडिपुन्नं, नेआउअं, संसुद्धं, सल्लगत्तणं, सिद्धिमग्गं, मुत्तिमग्गं, निज्झाणमग्गं, निव्वाणमग्गं, अवितहमविसंधि, सव्वदुक्खपहीणमग्गं, इत्थं ठिआ जीवा सिज्झंति, बुज्झंति, मुच्चंति, परिनिव्वायंति, सव्वदुक्खाणमंतं करंति, तं धम्मं सद्दहामि, पत्तिआमि, रोएमि, फासेमि, पालेमि, अणुपालेमि, तं धम्मं

सद्दहंतो, पत्तिअंतो, रोअंतो, फासंतो, पालंतो, अणुपालंतो, तस्स धम्मस्स केवलिपन्नत्तस्स अब्भुट्ठिओमि आराहणाए, विरओमि विराहणाए, असंजमं परिआणामि, संजमं उवसंपज्जामि, अबंभंपरिआणामि, बंभं उवसंपज्जामि, अकप्पं परिआणामि, कप्पं उवसंपज्जामि, अन्नाणं परिआणामि, नाणं उवसंपज्जामि, अकिरिअं परिआणामि, किरिअं उवसंपज्जामि, मिच्छत्तं परिआणामि, सम्मत्तं उवसंपज्जामि, अबोहिं परिआणामि, बोहिं उवसंपज्जामि, अमग्गं परिआणामि, मग्गं उवसंपज्जामि, जं संभरामि, जं च न संभरामि, जं पडिक्कमामि, जं च न पडिक्कमामि, तस्स सव्वस्स देवसिअस्स अइआरस्स पडिक्कमामि, समणोऽहं संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खाय-पावक्कमे, अनियाणो, दिट्ठिसंपन्नो, मायामोसविवज्जिओ, अड्ढाइज्जेसु दीवसमुद्देसु, पन्नरससु कम्मभूमिसु, जावंत के वि साहु, रयहरण-गुच्छ-पडिग्गह-धारा, पंचमहव्वयधारा, अट्ठारससहस्ससीलंगधारा, अक्खुयायारचरित्ता, ते सव्वे सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि.

खामेमि सव्वजीवे, सव्वेजीवा खमंतु मे; मित्ती मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणइ.

एवमहं आलोइअ, निंदिअ गरहिअ दुगंछिअं सम्मं; तिविहेण पडिक्कंतो, वंदामि जिणे चउवीसं.

अब्भुट्ठिओ सूत्र

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अब्भुट्ठिओमि अब्भिंतर देवसिअं (राइअं) खामेउं ? इच्छं, खामेमि देवसिअं (राइअं) जंकिंचि अपत्तिअं, परपत्तिअं, भत्ते, पाणे, विणए, वेयावच्चे, आलावे, संलावे, उच्चासणे, समासणे, अंतरभासाए, उवरिभासाए, जंकिंचि, मज्झ विणय परिहीणं, सुहुमं वा बायरं वा, तुब्भे जाणह, अहं न जाणामि, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

आयरिय उवज्झाए सूत्र

आयरिय उवज्झाए, सीसे साहम्मिए कुल गणे अ;
जे मे केइ कसाया, सव्वे तिविहेण खामेमि ॥१॥

सव्वस्स समणसंघस्स, भगवओ अंजलिं करीअ सीसे;
सव्वं खमावइत्ता, खमामि सव्वस्स अहयं पि ॥२॥

सव्वस्स जीवरासिस्स, भावओ धम्म निहिअ नियचित्तो;
सव्वं खमावइत्ता, खमामि सव्वस्स अहयं पि ॥३॥

श्रुतदेवता आदिनी स्तुति

सुअदेवया भगवई, नाणावरणीय-कम्म-संघायं;
तेसिं खवेउ सययं, जेसिं सुअसायरे भत्ती ॥१॥

जीसे खित्ते साहू, दंसण-नाणेहिं चरणसहिएहिं;
साहंत्ति मुक्खमग्गं, सा देवी हरउ दुरिआइं ॥१॥

ज्ञानादिगुणयुतानां, नित्यं स्वाध्याय-संयमरतानाम्;
विदधातु भवनदेवि, शिवं सदा सर्वसाधूनाम् ॥१॥

यस्याः क्षेत्रं समाश्रित्य, साधुभिः साध्यते क्रिया;
सा क्षेत्र-देवता नित्यं, भूयान्नः सुखदायिनी ॥१॥

[1]कमल दल विपुल नयना, कमल मुखी कमल गर्भ सम गौरी;
कमले स्थिता भगवती, ददातु श्रुतदेवता सिद्धिम् ॥१॥

[2]नमोऽस्तु सूत्र

नमोऽस्तु वर्धमानाय, स्पर्धमानाय कर्मणा;
तज्जयावाप्तमोक्षाय, परोक्षाय कुतीर्थिनाम् ॥१॥

येषां विकचारविन्दराज्या, ज्यायः क्रम कमलावलिं दधत्या;
सदृशैरिति संगतं प्रशस्यं, कथितं सन्तु शिवाय ते जिनेन्द्राः ॥२॥

---

1. માત્ર સાધ્વીજી ભગવંતો માટે.
2. માત્ર સાધુ ભગવંતો માટે.

कषायतापार्दितजंतुनिर्वृतिं, करोति यो जैनमुखाम्बुदोद्गतः;
स शुक्रमासोद्भववृष्टिसन्निभो, दधातु तुष्टिं मयि विस्तरो गिरां ।।३।।

विशाललोचनदलं सूत्र

विशाललोचनदलं, प्रोद्यद्दन्तांशु केसरम्;
प्रातर्वीरजिनेन्द्रस्य, मुखपद्मं पुनातु वः ।।१।।

येषामभिषेककर्म कृत्वा, मत्ता हर्षभरात् सुखं सुरेन्द्राः;
तृणमपि गणयन्ति नैवनाकं, प्रातः सन्तु शिवाय ते जिनेन्द्राः ।।२।।

कलंक निर्मुक्तममुक्त पूर्णतं, कुतर्कराहुग्रसनं सदोदयम्;
अपूर्वचंद्रं जिनचंद्र-भाषितं, दिनागमे नौमि बुधैर्नमस्कृतम् ।।३।।

[1] संसारदावानल स्तुति

संसार-दावानल-दाह-नीरं, संमोह-धुली-हरणे समीरम्;
माया-रसा-दारण-सार-सीरम्, नमामि वीरं गिरि-सार-धीरम् ।।१।।

भावावनाम-सुर-दानव-मानवेन,
चूला-विलोल-कमलावलि-मालितानि;
संपूरिताभिनत-लोक-समीहितानि,
कामं नमामि जिनराज पदानि तानि ।।२।।

बोधागाधं सुपद-पदवी नीरपुराभिरामं,
जीवाहिंसा विरल-लहरि संगमागाहदेहम्;
चूला-वेलं गुरूगम-मणी संकुलं दूरपारम्,
सारं वीरागम-जलनिधिं सादरं साधु सेवे ।।३।।

वरकनक सूत्र

वरकनक-शंख-विद्रुम, मरकत-घन-सन्निभं विगतमोहम्;
सप्ततिशतं जिनानां, सर्वामरपूजितं वंदे ।।१।।

---

1. માત્ર સાધ્વીજી ભગવંતો માટે.

चउक्कसाय सूत्र

चउक्कसाय-पडिमल्लुल्लूरणु, दुज्झय-मयण-बाण-मुसुमूरणु;
सरसपिअंगु-वन्नुगय-गामिउ, जयउ पासु भुवण-त्तय-सामिउ ॥१॥
जसु-तणु-कंति-कडप्प-सिणिद्धउ,
सोहइ फणि-मणि-किरणा-लिद्धउ;
नं नव-जल-हर-तडिल्लय-लंछिउ,
सो जिणु पासु पयच्छउ वंछिउ ॥२॥

संथारापोरिसि सूत्र

निसीहि निसीहि निसीहि नमो खमासमणाणं गोयमाईणं महामुणीणं- નો પાઠ અને **नवकार** તથા **करेमि भंते** ત્રણવાર કહેવું. (પછી સંથારાપોરિસિ સૂત્ર બોલવું.)

अणुजाणह जिट्ठिज्जा ! अणुजाणह परमगुरु ! गुरुगुणरयणेहिं
मंडीयसरीरा बहुपडिपुन्नापोरिसि, राईयसंथारए ठामि ॥१॥
अणुजाणह संथारं, बाहुवहाणेण वामपासेणं;
कुक्कुडिपायपसारण, अतरंत पमज्जए भूमिं ॥२॥
संकोइअ संडासा, उवट्टंते अ कायपडिलेहा;
दव्वाइ-उवओगं, उसास निरुंभणा लोए ॥३॥
जइ मे हुज्ज पमाओ, इमस्स देहस्सिमाई रयणीए;
आहारमुवहिदेहं, सव्वं तिविहेण वोसिरिअं ॥४॥
चत्तारि मंगलं, अरिहंता मंगलं, सिद्धा मंगलं,
साहू मंगलं, केवलिपन्नत्तो धम्मो मंगलं ॥५॥
चत्तारि लोगुत्तमा, अरिहंता लोगुत्तमा, सिद्धा लोगुत्तमा,
साहू लोगुत्तमा, केवली पन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमो ॥६॥

चत्तारि सरणं पवज्जामि, अरिहंते सरणं पवज्जामि,
सिद्धे सरणं पवज्जामि, साहू सरणं पवज्जामि,
केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥७॥

पाणाइवायमलिअं, चोरिक्कं मेहुणं दविणमुच्छं;
कोहं माणं मायं, लोभं पिज्जं तहा दोसं ॥८॥

कलहं अब्भक्खाणं, पेसुन्नं रइअरइसमाउत्तं;
परपरिवायं माया-मोसं मिच्छत्तसल्लं च ॥९॥

वोसिरिसु इमाइं, मुक्खमग्गसंसग्गविग्घभूआइं;
दुग्गइ-निबंधणाइं, अट्ठारसपावठाणाइं ॥१०॥

एगोहं नत्थि मे कोइ, नाहमन्नस्स कस्सइ;
एवं अदीणमणसो, अप्पाणमणुसासइ ॥११॥

एगो मे सासओ अप्पा, नाणदंसणसंजुओ;
सेसा मे बाहिरा भावा, सव्वे संजोगलक्खणा ॥१२॥

संजोगमूला जीवेण, पत्ता दुक्खपरंपरा;
तम्हा संजोगसंबंधं, सव्वं तिविहेण वोसिरिअं ॥१३॥

अरिहंतो मह देवो, जावज्जीवं सुसाहुणो गुरुणो;
जिणपन्नत्तं तत्तं, इअ सम्मत्तं मए गहिअं ॥१४॥

આ ગાથા-૧૪ – ત્રણવાર કહેવી પછી ત્રણ નવકાર મન્ત્ર ગણવા.

खमिअ खमाविअ मइ खमह, सव्वह जीवनिकाय;
सिद्धह साख आलोयणह, मुज्झह वइर न भाव ॥१५॥

सव्वे जीवा कम्मवस, चउदह राज भमंत;
ते मे सव्व खमाविया, मुज्झवि तेह खमंत ॥१६॥

जं जं मणेण बद्धं, जं जं वाएण भासिअं पावं;
जं जं काएण कयं, मिच्छा मि दुक्कडं तस्स ॥१७॥

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ ચતુર્થ અધિકાર ॥

अथ पंचम अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं. કહી આસન પર બેસે. ગુરુ મહારાજ तस्स उत्तरी તથા अन्नत्थसूत्र સંભળાવે.

तस्स उत्तरी-करणेणं, पायच्छित्त-करणेणं, विसोही-करणेणं, विसल्ली-करणेणं, पावाणं कम्माणं निग्घायणट्ठाए, ठामि काउस्सग्गं ।।१।।

अन्नत्थ ऊससिएणं, नीससिएणं, खासिएणं, छीएणं, जंभाइएणं, उड्डुएणं, वायनिसग्गेणं, भमलीए, पित्त-मुच्छाए ।।१।।

सुहुमेहिं अंग-संचालेहिं, सुहुमेहिं खेल-संचालेहिं, सुहुमेहिं दिट्ठि-संचालेहिं ।।२।।

एवमाइएहिं आगारेहिं, अभग्गो अविराहिओ, हुज्ज मे काउस्सग्गो ।।३।।

जाव अरिहंताणं भगवंताणं नमुक्कारेणं न पारेमि ।।४।।

ताव कायं ठाणेणं, मोणेणं, झाणेणं, अप्पाणं वोसिरामि ।।५।।

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ પંચમ અધિકાર ॥

अथ षष्ठ अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि,

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं. કહીં આસન પર બેસે. ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ સંભળાવે.

नमुक्कारसहिअंनुं पच्चक्खाण

उग्गए सूरे नमुक्कारसहिअं मुट्ठिसहिअं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

पोरिसि-साड्ढपोरिसिनुं पच्चक्खाण

उग्गए सूरे नमुक्कारसहिअं पोरिसिं साड्ढपोरिसिं (सूरे उग्गए परिमड्ढं अवड्ढं) मुट्ठिसहिअं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) (उग्गए सूरे) चउव्विहंपि आहारं

असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साहुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

एकासणुं-बिआसणुं-एकलठाणानुं पच्चक्खाण

उग्गए सूरे नमुक्कारसहिअं पोरिसिं साड्ढपोरिसिं सूरे उग्गए पुरिमड्ढं अवड्ढं मुट्ठिसहिअं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) उग्गए सूरे चउविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साहुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं विगईओ (निव्विगईओ) पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं गिहत्थसंसट्ठेणं उक्खित्तविवेगेणं पडुच्चमक्खिएणं पारिट्ठावणीयागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं एगासणं बिआसणं एगलठाणं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) तिविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं आउंटणपसारेणं गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणीयागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तिया-गारेणं पाणस्स लेवेण वा अलेवेण वा अच्छेण वा बहुलेवेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरइ. (वोसिरामि.)

आयंबिलनुं पच्चक्खाण

उग्गए सूरे नमुक्कारसहिअं पोरिसिं साड्ढपोरिसिं सूरे उग्गए पुरिमड्ढं अवड्ढं मुट्ठिसहिअं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) उग्गए सूरे चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साहुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं आयंबिलं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं गिहत्थसंसट्ठेणं उक्खित्तविवेगेणं पारिट्ठावणीयागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं एगासणं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) तिविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं सागारिआगारेणं आउंटणपसारेणं

गुरुअब्भुट्ठाणेणं पारिट्ठावणीयागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं पाणस्स लेवेण वा अलेवेण वा अच्छेण वा बहुलेवेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरइ. (वोसिरामि.)

तिविहार उपवासनुं पच्चक्खाण

सूरे उग्गए अब्भत्तट्ठं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) तिविहंपि आहारं असणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं पाणहार पोरिसिं साड्ढपोरिसिं मुट्ठिसहिअं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं साहुवयणेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं पाणस्स लेवेण वा अलेवेण वा अच्छेण वा बहुलेवेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरइ. (वोसिरामि.)

चउविहार उपवासनुं पच्चक्खाण

सूरे उग्गए अब्भत्तट्ठं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) चउव्विहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं पारिट्ठावणीयागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

अभिग्रह(धारणा)नुं पच्चक्खाण – धारणा अभिग्गहं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

विगईनुं पच्चक्खाण – विगईओ पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं लेवालेवेणं गिहत्थसंसट्ठेणं उक्खित्तविवेगेणं पडुच्चमक्खिएणं पारिट्ठावणियागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

चउविहार-तिविहारनुं पच्चक्खाण – दिवसचरिमं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) चउव्विहंपि आहारं तिविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

पाणहारनुं पच्चक्खाण – पाणहार दिवसचरिमं पच्चक्खाइ (पच्चक्खामि) अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं सव्वसमाहि-वत्तियागारेणं वोसिरइ. (वोसिरामि.)

पच्चक्खाण पाळवानुं सूत्र –

पच्चक्खाण फासिअं पालिअं सोहिअं तीरिअं कीट्टिअं आराहियं जं च न आराहिअं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं.

बे वांदणां...

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ છટ્ઠો અધિકાર ॥

अथ सप्तम अधिकार

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - पडिलेहेह. શિષ્ય - इच्छं.

(મુહપત્તિ પડિલેહી.) बे वांदणां...

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी वायणा प्रसाद करावशोजी.

ગુરુ મહારાજ નવકાર ગણવાપૂર્વક **नाणं पंचविहं पन्नत्तं तं जहा, आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं, तत्थ चत्तारि अनुओगदारा पन्नत्ता, तं जहा उवक्कमो निक्खेवो अणुगमो नओ अ.**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि,**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं.** કહી શિષ્ય આસન ઉપર બેસે.

द्रुमपुष्पिकाध्ययनम् –

धम्मो मंगलमुक्किट्ठं, अहिंसा संजमो तवो;
देवा वि तं नमंसंति, जस्स धम्मे सया मणो ॥१॥

जहा दुमस्स पुप्फेसु, भमरो आवियई रसं;
ण य पुप्फं किलामेइ, सो अ पिणेइ अप्पयं ॥२॥

एमेए समणा मुत्ता, जे लोए संति साहुणो;
विहंगमा व पुप्फेसु, दाणभत्तेसणे रया ॥३॥

वयं च वित्तिं लब्भामो, न य कोइ उवहम्मइ;
अहागडेसु रीयंते, पुप्फेसु भमरा जहा ॥४॥

महुगारसमा बुद्धा, जे भवंति अणिस्सिया;
नाणापिंडरया दंता, तेण वुच्चंति साहुणो त्ति बेमि ॥५॥

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ સપ્તમ અધિકાર. ॥

अथ अष्टम अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - **लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं.** કહી આસન ઉપર બેસે.

श्रामण्यपूर्विकाध्ययनम्

कहं नु कुज्जा सामन्नं, जो कामे न निवारए;
पए पए विसीअंतो, संकप्पस्स वसं गओ ।।१।।

वत्थगंधमलंकारं, इत्थीओ सयणाणि अ;
अच्छंदा जे न भुंजंति, न से चाइ त्ति वुच्चइ ।।२।।

जे अ कंते पिए भोए, लद्धे वि पिट्ठि कुव्वई;
साहीणे चयइ भोए, से हु चाइ त्ति वुच्चइ ।।३।।

समाइ पेहाई परिव्वयंतो, सिआमणो निस्सरई बहिद्धा;
न सा महं नोवि अहंपि तीसे, इच्चेव ताओ विणइज्ज रागं ।।४।।

आयावयाही चय सोगमल्लं, कामे कमाही कमियं खु दुक्खं;
छिंदाहि दोसं विणईज्ज रागं, एवं सुही होहिसि संपराए ।।५।।.

पक्खंदे जलियं जोइं, धूमकेउं दुरासयं;
नेच्छंति वंतयं भोत्तुं, कुले जाया अगंधणे ॥६॥

धिरत्थु तेऽजसोकामी, जो तं जीवियकारणा;
वंतं इच्छसि आवेउं, सेयं ते मरणं भवे ॥७॥

अहं च भोगरायस्स, तं च सि अंधगवण्हिणो;
मा कुले गंधणा होमो, संजमं निहुओ चर ॥८॥

जइ तं काहिसि भावं, जा जा दिच्छसि नारीओ;
वाया विद्धुव्व हडो, अट्ठिअप्पा भविस्ससि ॥९॥

तीसे सो वयणं सोच्चा, संजयाइ सुभासियं;
अंकुसेण जहा नागो, धम्मे संपडिवाइओ ॥१०॥

एवं करंति संबुद्धा, पंडिया पविअक्खणा;
विणिअट्टंति भोगेसु, जहा से पुरिसुत्तमो त्ति बेमि ॥११॥

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ અષ્ટમ અધિકાર ॥

अथ नवम अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि,

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह.

શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं. કહી શિષ્ય આસન ઉપર બેસે.

क्षुल्लकाचाराध्ययनम्

संजमे सुट्ठिअप्पाणं, विप्पमुक्काण ताइणं;
तेसिमेअमणाइन्नं, निग्गंथाण महेसिणं ॥१॥

उद्देसिअं कीयगडं, नियागमभिहडाणि य;
राइभत्ते सिणाणे य, गंधमल्ले य वीयणे ॥२॥

संनिही गिहिमत्ते य, रायपिंडे किमिच्छए;
संवाहणा दंतपहोयणा अ, संपुच्छणा देहपलोयणा अ ॥३॥

अट्ठावए अ नालीए, छत्तस्स य धारणट्ठाए;
तेगिच्छं पाहणा पाए, समारंभं च जोइणो ॥४॥

सिज्जायरपिंडं च, आसंदी पलिअंकए;
गिहंतरनिसिज्जा य, गायस्सुव्वट्टणाणि य ॥५॥

गिहिणो वेआवडिअं, जा य आजीववत्तिआ;
तत्तानिव्वुडभोइत्तं, आउरस्सरणाणि य ॥६॥

मूलए सिंगबेरे य, उच्छुखंडे अनिव्वुडे;
कंदे मूले य सच्चित्ते, फले बीए य आमए ॥७॥

सोवच्चले सिंधवे लोणे, रोमालोणे य आमए;
सामुद्दे पंसुखारे य, कालालोणे य आमए ॥८॥

धुवणेत्ति वमणे अ, वत्थीकम्म विरेयणे;
अंजणे दंतवणे अ, गायब्भंग-विभूसणे ॥९॥

सव्वमेयमणाईन्नं, निग्गंथाण महेसिणं;
संजमंमि अ जुत्ताणं, लहुभूयविहारिणं ॥१०॥

पंचासवपरिन्नाया, तिगुत्ता छसु संजया;
पंचनिग्गहणा धीरा, निग्गंथा उज्जुदंसिणो ॥११॥

आयावयंति गिम्हेसु, हेमंतेसु अवाउडा;
वासासु पडिसंलीणा, संजया सुसमाहिया ॥१२॥

परिसहरिउदंता, धूअमोहा जिइंदिआ;
सव्वदुक्खप्पहीणट्ठा, पक्कमंति महेसिणो ॥१३॥

दुक्कराइं करित्ताणं, दुस्सहाइं सहेत्तु य;
केइत्थ देवलोएसु, केइ सिज्झंति नीरया ॥१४॥

खवित्ता पुव्वकम्माइं, संजमेण तवेण य;
सिद्धिमग्गमणुप्पत्ता, ताइणो परिनिव्वुडे त्ति बेमि ॥१५॥

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ નવમો અધિકાર ॥

अथ दशम अधिकार

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ? ગુરુ - लेजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? ગુરુ - ठाएह.

શિષ્ય - **इच्छं.** કહી આસન પર બેસે. ચોથું અધ્યયન સંભળાવે.

षड्जीवनिकायाध्ययनम्

सुअं मे आउसं ! तेणं भगवया एवमक्खायं, इह खलु छज्जीवणिआ नामज्झयणं, समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइआ सुअक्खाया सुपन्नत्ता, सेअं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती ।।१।।

कयरा खलु सा छज्जीवणिआ नामज्झयणं समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइआ सुअक्खाया सुपन्नत्ता, सेअं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती ।।२।।

इमा खलु सा छज्जीवणिआ नामज्झयणं समणेणं भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइआ सुअक्खाया सुपन्नत्ता, सेअं मे अहिज्जिउं अज्झयणं धम्मपन्नत्ती ।।३।।

तं जहा - पुढवीकाइआ, आउकाइआ, तेउकाइआ, वाउकाइआ, वणस्सइकाइआ, तसकाइआ ।।४।।

पुढवी चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा; पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।५।।

आउ चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा; पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।६।।

तेउ चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा; पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।७।।

वाउ चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा; पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।८।।

वणस्सइ चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा; पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।९।।

तं जहा-अग्गबीआ, मूलबीआ, पोरबीआ, खंधबीआ, बीअरूहा, संमुच्छिमा तणलया, वणस्सइकाईआ सबीआ चित्तमंतमक्खाया, अणेगजीवा

पुढोसत्ता, अन्नत्थ सत्थपरिणएणं ।।१०।।

से जे पुण इमे अणेगे बहवे तसा पाणा, तं जहा-अंडया पोयया जराउया रसया संसेइमा संमुच्छिमा उब्भिआ उववाइआ, जेसिं केसिंचि पाणाणं अभिक्कंतं पडिक्कंतं संकुचिअं पसारिअं रुअं भंतं तसिअं पलाइअं आगइगइविन्नाया जे अ कीडपयंगा, जा य कुंथुपिपीलिआ, सव्वे बेइंदिआ, सव्वे तेइंदिआ, सव्वे चउरिंदिआ, सव्वे पंचिंदिआ, सव्वे तिरिक्खजोणिआ, सव्वे नेरइआ, सव्वे मणुआ, सव्वे देवा, सव्वे पाणा परमाहम्मिआ, एसो खलु छठ्ठो जीवनिकाओ तसकाउ त्ति पवुच्चइ. (सूत्र-१)

इच्चेसिं छण्हं जीवनिकायाणं नेव सयं दंडं समारंभिज्जा, नेवेन्नेहिं दंडं समारंभाविज्जा, दंडं समारंभंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि, न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (सूत्र-२)

पढमे भंते ! महव्वए पाणाइवायाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! पाणाइवायं पच्चक्खामि, से सुहुमं वा बायरं वा, तसं वा थावरं वा, नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवन्नेहिं पाणे अइवायाविज्जा, पाणे अइवायंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. पढमे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ पाणाईवायाओ वेरमणं ।।१।। (सूत्र-३)

अहावरे दोच्चे भंते ! महव्वए मुसावायाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! मुसावायं पच्चक्खामि, से कोहा वा, लोहा वा, भया वा, हासा वा, नेव सयं मुसं वएज्जा, नेवन्नेहिं मुसं वायाविज्जा, मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. दोच्चे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ मुसावायाओ वेरमणं ।।२।। (सूत्र-४)

अहावरे तच्चे भंते ! महव्वए अदिन्नादाणाओ वेरमणं, सव्वं भंते! अदिन्नादाणं पच्चक्खामि, से गामे वा नगरे अरण्णे वा अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा नेव सयं अदिन्नं गिण्हिज्जा, नेवन्नेहिं अदिन्नं गिण्हाविज्जा, अदिन्नं गिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. तच्चे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं ।।३।। (सूत्र-५)

अहावरे चउत्थे भंते ! महव्वए मेहुणाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! मेहुणं पच्चक्खामि, से दिव्वं वा माणुसं वा तिरिक्खजोणिअं वा नेव सयं मेहुणं सेविज्जा, नेवन्नेहिं मेहुणं सेवाविज्जा, मेहुणं सेवंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. चउत्थे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ।।४।। (सूत्र-६)

अहावरे पंचमे भंते ! महव्वए परिग्गहाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! परिग्गहं पच्चक्खामि, से अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा, नेव सयं परिग्गहं परिगिण्हिज्जा, नेवन्नेहिं परिग्गहं परिगिण्हाविज्जा, परिग्गहं परिगिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. पंचमे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ परिग्गहाओ वेरमणं ।।५।। (सूत्र-७)

अहावरे छट्ठे भंते ! वए राईभोअणाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! राईओभणं पच्चक्खामि, से असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा नेव सयं राइं भुंजिज्जा, नेवन्नेहिं राइं भुंजाविज्जा, राइं भुजंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि

करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. छट्ठे भंते ! वए उवट्ठिओमि सव्वाओ राईभोअणाओ वेरमणं ।।६।। (सूत्र-८)

इच्चेइयाइं पंच महव्वयाइं, राईभोअण वेरमण छट्ठाइं; अत्तहिअट्ठयाए, उवसंपज्जित्ताणं विहरामि ।।७।। (सूत्र-९)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से पुढविं वा भित्तिं वा, सिलं वा लेलुं वा, ससरक्खं वा कायं ससरक्खं वा वत्थं, हत्थेण वा पाएण वा कट्ठेण वा किलिंचेण वा अंगुलिआए वा सिलागाए वा सिलागहत्थेण वा, न आलिहिज्जा, न विलिहिज्जा, न घट्टिज्जा, न भिंदिज्जा, अन्नं न आलिहाविज्जा, न विलिहाविज्जा, न घट्टाविज्जा, न भिंदाविज्जा, अन्नं आलिहंतं वा विलिहंतं वा घट्टंतं वा भिंदंतं वा न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (१) (सूत्र-१०)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से उदगं वा ओसं वा हिमं वा महिअं वा करगं वा हरितणुगं वा सुद्धोदगं वा उदउल्लं वा कायं उदउल्लं वा वत्थं, ससिणिद्धं वा कायं ससिणिद्धं वा वत्थं, न आमुसिज्जा न संफुसिज्जा, न आवीलिज्जा न पवीलिज्जा, न अक्खोडिज्जा न पक्खोडिज्जा, न आयाविज्जा न पयाविज्जा, अन्नं न आमुसाविज्जा न संफुसाविज्जा, न आवीलाविज्जा न पवीलाविज्जा, न अक्खोडाविज्जा न पक्खोडाविज्जा, न आयाविज्जा न पयाविज्जा, अन्नं आमुसंतं वा संफुसंतं वा, आवीलंतं वा पवीलंतं वा, अक्खोडंतं वा पक्खोडंतं वा, आयावंतं वा पयावंतं वा, न समणुजाणामि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं

वोसिरामि. (२) (सूत्र-११)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे, दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से अगणिं वा इंगालं वा मुम्मुरं वा अच्चिं वा जालं वा अलायं वा सुद्धागणिं वा उक्कं वा न उंजेज्जा, न घट्टेज्जा (न भिंदेज्जा), न उज्जालेज्जा (न पज्जालेज्जा) न निव्वावेज्जा, अन्नं न उंजावेज्जा न घट्टावेज्जा (न भिंदावेज्जा), न उज्जालाविज्जा (न पज्जालाविज्जा) न निव्वाविज्जा, अन्नं उंजंतं वा घट्टंतं वा (भिंदंतं वा), उज्जालंतं वा (पज्जालंतं वा) निव्वावंतं वा न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (३) (सूत्र-१२)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे, दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से सिएण वा, विहुयणेण वा, तालिअंटेण वा, पत्तेण वा, पत्तभंगेण वा, साहाए वा, साहाभंगेण वा, पिहुणेण वा, पिहुणहत्थेण वा, चेलेण वा, चेलकण्णेण वा, हत्थेण वा, मुहेण वा, अप्पणो वा कायं, बाहिरं वा वि पुग्गलं, न फुमेज्जा न वीएज्जा, अन्नं न फुमावेज्जा न वीआवेज्जा, अन्नं फुमंतं वा वीअंतं वा न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (४) (सूत्र-१३)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे, दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से बीएसु वा, बीअपइट्ठेसु वा, रूढेसु वा, रूढपइट्ठेसु वा, जाएसु वा, जायपइट्ठेसु वा, हरिएसु वा, हरिअपइट्ठेसु वा, छिन्नेसु वा, छिन्नपइट्ठेसु वा, सचित्तेसु वा, सचित्तकोलपडिनिस्सिएसु वा, न गच्छेज्जा, न चिट्ठेज्जा, न निसीएज्जा, न तुअट्टेज्जा, अन्नं न गच्छावेज्जा, न चिट्ठावेज्जा, न निसीआवेज्जा, न

तुअट्टावेज्जा, अन्नं गच्छंतं वा, चिठ्ठंतं वा, निसीअंतं वा, तुअट्टंतं वा, न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. (५) (सूत्र-१४)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजय-विरय-पडिहय-पच्चक्खायपाव-कम्मे, दिआ वा राओ वा, एगओ वा परिसागओ वा, सुत्ते वा जागरमाणे वा, से कीडं वा, पयंगं वा, कुंथुं वा, पिपीलिअं वा, हत्थंसि वा, पायंसि वा, बाहुंसि वा, उरुंसि वा, उदरंसि वा, सीसंसि वा, वत्थंसि वा, पडिग्गहंसि वा, कंबलंसि वा, पायपुंछणंसि वा, रयहरणंसि वा, गोच्छगंसि वा, उंडगंसि वा, दंडगंसि वा, पीढगंसि वा, फलगंसि वा, सेज्जंसि वा, संथारगंसि वा, अन्नयरंसि वा, तहप्पगारे उवगरणजाए तओ संजयामेव पडिलेहिअ पडिलेहिअ, पमज्जिअ पमज्जिअ एगंतमवणेज्जा, नो णं संघायमावज्जेज्जा. (६) (सूत्र-१५)

अजयं चरमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।१।।

अजयं चिठ्ठमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।२।।

अजयं आसमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।३।।

अजयं सयमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।४।।

अजयं भुंजमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।५।।

अजयं भासमाणो उ, पाणभूआइं हिंसई;
बंधई पावयं कम्मं, तं से होइ कडुअं फलं ।।६।।

कहं चरे ? कहं चिट्ठे ?, कहमासे ? कहं सए ?,
कहं भुंजंतो ? भासंतो ?, पावं कम्मं न बंधई ? ।।७।।

जयं चरे जयं चिठ्ठे, जयमासे जयं सए;
जयं भुंजंतो भासंतो, पावं कम्मं न बंधई ॥८॥

सव्वभूयप्पभूअस्स, सम्मं भूआइं पासओ;
पिहिआसवस्स दंतस्स, पावं कम्मं न बंधई ॥९॥

पढमं नाणं तओ दया, एवं चिट्ठइ सव्वसंजए;
अन्नाणी किं काही ? किं वा, नाहिइ छेअ पावगं ? ॥१०॥

सोच्चा जाणइ कल्लाणं, सोच्चा जाणइ पावगं;
उभयं पि जाणई सोच्चा, जं सेअं तं समायरे ॥११॥

जो जीवे वि न याणेइ, अजीवे वि न याणेइ;
जीवाजीवे अयाणंतो, कहं सो नाहीइ संजमं ॥१२॥

जो जीवे वि वियाणेइ, अजीवे वि वियाणेइ;
जीवाजीवे वियाणंतो, सो हु नाहीइ संजमं ॥१३॥

जया जीवमजीवे य, दो वि एए वियाणई;
तया गइं बहुविहं, सव्वजीवाण जाणई ॥१४॥

जया गइं बहुविहं, सव्वजीवाण जाणई;
तया पुन्नं च पावं च, बंधं मोक्खं च जाणई ॥१५॥

जया पुन्नं च पावं च, बंधं मोक्खं च जाणई;
तया निव्विंदए भोए, जे दिव्वे जे अ माणुसे ॥१६॥

जया निव्विंदए भोए, जे दिव्वे जे अ माणुसे;
तया चयइ संजोगं, सब्भिंतर-बाहिरं ॥१७॥

जया चयइ संजोगं, सब्भिंतर-बाहिरं;
तया मुंडे भवित्ताणं, पव्वइए अणगारिअं ॥१८॥

जया मुंडे भवित्ताणं, पव्वइए अणगारिअं;
तया संवरमुक्किट्ठं, धम्मं फासे अणुत्तरं ॥१९॥

जया संवरमुक्किट्ठं, धम्मं फासे अणुत्तरं;
तया धुणइ कम्मरयं, अबोहिकलुसं कडं ।।२०।।

जया धुणइ कम्मरयं, अबोहिकलुसं कडं;
तया सव्वत्तगं नाणं, दंसणं चाभिगच्छइ ।।२१।।

जया सव्वत्तगं नाणं, दंसणं चाभिगच्छई;
तया लोगमलोगं च, जिणो जाणइ केवली ।।२२।।

जया लोगमलोगं च, जिणो जाणइ केवली;
तया जोगे निरुंभित्ता, सेलेसिं पडिवज्जइ ।।२३।।

जया जोगे निरुंभित्ता, सेलेसिं पडिवज्जई;
तया कम्मं खवित्ताणं, सिद्धिं गच्छइ नीरओ ।।२४।।

जया कम्मं खवित्ताणं, सिद्धिं गच्छइ नीरओ;
तया लोगमत्थयत्थो, सिद्धो भवइ सासओ ।।२५।।

सुहसायगस्स समणस्स, सायाउलगस्स निगामसाइस्स;
उच्छोलणापहोअस्स, दुल्लहा सोग्गइ तारिसगस्स ।।२६।।

तवोगुणपहाणस्स, उज्जुमइखंतिसंजमरयस्स;
परिसहे जिणंतस्स, सुलहा सोग्गइ तारिसगस्स ।।२७।।

पच्छा वि ते पयाया, खिप्पं गच्छंति अमरभवणाइं;
जेसिं पिओ तवो संजमो अ, खंती अ बंभचेरं च ।।२८।।

इच्चेअं छज्जीवणिअं, सम्मद्दिट्ठी सया जए;
दुल्लहं लहित्तु सामन्नं, कम्मुणा न विराहेज्जासि त्ति बेमि ।।२९।।

बे वांदणां...

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ દશમો અધિકાર ॥

॥ ઇતિ અનુયોગ વિધિ ॥

❄ ઉપસ્થાપના – વડી દીક્ષા વિધિ ❄

❖ સામગ્રીની યાદી : ૫ શ્રીફળ, ૫ સાથીયા જેટલા ચોખા, ૫ દીપક, ૫ ધૂપ.

❖ પાંચ નંગ – ૧૧ રૂ., પાંચ પાટલા, ચૌમુખજી ભગવાન, નાણ, (નાણ ઉપર બાંધવા) ચંદરવો.

નાણ શણગારવાના ફૂલો – મંગલ તોરણ – વધાવવાના અક્ષત વિ. પૂર્વ તૈયારી વ્રતધારી શ્રાવક કે સૌભાગ્યવંતી શ્રાવિકા પાસે કરાવવી.

❖ પૂજ્યશ્રીનું મુખ પૂર્વ દિશા સન્મુખ આવે તેમ પાટ મુકાવવી.

❖ નૂતન દીક્ષિતનું મુખ ઇશાનમાં રહે તેમ કરવું.

❖ ઉત્તમ દ્રવ્યોથી નિર્મિત વાસક્ષેપ તૈયાર કરાવવો.

❖ નાણ મંડાવવી. ગહુંલી-ધૂપ-દીપ કરાવી. દિક્બંધ કરવો. પદસ્થ ગુરુ ભગવંતની નિશ્રામાં તથા નંદિ-મહાનિશીથસૂત્ર પર્યંતના જોગ આરાધેલા સાધુ ભગવંત જ ક્રિયાના સૂત્રો બોલવાના અધિકારી છે.

❖ ૧૦૦ ડગલા સુધીની વસતિ શુદ્ધ કરવી.

હવે નૂતન દીક્ષિત નાણને ચારે બાજુ પ્રત્યેક પ્રભુજી સન્મુખ ૧-૧ નવકાર ગણે તથા ગુરુ મહારાજની સન્મુખ આવતાં **मत्थएण वंदामि** કરતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવા પૂર્વક ૧૨ નવકાર ગણી ગુરુ મહારાજ સમીપે આસન પર ઉભા રહે.

सर्व प्रथम 'वज्रपंजर स्तोत्र' द्वारा आत्मरक्षा कराववी.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेपं करेह.

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.** ગુરુ મહારાજ વાસક્ષેપ મંત્રી ત્રણ વાર મસ્તકે કરે.

खमा०... इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमण छट्ठं आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेप करावणी देववंदावेह.

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

દેવવંદન વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસી ગુરુ – શિષ્ય ચૈત્યવંદન કરે. સાથે સકલ શ્રી સંઘ પણ ચૈત્યવંદન કરે.

❖ सकलकुशलवल्ली...

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी युतायते ॥१॥

शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥

जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥

ॐ असिआउसा नमस्तत्र-त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥

श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !

चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ।।५।।

जंकिंचि... नमुत्थुणं... ઊભા થઇ **अरिहंत चेइआणं... अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

अर्हंस्तनोतु स श्रेयः-श्रियं यद्-ध्यानतो नरैः ।

अप्यैन्द्री सकलाऽत्रैहि, रंहसा सह सौच्यत ।।१।।

लोगस्स... सव्वलोए... अरिहंत... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

ओमिति मन्ता यच्छासनस्य नन्ता सदा यदंह्रींश्च ।

आश्रीयते श्रिया ते, भवतो भवतो जिनाः पान्तु ।।२।।

पुक्खरवरदी... सुअस्स भगवओ... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नवतत्त्वयुता त्रिपदी-श्रिता-रुचि-ज्ञान-पुण्य-शक्तिमता ।

वरधर्म-कीर्ति-विद्याऽऽनन्दाऽऽस्या जैन-गीर्जीयात् ।।३।।

सिद्धाणं बुद्धाणं... કહી, **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सगं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्..

श्रीशान्तिः श्रुतशान्तिः, प्रशान्तिकोऽसावशान्तिमुपशान्तिम् ।

नयतु सदा यस्य पदाः सुशान्तिदाः सन्तुसन्ति जने ।।४।।

श्री द्वादशांगी आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

सकलार्थ-सिद्धिसाधन-बीजोपाङ्गा सदा स्फुरदुपाङ्गा ।

भवतादनुपहत-महातमोऽपहा द्वादशांगी वः ।।૫।।

श्री श्रुतदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

वद वदति न वाग्वादिनि !, भगवति ! कः ? श्रुतसरस्वति !

गमेच्छुः ! रङ्गत्तरङ्ग-मतिवर-तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ।।૬।।

श्री शासनदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता, जिनशासनावनैकरताः ।

द्रुतमिह समीहित-कृते स्युः, शासनदेवता भवताम् ।।૭।।

समस्त वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठि समाहिगराणं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

सङ्घेऽत्र ये गुरुगुणौघ-निधे,

सुवैयावृत्यादि-कृत्य-करणैक-निबद्ध-कक्षाः ।

ते शान्तये सह भवन्तु सुराः सुरीभिः,

सद्दृष्टयो निखिल-विघ्न-विघात-दक्षाः ।।૮।।

ત્યારબાદ એક नवकार પ્રગટ બોલી, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસીને नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्...

પંચપરમેષ્ઠી સ્તવ

ओमिति नमो भगवओ, अरिहन्त-सिद्धाऽऽयरिय-उवज्झाय ।
वर-सव्व-साहु-मुणि-संघ-धम्म-तित्थ-पवयणस्स ॥१॥

सप्पणव नमो तह भगवई, सुय-देवयाई सुहयाए ।
सिव-संति देवयाणं, सिव-पवयण देवयाणं च ॥२॥

इन्दा-गणि-जम-नेरईय-वरुण-वाऊ-कुबेर-ईसाणा ।
बम्भो-नागुत्ति दसण्हमवि य, सुदिसाण पालाणं ॥३॥

सोम-यम-वरुण-वेसमण-वासवाणं तहेव पंचण्हं ।
तह लोग-पालयाणं, सूराई-गहाण य नवण्हं ॥४॥

साहंतस्स समक्खं, मज्झमिणं चेव धम्मणुट्ठाणं ।
सिद्धिमविग्घं गच्छउ, जिणाइ-नवकारओ धणियं ॥५॥

जय वीयराय... – ઇતિ દેવવંદન

નાણને પડદો કરાવી... સ્થાપનાચાર્યજી તરફ **बे वांदणां...** પડદો લેવરાવ્યા બાદ

ગુરુ - શિષ્ય બન્ને **खमा०... इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह.** (ગુરુ - **करुं ?**)

ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય - **इच्छं, पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमण छट्ठं आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

(ગુરુ - શિષ્ય બન્ને સાથે) એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

શિષ્ય - **खमा०... इच्छकारी भगवन् ! पसाय करी श्री नंदिसूत्र संभळावोजी.** કહે.

ગુરુ - **સાંભળો.** શિષ્ય - **इच्छं.** (શિષ્ય બે હાથ જોડી, બે હાથની બે આંગળી નીચે રહે અને બે આંગળી ઉપર રહે તે રીતે મુહપત્તિ રાખી, ભગવાન સન્મુખ મસ્તક નમાવી, ઉભા રહી, નંદિસૂત્ર સાંભળે.)

માત્ર ગુરુ - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! नंदिसूत्र कढ्ढुं ? इच्छं,** કહી એક નવકાર ગણવાપૂર્વક

नाणं पंचविहं पन्नत्तं, तं जहा आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं, तत्थ चत्तारि नाणाइं ठप्पाइं ठवणिज्जाइं नो उद्दिसिज्जंति, नो समुद्दिसिज्जंति, नो अणुन्नविज्जंति, सुयनाणस्स उद्देसो-समुद्देसो-अणुन्ना-अणुओगो पवत्तइ, इमं पुणपट्ठवणं पडुच्च मुनि... अमुगस्स/साहूणी... सिरिए पंचमहव्वयं, राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी नंदि पवत्तेह, नित्थारगपारगा होह.

એમ ત્રણવાર નંદિસૂત્રનો પાઠ સંભળાવવો, શિષ્યને વાસક્ષેપ કરવો. શિષ્ય - **तहत्ति** કહે.

નાણને પડદો કરાવી... સ્થાપનાચાર્યજી તરફ **बे वांदणां...** નાણનો પડદો લેવરાવી, પ્રભુજી સન્મુખ થઇ

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेप करावणी देववंदावणी काउस्सग्गं करावेह.

ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं, इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी नंदिकरावणी वासनिक्षेप करावणी देववंदावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ..** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

શિષ્ય - **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी महाव्रत दंडक उच्चरावोजी.**

ગુરુ - **उच्चरावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

(બે હાથ જોડી, મુહપત્તિ બે ટચલી આંગળી અને તેની જોડેની આંગળી વચ્ચે લાંબી બન્ને છેડા લટકતા રાખી, ઓઘો બે અંગુઠામાં રાખી, મસ્તક નમાવી, બે કોણી પેટ ઉપર રાખીને શિષ્ય સાંભળે.)

ગુરુ ભગવંત એક નવકાર અને એક મહાવ્રતનો આલાવો, એમ ત્રણવાર એક-એક આલાવો મુહૂર્ત્તના ટાઇમ પહેલા સંભળાવે.

(१) नवकार – पढमे भंते ! महव्वए पाणाइवायाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! पाणाइवायं पच्चक्खामि, से सुहुमं वा बायरं वा, तसं वा थावरं वा, नेव सयं पाणे अइवाइज्जा, नेवन्नेहिं पाणे अइवायाविज्जा, पाणे अइवायंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. पढमे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ पाणाइवायाओ वेरमणं ।।१।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - **तहत्ति.**

(२) नवकार – अहावरे दोच्चे भंते ! महव्वए मुसावायाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! मुसावायं पच्चक्खामि, से कोहा वा, लोहा वा, भया वा, हासा वा, नेव सयं मुसं वइज्जा, नेवन्नेहिं मुसं वायाविज्जा, मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. दोच्चे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ मुसावायाओ वेरमणं ।।२।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - **तहत्ति.**

(३) नवकार – अहावरे तच्चे भंते ! महव्वए अदिन्नादाणाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! अदिन्नादाणं पच्चक्खामि, से गामे वा नगरे वा अरण्णे वा अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा, नेव सयं अदिन्नं गिण्हिज्जा, नेवन्नेहिं अदिन्नं गिण्हाविज्जा, अदिन्नं गिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं

वोसिरामि. तच्चे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं ।।३।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति.

(४) नवकार – अहावरे चउत्थे भंते ! महव्वए मेहुणाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! मेहुणं पच्चक्खामि, से दिव्वं वा माणुसं वा तिरिक्खजोणिअं वा, नेव सयं मेहुणं सेविज्जा, नेवन्नेहिं मेहुणं सेवाविज्जा, मेहुणं सेवंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. चउत्थे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि, सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ।।४।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति.

(५) नवकार – अहावरे पंचमे भंते ! महव्वए परिग्गहाओ वेरमणं, सव्वं भंते परिग्गहं पच्चक्खामि, से अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्तमंतं वा, नेव सयं परिग्गहं परिगिण्हिज्जा, नेवन्नेहिं परिग्गहं परिगिण्हाविज्जा, परिग्गहं परिगिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. पंचमे भंते ! महव्वए उवट्ठिओमि, सव्वाओ परिग्गहाओ वेरमणं ।।५।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति.

(६) नवकार – अहावरे छट्ठे भंते ! वए राईभोयणाओ वेरमणं, सव्वं भंते ! राईभोयणं पच्चक्खामि, से असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा, नेव सयं राईं भुंज्जिजा, नेवन्नेहिं राईं भुंजाविज्जा, राईं भुंजंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते ! पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि. छट्ठे भंते ! वए उवट्ठिओमि, सव्वाओ राईभोयणाओ वेरमणं ।।६।। नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति.

લગ્નવેળાએ નીચેનો આલાપક ત્રણવાર ઉચ્ચરાવવો, એક નવકાર કહી,

इच्चेइआइं पंचमहव्वयाइं, राईभोअण वेरमण छट्ठाइं,
अत्तहिअट्ठयाए, उवसंपज्जित्ताणं विहरामि ।।१।।

પછી આ ગાથાનો ભાવાર્થ સમજાવવો.

१. खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवेह ?

ગુરુ - **आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

२. खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

३. खमा०... इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **आरोवियं आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभएणं सम्मंधारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

४. खमा०... तुम्हाणं पवेइयं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

५. खमा० આપી નાણમાં બિરાજીત ચતુર્મુખ પ્રભુજી સમક્ષ ૧-૧ નવકાર ગણતાં-ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે, ગુરુ મહારાજ સમીપે આવતાં **मत्थएण वंदामि** કહેવા પૂર્વક ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરે તે દરમ્યાન ઉપસ્થિત સમસ્ત શ્રી સંઘ ત્રણ વાર વાસક્ષેપ – અક્ષત દ્વારા વધાવે.

६. खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

७. खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पंचमहव्वयं राईभोयणं वेरमणं छट्ठं आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं

अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી...

પ્રગટ **लोगस्स...**

પ્રભુજીને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ **बे वांदणां...** પડદો ખોલાવી પ્રભુજી સન્મુખ...

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह,** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी दिग्बंध करावोजी.

ગુરુ મહારાજ પ્રથમ **नवकार** ગણવાપૂર્વક બોલે.

श्रमण भगवान श्री महावीरस्वामीना पट्टधर पंचम गणधर श्री सुधर्मास्वामीजीथी प्रवाहित निर्ग्रन्थ-कोटीकगण-वयरीशाखा-चान्द्रकुल-वनवासी-वड-तपागच्छीय जगद्गुरु आचार्य श्रीमद्विजय हीरसूरीश्वरजी महाराजाना पट्टधर उपाध्यायश्री सहजसागरजी महाराजा तत्पट्टपरंपरागत [1]पूज्य योगनिष्ठ आचार्यदेवश्री बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजानी पट्टपरंपराना पूज्य आचार्यश्री.......... पूज्य उपाध्यायश्री............. अमुक मुनिना

1. नाम स्थापना आवी रीते करी शकाय-योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर प्रशमरसपयोनिधि आचार्यदेवेश श्रीमत् कीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टालंकार महातपस्वी मुनिराजश्री जितेन्द्रसागरजी महाराजा तत् पट्टधर चारित्रचूडामणि आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा वर्तमान तपागच्छाधिपति पंचाचारप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमद् मनोहरकीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना पुण्यप्रभावकसाम्राज्यमां चारित्रचूडामणि आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर सिद्धान्तनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमत् कल्याणसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर शासनप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी महाराजाना शिष्य रूपे, उपस्थित आचार्यदेवश्री .... उपाध्यायश्री............साध्वीजीश्री.............. सुश्रावकश्री............. सुश्राविकाश्री............ आदि चतुर्विध श्रीसंघनी साक्षीमां तमारुं नाम मुनिश्री .... राखवामां आवे छे.

शिष्य तरीके तमारुं नाम...........[1] **(अमुक साध्वीजीना शिष्या तरीके तमारुं नाम...............) राखवामां आवे छे.**

नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - **तहत्ति.**

આ પ્રમાણે ઉપરોક્ત વિધાન ત્રણ વાર કહે અને ગુરુ મહારાજ ત્રણવાર મસ્તકે વાસક્ષેપ કરે.

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

(જોગ ચાલુ હોય તો પવેયણાની વિધિ કરાવવી)

જો જોગમાં ન હોય તો નિમ્ન વિધિ કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं** બાદ સાધુ ભગવંત હોય તો ઉભડક પગે (ગોદોહાસન મુદ્રામાં અર્થાત્ વાંદણાની જેમ બે હાથ જોડી) સાધ્વીજી ભગવંત હોય તો ઉભા-ઉભા બે હાથ જોડી **एक नवकार** અને **धम्मो मंगलनी** ૫ ગાથા કહેવી.. અને **नमो अरिहंताणं** પદ બોલી ઊભા થઈ,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.** શિષ્ય - **कहं लेशु ?** ગુરુ - **जहागहियं पुव्वसूरिहिं.** શિષ્ય - **आवस्सयिआए.** ગુરુ - **जस्स**

1. **योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना समुदायवर्ती तपागच्छाधिपति श्रीमद् मनोहरकीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना पुण्यप्रभाव साम्राज्यमां उपस्थित चतुर्विध श्रीसंघनुं नाम लई साध्वीजी भगवन्तोनी परंपरा बोली अमुक साध्वीजीश्री............ नी शिष्या तरीके तमारुं नाम साध्वीजीश्री .... राखवामां आवे छे.**

जोगो. શિષ્ય - **शय्यातरनुं घर ?** કોઇનું (શ્રાવકનું) નામ કહેવું. પ્રભુને પડદો કરે.

પછી શિષ્ય સ્થાપનાચાર્યજી અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરે.

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ આપે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बहुवेल संदिसाहुं ? ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बहुवेल करशुं ? ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी हितशिक्षा प्रसाद करावशोजी. ગુરુ મહારાજ હિતશિક્ષા આપે.

ગુરુ - જ્ઞાતાસૂત્રની ધનશ્રેષ્ઠીની 4 પુત્રવધૂનું દૃષ્ટાન્ત સમજાવી વ્રતપાલનની મહત્તા કહે. (પરિશિષ્ટ -૧ માં બતાવેલ છે.) વાજતે-ગાજતે સકલ શ્રી સંઘ સાથે દર્શન કરવા જિનાલયે જાય.

ઉપાશ્રયે આવી, સર્વપ્રથમ **इरियावहिया** કરવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अचित्तरज ओहडावणत्थं काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, अचित्तरज ओहडावणत्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૪ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

પછી નૂતન શિષ્યને ઇશાન ખૂણા સન્મુખ બેસાડી, ૧ બાંધી નવકારવાળી ગણાવવી.

|| ઇતિ વડી દીક્ષાની વિધિ ||

❋ માંડલીના સાત આયંબિલની વિધિ ❋

શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રના યોગ પૂર્ણ થયા હોય, વડી દીક્ષા થઇ ગઇ હોય ત્યારબાદ જઘન્યથી બીજા દિવસથી સાત આયંબિલ કરી શકાય છે. પવેયણાની વિધિને સ્થાને માત્ર સાત દિન યાવત્ રોજ સવાર-સાંજ મહાનિશીથના જોગ કરેલ સાધુ ભગવંતને વંદન કરી પ્રાતઃ આયંબિલનું અને સાંજે પાણહારનું પચ્ચક્ખાણ કરે.

[1]સાતમે દિવસે સાંજે વસતિ જોઇ, ગુરુવંદન કરી, સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી ક્રિયા પ્રારંભવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया...तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह,** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

बे वांदणां... (જો ઉપવાસ હોય તો ફક્ત **खमा०** દેવું)

---

1. સાત આયંબિલ સળંગ કરવા. શક્તિના અભાવે ચાર અથવા ત્રણ સળંગ કરી વચમાં એક દિવસ ઓછામાં ઓછું બિયાસણું કરી બાકીના આયંબિલ કરવા. સળંગ જેટલા આયંબિલ કર્યા હોય તે દિવસ સાંજે પાણી ચૂકવી તેટલી માંડલીની ક્રિયા કરે. ચાર આયંબિલ કર્યા હોય તો કાલ માંડલી સુધી, ત્રણ કર્યા હોય તો ભોજન માંડલી સુધી. એટલે ત્રણ કે ચાર આયંબિલે જો ક્રિયા કરે તો વસ્ત્ર-પાત્ર પડિલેહણ કલ્પે છે, તેમ જ પછી દાંડા રાખવાની આવશ્યકતા નથી. સાતમાં આયંબિલની સાંજે ક્રિયા કર્યા પછી પ્રતિક્રમણ ભણાવી શકે.

इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુ મહારાજ પાણહારનું પચ્ચક્ખાણ કરાવે.

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०.. अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

(१) इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सूत्र मांडली संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सूत्र मांडली ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०.. अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

એવી રીતે દરેક માંડલીના ત્રણ ત્રણ ખમાસમણા દેવડાવવા, સઘળે પ્રથમ ખમાસમણામાં તિવિહેણ કહેવડાવવું. સાત માંડલીના નામ (૧) સૂત્ર માંડલી, (૨) અર્થ માંડલી, (૩) ભોજન માંડલી, (૪) કાલ માંડલી, (૫) આવશ્યક માંડલી, (૬) સજ્ઝાય માંડલી, (૭) સંથારા માંડલી. આમ, ૨૧ ખમાસમણા દીધા પછી

खमा०.. इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** પછી માંડલા કરે... બીજા ઉપાશ્રયે જનાર સાધુ ભગવંત હોય તો આ પ્રમાણે આદેશ માંગે.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं.** ઉપાશ્રયે જઈ માંડલા કરે.

નોંધ :- સાધ્વીજી ભગવંત હોય તો નીચેના આદેશ માંગવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल शुद्धि करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! दिशि प्रमार्जु ?

ગુરુ - **प्रमार्जो.** શિષ્ય - **इच्छं.** ઉપાશ્રયે જઇ માંડલા કરે.

॥ ઇતિ માંડલીના સાત આયંબિલની વિધિ ॥

तेल्लोक्काड-विडहणो,
कामग्गी विसयरुक्ख-पज्जलिओ ।
जोव्वण-तणिल्लचारी,
जं ण डहइ सो हवइ धण्णो ॥

विषय रूपी वृक्षों से प्रज्वलित कामाग्नि तीनों लोक रूपी अटवी को जला देती है । यौवन रूपी तृण पर संचरण करने में कुशल कामाग्नि जिस महात्मा को नहीं जलाती, वह धन्य है ।

❄ ઉત્કાલિક જોગના યંત્રો ❄

श्री आवश्यक श्रुतस्कंधे दिन-८, नंदि-२.

દિન	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
અધ્યયન	શ્રુ.ઉ.નં.-૧	૨	૩	૪	૫	૬	શ્રુ.સમુ.	શ્રુ.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	તપ-૪[1]	૩	૩	૩	૩	૩	*તપ-૧	*તપ-૧

1. શ્રુતસ્કંધ ઉદ્દેસનો નંદિમાં કાઉસ્સગ્ગ ૧, પછી પ્રથમ અધ્યયનના ઉદ્દેસ, સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞાના કાઉસ્સગ્ગ ત્રણ, એ રીતે કાઉસ્સગ્ગ ૪. * છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

श्री दशवैकालिक श्रुतस्कंधे दिन-१५, नंदि-२.

દિન	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
અધ્યયન	શ્રુ.ઉ. નં.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧ પ્ર.ચુ.	૧૨ દ્વિ.ચુ.	શ્રુત. સમુ.	શ્રુત. અ.નં.
ઉદ્દેસ	૦	૦	૦	૦	૧/૨	૦	૦	૦	૧/૨	૩/૪	૦	૦	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	તપ-૪	૩	૩	૩	૯	૩	૩	૩	૭	૮	૩	૩	૩	*તપ-૧	*તપ-૧

નોંધ - શ્રી આવશ્યકસૂત્રના ૮ દિન + શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રના ૧૫ દિન + વૃદ્ધિના ૪ દિન = ૨૭ દિન. * છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

पयन्ना १९. एकेक दिवसे एकेक पयन्नो

દિન	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯
નામ	આઉ.	મહા.	દે.	તં.	સં.	ભ.	આરા	ગ	અં	ચ.	દ્વિ.	જો.	મ.	તિ	સિ	ન.	ચં.	પ	જી.
	૨	૩	૮	૧૦	૪	૫	-	૬	-	૧	-	-	૯	-	-	-	૭	-	-
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

प्रत्यंतरे अधिकानि

દિન	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭
નામ	પડાગાહરણ૦	હિલપ૦	મરણવિભત્તિ૦	આહારવિ૦	સંલેહણવિ૦	વિઆરસુત૦	ગચ્છાચાર૦	સંઘાચાર૦
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

❖ પયન્નાનાં સંપૂર્ણ નામો નીચે પ્રમાણે છે.

૧. આઉરપચ્ચક્ખાણ　૨. મહાપચ્ચક્ખાણ　૩. દેવેન્દ્રસ્તવ　૪. તંદુલવેઆલિયં　૫. સંસ્તારક
૬. ભત્તપરીજ્ઞા　૭. આરાધના પતાકા　૮. ગણિવિજ્જા　૯. અંગવિજ્જા　૧૦. ચઉઃશરણ
૧૧. દ્વીપસાગરપન્નતી　૧૨. જ્યોતિષકરંડક　૧૩. મરણસમાધિ　૧૪. તિત્થોગાલિય　૧૫. સિદ્ધપ્રાભૃત
૧૬. નરયવિભત્તી　૧૭. ચંદાવિજ્જા　૧૮. પણકપ્પ　૧૯. જીયકપ્પ

હાલમાં આ દશ પયન્નાના જોગ કરાવાય છે. ઉપરોક્ત બીજા પયન્નાના જોગ પણ કરવા જોઇએ.

દિન	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
નામ	ચઉશરણ ૫૦	આઉર પ્રત્યાખ્યાન ૫૦	મહા પ્રત્યાખ્યાન ૫૦	સંસ્તારક ૫૦	ભક્ત પરિજ્ઞા ૫૦	ગણિ વિજ્જા ૫૦	ચંદા વિજ્જા ૫૦	દેવેન્દ્ર સ્તવ ૫૦	મરણ સમાધિ ૫૦	તંદુલ વેયાલિયં
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

❖ શ્રી પયન્નાસૂત્રના ૧૦ દિન + વૃદ્ધિના ૨ દિન = ૧૨ દિન. ❖ આ ૧૦ પયન્ના જોગ સાધ્વીજી ભગવંતને પણ કરાવી શકાય છે, જેમાં ઉત્ક્ષેપ – નિક્ષેપની લઘુ નંદિ તથા પ્રતિદિન ૩ કાઉસ્સગ્ગ દ્વારા કરાવાય.

नंदिसूत्र प्रकीर्णक दिन-३, आयंबिल-३, नंदि-२, अनुयोगद्धारसूत्र प्रकीर्णक दिन-३, आयंबिल-३, नंदि-२.

દિન	૧	૨	૩	૪	૫	૬
નામ	નંદિસૂત્ર ઉ.નં.	નંદિસૂત્ર સમુ.	નંદિસૂત્ર અ.નં.	અનુયોગદ્ધારસૂત્ર ઉ.નં.	અનુયોગદ્ધારસૂત્ર સમુ.	અનુયોગદ્ધારસૂત્ર અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૧	૧	૧	૧	૧	૧

❖ શ્રી નંદિસૂત્રના ૩ દિન + શ્રી અનુયોગદ્ધારસૂત્રના ૩ દિન + વૃદ્ધિના ૧ દિન = ૭ દિન. ❖ સાતમે દિવસે નંદિ અનુયોગદ્ધાર સૂત્રે વિધિ અવિધિ દિન પેસરાવાણે પાલી તપ કરશું ? – એમ કહેવું. આ જોગ મહાનિશીથ પહેલાં અને પછી પણ કરી શકાય છે.

❖ અત્યારે આચરણાથી નંદિ કરાવાય છે. ૨૧ પયન્ના સાથે કરે તે નંદિ ન કરાવે.

आद्योपांग चतुष्के प्रत्येकं आचाम्लानि-३, नंदि-२, एवं दिन अने आयंबिल-१२, नंदि-८.

उपांगानि	आचारांग प्रतिबद्ध उववाइय १			सूयगडांग प्रतिबद्धा रायपसेणी २		
દિન	ઉ.નં.૧	સ.૨	અ.નં.૩	ઉ.નં.૧	સ.૨	અ.નં.૩
કાઉસ્સગ્ગ	૧	૧	૧	૧	૧	૧

उपांगानि	स्थानांग प्रतिबद्ध जीवाभिगम ३			समवायांग प्रतिबद्धा पन्नवणा ४		
દિન	ઉ.નં.૧	સ.૨	અ.નં.૩	ઉ.નં.૧	સ.૨	અ.નં.૩
કાઉસ્સગ્ગ	૧	૧	૧	૧	૧	૧

❖ આદ્ય-ઉપાંગ ચતુષ્કના ૧૨ દિન + વૃદ્ધિના ૨ દિન = ૧૪ દિન.

❖ શ્રી મહાનિશીથસૂત્રના જોગ કર્યા પછી ચારે ઉપાંગના જોગ એકી સાથે અથવા છૂટા કરી શકાય છે, કેટલાક કારણ છતે કલ્પસૂત્ર પછી પણ કરાવે છે. આચારાંગ પછી પણ કરાવાય છે ને દરેક અંગના જોગ થયા પછી પણ ઉપાંગ થઇ શકે છે.

❄ વડી દીક્ષા જોગાદિ સંબંધી વિશેષ સૂચના ❄

❖ જોગમાં હોય અને વડી દીક્ષાનું મુહૂર્ત ૧૨ વાગ્યા પછી હોય તો સવારે અધ્યયનની ક્રિયા સાથે જ પવેયણુ કરી લેવું, પરંતુ સજ્ઝાય ન કરાવે.

❖ મુહૂર્ત મોડું હોય તો છ ઘડી પોરિસીનો સમય થતાં "બહુ પડિપુન્ના પોરિસી (છ ઘડી પોરિસી)" ભણાવી લેવી, સજ્ઝાય અને પચ્ચક્ખાણ પછી કરી શકાય.

❖ વડી દીક્ષાની નંદિ અને શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રની અનુજ્ઞા નંદિ એક દિવસે આવતી હોય, તો એક જ નંદિથી ચાલે પણ વડી દીક્ષાનું મુહૂર્ત મોડુ હોય, પણ તો શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રની અનુજ્ઞા નંદિ કરી, પછી મુહૂર્તે વડી દીક્ષાની ક્રિયામાં વડી દીક્ષાની નંદિ કરે. બન્ને નંદિ સાથે થાય, તો પહેલા શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રની અનુજ્ઞા નંદિના આદેશો અને પછી વડી દીક્ષાની નંદિના આદેશો મેળવવા.

❖ માંડલીયા જોગમાં પ્રવેશ કરે, તે દિવસથી જઘન્ય ૧૩માં દિવસે શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્રના ચતુર્થ અધ્યયન રૂપ 'છ જીવણિકાયઅધ્યયનની ક્રિયા' થયા પછી વડી દીક્ષા અપાય.

❖ ઉત્કૃષ્ટથી જોગમાંથી નીકળ્યા હોય તે દિવસથી છ માસમાં વડી દીક્ષા આપી શકાય.

❖ છ માસમાં વડી દીક્ષા ન થાય તો જોગ ફરીથી કરવા પડે.

❖ સાત આયંબિલમાં માંડલીના જોગવત્ સર્વ આચરણાનું પાલન કરવું.

❖ સાત આયંબિલ દરમ્યાન સવારે પચ્ચક્ખાણ લીધા પહેલા અને સાંજે પચ્ચક્ખાણ લીધા પછી, ઠલ્લે કે દેરાસર જાય તો દિવસ પડે.

❖ સાત આયંબિલમાં પણ પચ્ચક્ખાણ પારતાં સમયની વિધિ તથા વાપર્યા બાદનું ચૈત્યવંદન સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખીને કરવું.

❖ દેહરે, ગોચરી, ઠલ્લે જો ૧૦૦ ડગલા (વસતિમાં પદસ્થ હોય તો ૨૦૦ ડગલા) બહાર જવાનું હોય તો આચારિકની સાક્ષીએ જવું.

❄ ઉત્કાલિક જોગ સંબંધી સૂચના ❄

❖ ૧૦ પયન્નામાં પહેલુ-છેલ્લું તથા વચમાં પાંચ તિથિ આવે તો આયંબિલ કરવા અને બાકી નીવિઓ કરી શકાય.

❖ માંડલીયા જોગ, નંદિના ૭ આયંબિલ, ૧૦ પયન્ના, ઉપાંગના ૧૪ આયંબિલમાં સમાનતા હોય છે જેમ કે પ્રવેશ, ઉદ્દેસ, સમુદ્દેસ, અનુજ્ઞા વિ. અનુષ્ઠાનની ક્રિયા, પવેણું, નંદિની ક્રિયા વિ., આચારિકની ગોચરી-પાણી, ૧૦૦ ડગલાંની મર્યાદા વિ. સર્વત્ર સમાન સમજવી.

❖ પ્રથમ ચાર ઉપાંગના ચૌદ દિવસમાં સાત દિવસ ભર્યા બાદ કારણવશાત્ નીકળી શકાય.

❖ નંદિના સાત આયંબિલમાં કારણવશાત્ નીકળવું પડે, તો ફરીવાર સાતે આયંબિલ એક સાથે જ કરવા પડે.

❖ નંદિસૂત્ર, અનુયોગદ્વારસૂત્રના જોગમાં ઉદ્દેસની અને અનુજ્ઞાની યોગવિધિ પ્રમાણે નંદિ નથી, તો પણ પરંપરા મુજબ નંદિ કરાવાય છે.

❄ સર્વ સામાન્ય બાબતો ❄

❖ નંદિસૂત્રના યોગોદ્વહન ન કર્યા હોય તો, તેવા જોગીએ ક્રિયા દરમ્યાન નંદિના સૂત્રો બોલવા કલ્પે નહીં.

❖ કોઇપણ પ્રકારના યોગોદ્વહન દરમ્યાન પ્રવેશથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ દિવસના જોગ કરવા પડે, એ પહેલા નીકળી શકાય નહી જો નીકળે તો એ દિવસો ગણતરીમાં લેવાય નહી, ફરીથી પ્રવેશ કરી એ દિવસો કરવા પડે.

❖ પ્લાસ્ટિક-મેલેમાઇન કે ધાતુ આદિના કોઇપણ પ્રકારના પાત્ર જોગમાં કલ્પે નહીં. તેમજ પડઘી કે પાયા વિનાના કાષ્ઠ પાત્ર પણ વપરાય નહીં. તે સર્વ અકલ્પ્ય જાણવા.

❖ જોગ દરમ્યાન ‘છ ઘડી પોરિસી’ એના સમયે જ ભણાવી દેવી. જો મોડું થાય અને પુરિમઢના પચ્ચક્ખાણ પછી ભણાવે તો દિવસ પડે.

❖ ક્રિયાના સમય સિવાય સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રહે તો આલોચના આવે માટે ક્રિયા પછી તુરંત સ્થાપનાચાર્યજી ઢાંકી દેવા.

❖ સાંજે સ્થાપનાચાર્યજી પડિલેહણ ન થયા હોય ત્યારે, ભૂલથી પડિલેહણના આદેશ માંગીને સર્વ ઉપધિ આદિના પડિલેહણ કર્યા બાદ કાજો લઇ લીધો હોય ત્યારે, ફરીથી આદેશ માંગે તો કાજો લેવો જરૂરી નથી, માત્ર ઇરિયાવહિ કરી વોસિરે... વોસિરે... કહી દે.

❖ સાધુ ભગવંતોએ કાળ સમયમાં કામળીનો કપડો રાખવો. ન રાખે તો આલોચના આવે.

❖ જિનાલયની અનુપસ્થિતિમાં અનિવાર્ય સંજોગોમાં સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી, દેરાસરજીનું ચૈત્યવંદન કરાય.

❖ જોગમાં પડિલેહણ દરમ્યાન પડિલેહણના આદેશ માંગે ત્યારે 'મુઠસીના પચ્ચક્ખાણ' પૂર્વે વાંદણા દેવા નહીં, વાંદણાના બદલે ખમાસમણ દેવું.

❖ મહાનિશીથસૂત્રના જોગ ન કર્યા હોય અને નંદિ-અનુયોગના જોગ વહન કર્યા હોય, તો દીક્ષા, વડી દીક્ષા, વ્રત ઉચ્ચરણ તથા તીર્થમાલારોપણમાં નંદિની ક્રિયાના સૂત્રો બોલી શકે છે પરંતુ ઉપધાનના પ્રવેશ કે માલારોપણમાં તેનો નિષેધ જાણવો.

❖ યોગોદ્વહન આદિ (દીક્ષા-વડી દીક્ષા-વ્રત ઉચ્ચરણ-તીર્થમાલારોપણ-પદપ્રદાન વિ.) ના પ્રસંગે જો નાણ માંડેલી હોય, તો વાંદણા સમયે નાણના ભગવાનને પડદો કરાવી, સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ વાંદણા દેવા, વાંદણા પૂર્ણ થયા બાદ પ્રભુજી પરથી પડદો દૂર કરાવી, નાણ સમક્ષ ખમાસમણ દેવરાવી આગળના આદેશ માંગવા.

❖ અકાળે વરસેલ વરસાદ બંધ થયા પછી 3 પ્રહરની અસજ્ઝાય પૂર્ણ થાય, બાદ પવેયણુ શુદ્ધ ગણાય, પવેયણાની ક્રિયા પુરિમઢ્ઢ પહેલા જ કરાય.

❖ જોગમાંથી નીકળવું હોય ત્યારે, આગળનો દિન શુદ્ધ (એટલે કોઇપણ પ્રકારના કારણથી દિવસ પડેલો ન હોવો જોઇએ) તેમજ તપ યુક્ત દિન જોઇએ (આગળના દિને નીવિ ના ચાલે) ન હોય તો નીકળાય નહીં, અનિવાર્ય

સંજોગોના કારણે નીકળવું પડે તેમ જ હોય અને જોગ આગળ બાકી રહેતાં હોય તો આગળના દિવસની ક્રિયા કે દિવસ ગણવો નહીં, પરંતુ જોગ પૂર્ણ થતાં હોય તો કોઇ વિકલ્પ નથી. એટલે કે નીકળી શકાય નહીં.

❖ પ્રવેશના દિનથી ૧૫ દિવસ પૂર્ણ થયે પાલી પલટાવી શકાય છે, હવે જો એકવાર પાલી પલટાવી, તો ફરીના ૧૫ દિવસ એટલે ૨ નીવિ કર્યા પછી આયંબિલ આવે તે દિવસથી ૧૫ દિનની ગણના કરી ૧૬ માં દિને પાલી પલટો કરાય, પરંતુ મુખ્ય પાંચ પર્વ તિથિ જેવી કે સુ. ૫/૮/૧૪ તથા વદ ૮/૧૪ હોય તો તે દિને નીવિ ન કરાય.

❖ સવારની ક્રિયા થયા પછી, જો અકાલે વર્ષા થાય તો પણ સાંજની ક્રિયા થાય અને દિવસ પડે નહીં આ પ્રમાણે સાધ્વીજી ભગવંતને સવારે ક્રિયા થયા પછી, જો અંતરાયમાં આવે અને જો દેરાસરનું ચૈત્યવંદન બાકી હોય તો દિવસ પડે.

❖ આગાઢ જોગમાંથી નીકળી શકાતુ નથી, અનાગાઢ જોગમાંથી વધુમાં વધુ ત્રણવાર નીકળી શકાય છે. એટલે કે બે વાર નીકળી, ત્રીજીવારમાં જોગ પૂર્ણ કરી, નિષ્ક્રમણ કરાય છે.

❖ સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાના દિવસો સાથે આવે તે આક સંધિ કહેવાય છે. આક સંધિમાં વમન, ભક્તપરિષ્ઠાપના-અકાલસંજ્ઞાથી દિન પડે તો કાલગ્રહણ તથા અધ્યયન આદિના અનુષ્ઠાનની ક્રિયા ન જાય, પરંતુ તે દિવસ આક સંધિમાં જ આયંબિલ વધારે કરી આપવો જોઇએ. આક સંધિ પૂરી થયા પછી જ આગળના કાલગ્રહણ લઇ શકાય. (સેનપ્રશ્ન નં. ૩૭૩)

❖ આક સંધિના દિવસો જે દિવસે પૂર્ણ થાય, તે દિવસે રાત્રે ૧૨ વાગ્યા પછી પણ સ્થંડિલ જવું પડે, તો સળંગ આયંબિલ વધારે કરી આપવું પડે, કારણ "આક સંધિ" આવનાર દિવસના સૂર્યોદયે પવેયણાની ક્રિયા વખતે પૂર્ણ થાય છે.

❖ જોગનું દંડાસન સવળા પીંછાનું-સુપાત્ર(સારૂં), હાથાના ભાગે બંગડી યુક્ત તથા મેરૂદંડ યુક્ત જોઇએ, મોરપીંછી કે પૂંજણી ન ચાલે.

❖ લઘુ પર્યાયવાળા પાસે કારણસર ક્રિયા કરે, તો યોગ કરનાર 'ભગવન્' શબ્દ ન બોલે તો પણ ચાલે, પરંતુ ક્રિયા કરાવનાર લઘુ પર્યાયી હોવા છતાં ક્રિયા

કરનારે તેમને વંદન અવશ્ય કરવું પડે.

❖ કોઇપણ જોગની ક્રિયા કરનાર અને કરાવનારનો ચૈત્રી કાઉસ્સગ્ગ થયેલો હોવો જોઇએ.

❖ ઉત્કાલિક જોગનું અનુષ્ઠાન અને પવેયણું અથવા માત્ર પવેયણું કર્યા પછી વસતિ અશુદ્ધ નીકળે અને દેરાસર કે સ્થંડિલ ન ગયા હોય, તો વસતિ શુદ્ધ કરી, ફરીથી ઉત્કાલિકનું અનુષ્ઠાન અને પવેયણું કરે.

❖ સાંજે ક્રિયા કર્યા પછી ઠલ્લે જવું પડે, તો એક દિવસ પડે. તથા મધ્યરાત્રિ પછી પણ ઠલ્લે જવું પડે, તો બે દિવસ પડે.

❖ ચોમાસામાં અષાઢ સુદ ૧૫ થી આસો સુદ ૯ સુધી નાણ માંડી શકાય નહિ. લૌકિક દશેરા આસો સુદ-૯ હોય તો આસો સુદ-૯ના દિવસે નાણ માંડી શકાય.

❖ અનુજ્ઞા વગેરેમાં હાથમાં વાસક્ષેપ લઇ ત્રણ નવકાર ગણી જેટલી વ્યક્તિને નાંખે તે ચાલે. વ્યક્તિદીઠ જુદા ત્રણ નવકાર ગણવાની જરૂર નથી.

❖ મહાનિશીથ અને નંદિ-અનુયોગના જોગ કરેલા ન હોય, તે બીજાને જોગ કરાવી ન શકે, તેમ જ પોતે પણ જે જોગ કર્યા ન હોય, તે જોગ બીજાને કરાવી ન શકે. પવેયણાની કે સાંજની ક્રિયા પણ કરાવી ન શકે.

❖ જોગીનો અને ક્રિયા કરાવનારનો પણ ઓઘો સવાર અને સાંજ પડિલેહણ વખતે બંધાયેલો હોવો જ જોઈએ. તેમજ પડિલેહણના આદેશ મંગલાયેલા હોવા જ જોઇએ.

❖ ક્રિયા કરાવનાર સવારમાં સજ્ઝાય કર્યા પછી અને સાંજે માંડલા કર્યા પહેલા જ ક્રિયા કરાવી શકે.

❖ જોગપ્રવેશ દિને, નીકળવાના આગળના દિને, નંદિ દિને, અંગ (સૂત્ર) કે શ્રુતસ્કંધના સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા દિને આયંબિલ કરવું આવશ્યક છે.

❖ સાંજની ક્રિયામાં ઉપવાસવાળાએ પચ્ચક્ખાણ પૂર્વે બે વાંદણાને બદલે ખમાસમણ આપી પચ્ચક્ખાણ કરવું.

❖ સવારે સ્થંડિલ જવા માટે (વહોરવા જવાય તેમ ન હોય તો) ચુનાનું પાણી,

આવશ્યક દવા, વગેરે મહાનિશીથવાળા પાસેથી સંઘટ્ટામાં લેવાની પ્રવૃત્તિ છે. સંઘટ્ટાવાળા કે સંઘટ્ટા વગરના જોગમાં દવા વિગેરેનો ઉપયોગ પણ સાધુ ભગવંતોએ ગૃહસ્થનો વિકલ્પ ન હોય અને જરૂરી હોય ત્યારે મહાનિશીથવાળા પાસેથી અને સાધ્વીજી ભગવંતોએ આચારિકવાળા પાસેથી લઇને કરવો.

❖ વરસાદના કારણે દેરાસર ન જઇ શકાય, તો સ્થાપનાચાર્યજી કે અભિષેકવાળા પ્રતિમાજી કે ફોટા આગળ ચૈત્યવંદન કરાય તેથી દિવસ ન પડે. સાંજ સુધીમાં વરસાદ બંધ થાય એટલે દેરાસર જઇ ચૈત્યવંદન કરવું જોઇએ. સાંજ સુધી પણ બંધ ન થાય તો પણ દિવસ ન પડે.

❖ ઉત્કાલિકમાં તેમજ કાલિકયોગમાં ૭-દિવસે એક દિવસ વધે. પડેલા દિવસોનો વૃદ્ધિ દિવસ કરવો ન પડે.

❖ ક્રિયાકારકે ક્રિયા કરાવતા પૂર્વે ઇરિયાવહિ કરવી જોઇએ. કદાચ કોઈ કારણસર ક્યારેક સાંજની ક્રિયા પૂર્વે ઇરિયાવહિ રહી જાય તો બાધ નથી.

❖ સૂત્ર અગર શ્રુતસ્કંધના ઉદ્દેસના દિવસથી છ માસની અંદર અનુજ્ઞા થવી જોઇએ અને પડેલા દિવસો સહિત જોગ પૂરા થવા જ જોઇએ. (વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ભા. ૨ પ્ર. ૭૨)

❖ સૂત્ર આદિનો ઉદ્દેસો જેમણે કરાવ્યો હોય, તે આચાર્યાદિ જ સમુદ્દેસ, અનુજ્ઞાની ક્રિયા કરાવે એવો નિયમ નથી. બીજા પણ કરાવી શકે.

❖ ગુમડાં, ઘા આદિમાંથી લોહી કે પરુ મિશ્રિત લોહી નીકળે, તો વસતિ અશુદ્ધ ગણાય. એકલું પરુ નીકળે, તો વસતિ અશુદ્ધ થતી નથી.

❖ આગાઢ જોગમાંથી અનાગાઢ જોગમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય, તો નીકળવાની ક્રિયા તથા પ્રવેશની ક્રિયા એક જ દિવસે કરી શકાય. અનાગાઢ જોગમાંથી બીજા અનાગાઢ જોગમાં પ્રવેશ કરવો હોય, તો જોગ ચાલુ હોય ત્યારે પ્રવેશ વિધિ કરવાની જરૂર નથી. નંદિ હોય તો તેની ક્રિયા કરવી, રોજ મુજબ અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરવી. નવા જોગવાળા સૂત્રના આદેશ માંગવા.

❖ જોગમાંથી પાંચ તિથિ (બે ચૌદશ, બે આઠમ અને અજવાળી પાંચમ) નીકળાય નહિ. પણ બીજા જોગમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય તો તે થઇ શકે.

❖ પોતાના યોગોદ્વહન પછી કોઇ પણ કારણથી ચક્ષુની દૃષ્ટિ ચાલી ગઇ હોય, તેવા પ્રજ્ઞાચક્ષુ સાધુ ભગવંત પાસે કાલિક ઉત્કાલિક યોગોની ક્રિયા કરી શકાય નહીં. (સેનપ્રશ્ન-૪૪૩)

❖ હાલમાં જોગ વડી દીક્ષા પછી ઉત્તરાધ્યયન, પછી આચારાંગ, પછી કલ્પસૂત્ર, નંદિ-અનુયોગ કરાવીને મહાનિશીથ (કે મહાનિશીથ પછી નંદિ-અનુયોગ) પછી સૂયગડાંગ આદિ યોગ્યતા મુજબ જોગ કરાવવામાં આવે છે. ઉપાંગ-પયન્નાના જોગ સૂયડાંગ પૂર્વે તેમજ પછી પણ કરી શકાય. ઉપાંગના જોગ સંયોગવશ કલ્પસૂત્ર પછી કરી શકાય પણ મહાનિશીથ પછી થાય તો વધારે સારું. પયન્ના ઉપાંગમાં પરસ્પર ગમે તે પહેલાં કરી શકાય પણ નંદિ અનુયોગની પૂર્વે ન થઇ શકે. પરંતુ કલ્પસૂત્રના જોગ પહેલાં નંદિ-અનુયોગના જોગ કરાવવામાં આવતા નથી.

❖ આવશ્યક, દશવૈકાલિક, નંદિ, અનુયોગ, પયન્ના, તથા ચાર ઉપાંગો-ઉવવાઇ, રાયપસેણી, જીવાભિગમ, પન્નવણા એ ઉત્કાલિક છે. તેમાં કાલગ્રહણ કે સંઘટ્ટો લેવાતો નથી.

❖ જોગ બે પ્રકારના છે. (૧) ગણિજોગ-શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર, (૨) બાહિર જોગ-બે પ્રકારના. એક ઉત્કાલિક-આવશ્યકસૂત્ર, દશવૈકાલિકસૂત્ર વગેરે તેમાં સંઘટ્ટો હોતો નથી. બીજા કાલિક-સંઘટ્ટો હોય છે. તેમાં બે પ્રકારો. એક આગાઢજોગ-ઉત્તરાધ્યયન, આચારાંગનું સતકિયું, શ્રીભગવતીજી, પ્રશ્નવ્યાકરણ, મહાનિશીથ. આગાઢ એટલે જોગ પૂરા થયા સિવાય નીકળાય નહિ. આગાઢ જોગમાં આઉત્તવાણય હોય છે. બાકીના અનાગાઢ હોય તેમાં પ્રવેશ થયા પછી ત્રણ કાલગ્રહણ અને ત્રણ દિવસ પૂરા કરવા પડે પણ એક જોગ પૂરા કર્યા પછી તુરંત જ બીજા જોગ ચાલુ કર્યા હોય અને કોઈ કારણથી નીકળવું પડે, તો ત્રણ કાળગ્રહણની ક્રિયા થયા પછી નીકળી શકાય. દિવસ બે થયા હોય તે પણ ચાલે.

❖ જોગમાં પ્રતિક્રમણ-પડિલેહણ-પચ્ચક્ખાણ-વાપર્યા પછીનું ચૈત્યવંદન-સંથારા પોરસી વિગેરે બધી ક્રિયા સાધુ ભગવંતોએ મહાનિશીથ જોગવાળાના

પડિલેહણ કરેલા ભગવાન સમક્ષ કરવું. જ્યારે સાધ્વીજી ભગવંતને તેમના પોતાના આચારિકના પડિલેહણ કરેલા ભગવાન સમક્ષ કરવું. સાધ્વીજી ભગવંતને યોગોદ્વહનની ક્રિયા-સજ્ઝાય-પાટલીમાં મહાનિશીથવાળાના ભગવાન જોઇએ.

❖ સાધુ ભગવંતે પડિલેહણ, પાત્રાપોરસી, વાપર્યા પછીનું ચૈત્યવંદન તથા પ્રતિક્રમણના કે સંથારાપોરસીના આદેશ મહાનિશીથવાળા પાસે માંગવું ઉચિત છે. પણ પચ્ચક્ખાણ મહાનિશીથના જોગવાળા પાસે જ પારવું. સાધ્વીજી ભગવંતે ઉપરોક્ત બધી ક્રિયાઓના આદેશ આચારિક પાસે માંગવા ઉચિત છે પણ પચ્ચક્ખાણ તો આચારિક પાસે જ પારવું.

❖ વાપર્યા પછી લેવાતું પચ્ચક્ખાણ સાધુ ભગવંતને મહાનિશીથવાળા પાસે અને સાધ્વીજી ભગવંતને આચારિક પાસે લેવું.

❖ જોગી ઉપાશ્રયમાં હોય અને કોઇ આચારિક ઉપાશ્રયમાં ન હોય તો ચાલી શકે. આચારિક વગર જોગી સ્વસ્થાનમાં રહી શકે છે. ૧૦૦ ડગલાં બહાર આવેલાં દેરાસરમાં કે અન્ય પાઠશાળાદિ સ્થાનમાં આચારિકની હાજરી વગર રહી શકાય નહિ. ડગલાં ઉપાશ્રયથી ગણાય, દેરાસરથી નહિ.

❖ દેરાસર દર્શન કરવા ગયા, બીજા માટે ગોચરી-પાણી વહોરી લાવીએ અને પછી વસતિ અશુદ્ધ નીકળે તો પ્રથમ પ્રહરમાં પણ ફરી ક્રિયા કરી શકાય નહી, દિવસ પડે. (પૂ. આચાર્ય ભગવંત આદિને સહાયક થવા રૂપે દેરાસર માત્ર મૂકવા જઇએ તો બાધ આવતો નથી.)

❖ અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરતા એટલું ખ્યાલમાં રાખવું કે પહેલાં 'અધ્યયન'નો ઉદ્દેસો, આવે પછી 'ઉદ્દેસા'નો ઉદ્દેસો આવે. જ્યારે સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞામાં પહેલા 'ઉદ્દેસા'નો સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા કરાય ને પછી અધ્યયનનો સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા કરાય.

❖ પવેયણાની ક્રિયામાં 'પાલી પારણું કરશું' એવો આદેશ માંગી પચ્ચક્ખાણ લીધા બાદ, પાછળથી તપ કરવાની ભાવના થાય અને તપ કરે તો પણ બીજા દિવસે પવેયણાની ક્રિયામાં'પાલી તપ કરશું' આદેશ માંગીને તપ જ કરવો

પડે. કારણ કે આગળના દિવસે પવેયણાની ક્રિયામાં પાલી પારણું કરશું એ પ્રમાણે આદેશ માંગ્યો છે. તે જ પ્રમાણ ગણાય.

❖ નંદિની ક્રિયા સાથે સંલગ્ન એવા ચૈત્યવંદનાદિ સૂત્રો 'ક્રિયા કરાવનાર' બોલે અથવા ક્રિયા કરનારમાં જેને નંદિના જોગ થયા હોય તેવો જોગી તે સૂત્ર બોલી શકે. નંદિના જોગ વિનાના સાધુ ભગવંતે મનમાં તે સૂત્રો ધારવા, અને તે ક્રિયામાં જોગીઓએ સૂત્ર કે સૂત્રપદોમાં આગળ-પાછળ ન થવાય તેની કાળજી રાખવી.

❖ જેમણે નંદિના જોગ કર્યા છે તેવા સાધુ ભગવંત, બીજા જોગીની નંદિની વિધિ વખતે તેમના વતી નંદિ ક્રિયાના સૂત્રો, સજ્ઝાય પઠાવ્યા વિના પણ બોલી શકે. આદેશ ન આપી શકે, નંદિ ન સંભળાવી શકે. જે નંદિ સંભળાવે તેમણે પૂર્ણ દેવવંદન કરવા જોઇએ. (તે માટે સજ્ઝાય પઠાવવી પડે.)

❖ પાણહારનાં પચ્ચક્ખાણ પહેલા અણાહારી દવા લેવી હોય, તો પહેલાં મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાણ લેવું પછી તે પચ્ચક્ખાણ પાર્યા વગર દવા લઇ ૪૮ મિનિટ આહાર-પાણી ત્યજવા. પછી પાણી વાપરવું હોય ત્યારે, મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાણ પારીને પાણી વપરાય.

❖ વસતિ આજુબાજુમાં તેમ ઉપર નીચે પણ ૧૦૦ ડગલા સુધીની જોવી.

❖ સાંજની ક્રિયા કોઇ આગાઢ કારણે અશુદ્ધ વસતિમાં કરવી પડે અથવા કર્યા પછી ખબર પડે કે વસતિ અશુદ્ધ હતી, અને માંડલાં થઈ ગયા હોવાથી ક્રિયા ફરી ન થઈ શકે તો આલોચના આવે, દિવસ ન પડે.

❖ કારણે સજ્ઝાય કર્યા પૂર્વે વિહાર કરી, બીજા સ્થાને પહોંચી પવેયણું-નંદિ વિગેરે કરી શકાય છે.

❖ સાંજની ક્રિયા પૂર્વે સાંજનું સઘળું પડિલેહણ કરી લેવું. ક્રિયા પછી (અર્થાત્ સ્થંડિલ પડિલેહશું? આદેશ માંગ્યા પછી) ને સ્થંડિલ પડિલેહ્યા પૂર્વે કે પછી વસ્ત્ર-પાત્રનું પ્રતિલેખન રહી ગયું હોય, તો બીજા પાસે કરાવી લેવું.

❖ સાંજે ક્રિયા બાદ, દેરાસર ન જવાય. તેમજ સવારે ક્રિયા પૂર્વે પણ ન જવાય.

❖ સમુદ્દેસ કર્યા પછી, જ્યાં સુધી અનુજ્ઞા ન થાય ત્યાં સુધી આયંબિલ કરવા જ પડે. સમુદ્દેસ રદ ન કરાય.

❖ રજોહરણ કે મુહપત્તિ વગર ૧૦૦ ડગલા બહાર ગયા, તો દિવસ પડે. મુહપત્તિ ખોવાય ને ૧૦૦ ડગલા બહાર ગયા ન હોય, તો બીજી મુહપત્તિ પડિલેહણ કરી લેવી. પછી ખોવાયેલ મુહપત્તિ મળી જાય તો દિવસ ન પડે, અન્યથા દિવસ પડે. પાત્ર, દાંડો, ઓઘાની દાંડી કે પુંજણી ખંડિત થાય તો દિવસ પડે.

❖ પવેયણાની ક્રિયા કર્યા બાદ ખબર પડે કે જોગના દિવસ પૂરા થઈ ગયેલ છે, તો નિક્ખેવો ન કરી શકે. બીજા દિવસે જ નિક્ખેવો કરી શકાય.

❖ શત્રુંજયમાં તળેટીએ દર્શન ચૈત્યવંદન કર્યા પછી પણ દેરાસરનું ચૈત્યવંદન ફરજિયાત કરવું. અન્યથા દિવસ પડે.

❖ અનાચારિકે (ભાંડલીના ૭ આયંબિલ થયા પછી) લીધેલા કાલગ્રહણ, પડિલેહણ, સંઘટ્ટો, વસતિ શોધન, કાજો વગેરે સર્વ જોગીને કલ્પે.

जा जा वज्जई रयणी, न सा पडिनियत्तई ।
अहम्मं कुणमाणस्स, अफला जन्ति राइओ ।।

उत्तराध्ययनसूत्र, अध्ययन-१४ गाथा-२४, वैराग्यशतक गाथा-४० ।।

जो-जो रात बीत रही है, वह लौटकर नहीं आती । अधर्म करनेवाले की रात्रियाँ निष्फल चली जाती है ।

❄ જોગમાં શું વપરાય અને શું ન વપરાય ❄

❖ શ્રીખંડ, દૂધપાક, ખીર, બાસુંદી કલ્પે. બાસુંદીમાં કીસમીસાદિ યોગ્ય દ્રવ્ય ભેળવેલ હોવા જોઇએ. (પચ્ચ. ભાષ્ય.) પરંતુ હાલ અત્યંત ઘટ્ટ એવી બાસુંદી બનાવાતી હોવાથી ચાલી શકે છે. જો તેવી ઘટ્ટ ન હોય તો ન ચાલે.

❖ ચૂરમાના લાડું સાકરનાં બનાવ્યા હોય અને ચોથા ઘાણના હોય તો તે દિવસથી કલ્પી શકે. ગોળના બનાવ્યા હોય તો ચોથા ઘાણના તે લાડું બીજા દિવસથી કલ્પે. ત્યાં ખાસ ખ્યાલમાં રાખવું કે મુઠીયાં તળી-પાછા ભાંગી તેને શેકેલા છે કે નહિ ? અન્યથા બીજે દિવસે વાસી (અભક્ષ્ય) થાય. જો તે બરાબર શેકી નંખાયા હોય તો મોદકનાં ઘાણ જોવા ન પડે, કારણ કે ઘી શેકાઇ જાય. અમ્રતી તેમજ ગુલાબજાંબુ, બુંદી વિગેરે ઘીમાં ચોથા ઘાણમાં તળીને, પછી ચાસણીમાં ડૂબાડીને, કર્યાં હોય તો ખપી શકે. આ બધી વસ્તુઓ બીજા દિવસે ન કલ્પે.

❖ માલપૂઆ વિગેરે ચોથા ઘાણનાં કલ્પે. પચ્ચક્ખાણ ભાષ્ય ગા. ૩૧ પ્રમાણે સરસવનું તેલ, તલનું તેલ, અલસીનું તેલ અને કુસુંભનું તેલ. આ ચાર તેલ વિગઈ છે. તે સિવાયના તેલો વિગઈ નથી (શેષ તેલાનિ તુ ન વિકૃતયઃ - ધર્મસંગ્રહ વૃત્તિ) માટે સરસવનું તેલ, તલનું તેલ વગેરેમાં અને ઘીમાં તળેલી વસ્તુઓ ચોથા ઘાણથી કલ્પે. વચ્ચે નવું ઘી કે તેલ ઉમેર્યું હોય, તો નવેસરથી ઘાણ ગણવા પડે. જો બજારમાં મિક્સ તેલ મળતા હોય તો તેનો વિગઈ તરીકેનો વ્યવહાર કરવો જોઇએ.

❖ સૂકું ટોપરું, સૂકો મેવો, ખાંડ, ભાખરી, ઢેબરા, તવા ઉપર ઘી-તેલથી કરાતી રોટલી (પરોઠા), ખાંડની લાપસી, શીરો, કઢી, રાબ, મિષ્ટાન વિગેરે કલ્પે. સુખડી-તલસાંકડી હોય, તો તપાસ કરવી કે થાળીમાં નીચે વિગઇમાં ગણાતું તેલ કે ઘી ચોપડીને તેના ઉપર સુખડી ઠારવા માટે પસારી નથી ને ? જો તેવું હોય તો ન કલ્પે. તેમજ જે દિવસે બનાવી હોય તે દિવસે સુખડી, તલસાંકડી વિગેરે ગોળની હોય તો ન કલ્પે. (સુખડી-લાડુ વિગેરેમાં ગોળની સહેજ પણ કણી રહી જવાની સંભાવના હોવાથી તે વસ્તુ બીજા દિવસે જ નીવિયાતી બને

છે. જો તે વસ્તુઓ સાકરની બનાવી હોય તો તે દિવસથી પણ કલ્પે. ગોળનો શીરો-રાબ-લાપસી-ચોથા ઘાણના માલપૂઆ તે દિવસે ખપે, તેમાં ગોળનું પાણી કરીને બનાવે છે માટે ખપે છે.)

❖ સૂંઠની ગોળીમાં કાચુ ઘી આવે તો ન કલ્પે. ચૂલા પર ગરમ કરીને બનાવી હોય તો ગોળની હોવાથી બીજા દિવસથી કલ્પે. નીવિયાતા ઘીથી અથવા ચૂલા ઉપર સાકરમાં બનાવેલી ગોળી હોય તો તે દિવસે પણ કલ્પે.

❖ વેડમી-દહીંવડી-છાશ કોઇપણ જોગમાં ન કલ્પે. વઘારેલી છાશ ન કલ્પે કારણ કે છાશનો નિષેધ છે. પણ છાશને વઘારીને તેમાં કોઇ દ્રવ્ય ભેળવેલું હોય તો કલ્પે.

❖ તલના તેલ કે ઘીનો વઘાર શાકમાં કર્યો હોય તો બાધ નથી. બદામ થોડાંક ઘીમાં શેકી હોય તો ઘાણ ન જોવા. ઘીમાં તળેલી બદામ હોય તો તેના ઘાણ જોવા પડે.

❖ રાબમાં લીલું ટોપરૂ હોય કે દાળમાં લીલું મરચું-લીંબુ નાંખ્યું હોય તો ન કલ્પે. લીલુ મરચું કે લીમડાના પાન કાઢીને પણ તે દાળ ન કલ્પે.

❖ દૂધમાં બદામ-સાકર નાંખી દેવા માત્રથી તે નીવિયાતુ ન બને. સ્વાદ બદલાય તેટલો લોટ-ચોખા વિગેરે યથાયોગ્ય રીતે નાંખવું પડે. લોટ ઘીમાં શેકી તેમાં દૂધ નાંખી ઉકાળે ત્યારે દૂધ નીવિયાતું બને. (ઉપધાનમાં નીવિયાતુ દૂધ બનાવે ત્યારે તેને સ્વાદિષ્ટ રાખવા ખૂબ ઓછો લોટ નાંખતા હોય છે, જે ન કલ્પે.)

❖ સુખડીમાં ક્યારેક ગુંદર નાખતા હોય છે. તે ગુંદર ઘીમાં તળીને સુખડીમાં ઉપર ઉપરથી નાંખ્યો હોય તો ગુંદર ચોથા ઘાણનો જ જોઇએ. પરંતુ જો સુખડી બનાવતી વખતે ચૂલા પર જ ગુંદર નાંખેલો હોય તો બાધ નથી.

❖ પહેલા ઘાણના ગુંદરના ફુલા હોય, જે ચૂલા ઉપરથી નીચે ઉતારેલી રાબમાં નાંખ્યા હોય તે ઓગળી ગયા હોય તો પણ ન ચાલે.

❖ રસ-મલાઇ, અંગુર-રબડીમાં અંગુર જુદી બનાવી સાદા દૂધમાં નંખાતા હોય છે, તો તે ન કલ્પે. દૂધ નીવિયાતું જ જોઇએ. (દૂધ ફાડીને બનાવાતી રસગુલ્લા, છેનો વિગેરે દરેક વસ્તુમાં તપાસ કરવી કે લીંબુના રસથી ફાડીને ન બનાવ્યા

હોય.)

❖ દૂધમાં વરીયાળી નાંખી તેને ઉકાળાય અર્થાત્ દૂધો બને તો નીવિમાં કલ્પી શકે, કારણ કે એમાં ઉકાળાની જેમ પાણી પણ આવે છે.

❖ દહીંથરુ (ફેણી)ઘીમાં તળીને બનાવાય છે, તેથી ચોથા ઘાણનું જ કલ્પે.

❖ ભક્ષ્ય (કે કલ્પ્ય) માનીને વસ્તુ વહોરીએ અને તે અભક્ષ્ય (કે સચિત્તાદિ અકલ્પ્ય) હોય, તો જેની હોય તે ગૃહસ્થને પાછી આપવી. દિવસ ન પડે. પરંતુ તે વસ્તુ જો એંઠી થઇ ગઇ હોય કે બીજા દ્રવ્ય સાથે એકમેક થઇ ગઇ હોય ઇત્યાદિ કારણસર ગૃહસ્થને પાછી ન આપી શકાય, તો પરઠવવી પડે. તેથી દિવસ પડે. વહોરીએ ત્યારે વસ્તુ ભક્ષ્ય હોય ને પછી અભક્ષ્ય થાય (દૂધ ફાટી જવું વિગેરે) તો પાછી ન અપાય. અને જો પરઠવવી પડે તો દિવસ પડે. (અભક્ષ્ય વસ્તુ વપરાય નહિ, વાપરે તો દિવસ પડે.)

❖ આયંબિલ વખતે વાપરવામાં ખીચડીમાં લવિંગ કે બેસનમાં સાકર વિગેરે ભૂલમાં આવી જાય અને વાપરે તો પણ દિવસ પડે.

❖ માંડલીના સાત આયંબિલ સિવાય બધા જોગમાં મગ ચણા વગેરે આખુ ધાન્ય, ખાખરા, કે મેથીવાળુ પાપડનું શાક વિગેરે ન કલ્પે.

❖ મેથી વાપરવી જોઇએ નહીં આખું ધાન ગણાય છે. પણ મેથીના કુરિયા વાપરી શકાય.

❖ લાખણસી-લાડવા-ઘારી-સાલમપાક વિગેરે ઉપરથી ઘી ચડાવેલ મિઠાઇ કલ્પે નહીં, પરંતુ જો નીવિયાતું ઘી હોય તો ખપે.

❖ દિવેલવાલા ચોખા-તુવેરની દાળ, સામાન્ય હાથથી ચેતવેલા ઘી વાળા લોટની લુખ્ખી રોટલી આંયબિલમાં ખપ આવે, ઘરોમાં સામાન્ય પણે રોટલીમાં વધુ મોણ હોતુ નથી પણ જો તેમાં વધુ મોણ નાંખેલ હોય તો કામ ન આવે.

❖ વર્તમાનમાં તમામ જોગમાં આખુ ધાન્ય-કઠોળ-કડ-કડ અવાજ આવે તેવી કડક વાનગી વહોરવાની, વાપરવાની આચરણા, પ્રવૃત્તિ નથી.

❄ જોગમાં અસજ્ઝાયના દિવસોની માહિતી ❄

❖ ચૈત્ર સુદ ૫ ના મધ્યાહ્નથી લઇ, ચૈત્ર વદ ૨ ના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.
આસો સુદ ૫ ના મધ્યાહ્નથી લઇ, આસો વદ ૨ ના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.

❖ અષાઢ સુદ ૧૪ ના મધ્યાહ્નથી અષાઢ વદ ૨ ના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.
ફાગણ સુદ ૧૪ ના મધ્યાહ્નથી ફાગણ વદ ૨ ના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.
કારતક સુદ ૧૪ ના મધ્યાહ્નથી કારતક વદ ૨ ના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.

❖ બકરી ઇદના દિને ૮ પ્રહરની અસજ્ઝાય.

❖ નળીયા પરથી પાણી પડે એટલી અથવા તેથી વધુ અકાળે વર્ષા (કારતક વદ ૧ થી આર્દ્રા નક્ષત્ર સુધી) થાય, તો વર્ષા પૂર્ણ થયા બાદ ૩ પ્રહરની અસજ્ઝાય. (આર્દ્રા નક્ષત્રથી કારતક સુદ ૧૫ સુધી વર્ષાકાળ ગણાય.)

❖ શેષકાળમાં (અકાળે) વાદળાદિ કારણે રાત્રિ સમયે આકાશ ઢંકાયેલા હોય, તો વાઘાઈ-અદ્ધરત્તિ-વિરતિ કાલગ્રહણ ન લેવાય. પરંતુ ત્રણ તારા દેખાતાં હોય, તો તે ત્રણ કાલગ્રહણ લેવાય, પભાઈ કાલગ્રહણ એક પણ તારો ન દેખાય તો પણ લેવાય જ્યારે ચોમાસામાં સર્વ કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ આર્દ્રા નક્ષત્ર (ચાતુર્માસ પ્રારંભ પ્રાયઃ) ઉપર સૂર્ય આવે, ત્યારથી તે સ્વાતિ નક્ષત્ર (દિવાળી પ્રાયઃ) ઉપર સૂર્ય ન આવે ત્યાં સુધી તારા જોવાની જરૂર નહીં એટલે તારાની અસજ્ઝાય ન હોય પરંતુ સ્વાતિ નક્ષત્ર પર સૂર્ય આવે પછી તારા જોવા પડે અસજ્ઝાય ગણાય તેવો યોગ વિધિમાં પાઠ છે.

❖ વરસાદની 3 પ્રહર, વીજળીની ૨ પ્રહર, ગાજની ૧ પ્રહરની અસજ્ઝાય સામાચારી પ્રમાણે રખાય છે તે પરંપરાથી જાણવું.

❖ ગંધર્વનગર (ચક્રવર્તી વગેરેના નગરને ઉત્પાત જણાવવા માટે સંધ્યા સમયે તે નગરના ઉપર આકાશમાં અને અટ્ટાલિકાદિ વડે સ્થિત થયેલું બીજું નગર દેખાય તે) વિદ્યુત-ઉલ્કા-દિગ્દાહ (કોઈ એક દિશામાં બળતા મહાનગરની જેમ ઉપર પ્રકાશ અને અંધકાર હોય તે.) જ્યાં સુધી આકાશમાં દેખાય, ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય અને પૂર્ણ થયા બાદ ૧ પ્રહરની અસજ્ઝાય.

❖ તારા પડે ત્યારે, પાછળ મોટી રેખા અથવા ઉદ્યોત થાય તે ઉલ્કા કહેવાય. તે ન

થાય તો કણગ (ખરતા તારા) કહેવાય. આ ઉલ્કાની અસજ્ઝાય ૧ દિવસમાં ૧ વારની જ ગણવી.

❖ પ્રત્યેક ચૌદશ (ચતુર્દશી) ના પક્ખી પ્રતિક્રમણ પછીથી લઇ, અનંતર દિને સૂર્યોદય સુધી રાત્રિની અસજ્ઝાય ગણાય, તે માત્ર સૂત્ર સ્વાધ્યાય અંગે જાણવું, કાલગ્રહણમાં બાધ નથી, (ઉપદેશ પ્રાસાદ પ્રવચન-૨૫૭)

❖ મ્લેચ્છાદિકનું યુદ્ધાદિ શાંત થાય. પછી પણ અહોરાત્ર અસજ્ઝાય (પ્રવચન સારોદ્ધાર)

❖ દિવસે સૂર્યગ્રહણ થાય અને દિવસે મૂકાય ત્યારે એક દિવસની અસજ્ઝાય હોવાથી એક દિવસ પડે. પણ જો ગ્રહણ પહેલા ક્રિયા થઇ ગઇ હોય, તો દિવસ ન પડે. ગ્રસિત અસ્ત થાય, તો બીજા દિવસે અસજ્ઝાય હોવાથી બીજો દિવસ પડે.

❖ રાત્રિમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય અને મૂકાય તે સમયે સૂર્યોદય બાદ ક્રિયા કરે, તો એકે દિવસ પડે નહિ, પણ ગ્રસિત મૂકાય તો એક દિવસ પડે.

❖ ધુમ્મસ, અરણ્યવાતથી ઉડતી સચિત્તરજ, કેશવૃષ્ટિ જ્યાં સુધી પડે ત્યાં સુધી, મહાકલહ, મ્લેચ્છાદિ ભય, નજીકમાં સ્ત્રીપુરૂષનું યુદ્ધ, ધુલેટી પર્વ, ગાઢઆગ વગેરે શાંત ન થાય ત્યાં સુધી, દંડિક (= રાજા) મરણે બીજો બેસે નહિ ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય.

❖ ધુમ્મસ સંયમઘાતી હોઇ ઉન્મેષ-નિમેષ અને શ્વાસોશ્વાસ સિવાય બીજી ક્રિયા ન થાય. બારણા બંધ રાખી કામળી ઓઢીને બેસી રહેવું જોઇએ.

❖ ધડહડ[1] અને ભૂમિકંપ[2], માંસ અને રૂધિર વૃષ્ટિએ ૮ પ્રહર, ગામનો ભોજિક આદિ મરે, તથા વસતિથી સાત ઘરમાં કોઈ મરે તો અહોરાત્ર અસજ્ઝાય.

❖ હોળી લાગે ત્યાંથી ધૂળ ઉડે ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય.

❖ તિર્યંચનું લોહી, માંસ, ચામડી, હાડકાં ૬૦ હાથમાં હોય તો ત્રણ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય.

❖ ઇંડું ભાંગ્યું હોય, સ્ત્રી-તિર્યંચની પ્રસૂતિ થઇ હોય કે જરા પડી હોય તો ત્રણ પ્રહર અસજ્ઝાય.

---

1. ધડહડ - અવાજ સહિત ધરતીકંપ તે.
2. ભૂમિકંપ - અવાજ રહિત ધરતીકંપ તે.

❖ મનુષ્યનું લોહી માખીના પગ જેટલું પણ ભૂમિએ અથવા વસ્ત્ર ઉપર પડેલું હોય તો અહોરાત્રીની અસજ્ઝાય, તે અસજ્ઝાય બીજા દિવસના સૂર્યોદયે પૂરી થઇ જાય છે. એટલે પ્રભાતમાં પડેલું પણ સૂર્યોદયે શુદ્ધ થાય.

❖ સ્ત્રીના સ્વાભાવિક ઋતુમાં ૩ દિવસ અસજ્ઝાય. ત્યારપછી રૂધિર દેખાય તો **इरियावहिया** કરી **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! रूधिर ओहडावणीयं काउसग्ग करुं? इच्छं, रूधिर ओहडावणीयं करेमि काउसग्गं अन्नत्थ...** એક **नवकार** નો કાઉસગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...** પછી અસજ્ઝાય નહીં.

❖ ગૃહસ્થના ઘરમાં ઋતુવંતી હોય તો અસજ્ઝાય નહીં.

❖ મોટો રાજા મરે અને બીજો રાજા ગાદીએ ન આવે ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય.

❖ મનુષ્યનું મૃતક ૧૦૦ હાથની અંદર તથા તિર્યંચનું મૃતક ૬૦ હાથમાં હોય ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય.

❖ પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્યના મૃતકની અસજ્ઝાય. એક રાજમાર્ગે (જ્યાં બન્ને બાજુ થઇને વાહનો જતાં આવતાં હોય તે) તથા આંતરિત હોય એટલે રાજમાર્ગની બીજી બાજુ હોય અથવા ત્રણ નાની શેરીથી આંતરિત હોય, અથવા સીમાડા બહાર હોય તો ૬૦ થી ૧૦૦ હાથની અંદર હોવા છતાં પણ અસજ્ઝાય લાગતી નથી.

❖ લોહી ન નીકળતું હોય તો પણ લોચના વાળની અને લોચ પછી માથું ધોયેલાં પાણીની અસજ્ઝાય ગણવાની આચરણા છે.

❖ બિલાડી જીવતો ઉંદર લઇ જાય તેની અસજ્ઝાય નહિ, પણ રૂધિર પડતો લઇ જાય તો અસજ્ઝાય. હિંસક પશુના વમનની અસજ્ઝાય નહિ.

❖ **नष्टदन्त विधि**-દંતે નટ્ઠે પયત્તેણ ગવિટ્ઠે લદ્ધે સયહત્થઓ બહિઃ ખેપયિતવ્વો, અલદ્ધે પુણ **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! नट्ठ दंत ओहडावणी काउस्सग्ग करुं ? इच्छं, नट्ठ दंत ओहडावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **नवकार...** ઇત્થં ચ કૃતે કાલગ્રહણં શુધ્યતિ, પાઠશ્ચ ભવતિ.

પરિશિષ્ટ-૧

ઉપસ્થાપના - વડી દીક્ષામાં આપવા યોગ્ય હિતશિક્ષા

सत्तमं णायज्झयणं 'रोहिणी' (मूल)

जति णं भंते! समणेणं जाव संपत्तेणं छट्ठस्स नायज्झयणस्स अयमट्ठे पण्णत्ते, सत्तमस्स णं भंते! नायज्झयणस्स के अट्ठे पण्णत्ते? एवं खलु जंबू! ते णं काले णं ते णं समए णं रायगिहे नाम नयरे होत्था, सुभूमिभागे उज्जाणे।

तत्थ णं रायगिहे नगरे धणे नाम सत्थवाहे परिवसति अड्ढे, भद्दा भारिया अहीणपंचेंदिय जाव सुरूवा। तस्स णं धणस्स सत्थवाहस्स पुत्ता भद्दाए भारियाए अत्तया चत्तारि सत्थवाहदारया होत्था, तं जहा-धणपाले धणदेवे धणगोवे धणरक्खिए। तस्स णं धणस्स सत्थवाहस्स चउण्हं पुत्ताणं भारियाओ चत्तारि सुण्हाओ होत्था, तं जहा-उज्झिया भोगवतिया रक्खिया रोहिणिया।

तते णं तस्स धणस्स अन्नया कदाइं पुव्वरत्तावरत्तकालसमयंसि इमेयारूवे अज्झत्थिए जाव समुप्पज्जित्था-एवं खलु अहं रायगिहे बहूणं इसर जावप्पभितीणं सयस्स य कुटुंबस्स बहूसु कज्जेसु य कारणेसु य कुटुं[बेसु] मंते गुज्झे रहस्से निच्छए ववहारेसु य आपुच्छणिज्जे पडिपुच्छणिज्जे मेढी पमाणं आहारे आलंबणं चक्खू मेढिभूते पमाणभूते आहारभूते आलंबणभूते चक्खुभूते सव्वकज्जवट्टावए, तं ण णज्जति णं मए गयंसि वा चुयंसि वा मयंसि वा भग्गंसि वा लुग्गंसि वा सडियंसि वा पडियंसि वा विदेसत्थंसि वा विप्पवसियंसि वा इमस्स कुडुंबस्स के मन्ने आहारे वा आलंबे वा पडिबंधे वा भविस्सति?, तं सेयं खलु मम कल्लं जाव जलंते विपुलं असण ४ उवक्खडावेत्ता मित्त-णाति[-णियग-सयण-संबंधि-परिजणं] चउण्ह य ण्हुसाणं कुलघरवग्गं आमंतेत्ता तं मित्त-णाइ-णिय[ग-सयण-संबंधि-परिजणं] चउण्ह य ण्हुसाणं कुलघरवग्गं विपुलेणं असण ४ धूव-पुप्फ-वत्थ-गंध जाव सक्कारेत्ता सम्माणेत्ता तस्सेव मित्त-णाति-णियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य ण्हुसाणं कुलघरवग्गस्स पुरतो चउण्हं ण्हुसाणं परिक्खणट्ठयाए पंच

पंच सालिअक्खए दलइत्ता जाणामि ताव का किह वा सारक्खइ वा संगोवेइ वा संवड्ढेति वा। एवं संपेहेइ, २ त्ता कल्लं जाव मित्त-णाति[-णियग-सयण-संबंध-परिजणं] चउण्ह य ण्हुसाणं कुलघरवग्गं आमंतेइ, २ त्ता विपुलं असण ४ उवक्खडावेइ।

ततो पच्छा ण्हाए भोयणमंडवंसि सुहासण[वरगए] मित्त-णाति[णियग-सयण-संबंधि-परिजणेणं] चउण्ह य सुण्हाणं कुलघर-वग्गेण सद्धिं तं विपुलं असण ४ जाव सक्कारेति, २ त्ता तस्सेव मित्त-णाति-णियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य सुण्हाणं कुलघरवग्गस्स पुरतो पंच सालिअक्खए गेण्हति, २ त्ता जेट्ठं सुण्हं उज्झियं सद्दावेति, २ त्ता एवं वदासी-तुमं णं पुत्ता! मम हत्थाओ इमे पंच सालिअक्खए गेण्हाहि, २ अणुपुव्वेणं सारक्खमाणी संगोवेमाणी विहराहि, जया णं अहं पुत्ता! तुमं इमे पंच सालिअक्खए जाएज्जा तया णं तुमं मम इमे पंच सालिअक्खए पडिनिज्जाएज्जासि त्ति कट्टु सुण्हाए हत्थे दलयति, २ त्ता पडिविसज्जेति।

तते णं सा उज्झिया धणस्स तहत्ति एयमट्ठं पडिसुणेति, २ त्ता धणस्स सत्थवाहस्स हत्थाओ ते पंच सालिअक्खए गेण्हति, २ त्ता धणस्स सत्थवाहस्स हत्थाओ ते पंच सालिअक्खए गेण्हति, २ त्ता एगंतमवक्कमति, एगंतमवक्कमिताए इमेयारूवे अज्झत्थिए चिंतिए पत्थिए मणोगए संकप्पे समुप्पज्जित्था-एवं खलु तायाणं कोट्ठागारंसि बहवे पल्ला सालीणं पडिपुण्णा चिट्ठंति, तं जया णं ममं ताओ इमे पंच सालिअक्खए जाएसति तया णं अहं पल्लंतराओ अण्णे पंच सालिअक्खए गहाय दाहामि त्ति कट्टु एवं संपेहेइ, २ ते पंच सालिअक्खए एगंते एडेति, २ त्ता सकम्मसंजुत्ता जाया यावि होत्था।

एवं भोगवतियाए वि, णवरं सा छोल्लेति, २ त्ता अणुगिलति, २ त्ता सकम्म-संजुत्ता जाया।

एवं रक्खियाए वि, नवरं गेण्हति, २ त्ता इमेयारूवे अज्झत्थिए [चिंतिए पत्थिए मणोगए संकप्पे समुप्पज्जित्था]-एवं खलु ममं ताओ इमस्स मित्त-नाति-नियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य सुण्हाणं कुलघरवग्गस्स पुरतो सद्दावेता एवं वदासी-तुमं णं पुत्ता! मम हत्थाओ जाव पडिनिज्जाएज्जासि

त्ति कट्टु मम हत्थंसि पंच सालिअक्खए दलयति, तं भवियव्वमेत्थ कारणेणं ति कट्टु एवं संपेहेति, २ त्ता ते पंच सालिअक्खए सुद्धे वत्थे बंधइ, २ त्ता रयणकरंडियाए पक्खिवइ, २ त्ता मंजूसाए पक्खिवइ, २ त्ता ऊसीसामूले ठावेइ, २ त्ता तिसंजं पडिजागरमाणी २ विहरति।

तए णं से धणे सत्थवाहे तस्सेव मित्त जाव चउत्थं रोहिणीयं सुण्हं सद्दावेति, जाव तं भवियव्वमेत्थ कारणेणं। तं सेयं खलु मम एए पंच सालिअक्खए सारक्खमाणीए संगोवेमाणीए संवड्ढेमाणीए त्ति कट्टु एवं संपहेति, २ त्ता कुलघरपुरिसे सद्दावेति, २ त्ता एवं वदासी-तुब्भे णं देवाणुप्पिया! एते पंच सालिअक्खए गेण्ह, सारक्खमाणा संगोवेमाणा अणुपुव्वेणं संवड्ढेह। पढमपाउसंसि महावुट्ठिकायंसि निवइयंसि खुड्डागं केयारं सुपरिकम्मियं करेह, सुपरिकम्मियं करेत्ता इमे पंच सालिअक्खए वावेह, वावेत्ता दोच्चं पि तच्चं पि उक्खयनिहए करेह, २ वाडिपरिक्खेवं करेह, २ सारक्खमाणा संगोवेमाणा अणुपुव्वेणं संवड्ढेह।

तते णं ते कोडुंबिया रोहिणीए एतमट्ठं पडिसुणेंति, २ त्ता ते पंच सालिअक्खए गेण्हंति, २ अणुपुव्वेणं सारक्खंति संगोवंति विहरंति। तए णं ते कोडुंबिया पढमपाउसंसि महावुट्ठिकायंसि णिवइयंसि समाणंसि खुड्डागं केदारं सुपरिकम्मियं करेंति, २ ते पंच सालिअक्खए ववंति, [२] दोच्चं पि तच्चं पि उक्खयनिहए करेंति, २ वाडिपरिक्खेवं करेंति, २ अणुपुव्वेणं सारक्खमाणा संगोवेमाणा विहरंति।

तते णं ते साली अणुपुव्वेणं सारक्खिज्जमाणा संगोविज्जमाणा संवड्ढिज्जमाणा साली जाया किण्हा किण्होभासा जाव निउरंबभूया पासादीया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा। तते णं ते साली पत्तिया वत्तिया गब्भिया पसूया आगयगंधा खीरइया बद्धफला पक्का परियागया सल्लइया पत्तइया हरियपेरुंडा जाया यावि होत्था।

तते णं ते कोडुंबिया ते साली पत्तिए जाव सल्लइए पत्तइए जाणित्ता तिक्खेहिं णवपज्जणएहिं असियएहिं लुणंति, २ करयलमलिते करेंति, णंति। तत्थ णं चोक्खाणं सूइयाणं अखंडाणं अफुडियाणं छडछडापूयाणं

सालीणं मागहए पत्थए जाए। तते णं ते कोडुंबिया ते साली णवएसु घडएसु पक्खिवंति, २ ओलिंपंति, लिंपंति, २ लंछियमुद्दिते करेंति, २ त्ता कोट्ठागारस्स एगदेसंसि ठावेंति, २ सारक्खमाणा संगोवेमाणा विहरंति। तते णं ते कोडुंबिया दोच्चंसि वासारत्तंसि पढमपाउसंसि महावुट्ठिकायंसि निवइयंसि खुड्डागं केयारं सुपरिकम्मियं करेंति, २ ते साली ववंति, २ दोच्चं पि० उक्खयणिहए जाव लुणंति जाव चलणतलमलिए करेंति, २ पुणंति। तत्थ णं सालीणं बहवे मुरया जाव एगदेसंति ठावेंति, २ सारक्खमाणा संगोवेमाणा विहरंति। तते णं ते कोडुंबिया तच्चंसि वासारत्तंसि महावुट्ठिकायंसि निवइयंसि बहवे केदारे सुपरि० जाव लुणंति, २ त्ता संवहंति, २ त्ता खलयं करेंति, २ मलेंति जाव बहवे कुंभा जाया। तते णं ते कोडुंबिया साली कोट्ठागारंसि पल्लंति जाव विहरंति। चउत्थे वासारते बहवे कुंभसया जाता।

तते णं तस्स धणस्स पंचमयंसि संवच्छरंसि परिणममाणंसि पुव्वरत्तावरत्तकालसमयंसि इमेयारूवे अज्झत्थिए जाव समुप्पज्जित्था-एवं खलु मए इओ अतीते पंचमे संवच्छरे चउण्हं सुण्हाणं परिक्खणट्ठाए ते पंच पंच सालिअक्खया हत्थे दिन्ना, तं सेयं खलु मम कल्लं जाव जलंते पंच सालिअक्खए पडिजाइत्तए जाव जाणामि ताव काए किह सारक्खिया वा संगोविया वा संवड्ढिया व त्ति कट्टु एवं संपेहेति, २ त्ता कल्लं जाव जलंते विपुलं असण ४ मित्त-नाइ-णियग-सयण-संबंधि-परिजणं चउण्ह य सुण्हाणं कुलघर जाव सम्माणित्ता तस्सेव मित्त-णाति-णियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य सुण्हाणं० पुरओ जेट्ठं उज्झियं सद्दावेइ, २ त्ता एवं वयासी-एवं खलु अहं पुत्ता! इतो अतीते पंचमंमि संवच्छरे इमस्स मित्त-णाति-णियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य सुण्हाणं कुलघरस्स य पुरतो तव हत्थंसि पंच सालिअक्खए दलयामि, जया णं हं तुमं पुत्ता! एए पंच सालिअक्खए जाएज्जा तया णं तुमं मम इमे पंच सालिअक्खए पडिनिज्जाएसि ति कट्टु तव हत्थंसि दलामि। से नूणं पुत्ता! अत्थे समट्ठे?, हंता अत्थि। तण्णं तुमं पुत्ता! मम ते सालिअक्खए पडिनिज्जाएहि।

तते णं सा उज्झिया एयमट्ठं धणस्स पडिसुणेति, २ त्ता जेणेव कोट्ठागारे

तेणेव उवागच्छति, २ त्ता पल्लातो पंच सालिअक्खए गेण्हति, २ त्ता जेणेव धणे सत्थवाहे तेणेव उवागच्छति, २ त्ता धणं सत्थवाहं एवं वदासी-एए णं ताओ! पंच सालिअक्खए(क्खय?) त्ति कट्टु धणस्स हत्थंसि ते पंच सालिअक्खए दलयति। तते णं धणे उज्झियं सवहसावियं करेति, २ त्ता एवं वयासी-किण्णं पुत्ता! ते चेव पंच सालिअक्खए(क्खया?) उदाहु अन्ने? तते णं उज्झिया धणं सत्थवाहं एवं वयासी-एवं खलु तुब्भे तातो! इओ अतीते पंचमे संवच्छरे इमस्स मित्त-नाति-णियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स चउण्ह य [ण्हुसाणं] कुल[घरवग्गस्स] जाव विहराहि। तते णं हं तुब्भं एतमट्ठं पडिसुणेमि, ते पंच सालिअक्खए गेण्हामि, २ त्ता एगंतमवक्कमाभि। तते णं मम इमेयारूवे अज्झत्थिए जाव समुप्पज्जित्था-एवं खलु तायाणं कोट्ठागारंसि जाव सकम्मसंजुत्ता। तं णो खलु ताओ! ते चेव पंच सालिअक्खया, एए णं अन्ने।

तते णं से धणे उज्झियाए अंतिए एयमट्ठं सोच्चा णिसम्म आसुरुत्ते जाव मिसिमिसेमाणे उज्झियं तस्स मित्त-नाति[-नियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स] चउण्ह य सुण्हाणं कुलघरस्स पुरओ तस्स कुलघरस्स छारुज्झियं च छाणुज्झियं च कयवरुज्झियं च संपुच्छियं च सम्मज्जियं च पाओदयदाईयं च ण्हाणोदयदाईयं च बाहिरपेसणकारियं च ठवेति। एवामेव समणाउसो! जो अम्हं निग्गंथो वा निग्गंथी वा जाव पव्वतिते, पंच य से महव्वयातिं उज्झियाइं भवंति, से णं इहभवे चेव बहूणं समणाणं बहूणं समणीणं बहूणं सावयाणं बहूणं सावियाणं हीलणिज्जे जाव अणुपरियट्टिस्सइ, जहा सा उज्झिया।

एवं भोगवइया वि, नवरं तस्स कुलघरस्स कंडेंतियं च कोट्टंतियं च पीसंतियं च एवं रुचंतियं च रंधंतियं च परिवेसंतियं च परिभायंतियं च अब्भंतरियं च पेसणकारिं महाणसिणिं ठवेति। एवामेव समणाउसो! जो अम्हं समणो वा समणी वा पंच य से महव्वयाइं फोल्लियाइं भवंति से णं इह भवे चेव बहूणं समणाणं जाव हीलणिज्जे निंदणिज्जे खिंसणिज्जे गरहणिज्जे परिभवणिज्जे, जहा व सा भोगवतिया।

एवं रक्खिया वि, नवरं जेणेव वासघरे तेणेव उवागच्छति, २ त्ता मंजूसं

विहाडेति, २ त्ता रयणकरंडगाओ ते पंच सालिअक्खए गिण्हति, २ त्ता जेणेव धणे सत्थवाहे तेणेव उवागच्छति, २ त्ता पंच सालिअक्खए धणस्स हत्थे दलयति।

तते णं से धणे रक्खियं एवं वदासी-किण्णं पुत्ता! ते चेव एते पंच सालिअक्खया उदाहु अन्ने? तते णं रक्खिया धणं सत्थवाहं एवं वदासी-ते चेव ताओ! एए पंच सालिअक्खया, णो अन्ने। कहं णं पुत्ता? एवं खलु ताओ! तुब्भे इओ पंचमंमि जाव भवियव्वं एत्थ कारणेणं ति कट्टु ते पंच सालिअक्खए सुद्धे वत्थे जाव तिसंझं पडिजागरमाणी यावि विहरामि। तं एएणं कारणेणं ताओ! ते चेव ते पंच सालिअक्खए(क्खया?), णो अन्ने।

तते णं से धणे रक्खियाए अंतियं एयमट्ठं सोच्चा हट्ठतुट्ठे तस्स कुलघरस्स हिरण्णस्स य कंस-दूस-विपुलधण जाव सावतोज्जस्स य भंडागारिणिं ठवेति। एवामेव समणाउसो! जाव पंच य से महव्वयातिं रक्खियातिं भवंति से णं इह भवे चेव बहूणं समणाणं बहूणं समणीणं बहूणं सावयाणं बहूणं सावियाणं अच्चणिज्जे जाव जह सा रक्खितिया।

रोहिणीया वि एवं चेव, नवरं तुब्भे ताओ! मम सुबहुयं सगडीसागडं दलाह जाणं अहं तुब्भं ते पंच सालिअक्खए पडिणिज्जाएमि। तते णं से धणे रोहिणीं एवं वयासि-कहं णं तुमं मम पुत्ता! ते पंच सालिअक्खए सगडसागडेणं निज्जाइस्ससि?, तते णं सा रोहिणी धणं सत्थवाहं एवं वदासि-एवं खलु तातो! इओ तुब्भे पंचमे संवच्छरे इमस्स मित्त जाव बहवे कुंभसया जाया तेणेव कमेणं। एवं खलु ताओ! तुब्भे ते पंच सालिअक्खए सगडिसागडेणं निज्जाएमि।

तते णं से धणे सत्थवाहे रोहिणीयाए सुबहुयं सगडीसागडं दलाति। तते णं रोहिणी सुबहुं सगडीसागडं गहाय जेणेव सए कुलघरे तेणेव उवागच्छइ, २ त्ता कोट्ठागारे विहाडेति, २ त्ता पल्ले उब्भिंदति, २ त्ता सगडीसागडं भरेति, २ त्ता रायगिहं नगरं मज्झंमज्झेणं जेणेव धणे सत्थवाहे तेणेव उवागच्छति।

तते णं रायगिहे नगरे सिंघाडग जाव बहुजणो अन्नमन्नस्स एवमातिक्खति-धन्ने णं देवाणुप्पिया! धणे सत्थवाहे, जस्स णं रोहिणीया सुण्हा पंच सालिअक्खए सगडसागडिएणं निज्जाएति। तते णं से धणे सत्थवाहे ते पंच

सालिअक्खए सगडिसागडेणं निज्जातिते पासति, २ त्ता हट्ठ जाव पडिच्छति, २ त्ता तस्सेव मित्त-नाति[-नियग-सयण-संबंधि-परिजणस्स] चउण्ह य सुण्हाणं कुलघरस्स पुरतो रोहिणीयं सुण्हं तस्स कुलस्स बहूसु कज्जेसु य जाव रहस्सेसु य आपुच्छणिज्जं जाव वट्टावितं पमाणभूयं ठवेति। एवामेव समणाउसो! जाव पंच से महव्वया संवड्ढिया भवंति से णं इह भवे चेव बहूणं समणाणं जाव वीतीवइस्सति, जहा व सा रोहिणीया।

एवं खलु जंबू! समणेणं भगवया महावीरेणं सत्तमस्स नायज्झयणस्स अयमट्ठे पण्णत्ते त्ति बेमि ।।

॥ सत्तमं नायज्झयणं सम्मत्तं ॥७॥

सीसं जहा सरीरस्स, जहा मूलं दुमस्स य।
सव्वस्स साधुधम्मस्स, तहा झाणं विधीयते ।।

ऋषिभाषितसूत्र, अध्ययन-२२ गाथा-१६.

जैसे शरीर में सिर और वृक्ष में उसकी जड़ मुख्य है वैसे ही साधु के समस्त साधु-धर्मों का मूल ध्यान है।

हिन्दी अनुवाद

श्री जम्बू स्वामी ने सुधर्मा स्वामी से प्रश्न किया-भगवन् ! यदि श्रमण यावत् निर्वाणप्राप्त भगवान् महावीर ने छट्ठे ज्ञात-अध्ययन का यह (पूर्वोक्त) अर्थ कहा है तो भगवन्! सातवें ज्ञात-अध्ययन का क्या अर्थ कहा है ?

श्री सुधर्मा स्वामी उत्तर देते है-उस काल और उस समय में राजगृह नामक नगर था। राजगृह नगर के बाहर सुभूमिभाग उद्यान था ।

उस राजगृह नगर में धन्य नामक सार्थवाह निवास करता था, वह समृद्धिशाली था, [उसके यहाँ बहुत शय्या, आसन, भवन, यान, वाहन थे, दास, दासियाँ, गायें, भैंसे थीं, सोना-चाँदी, धन था।] वह किसी से पराभूत होने वाला नहीं था। उस धन्य-सार्थवाह की भद्रा नामक भार्या थी। उसकी पाँचों इन्द्रियाँ और शरीर के अवयव परिपूर्ण थे, यावत् [उसकी चाल, हास्य, भाषण सुसंगत था, मर्यादानुकूल था, उसे देखकर प्रसन्नता होती थी, अभिरूप एवं प्रतिरूप थी।] वह सुन्दर रूप वाली थी ।

उस धन्य-सार्थवाह के पुत्र और भद्रा भार्या के आत्मज (उदरजात) चार सार्थवाह-पुत्र थे। उनके नाम इस प्रकार थे- धनपाल, धनदेव, धनगोप, धनरक्षित।

उस धन्य-सार्थवाह के चार पुत्रों की चार भार्याएँ-सार्थवाह की पुत्रवधुएँ थीं। उनके नाम इस प्रकार हैं-उज्झिका, भोगवती, रक्षिका और रोहिणी ।

परिवारचिन्ता : परीक्षा का विचार

धन्य-सार्थवाह को किसी समय मध्य रात्रि मे इस प्रकार का अध्यवसाय उत्पन्न हुआ-'इस प्रकार निश्चय ही मैं राजगृह नगर में राजा, ईश्वर, तलवर, माडंबिक, कौटुम्बिक, इभ्य, श्रेष्ठी, सेनापति, सार्थवाह आदि के और अपने कुटुम्ब के भी अनेक कार्यों में, करणीयों में, कुटुम्ब सम्बन्धी कार्यों में, मन्त्रणाओं में, गुप्त बातों में, रहस्यमय बातों में, निश्चय करने में, व्यवहारों (व्यापार) में, पूछने योग्य, बारम्बार पूछने योग्य, मेढ़ी के समान, प्रमाणभूत, आधार, आलम्बन, चक्षु के समान पथदर्शक, मेढ़ीभूत और सब कार्यों की प्रवृत्ति कराने वाला हूँ। अर्थात् राजा आदि सभी श्रेणियों के लोग सब प्रकार के कार्यों में मुझसे सलाह लेते हैं,

मैं सब का विश्वासभाजन हूँ। परन्तु न जाने मेरे कहीं दूसरी जगह चले जाने पर, किसी अनाचार के कारण अपने स्थान से च्युत हो जाने पर, भग्न हो जाने पर अर्थात् वायु आदि के कारण लूला-लंगड़ा कुबड़ा होकर असमर्थ हो जाने पर, रुग्ण हो जाने पर, किसी रोगविशेष से विशीर्ण हो जाने पर, प्रासाद आदि से गिर जाने पर या बीमारी से खाट में पड़ जाने पर, परदेश में जाकर रहने पर अथवा घर से निकल कर विदेश जाने के लिए प्रवृत्त होने पर, मेरे कुटुम्ब का पृथ्वी की तरह आधार, रस्सी के समान अवलम्बन और बुहारू की सलाइयों के समान प्रतिबन्ध करने वाला-सब में एकता रखने वाला कौन होगा ?

अत एव मेरे लिए यह उचित होगा कि कल यावत् सूर्योदय होने पर विपुल अशन, पान, खादिम और स्वादिम-यह चार प्रकार का आहार तैयार करवा कर मित्र, ज्ञाति, निजक, स्वजन, सम्बन्धी, परिजनों आदि को तथा चारों वधुओं के कुलगृह (मैके-पीहर) के समुदाय को आमंत्रित करके उन मित्र, ज्ञाति, निजक स्वजन आदि तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृह-वर्ग का अशन, पान, खादिम, स्वादिम से तथा धूप, पुष्प, वस्त्र, गंध, माला, अलंकार आदि से सत्कार करके, सम्मान करके, उन्हीं मित्र, ज्ञाति आदि के समक्ष तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग (मैके के सभी लोगों) के समक्ष पुत्रवधुओं की परीक्षा करने के लिए पांच-पांच शालि-अक्षत (चावल के दाने) दूँ। इससे जान सकूंगा कि कौन पुत्रवधू किस प्रकार उनकी रक्षा करती है, सार-सम्भाल रखती है या बढ़ाती है?

वधू-परीक्षा

धन्य सार्थवाह ने इस प्रकार विचार करके दूसरे दिन मित्र, ज्ञाति, निजक, स्वजन, संबंन्धी जनों तथा परिजनों को तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृह वर्ग को आमंत्रित किया। आमंत्रित करके विपुल अशन, पान, खाद्य और स्वाद्य तैयार करवाया।

उसके बाद धन्य-सार्थवाह ने स्नान किया। वह भोजन-मंडप में उत्तम सुखासन पर बैठा। फिर मित्र, ज्ञाति, निजक, स्वजन, सम्बन्धी एवं परिजनों आदि के तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृह वर्ग के साथ उस विपुल अशन, पान, खादिम

और स्वादिम का भोजन करके, यावत् उन सबका सत्कार किया, सम्मान किया, सत्कार-सम्मान करके उन्हीं मित्रों, ज्ञातिजनों आदि के तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के सामने पाँच चावल के दाने लिए। लेकर ज्येष्ठ कुलवधू उज्झिका को बुलाया। बुलाकर इस प्रकार कहा-'हे पुत्री! तुम मेरे हाथ से यह पांच चावल के दाने लो। उन्हें लेकर अनुक्रम से इनका संरक्षण और संगोपन करती रहना। हे पुत्री! जब में तुम से यह पांच चावल के दाने मांगू, तब तुम यहीं पांच चावल के दाने मुझे वापिस लौटाना।' इस प्रकार कह कर पुत्रवधू उज्झिका के हाथ में वह दाने दे दिए। देकर उसे विदा किया ।

तत्पश्चात् उस उज्झिका ने धन्य-सार्थवह के इस अर्थ-आदेश को 'तहत्ति-बहुत-अच्छा' इस प्रकार कहकर अंगीकार किया। अंगीकार करके धन्य-सार्थवाह के हाथ से पांच शालिअक्षत (चावल के दाने) ग्रहण किये। ग्रहण करके एकान्त में गई। वहाँ जाकर उसे इस प्रकार का विचार, चिन्तन, प्रार्थित एवं मानसिक संकल्प उत्पन्न हुआ- 'निश्चय ही पिता (श्वसुर) के कोठार में शालि से भरे हुए बहुत से पल्य (पाला) विद्यमान हैं। सो जब पिता मुझसे यह पाँच शालिअक्षत मांगेंगे, तब मैं किसी पल्य से दूसरे शालिअक्षत लेकर दे दूंगी।' उसने ऐसा विचार किया। विचार करके उन पांच चावल के दानों को एकान्त में डाल दिया और डाल कर अपने काम में लग गई ।

इसी प्रकार दूसरी पुत्रवधू भोगवती को भी बुलाकर पांच दाने दिये, इत्यादि। विशेष यह है कि उसने वह दाने छीले और छील कर निगल गई। निगल कर अपने काम में लग गई ।

इसी प्रकार तीसरी रक्षिका के सम्बन्ध में जानना चाहिए। विशेषता यह है कि उसने वह दाने लिए। लेने पर उसे यह विचार उत्पन्न हुआ कि मेरे पिता (श्वसुर) ने मित्र ज्ञाति आदि के तथा चारों बहुओं के कुलगृहवर्ग के सामने मुजे बुलाकर यह कहा है कि-'पुत्री! तुम मेरे हाथ से यह पांच दाने लो, यावत् जब मैं माँगूं तो लौटा देना यह कह कर मेरे हाथ में पांच दाने दिए हैं। तो इसमें कोई कारण होना चाहिए।' उसने इस प्रकार विचार किया। विचार करके वे चावल के पांच दाने शुद्ध वस्त्र में बांधे। बांध कर रत्नों की डिबिया में रख लिए, रख कर सिरहाने के नीचे

स्थापित किए। स्थापित करके प्रातः मध्याह्न और सायंकाल-इन तीनों संध्याओं के समय उनकी सार-सम्भल करती हुई रहने लगी।

तत्पश्चात् धन्य-सार्थवाह ने उन्हीं मित्रों आदि के समक्ष चौथी पुत्रवधू रोहिणी को बुलाया। बुलाकर उसे भी वैसा ही कहकर पांच दाने दिये। यावत् उसने सोचा- 'इस प्रकार पांच दाने देने में कोई कारण होना चाहिए। अत एव मेरे लिए उचित है कि इन पांच चावल के दानों का संरक्षण करूँ, संगोपन करूँ और इनकी वृद्धि करूँ।' उसने ऐसा विचार किया। विचार करके अपने कुलगृह (मैके-पीहर) के पुरूषों को बुलाया और बुलाकर इस प्रकार कहा-

'देवानुप्रियो! तुम इन पांच शालि-अक्षतों को ग्रहण करो। ग्रहण करके पहली वर्षा ऋतु में अर्थात् वर्षा के आरम्भ में जब खूब वर्षा, हो तब एक छोटी-सी क्यारी को अच्छी तरह साफ करना। साफ करके ये पांच दाने बो देना।बोकर दो-तीन बार उत्क्षेप-निक्षेप करना अर्थात् एक जगह से उखाड़ कर दूसरी जगह रोपना। फिर क्यारी के चारों ओर बाड़ लगाना। इनकी रक्षा और संगोपना करते हुए अनुक्रम से इन्हें बढ़ाना।'

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने रोहिणी के आदेश को स्वीकार किया। स्वीकार करके उन चावल के पांच दानों को ग्रहण किया। ग्रहण करके अनुक्रम से उनका संरक्षण, संगोपन करते हुए रहने लगे।

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने वर्षाऋतु के प्रारम्भ में महावृष्टि पड़ने पर छोटी-सी क्यारी साफ की। पांच चावल के दाने बोये। बोकर दूसरी और तीसरी बार उनका उत्क्षेप-निक्षेप किया, करके बाड़ का परिक्षेप किया-बाड़ लगाई। फिर अनुक्रम से सरंक्षण, संगोपन और संवर्धन करते हुए विचरने लगे।

तत्पश्चात् संरक्षित, संगोपित और संवर्धित किए जाते हुए वे शालि-अक्षत अनुक्रम से शालि (के पौधे) हो गये। वे श्याम कान्ति वाले यावत् निकुरंबभूत-समूह रूप होकर प्रसन्नता प्रदान करने वाले, दर्शनीय, अभिरूप और प्रतिरूप हो गये।

तत्पश्चात् उन शालि पौधों में पत्ते आ गये, वे वर्त्तित-(गोल) हो गये, छाल

वाले हो गये, गर्भित हो गये-डौंडी लग गई, प्रसूत हुए-पत्तों के भीतर से दाने बाहर आ गये, सुगन्ध वाले हुए, बद्धफल-बंधे हुए फल वाले हुए, पक गए, तैयार हो गये, शल्यकित हुए-पत्ते सूख जाने के कारण सलाई जैसे हो गए, पत्रकित हुए-विरले पत्ते रह गए और हरितपर्वकाण्ड-नीली नाल वाले हो गए। इस प्रकार वे शालि उत्पन्न हुए।

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने वह शालि पत्र वाले यावत् शलाका वाले तथा विरल पत्र वाले जान कर तीखे और पजाये हुए (जिनपर नयी धार चढ़वाई हो ऐसे) हँसियों (दात्रों) से काटे, काटकर उनका हथेलिओं से मर्दन किया। मर्दन करके साफ किया। इससे वे चोखे-निर्मल, शुचि-पवित्र, अखंड और अस्फुटित-बिना टूटे-फूटे और सूप से झटक-झटक कर साफ किये हुए हो गए। वे मगध देश में प्रसिद्ध एक प्रस्थक प्रमाण हो गये।

प्रस्थक का प्रमाण -

दो असई की एक पसई, दो पसई की एक सेतिका, चार सेतिका का एक कुड़व और चार कुड़व का एक प्रस्थक होता है यह मगध देश का तत्कालीन माप है।

तत्पश्चात् कौटुम्बिक पुरूषोंने उन प्रस्थक-प्रमाण शालिअक्षतों को नवीन घड़े में भरा। भर कर उसके मुख पर मिट्टी का लेप कर दिया। लेप करके उसे लांछित-मुद्रित किया-उस पर सील लगा दी। फिर उसे कोठार के एक भाग में रख दिया। रख कर उसका संरक्षण और संगोपन करने लगे।

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने दूसरी वर्षाऋतु में वर्षाकाल के प्रारम्भ में महावृष्टि पड़ने पर एक छोटी क्यारी को साफ किया। साफ करके वे शालि बो दिये। दूसरी बार और तीसरी बार उनका उत्क्षेप-निक्षेप किया। यावत् लुनाई की-उन्हें काटा। यावत् पैरों के तलुओं से उनका मर्दन किया, उन्हें कोठार के एक भाग में रख दिया। कोठार में रख कर उनका संरक्षण और संगोपन करते हुए विचरने लगे।

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने तीसरी बार वर्षाऋतु में महावृष्टि होने पर

बहुत-सी क्यारियाँ अच्छी तरह साफ कीं। यावत् उन्हें बोकर काट लिया। काटकर भारा बांध कर वहन किया। वहन करके खलिहान में रक्खा। उनका मर्दन किया। यावत् अब वे बहुत-से कुम्भ प्रमाण शालि हो गये।

तत्पश्चात् उन कौटुम्बिक पुरूषोंने वह शालि कोठार में रखे, यावत् उनकी रक्षा करने लगे। चौथी वर्षाऋतु में इसी प्रकार करने से सेंकड़ों कुम्भ प्रमाण शालि हो गए।

परीक्षा परिणाम

तत्पश्चात् जब पांचवां वर्ष चल रहा था, तब धन्य सार्थवाह को मध्य रात्रिक समय इस प्रकार का विचार यावत् उत्पन्न हुआ-

मैंने इससे पहले के-अतीत पांचवें वर्ष में चारों पुत्रवधों को परीक्षा करने के निमित्त, पाँच चावल के दाने उनके हाथ में दिये थे। तो कल यावत् सूर्योदय होने पर पाँच चावल के दाने माँगना मेरे लिए उचित होगा। यावत् जानूं तो सही कि किसने किस प्रकार उनका संरक्षण, संगोपन और संवर्धन किया है? धन्य-सार्थवाह ने इस प्रकार का विचार किया, विचार करके दूसरे दिन सूर्योदय होने पर विपुल अशन, पान, खादिम और स्वादिम बनवाया। मित्रों, ज्ञातिजनों आदि तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के समक्ष ज्येष्ठ पुत्रवधू उज्झिका को बुलाया और बुलाकर इस प्रकार कहा-

'हे पुत्री! अतीत-विगत पांचवें संवत्सर में अर्थात् अब से पांच वर्ष पहले इन्हीं मित्रों, ज्ञातिजनों आदि तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के समक्ष मैंने तुम्हारे हाथ में पांच शालि-अक्षत दिये थे और कहा था कि-हे पुत्री! जब मैं ये पांच शालिअक्षत मांगू, तब तुम मेरे ये पांच शालिअक्षत मुझे वापिस सौंपना। तो यह अर्थ समर्थ है-यह बात सत्य हैं?'

उज्झिका ने कहा-'हाँ, सत्य है।'

धन्य सार्थवाह बोले- 'तो हे पुत्री! मेरे वह शालिअक्षत वापिस दो।'

ततपश्चात् उज्झिका ने धन्य सार्थवाह की यह बात स्वीकार की। स्वीकार करके जहाँ कोठार था वहाँ पहुँच कर पल्य में से पाँच शालिअक्षत ग्रहण किये और

ग्रहण करेक धन्य सार्थवाह के समीप आकर बोली-'ये हैं वे पाँच शालिअक्षत।' यों कहकर धन्य सार्थवाह के हाथ में पाँच शालि के दाने दे दिये।

तब धन्य सार्थवाह ने उज्झिका को सौगन्ध दिलाई और कहा-'पुत्री ! क्या वही ये शालि के दाने हैं अथवा ये दूसरे हैं?'

तब उज्जिकाने धन्य सार्थवाह से इस प्रकार कहा-हे तात! इससे पहले के पाँचवें वर्ष में इन मित्रों एवं ज्ञातिजनों के तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के सामने पाँच दाने देकर 'इनका संरक्षण, संगोपन और संवर्धन करती हुई विचरना' ऐसा आपने कहा था। उस समय मैंने आपकी बात स्वीकार की थी। स्वीकार करके वे पाँच शालि के दाने ग्रहण किये ओर एकान्त में चली गई। तब मुझे इस तरह का विचार उत्पन्न हुआ कि पिताजी (श्वसुरजी) के कोठार में बहुत से शालि भरे हैं, जब मांगेंगे तो दे दूंगी। ऐसा विचार करके मैंने वह दाने फेंक दिये और अपने काम में लग गई। अत एव हे तात! ये वही शालि के दाने नहीं हैं। ये दूसरे हैं।

तत्पश्चात् धन्य सार्थवाह उज्झिका से यह अर्थ सुनकर और हृदय में धार करके क्रुद्ध हुए, कुपित हुए, उग्र और क्रोध में आकर मिसमिसाने लगे। उन्होंने उज्झिका को उन मित्रों, ज्ञातिजनों आदि के तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के सामने कुलगृह की राख फेंकने वाली, छाणे डालने या थापने वाली, कचरा झाड़ने वाली, पैर धोने का पानी देने वाली, स्नान के लिए पानी देने वाली और बाहर के दासी के कार्य करने वाली के रूप में नियुक्त किया।

इसी प्रकार हे आयुष्यमान् श्रमणो! जो हमारा साधु अथवा साध्वी यावत् आचार्य अथवा उपाध्याय के निकट गृहत्याग करके और प्रव्रज्या लेकर पाँच (दानों के समान पाँच) महाव्रतों का परित्याग कर देता है, वह उज्झिका की तरह इसी भव में बहुत-से श्रमणों, बहुत-सी श्रमणियों, बहुत-से श्रावकों और बहुत-सी श्राविकाओं की अवहेलना का पात्र बनता है, यावत् अनन्त संसार में पर्यटन करेगा।

इसी प्रकार भोगवती के विषय में जानना चाहिए (उसने प्रसाद समझ कर दाने खा लेने की बात कही) विशेषता यह कि (वह पांचों दाने खा गई थी, अत एव उसे) खांडने वाली, कूटने वाली, पीसने वाली, यंत्र विशेष में दल कर धान्य के

छिलके उतारने वाली, रांधने वाली, परोसने वाली, त्यौहारों के प्रसंग पर स्वजनों के घर जाकर ल्हावणी बांटने वाली, घर में भीतर की दासी का काम करने वाली एवं रसोईदारिन का कार्य करने वाली के रूप में नियुक्त किया।

इसी प्रकार हे आयुष्मन् श्रमणो! हमारा जो साधु अथवा साध्वी पांच महाव्रतों को फोड़ने वाला अर्थात् रसनेन्द्रिय के वशीभूत होकर नष्ट करने वाला होता है, वह इसी भव में बहुत-से साधुओं, बहुत-सी साध्वियों, बहुत-से श्रावकों और बहुत-सी श्राविकाओं की अवहेलना का पात्र बनता है, जैसे वह भोगवती।

इसी प्रकार रक्षिका के विषय में जानना चाहिए। विशेष यह है कि (पांच दाने मांगने पर) वह जहाँ उसका निवासगृह था, वहाँ गई। वहाँ जाकर उसने मंजूषा खोली। खोलकर रत्न की डिबिया में से वह पांच शालि के दाने ग्रहण किये। ग्रहण करके जहां धन्य-सार्थवाह था, वहाँ आई। आकर धन्य-सार्थवाह के हाथ में वे शालि के पांच दाने दे दिये।

उस समय धन्य-सार्थवाह ने रक्षिका से इस प्रकार कहा-हे पुत्री! क्या यह वही पांच शालिअक्षत हैं या दूसरे हैं?

रक्षिका ने धन्य-सार्थवाह को उत्तर दिया-'तात! ये वही शालिअक्षत हैं, दूसरे नहीं हैं।'

धन्य ने पूछा-'पुत्री! कैसे?'

रक्षिका बोली-'तात! आपने इससे पहले पांचवें वर्ष में शालि के पांच दाने दिये थे। तब मैंने विचार किया कि इसे देने में कोई कारण होना चाहिए। ऐसा विचार करके इन पांच शालि के दानों को शुद्ध वस्त्र में बांधा, यावत् तीनों संध्याओं में सार-संभाल करती रहती हूँ। अत एव, हे तात! ये वही शालि के दाने हैं, दूसरे नहीं।'

तत्पश्चात् धन्य-सार्थवाह रक्षिका से यह अर्थ सुनकर हर्ष से संतुष्ट हुआ। उसे अपने घर के हिरण्य की (आभूषणों की) कांसा आदि बर्तनों की, दूष्य-रेशमी आदि मूल्यवान् वस्त्रों की, विपुल धन, धान्य, कनक रत्न, मणि, मुक्ता, शंख, शिला, प्रवाल, लाल-रत्न आदि स्वापतेय (सम्पत्ति) की भाण्डागारिणी (भंडारी के रूप में) नियुक्त कर दिया।

इसी प्रकार हे आयुष्मन् श्रमणो! यावत् (दीक्षित होकर) हमारा जो साधु या साध्वी पांच महाव्रतों की रक्षा करता है, वह इसी भव में बहुत-से साधुओं, बहुत-सी साध्वियों, बहुत-से श्रावकों और बहुत-सी श्राविकाओं का अर्चनीय (पूज्य) होता है, वन्दनीय, पूजनीय, सत्करणीय, सम्माननीय, होता है, जैसे-वह रक्षिका।

रोहिणी के विषय में भी ऐसा ही कहना चाहिये। विशेष यह कि जब धन्य सार्थवाह ने उससे पांच दाने मांगे तो उसने कहा-'तात! आप मुझे बहुत-से गाड़े गाड़ियाँ दो, जिससे मैं आपको वह पांच शालि के दाने लौटाऊँ।'

तब धन्य-सार्थवाह ने रोहिणी से कहा-'पुत्री! तू मुजे वह पांच शालि के दाने गाड़ा-गाड़ी में भर कर कैसे देगी?'

तब रोहिणी ने धन्य-सार्थवाह से कहा-'तात! इससे पहले के पांचवें वर्ष में इन्हीं मित्रों, ज्ञातिजनों आदि के समक्ष आपने पाँच दाने दिये थे। यावत् वे अब सैंकड़ों कुम्भ प्रमाण हो गये हैं, इत्यादि पूर्वोक्त दानों की खेती करने, संभालने आदि का वृतान्त दोहरा लेना चाहिए। इस प्रकार हे तात! मैं आपको वह पांच शालि के दाने गाड़ा-गाड़ियों में भर कर देती हूँ।

तत्पश्चात् धन्य-सार्थवाह ने रोहिणी को बहुत-से गाड़ा-गाडियां दिये। रोहिणी उन गाड़ा-गाडियां को लेकर जहाँ अपना कुलगृह (पीहर) था, वहाँ आई। आकर कोठार खोला। कोठार खोलकर पल्य उघाड़े, उघाड़ कर गाड़ा-गाडियां भरे। भरकर राजगृह नगर के मध्य भाग में होकर जहाँ अपना घर (ससुराल) था और वहाँ धन्य-सार्थवाह था, वहाँ आ पहुँची।

तब राजगृह नगर में श्रृंगाट (चौक, चत्वर, चतुर्मुख, महापथ) आदि मार्गों में बहुत से लोग आपस में इस प्रकार कह कर प्रशंसा करने लगे-'देवानुप्रियो! धन्य-सार्थवाह धन्य है, जिसकी पुत्रवधू रोहिणी है, जिसने पांच शालि के दाने गाड़ा-गाडियों में भर कर लौटाये।'

तत्पश्चात् धन्य-सार्थवाह उन पांच शालि के दानों को गाड़ा-गाडियों द्वारा लौटाये देखता है। देखकर हृष्ट और तुष्ट होकर उन्हें स्वीकार करता है। स्वीकार करके उसने उन्हीं मित्रों एवं ज्ञातिजनों, निजजनों, स्वजनों, संबन्धीजनों तथा परिजनों के सामने तथा चारों पुत्रवधुओं के कुलगृहवर्ग के समक्ष रोहिणी पुत्रवधू

को उस कुलगृहवर्ग (परिवार) के अनेक कार्यों में यावत् रहस्यों में पूछने योग्य यावत् गृह का कार्य चलाने वाली और प्रमाणभूत (सर्वेसर्वा) नियुक्त किया।

इसी प्रकार हे आयुष्मन् श्रमणो! जो साधु-साध्वी, आचार्य या उपाध्याय के निकट दीक्षित होकर, अनगार बन कर अपने पांच महाव्रतों में वृद्धि करते हैं-उन्हें उत्तरोत्तर अधिक निर्मल बनाते हैं, वे इसी भव में बहुत से श्रमणों, श्रमणियों, श्रावकों और श्राविकाओं के पूज्य होकर यावत् संसार से मुक्त हो जाते हैं जैसे वह रोहिणी बहुजनों की प्रशंसापात्र बनी ।

उपसंहार

हे जम्बू! श्रमण भगवान् महावीर ने सातवें ज्ञाताध्ययन का यह अर्थ कहा है। वही मैंने तुमसे कहा है ।

।। इति सप्तम णायज्झयणं ।।

जहा पोम्मं जले जायं, नोवलिप्पइ वारिणा।
एवं अलित्तं कामेहिं, तं वयं बूम माहणं ।।

उत्तराध्ययनसूत्र, अध्ययन-२५ गाथा-२६ ॥

जिस प्रकार जल में उत्पन्न हुआ कमल जल से लिप्त नहीं होता, इसी प्रकार काम-भोग के वातावरण में उत्पन्न हुआ जो मनुष्य उससे लिप्त नहीं होता, उसे हम ब्राह्मण कहते हैं।

પરિશિષ્ટ-૨

અસ્વાધ્યાય ક્યારે ?

(પ્રવચન સારોદ્ધાર દ્વાર ૨૬૮ ગાથા ૧૪૫૦ થી ૧૪૭૧)

संजम-घाउप्पाये सादिव्वे वुग्गहे य सारीरे ।
महिया सच्चित्त-रओ वासम्मि य संजमे तिविहं ।। (१४५०)

महिया उ गम्भ-मासे सच्चित्त-रओ य इसि-आयंबे ।
वासे तिन्नि पगारा बुब्बुय तव्वज्ज फुसिए य ।। ।।५१।।

दव्वे तं चिव दव्वं खेत्ते जहियं तु जच्चिरं कालं ।
ठाणाई भास भावे मोत्तुं उस्सास-उम्मेसे ।। ।।५२।।

पंसू य मंस-रुहिरे केस-सिला-वुट्ठि तह रयुग्घाए ।
मंस-रुहिरे अहरत्तं अवसेसे जच्चिरं सुत्तं ।। ।।५३।।

पंसू अच्चित्त-रओ रयस्सलाओ दिसा रउग्घाओ ।
तत्थ सवाओ निव्वायए य सुत्तं परिहरंति।। ।।५४।।

गंधव्व-दिसा विज्जुक्क गज्जिए जूव जक्खआलित्ते ।
एक्केक्क-पोरिसि गज्जियं, तु दो पोरिसि हणई ।। ।।५५।।

दिसिदाहो छिन्न-मूलो उक्क सरेहा पगास-संजुत्ता ।
संज्झा छेयावरणो उ जुवओ सुक्कि दिण तिन्नि ।। ।।५६।।

चंदिम-सूरुवरागे निग्घाए गुंजिए अहोरत्तं ।
संज्झा चउ पडिवए जं जहि सुगिम्हए नियमा ।। ।।५७।।

आसाढी इंद-महो कत्तिय सुगिम्हए य बोद्धव्वे ।
एए महा-महा खलु एएसिं जाव पाडिवया ।। ।।५८।।

उक्कोसेण दुवालस चंदो जहन्नेण पोरिसी अट्ठ ।
सूरो जहन्न बारस पोरिसि उक्कोस दो अट्ठ ।। ।।५९।।

सग्गह-निवुड्ड एवं सुराई जेण हुंतिऽहोरत्ता ।
आइन्नं दिण-मुक्के सोच्चिय दिवसो य राइय ।। ।।६०।।

वुग्गह-दंडियमाई संखोभे दंडिए व कालगए ।
अणरायए य सभए जच्चिरउनिद्दोच्चऽहोरत्तं ।। ।।६१।।

तद्दिवस-भोइआइ अंतो सत्तण्ह जाव सज्झाओ ।
अणहस्स य हत्थसयं दिट्ठि-विवित्तंमि सुद्धं तु ।। ।।६२।।

मयहर पगए बहु पक्खिएय सत्त-घर अंतरमयंमि ।
निदुक्खत्ति य गरिहा न पढंति सणियगं वावि ।। ।।६३।।

तिरि-पंचिंदिय दव्वे खित्ते सट्ठि-हत्थ पोग्गलाईन्नं ।
तिकुरत्थ महंतेगा नगरे बाहिं तु गामस्स ।। ।।६४।।

काले तिपोरिसि अट्ठ व भावे सुत्तं तु नंदिमाईयं ।
सोणिय मंसं चम्मं अट्ठी वि य अहव चत्तारि ।। ।।६५।।

अंतो बहिं व धोयं सट्ठी हत्थाउ पोरिसि तिन्नि ।
महकाई अहोरत्तं रत्ते वूढे य सुद्धं तु ।। ।।६६।।

अंडगमुज्जिय कप्पे न य भूमि खणंति इयरहा तिन्नि ।
असज्झाइय-प्पमाणं मच्छि-पाया जहिं बुड्डे ।। ।।६७।।

अजराउ तिन्नि पोरिसि जराउयाणं जरे पडे तिन्नि ।
रायपह-बिंदुपडिए कप्पे वूढे पुणो नत्थि ।। ।।६८।।

माणुस्सयं चउद्धा अट्ठिं मोत्तूण सयमहोरत्तं ।
परियावन्न-विवन्ने सेसे तिय सत्त अट्ठेव ।। ।।६९।।

रत्तुक्कडा उ इत्थी अट्ठ दिणे तेण सत्त सुक्कहिए ।
तिण्ह दिणाण परेणं अणोउगं तं महोरत्तं ।। ।।७०।।

दंते दिट्ठे विगिंचण सेसट्ठि बारसेव वरसाई ।
दड्ढट्ठीसु न चेव य कीरइ सज्झाय परिहारो ।। (१४७१)

ભાવાર્થ :- રૂધિરાદિ અશુચિ વગેરેને કારણે સ્વાધ્યાય વગેરે ન થઇ શકે તેવા પ્રસંગો અસજ્ઝાય કહેવાય છે. તેના મુખ્ય બે ભેદ છે.

૧. પરસમુત્થ - બીજાના કારણથી અસજ્ઝાય થાય. **૨. આત્મસમુત્થ** - પોતાના કારણથી અસજ્ઝાય થાય. પ્રથમ પરસમુત્થના કારણો આ પ્રમાણે છે.

૧ - સંયમઘાતી, ૨ - ઔત્પાતિક, ૩ - દેવસંબંધી, ૪ - વ્યુદ્ગ્રાહિક, ૫ - શરીરસંબંધી.

૧ - સંયમઘાતી - સંયમનો ઘાત કરનારા. તેના ત્રણ ભેદો છે. ૧ - મહિકા, ૨ - સચિત્તરજોવૃષ્ટિ, ૩ - અપ્કાય (વરસાદ)ની વૃષ્ટિ, **A) મહિકા**-ગર્ભમાસ કાર્તિક મહિનાથી મહા મહિના સુધીમાં આકાશમાંથી જે ધુમ્મસ વરસે તે મહિકા કહેવાય. આ ધુમ્મસ વરસતાં તરત જ સર્વસ્થાન અપ્કાયમય બની જાય છે. આવા વખતે ઉપાશ્રય આદિના બારી બારણાં બંધ કરી, અંગોપાંગ સંકોચી રાખીને કામળી ઓઢી એક સ્થાને બેસી રહેવું જોઇએ, હાથ પગ હલાવવાં જોઇએ નહિ, **B) સચિત્તરજ** - વ્યવહારથી સચિત્તરજ જે જંગલમાં પવનથી ઉડેલી રજ, જે રંગમાં કંઇક લાલ રંગની હોય છે અને દૂર દૂરથી દેખાય. આ સચિત્તરજ પણ સતત વરસે તો ત્રણ દિવસ પછી સર્વ સ્થાનો પૃથ્વીકાયમય બની જાય છે. **C) વરસાદ** - બુદ્બુદ્ વર્ષા, બુદ્બુદ્ વિનાનો અને ફુસીયા. બુદ્બુદ્ એટલે પાણીમાં પરપોટા થાય તે, તેવો વરસાદ ત્રણ દિવસ સુધી વરસે, તો તે પછી અસજ્ઝાય. પરપોટા વિનાનો વરસાદ સતત પાંચ દિવસ સુધી વરસે તો તે પછી અસજ્ઝાય અને ફુસીયા (ઝીણી ફરફર) સતત સાત દિવસ સુધી વરસે તો તે પછી બધું અપ્કાયમય બની જાય છે. માટે તે પછી અસજ્ઝાય થાય છે. (આ અસજ્ઝાય આદ્રા નક્ષત્ર બેઠા પછી અને સ્વાતિ નક્ષત્ર સુધીનો સમજવો. તે સિવાયના વખતમાં તો નળિયા પરથી પાણી પડે તેટલો વરસાદ પડે, તો પણ વરસાદ બંધ થાય પછી ત્રણ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય ગણાય છે.) આ ત્રણ પ્રકારના સંયમઘાતી વરસાદમાં સ્વાધ્યાયનો ત્યાગ દ્રવ્યાદિ ચાર ભેદે આ પ્રમાણે કહ્યો છે. દ્રવ્યથી-મહિકા, સચિત્ત રજ અને વરસાદમાં ત્યાગ કરવો. ક્ષેત્રથી-જે ગામ કે શહેરમાં વરસે, ત્યાં સ્વાધ્યાયનો ત્યાગ કાલથી-તે તે કાળ પછી જ્યાં સુધી વરસે, ત્યાં સુધી તેટલો કાળ સ્વાધ્યાયનો ત્યાગ અને ભાવથી-આંખના પલકારા,

અને શ્વાસોશ્વાસ સિવાયની જવું, આવવું, પડિલેહણ કરવું, બોલવું વગેરે કાયિક અને વાચિક સઘળી પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ કરવો. બીમારી વગેરે આવશ્યક કારણ આવી પડે તો હાથ, આંખ કે આંગળીના ઈશારાથી કામ લેવું. બોલવું જ પડે એમ હોય તો મુહપત્તિ (વસ્ત્ર)થી મુખ ઢાંકીને બોલવું, અને જવા આવવાની જરૂર પડે તો કામળીથી શરીર ઢાંકીને જવું આવવું.

૨ - **ઔત્પાતિક** - રજવૃષ્ટિ, માંસવૃષ્ટિ, રૂધિરવૃષ્ટિ, કેશવૃષ્ટિ, પાષાણવૃષ્ટિ, રજોદ્ઘાત થાય તો અસજ્ઝાય. **રજવૃષ્ટિ**[1] - અચિત્તરજ - ધૂળ વરસે, **માંસવૃષ્ટિ** - માંસના ટૂકડા આકાશમાંથી વરસે, **રૂધિરવૃષ્ટિ** - આકાશમાંથી રૂધિરના બિંદુઓ પડે, **કેશવૃષ્ટિ** - આકાશમાંથી વાળની વૃષ્ટિ. **પાષાણવૃષ્ટિ** - કરા કે પાષાણના ટૂકડા પડે. તથા **રજોદ્ઘાત** - દિશાઓ ધૂળવાળી હોય, ત્યારે સૂત્ર ભણવું નહિ. પરંતુ બીજી સઘળીય પ્રવૃત્તિ કરી શકાય. માંસ અને રૂધિરની વૃષ્ટિ થાય તો એક અહોરાત્રી સુધી અસજ્ઝાય. નંદિ આદિ સૂત્ર ભણાય નહિ. બાકીના વખતે તે તે વૃષ્ટિ બંધ થયા પછી અસજ્ઝાય નહિ. નંદિ આદિ સૂત્ર ભણી શકાય.

૩ - **દેવસંબંધી** - ગાંધર્વનગર, દિગ્દાહ, વીજળી, ઉલ્કાપાત, ગર્જિત, યૂપક, યક્ષાદીપ્ત વગેરે. ૧ - **ગાંધર્વનગર** - સંધ્યા સમયે ચક્રવર્તી આદિના નગરના ઉત્પાતને સૂચવનાર સંધ્યા સમયે તે તે નગર ઉપર કીલ્લા, ઝરૂખા વગેરે આકાર સહિત બીજું નગર દેખાય તે અવશ્ય દેવકૃત હોય. **૨ - દિગ્દાહ** - કોઇ દિશા બળતી દેખાય, **૩ - વીજળી** - રેખા સહિત પ્રકાશ, **૪ - ઉલ્કાપાત** - તારો પડે તેમજ પાછળ રેખાવાળી અથવા પ્રકાશયુક્ત મોટી રેખા થાય તે. **૫ - ગર્જિત** - મેઘની ગર્જના - અવાજ. **૬ - યૂપક** - શુકલ પક્ષમાં એકમ બીજ ત્રીજ. ત્રણ દિવસ સુધી ચંદ્ર સંધ્યાગત હોવાથી ન દેખાય. ત્રણ દિવસ સંધ્યાની સમાપ્તિ ન સમજાવાથી કાલવેળાનો નિર્ણય ન કરી શકાય. માટે પ્રાદોષિક કાળ કે સૂત્રપોરિસી ન થાય. **૭ - યક્ષાદીપ્ત** - એક દિશામાં આંતરે આંતરે વિજળી જેવો પ્રકાશ દેખાય.

---

1. **રજોવૃષ્ટિ અને રજોદ્ઘાત.** તેમાં ધૂમાડા જેવા આકારે સફેદ અચિત્ત ધૂળ વરસે તે **રજોવૃષ્ટિ** કહેવાય. બધી દિશાઓ ધૂળથી છવાઇ જતાં બધે અંધકાર જેવું દેખાય. તે **રજોદ્ઘાત** કહેવાય. આ બન્ને પવનની સાથે કે પવન વગર હોય છે.

આ ગાંધર્વનગર વગેરે થાય ત્યારે એકેક પ્રહર અસજ્ઝાય.

ગર્જારવ થાય તો બે પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય.

ગાંધર્વનગર તો દેવકૃત જ હોય, બાકીના દેવકૃત પણ હોય અથવા સ્વાભાવિક પણ હોય. જો સ્વાભાવિક હોય તો અસજ્ઝાય નહિ. દેવકૃત છે કે સ્વાભાવિક છે તે જાણવાનું વિશિષ્ટ જ્ઞાન નહિ હોવાથી બન્નેમાં અસજ્ઝાય સમજવી. સ્વાધ્યાય કરવો નહિ.

આ ઉપરાંત ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ, નિર્ઘાત, ગુંજિત, ચાર સંધ્યા, મહાપડવા, મહામહ વગેરેમાં પણ અસજ્ઝાય ગણાય.

ચંદ્રગ્રહણ - ચંદ્રવિમાનની નીચે રાહુનું વિમાન આવવાથી ચંદ્રનો પ્રકાશ ઝાંખો પડે તે ચંદ્રગ્રહણ કહેવાય. સૂર્યના વિમાનની નીચે રાહુનું વિમાન આવી જાય ત્યારે સૂર્યગ્રહણ કહેવાય. રાહુનું વિમાન જેટલા સમય સુધી ચંદ્ર કે સૂર્યના વિમાન નીચે રહે તેટલા સમય સુધીનું ગ્રહણ કહેવાય છે.

ચંદ્રગ્રહણ - ચંદ્રગ્રહણમાં ઉત્કૃષ્ટથી બાર પ્રહર અને જઘન્યથી આઠ પ્રહરની અસજ્ઝાય. તે આ પ્રમાણે - ઉગતા ચંદ્રનું ગ્રહણ થયું હોય તો તે રાત્રિના ચાર પ્રહર અને બીજા દિવસના ચાર પ્રહર મળી આઠ પ્રહર અસજ્ઝાય. સવારે ગ્રહણ થાય અને ગ્રહણ સહિત ચંદ્ર અસ્ત પામે. તો તે દિવસ અને રાત્રી અને બીજા દિવસની સાંજ સુધી બાર પ્રહર અસજ્ઝાય થાય. અથવા ઉત્પાતથી આખી રાત્રી ગ્રહણ રહે અને ચંદ્ર અસ્ત પામે, તો તે રાત્રી, અને બીજા દિવસ-રાત્રી મળીને બાર પ્રહર. અથવા તો વાદળ હોવાને લીધે ચંદ્ર દેખાય નહિ, ત્યારે ગ્રહણ ક્યારે થયું તેની ખબર નહિ પડવાથી તે આખી રાત્રી અને બીજો દિવસ અને રાત્રી મળી ઉત્કૃષ્ટ બાર પ્રહરની અસજ્ઝાય થાય. પણ જો ગ્રહણ સ્પષ્ટ દેખાયું હોય, તો ત્યારથી બીજા દિવસનો ચંદ્ર ઉગે ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય જાણવી. આ પ્રમાણે સૈદ્ધાન્તિક મત કહ્યો. બીજા આચાર્યોના મતે આચરણા એવી છે કે રાત્રે ચંદ્રગ્રહણ થાય અને રાત્રે મૂકાય તો સવારના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય અને ગ્રહણ સહિત આથમે, તો ગ્રહણ થાય ત્યારથી બીજો દિવસ અને બીજી રાત્રી સુધી અસજ્ઝાય જાણવી.

આચરણા પ્રમાણે ગ્રહણની અસજ્ઝાય ગ્રહણ થયા પછીથી બીજા દિવસના

સૂર્યોદય સુધી લેવાની છે. તેથી તે દિવસ પડે નહિ પણ જો આથમતા ચંદ્રગ્રહણ તો બીજો દિવસ અસજ્ઝાય ગણાય અને દિવસ પડે. ચંદ્રગ્રહણમાં કાલગ્રહણ ન લેવાય.

સૂર્યગ્રહણ - સૂર્યગ્રહણની અસજ્ઝાય જઘન્યથી બાર પ્રહર અને ઉત્કૃષ્ટથી સોળ પ્રહર સુધી. ગ્રહણ સહિત સૂર્ય અસ્ત થાય, તો તે દિવસની રાત્રી અને બીજો દિવસ અને રાત્રી મળી બાર પ્રહર અસજ્ઝાય થાય. સૂર્ય ઉદય વખતે ગ્રહણ થાય, આખો દિવસ ગ્રહણ રહે અને ગ્રહણ સાથે આથમે તો તે દિવસના ચાર, તે રાત્રીના ચાર અને બીજો દિવસ અને રાત્રીના આઠ એમ સોળ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય થાય. અન્ય આચાર્યોના મતે આચરણાથી સૂર્યગ્રહણ દિવસે થાય અને દિવસે મૂકાય, તો ગ્રહણ થાય ત્યારથી બીજા દિવસના સૂર્યોદય સુધી અસજ્ઝાય.

નિર્ઘાત - વાદળ સહિત કે વાદળ વિના આકાશમાં વ્યંતરદેવે મોટી ગર્જના જેવો કરેલો અવાજ. આમાં આઠ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય.

ગુંજિત - ગર્જારવના વિકારરૂપે ગુંજારવ કરતો અવાજ થાય, તો આઠ પ્રહરની અસજ્ઝાય.

ચાર સંધ્યા - સૂર્યાસ્ત પછી, મધ્યરાત્રીએ, સૂર્યોદય પહેલા, અને દિવસના મધ્યાહ્નને બે બે ઘડી સુધી અસજ્ઝાય.

ચાર મહાપડવા - અષાડ વદ ૧, આસો વદ ૧, કાર્તિક વદ ૧, અને ચૈત્ર વદ ૧ મહામહ કહેવાય. જે દેશોમાં જેટલા દિવસ મહોત્સવ ચાલે, તેટલા દિવસ સુધી હિંસાનું કારણ હોવાથી ત્યાં સુધી સ્વાધ્યાય કરવો નહિ.

વર્તમાનમાં આસો-ચૈત્રમાં સુદ ૫ ના અને અષાઢ-કાર્તિક-ફાગણમાં સુદ ૧૪ ના મધ્યાહ્નથી આરંભી વદ બીજના સૂર્યોદય સુધી આ મહાપડવા અંગે અસજ્ઝાય ગણાય છે. છતાં અહીં ધ્યાન રાખવું કે આસો સુદ ૧૦ થી નાણ મંડાતી હોઇ વડી દીક્ષા, ગણિપદ પ્રદાન વગેરે થાય છે. (નોંધ - આ દિવસો અસજ્ઝાયના હોવાથી વડી દીક્ષા કે પદવી આપવાની વર્તમાનમાં પરંપરા નથી.)

૪ - વ્યુદ્ગ્રાહિક - દંડિક - સેનાપતિ આદિ લડતા હોય, પ્રસિદ્ધ બે સ્ત્રીઓ

લડતી હોય, મલ્લયુદ્ધ કે ગામના લોકો પરસ્પર પત્થર આદિથી લડતા હોય, ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય, કેમ કે તેવા પ્રસંગે વાનવ્યંતરાદિ દેવો કૌતુકથી આવ્યા હોય તો તે છળે. વલી લોકોને અપ્રીતિ થાય કે 'અમે ભયમાં છીએ ત્યારે પણ આ સાધુ જાણે કંઇ દુઃખ ન હોય તેમ સુખપૂર્વક ભણે છે.' માટે તેટલો ટાઇમ સાધુઓએ સ્વાધ્યાય ન કરવો.

રાજા મૃત્યુ પામ્યા હોય, ત્યારથી બીજા રાજાનો અભિષેક ન થાય ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય. તથા મ્લેચ્છ આદિએ ગામ ઉપર હુમલો કર્યો હોય, ત્યારે લોકો ભયભીત હોય ત્યારે પણ સ્વાધ્યાય ન કરવો.

આ વ્યુદ્ગ્રાહિક આદિ કારણે લોકોમાં જ્યાં સુધી સંક્ષોભ હોય, ત્યાં સુધી જ અસજ્ઝાય એમ નહિ; પરંતુ લોકો સ્વસ્થ થયા પછી પણ એક અહોરાત્રી સુધી અસજ્ઝાય રાખવી.

ગામમાલિક કે કોઇ અધિકારી, શય્યાતર કે અન્ય ગૃહસ્થ ઉપાશ્રયથી સાત ઘર સુધીમાં મરણ પામે, તો મૃતક લઇ ગયા પછી એક અહોરાત્રીની અસજ્ઝાય અથવા મૃતક લઇ ગયા પછી કોઇ ન સાંભળે તેમ ભણવું.

કોઇ અનાથ સો હાથની અંદર મરણ પામ્યો હોય તો, તે મૃતક જ્યાં સુધી પડ્યું હોય ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય. તે અનાથના મૃતકને કૂતરા વગેરેએ તોડ્યું હોય, તો તેના અવયવ દેખાય ત્યાં સુધી અસજ્ઝાય. સારી રીતે જોવા છતાં કલેવરના અવયવો ન દેખાય તો સ્વાધ્યાય કરવો કલ્પે.

કોઇ સ્ત્રી કરૂણ વિલાપ કરતી હોય તો તેનો અવાજ સંભળાય ત્યાં સુધી સ્વાધ્યાય કરવો નહિ.

૫ - શરીર સંબંધી - શારીરિક અશુચિના કારણથી અસજ્ઝાય, તેના બે પ્રકાર, એક તિર્યંચ સંબંધી અને બીજો મનુષ્ય સંબંધી.

તિર્યંચમાં ત્રણ પ્રકાર :- જળચર - માંછલાં, કાચબા વગેરે, **સ્થલચર** - ગાય, ભેંસ, પાડા, બકરા વગેરે, **ખેચર** - મોર, પોપટ વગેરે. ત્રણેના દ્રવ્યાદિ ચાર પ્રકારો - **દ્રવ્યથી** - પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ શરીરનાં રૂધિર, માંસ, હાડકા, ચામડીની અસજ્ઝાય. વિકલેન્દ્રિય - બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય અને ચઉરિન્દ્રિયના કલેવરોની

અસજ્ઝાય થતી નથી. **ક્ષેત્રથી** - ઉપાશ્રયથી સાઠ હાથ સુધીમાં હોય તો અસજ્ઝાય, તેમાં પણ કોઇ નાનું ગામ હોય, તો નાના ત્રણ માર્ગોથી અંતરિત ક્ષેત્રમાં, મોટું નગર હોય તો એક મોટા રાજમાર્ગથી અંતરિત ક્ષેત્રમાં, ઉપાશ્રયની લાઇનની સામી બાજુ રૂધિર આદિ પડ્યું હોય, તો અસજ્ઝાય નહીં. પરંતુ તે ઉપાશ્રયની બાજુ પડ્યું હોય તો અસજ્ઝાય. નાના ગામમાં કૂતરા આદિએ તિર્યંચનું કલેવર ચૂંથ્યું હોય અને તેના અવયવો જ્યાં ત્યાં પડ્યાં હોય, તો ગામ બહાર જઇને સ્વાધ્યાય કરી શકાય. **કાળથી** - તે રૂધિરાદિ પડ્યાં હોય ત્યારથી ત્રણ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય, બિલાડા આદિએ મારેલા ઉંદરાદિના કલેવર હોય તો આઠ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય. **ભાવથી** - નંદિસૂત્ર આદિ સૂત્રો ભણાય નહિ. અથવા બીજી રીતે ચાર પ્રકાર - જળચરાદિ તિર્યંચના રૂધિર, માંસ, હાડકું અને ચામડું એ ચાર પડ્યાં હોય, તો અસજ્ઝાય. વિશેષમાં જો સાઠ હાથની અંદર માંસ ધોયું હોય કે પકાવ્યું હોય, તો તે માંસ બહાર લઇ જવા છતાં ત્યાં અવશ્ય કોઇ અવયવો પડ્યા હોય. તેથી ત્રણ પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય ગણાય. જો તે પહેલાં વરસાદ કે પાણીથી ધોવાઇ જાય તો સ્વાધ્યાય કરી શકાય.

કોઇ ઈંડું ૬૦ હાથની અંદર પડે પણ ફુટે નહિ, તો તે ઇંડું ૬૦ હાથની બહાર લઇ ગયા બાદ સ્વાધ્યાય કલ્પે. પણ ઇંડું ફૂટી જાય અને તેનો રસ જમીન ઉપર પડે, તો તે રસ દૂર કર્યા પછી પ્રહર સુધી અસજ્ઝાય. જો કપડા ઉપર ઇંડું ફૂટ્યું હોય તો તે કપડું ૬૦ હાથ બહાર જઇને ધોઇ નાખે તો અસજ્ઝાય નહિ. ઇંડાનો રસ કે રૂધિરનું બિંદુ માખીનો પગ ડૂબે તેટલું પડ્યું હોય તો પણ અસજ્ઝાય થાય.

જરાયુ રહિત હાથિણી વગેરેને પ્રસવ થાય, તો ત્રણ પ્રહર અસજ્ઝાય. જરાયુવાળા ગાય આદિનો પ્રસવ થાય તો ઓવાળ પડ્યા પછી (દૂર કર્યા બાદ) ત્રણ પ્રહર અસજ્ઝાય. રાજમાર્ગમાં તથા તે સિવાય બીજે સાઠ હાથની અંદર તિર્યંચનું રૂધિર આદિ પડ્યું હોય, તે ધોવાઇ જાય કે અગ્નિથી બળી જાય તો અસજ્ઝાય નહિ. પણ એમને એમ પડ્યું રહે તો અસજ્ઝાય થાય.

મનુષ્ય સંબંધી - ચાર પ્રકારે. ચામડી, રુધિર, માંસ, હાડકાં, આમાં હાડકાં સિવાય, ચામડી, રુધિર અને માંસ સો હાથની અંદર પડ્યા હોય તો અહોરાત્રી

અસજ્ઝાય. રુધિર સૂકાઇ જઇને વર્ણાન્તર થઇ ગયું હોય તો સ્વાધ્યાય કરવો કલ્પે. સ્ત્રીઓ મહિને મહિને માસિક ધર્મમાં આવે છે. તે ત્રણ દિવસ સુધી આવ્યા કરે છે. તેથી તે ત્રણ દિવસ સુધી અસજ્ઝાય. ત્રણ દિવસ પછી કોઇને આવે, પરંતુ તે રૂધિરનો વર્ણ બદલાઇ ગયેલો હોવાથી અસજ્ઝાય થતી નથી. સૂવાવડ આવી હોય, તો જો પુત્ર જન્મે તો સાત દિવસ અસજ્ઝાય. આઠમે દિવસે સ્વાધ્યાય કરી શકાય. પુત્રી જન્મી હોય તો (રૂધિર વધુ હોવાથી) આઠ દિવસ અસજ્ઝાય. નવમે દિવસે સ્વાધ્યાય કરવો કલ્પે.

મનુષ્યનું દાંત સિવાયનું હાડકું સો હાથની અંદર (જમીનમાં) પડ્યું હોય, તો બાર વરસ સુધી અસજ્ઝાય થાય. જ્યારે દાંત પડ્યો હોય, તો સો હાથની બહાર કર્યા પછી સ્વાધ્યાય કરવો કલ્પે. દાંત પડ્યો હોય, શોધવા છતાં ન દેખાય તો અસજ્ઝાય નથી. કોઇ એમ કહે છે કે 'દંત ઓહડાવણાર્થં કાઉસ્સગ્ગ કર્યા પછી સ્વાધ્યાય કરી શકાય.' જો હાડકાં વગેરે અગ્નિથી બલી જાય તો અસજ્ઝાય નથી.

અસજ્ઝાયમાં ભણવું કે ભણાવી શકાય નહિ. પરંતુ વિચારણા - ચિંતવન કરવામાં બાધ નથી. જાપ કરી શકાય.

रागे दोसे य दो पावे, पावकम्म पवतणे ।
जे भिक्खू रुंभई निच्चं, से न अच्छइ मंडले ॥

॥ उत्तरा० सूत्र, अध्ययन-३१ गाथा-३॥

राग और द्वेष-ये दो पाप पापकर्म के प्रवर्तक हैं । जो सदा इनका निरोध करता है वह संसार-मंडल से मुक्त हो जाता है ।

|| શ્રી યોગવિધિ ||

(કાલિક યોગવિધિ, પદ-પ્રદાન વિધિ વગેરે)

मंदरो इव अप्पकंपे

સ્વ-સાધનામાં મેરુ પર્વતની જેમ નિશ્ચલ રહેનારા

શ્રમણોને વંદન

❋ નુતરાં સંબંધી સૂચના ❋

❖ જોગમાં પ્રવેશ કરવાના પૂર્વ દિવસે સાંજે પચ્ચક્ખાણ કરી, વસતિ જોઇ, નુતરાં દેવાય.

❖ હંમેશ માટે વડીલ કાલગ્રહી બને, લઘુ પર્યાયી દાંડીધર બને.

❖ નુતરાં દેનાર કાલગ્રહી – દાંડીધર તથા જોગીએ, માંડલાં (સ્થંડીલ પડીલેહણ) નુતરાં પૂર્વે કરવા નહીં.

❖ જોગ પ્રવેશના આગલા દિવસે એક જ પભાઈ કાલગ્રહણના નુતરાં દેવાય.

❖ જોગના પ્રવેશ – સમુદ્દેસ – અનુજ્ઞાના દિવસોમાં એક જ 'પભાઈ' કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ પ્રવચન સારોદ્ધાર પે. નં. ૪૨૩ પ્રમાણે સુદ ૨/૩/૪ ના 'વાઘાઇ' ન કલ્પે પણ સામાચારી પ્રમાણે ૧/૨/૩ ના વાઘાઈ ન કલ્પે.

❖ નંદિના દિવસે, અસંખય અધ્યયનના દિવસે તેમજ ખંધક અને ચમરાની દત્તિના દિવસે સાંજે 'વાઘાઈ' ન કલ્પે.

❖ નુતરાં જ્યાં જે સ્થાને, જે દિશામાં દીધા હોય, તે જ સ્થાને, તે દિશામાં કાલગ્રહણ લેવું.

❖ નુતરાં દેનાર દાંડીધર – કાલગ્રહી તથા સર્વ જોગીને સાંધેલું વસ્ત્ર, ઉપરથી દોરા કે નિશાન કરેલું વસ્ત્ર, ઓઘા આદિમાં દાંત ખોતરવાની સળી કે દોરા વિ. ન હોય તેમજ ચશ્મા આદિ કે અન્ય કોઇપણ પ્રકારના દોરા - વગેરે પાસે ન હોવા જોઇએ, અન્યથા નુતરાં જાય છે.

❖ નુતરાંમાં જે સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ ક્રિયા કરવાની હોય, તે શ્રી મહાનિશીથના જોગ કરેલા સાધુ ભગવંત દ્વારા પડીલેહણ કરેલા જ કલ્પે, અન્ય નહીં.

❖ નુતરાં (એક કાલગ્રહણ લેવું હોય તો) પભાઈના જ દેવા, બે લેવાં હોય તો પભાઈનું અને બીજું જે કાલગ્રહણ લેવું હોય તેના દેવાય છે.

❖ નુતરાં દેનાર જોગમાં હોય અને તેણે સાંજની ક્રિયા બાદ અને જોગમાં ન હોય તે સાધુ ભગવંત સાંજે વંદન-પચ્ચક્ખાણ કરે, બાદ નુતરાં આપે તથા નુતરાં દીધા બાદ સ્થંડીલ પડીલેહે.

❖ સાંજે નુતરાં દેતા, કાલગ્રહી ૪૯ માંડલા દંડાસન દ્વારા પૂર્ણ કરે અને થાપ્યા પછી ભૂલ કે છીંક થાય તો નુતરાં ભાંગે છે અને ફરી તે સાધુ ભગવંત નુતરાં લઇ શકતા નથી. પણ તે બેમાંથી એક કે ઉભય બદલાઇ જાય તો, ચાલે.

❖ ખાસ કારણે પભાઈ કાલના નુતરાં ત્રણ વાર દેવાય છે.

❖ સાધ્વીજી ભગવંતની સાંજની ક્રિયા થઇ ગયા પછી જ સાધુ ભગવંત નુતરાં આપે. જો પહેલાં આપી દે, તો તે નુતરાં સાધ્વીજી ભગવંતને ન ખપે.

❖ સાધ્વીજી ભગવંતને માત્ર વિરતિ અને પભાઈ એમ વધુમાં વધુ બે કાલગ્રહણ જ લેવાના કલ્પે છે.

❖ ઉનાળામાં કે શિયાળામાં પાટલી ન મલે તો કામલી ઉપર કાલગ્રહણ લેવાય, દાંડી ન મલે તો બીજી વધારાની ઠવણી (ઠવણીના છુટા કરેલ બે પાયા)થી ચાલે, એવો જોગવિધિઓમાં લેખ છે. પણ ચોમાસામાં તો પાટલી જ જોઇએ.

❖ સામગ્રી :- મહાનિશીથસૂત્રના યોગ કરેલ સાધુ ભગવંતે પડિલેહણ કરેલ સ્થાપનાચાર્યજી, બે દાંડી, એક મુહપત્તિ, એક તગડી, એક પાટલી, મોરપીંછનું દંડાસન (બંગડી બનાવેલું, સવળાં પીંછાવાળુ) ઉજેહી ન આવે તેવું સ્થાન.

❖ સૌ પ્રથમ નુતરાં દેવાના સ્થાનથી ૧૦૦ ડગલાં ચારે તરફ શુદ્ધ વસતિની ગવેષણા કરવી.

❖ નુતરાં દેવાની ભૂમિ તૃણ – વાળ આદિ કોઇપણ પ્રકારના કચરાથી રહિત કરવી.

❖ પ્રથમ કાલગ્રહીએ મોરપીંછના દંડાસન દ્વારા કાજો લેવો, પછી **नासिका चिंतवणी सावधान** બોલી દાંડીધર ડાબી બાજુએ ઉભો રહે અને કાલગ્રહી જમણી બાજુએ ઉભો રહી જમણા હાથ તરફ દંડાસન મૂકે.

❖ પભાઈ અને વિરતિનાં નુતરાં અને કાલગ્રહણમાં સ્થાપનાચાર્યજી પશ્ચિમ દિશામાં પધરાવવાં.

❖ વાઘાઈ અને અદ્ધરત્તિનાં નુતરાં અને કાલગ્રહણમાં સ્થાપનાચાર્યજી દક્ષિણ દિશામાં પધરાવવાં.

❖ પશ્ચિમ દિશામાં દાંડીધર અને કાલગ્રહીએ ક્રિયા કરવાની હોવાથી તે દિશામાં મુખ થાય તે રીતે સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી સ્થાપન કરવા, ત્યારે દાંડીધર સંપૂર્ણ પાટલી વિ. લઇ એક તરફ ઉભો રહે.

❖ સર્વ જોગીઓમાં નુતરાં સમયે માત્ર સાધુ ભગવંત હાજર રહે, સાધ્વીજી ભગવંતની આવશ્યકતા નથી.

❖ દાંડીધર સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ પાટલી-દાંડી-મુહપત્તિ-તગડીને જુદાં મૂકે.

❖ બન્ને જણે (કાલગ્રહી-દાંડીધર) સાથે ક્રિયા પ્રારંભવી, સૂત્ર દાંડીધરે બોલવા.

जहा कुम्मे सअंगाई, सए देहे समाहरे।
एवं पावाइं मेहावी, अज्झप्पेण समाहरे।।

सूत्रकृतांगसूत्र, श्रुतस्कंध-१ अध्ययन-८ गाथा-१६.

जैसे कछुआ अपने अंगों को अपने शरीर में समेट लेता है, वैसे ही मेधावी पुरुष पापों को अध्यात्म के द्वारा समेट लेता है।

❄ નુતરાંની વિધિ ❄

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

કાલગ્રહી - **पडिक्कमेह.** દાંડીધર - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...** હવે કાલગ્રહી ઉભા રહે અને

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?**

કાલગ્રહી - **पवेह.** દાંડીધર - **इच्छं.**

દાંડીધર - **खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि.** કાલગ્રહી - **तहत्ति.**

બન્ને જણ સાથે ખમાસમણ દે, પરંતુ આદેશ દાંડીધર માંગે કાલગ્રહી ક્રિયા કરે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पच्चक्खाण कर्यु छे जी.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल पडिलेहश्युं ?

દાંડીધર નીચે બેસી પાટલી પડિલેહે. સર્વ પ્રથમ પાટલી ૨૫ બોલથી[1] પડીલેહી પ્રમાર્જી ત્યાંજ મૂકે, ત્યારબાદ મુહપત્તિ ૨૫ બોલથી પડીલેહી પાટલી પર સ્થાપે, ડાબા હાથની દાંડી ૧૦ બોલથી[2] પડીલેહી પાટલીના ઉપરના ભાગે સ્થાપે, પછી જમણા હાથની બીજી દાંડી ૧૦ બોલથી પડીલેહી પાટલીના નીચેના ભાગે સ્થાપે, તગડીને ૪ બોલથી[3] પડીલેહી મુહપત્તિ પર સ્થાપે. પડિલેહણ બાદ દાંડીધર પાટલી વિ. લઇ, પડે નહીં તેવી રીતે ઉભા થાય.

---

1. ૨૫ બોલની વિગત- 'સૂત્ર-અર્થ તત્ત્વ કરી સદ્દહુંથી મનદંડ-વચનદંડ-કાયદંડ પરિહરૂં' સુધી.
2. ૧૦ બોલની વિગત- 'સૂત્ર-અર્થ તત્ત્વ કરી સદ્દહુંથી સુદેવ-સુગુરૂ-સુધર્મ આદરૂં' સુધી.
3. ૪ બોલની વિગત - 'સૂત્ર-અર્થ તત્ત્વ કરી સદ્દહું, સમ્યક્ત્વમોહનીય-મિશ્રમોહનીય-મિથ્યાત્વમોહનીય પરિહરૂં' સુધી.

ત્યારે કાલગ્રહી ૧૦ બોલથી મોરપીંછ દંડાસનને પડીલેહે પછી દાંડીધરને એક તરફ ઉભા રહેવા જગ્યા પુંજી આપે એટલે દાંડીધર તે સ્થાને ઉભા રહે. પછી કાલગ્રહી સર્વ પ્રથમ પશ્ચિમદિશામાં હાથમાં દંડાસન લેઇ ૭ વાર માંડલાં કરે. પછી તે જ સ્થાને જમણી બાજુ ગોળ ફરી પૂર્વમાં ૭ વાર બાદ જમણી બાજુ ફરી પશ્ચિમદિશામાં ૭ વાર, તેમ કુલ ૭-૭ વારના કુલ ૪૯ માંડલાં થશે. જે પૈકી પશ્ચિમમાં ૪ વખત ૭-૭ અને પૂર્વમાં ૩ વખત ૭-૭ વાર થશે. આમ, ૪૯ માંડલાં પૂર્ણ થાય.

હવે જો 'પભાઈ' ઉપરાંત 'વિરતિ' કાલગ્રહણ લેવાનું હોય તો તે સ્થાનથી બાજુની ભૂમિમાં જરાક ખસી પૂર્વવત્ ૪૯ માંડલાંની ક્રિયા કરવી.

માંડલાં પૂર્ણ કરી, કાલગ્રહી દંડાસણ દ્વારા જમણી બાજુની ભૂમિ પ્રમાર્જી દંડાસણ મૂકતાં હોય ત્યારે,

દાંડીધર - **दिशावलोक होय छे?** કાલગ્રહી - **होय छे.** પછી કાલગ્રહી દંડાસન નીચે મૂકે. પછી દાંડીધર નીચે બેસી જગ્યા પુંજી પાટલી હાલે નહીં તેવી રીતે સ્થિર કરી મૂકે. અગર પાટલી હાલતી હોય તો તે સ્થાને તગડીને લઇ નીચે મૂકે, ન હાલતી હોય તો તગડીને અડાડીને મૂકી દે...

દાંડીધર - **૧ નવકાર** દ્વારા બેઠાં-બેઠાં પાટલી સ્થાપે. પછી ઉભા થઇ,

કાલગ્રહી અને દાંડીધર બન્ને ઉભા-ઉભા **૧ નવકાર** દ્વારા પાટલી સ્થાપે. દાંડીધર નવકાર બોલે. (કાલગ્રહીએ માત્ર સ્થાપવાની મુદ્રા કરવી.)

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह वसहि पवेउं ? ('भगवन् !'** શબ્દ આદેશમાં ન બોલવો.)

ઉભા-ઉભા કાલગ્રહી - **पवेह**. દાંડીધર - **इच्छं**.

દાંડીધર - **खमा०... सुद्धा वसहि.** કાલગ્રહી - **तहत्ति.**

દાંડીધર - (બન્ને જણ સાથે) **खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.**

બન્ને જણ સવળો હાથ રાખી દાંડીધર **૧ નવકારે** પાટલી ઉત્થાપે.

॥ ઈતિ નુતરાંની વિધિ ॥

નુતરાંની ક્રિયા પૂર્ણ થતાં 'સ્થંડીલ પડિલેહવા.'

ખાસ નોંધ – ઉપરોક્ત વિધાન ખાસ 'પભાઈ' અને 'વિરતિ'ને આશ્રયી જણાવેલ છે. જો ચાર કાલગ્રહણ લેવાના હોય તો વાઘાઈ અને અદ્ધરત્તિના નુતરાંમાં જે દાંડીધર અને કાલગ્રહી હોય, અને જો તે જ દાંડીધર અને કાલગ્રહી વિરતિ અને પભાઇના નુંતરાં અને કાલગ્રહણ લેવાના હોય તો ઉપરોક્ત વિધિમાં 'પચ્ચક્ખાણ કર્યું છે જી' અને 'સ્થંડિલ પડિલેહશ્યું' આ બે આદેશ માંગવાના નથી.

अप्पा कत्ता विकत्ता य, दुहाण य सुहाण य।
अप्पा मित्तममित्तं च, दुप्पट्ठिय सुप्पट्ठिओ ॥
(उत्तराध्ययनसूत्र, अध्ययन-२० गाथा-३७)

आत्मा ही सुख-दुःख का कर्ता और विकर्ता (भोक्ता) है। सत्प्रवृत्ति में स्थित आत्मा ही अपना मित्र है और दुष्प्रवृत्ति में स्थित आत्मा ही अपना शत्रु है।

❇ કાલગ્રહણ સંબંધી સૂચના ❇

❖ સર્વ પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ વિરતિ - પભાઈ પશ્ચિમ દિશામાં લેવું.

❖ વાઘાઈ - અદ્ધરત્તિ દક્ષિણ દિશામાં લેવું.

❖ દેવસિય પ્રતિક્રમણ બાદ તુરંત જ વાઘાઈ કાલગ્રહણ લેવાય. તેમાં વાંદણામાં 'દેવસિય' શબ્દ બોલવો.

❖ અદ્ધરત્તિ કાલગ્રહણ સંથારાપોરિસીના સમય પછી-સંથારાપોરિસી ભણાવ્યા બાદ લેવાય.

❖ અદ્ધરત્તિ - વિરતિ - પભાઈ આ ત્રણેમાં 'રાઇય' શબ્દ બોલવો.

❖ પભાઈ કાલગ્રહણ જાય, તો નવ વાર સુધી લઇ શકાય છે.

❖ પભાઈ કાલગ્રહણ તો લેવું જ પડે, તે સિવાય અન્ય કાલગ્રહણ લીધાં હોય તો પણ કલ્પતા નથી.

❖ કાલગ્રહણની વિધિમાં સર્વ સામાન્ય 'પભાઈ' શબ્દ લખેલ છે. પરંતુ જે કાલગ્રહણ લેવાનું હોય, તે કાલગ્રહણના નામનો તે સ્થાનમાં ઉલ્લેખ કરવો.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી – સ્થાન – કાલગ્રહી – દાંડીધર તથા તેમણે નુતરાં સમયે જે ઉપકરણો (પાટલી-મુહપત્તિ-ઓઘો-ચોલપટ્ટો-કંદોરો વિ.) ઉપયોગમાં લીધા હોય, તેનાથી જ કાલગ્રહણની વિધિ કરવી.

❖ દાંડીધર કાલગ્રહીની ડાબી બાજુએ, કાલગ્રહી જમણી બાજુ રહે.

❖ પભાઈ - વિરતિ કાલગ્રહણ સવારે લેવાય છે. વાઘાઈ કાલગ્રહણ સાંજનું પ્રતિક્રમણ કરીને, સંથારાપોરિસી ભણાવ્યા પૂર્વે જ લઇ ૧ સજ્ઝાય પઠાવી, "પવેયણા મુહપત્તિ સુધી"નું અનુષ્ઠાન કરી, શેષ બે સજ્ઝાયો પઠાવી, ત્રણ પાટલીઓ કરીને, પછી સંથારાપોરિસી ભણાવીને, અદ્ધરત્તિ કાલગ્રહણ લેવું, અને પછી ૧ સજ્ઝાય પઠાવી, અનુષ્ઠાન કરી છેવટે બે

સજ્ઝાય અને ત્રણ પાટલી કરી સૂઇ (સંથારી) જવું.

❖ પ્રભાતકાલે સંથારાનો ત્યાગ કર્યા બાદ, "ઇરિયાવહિયા, કુસુમિણ – દુસુમિણનો કાઉસ્સગ્ગ, ચૈત્યવંદન તથા ભરહેસરની સજ્ઝાય" સુધીની ક્રિયા કર્યા બાદ, વિરતિ – પભાઈ કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ શાસ્ત્રીય રીતે રાત્રીના ૪થા પ્રહરની ૧ ઘડીથી લઇ ૪ ઘડી સુધી વિરતિ કાલગ્રહણ લેવું તથા ૪ ઘડી બાદથી લઇ સૂર્યોદયની એક ઘડી પૂર્વે કાલગ્રહણ પુરું થવું જોઇએ પરંતુ સૂર્યોદય પછીનું કાલગ્રહણ તો કલ્પે જ નહીં.

❖ શેષકાળમાં વાદળાદિ કારણે આકાશ ઢંકાયેલ હોય તો વાઘાઈ, અદ્ધરત્તિ, વિરતિ એ ત્રણ કાલગ્રહણ જઘન્યથી ત્રણ તારા દેખાતા હોય તો લેવાય, અને પભાઈ તો એકે તારો ન દેખાતો હોય તો પણ લેવાય, ચોમાસામાં તો ચારે કાલગ્રહણો તારાઓ ન દેખાતા હોય તો પણ લેવાય.

❖ પ્રવેશના દિવસે, સમુદ્દેસના દિવસે, અનુજ્ઞાના દિવસે, ઉત્તરાધ્યયનના ચોથા અધ્યયનના દિવસે અને ભગવતી જોગમાં દત્તિના દિવસે માત્ર પભાઈ કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ પ્રથમ કાલગ્રહી તે સ્થાને કાજો લે અને ઉચ્ચસ્વરે **नासिका चिंतवणी सावधान**. બોલે ત્યારે દાંડીધર પાટલી વિ. હાથમાં રાખે, પછી દાંડીધર પૂંજતાં – પૂંજતાં ભગવાન પાસે જાય. ત્યાં પ્રમાર્જના કરી, સ્થાપનાચાર્યજીને ખુલ્લાં કરી પાટલી વિ. ને છૂટાં મૂકે. સૂત્ર દાંડીધર બોલે.

❊ કાલગ્રહણની વિધિ ❊

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

કાલગ્રહી - **पडिक्कमेह.**

દાંડીધર - **इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?**

કાલગ્રહી - **पवेह.** દાંડીધર - **इच्छं,**

खमा०... भगवन्! सुद्धा वसहि. કાલગ્રહી - **तहत्ति.** દાંડીધર બેસીને પાટલી વિગેરે પડિલેહણ કરી પૂર્વવત્ હાથમાં ગ્રહણ કરી ઉભા થાય.

ત્યારે કાલગ્રહી ૧૦ બોલથી દંડાસણ પડિલેહી, દંડાસણ હાથમાં લઇ, દાંડીધરને જગ્યા પુંજી આપે એટલે દાંડીધર ત્યાં ઉભા રહે.

કાલગ્રહી સર્વ પ્રથમ પશ્ચિમમાં હાથમાં દંડાસન લેઈ ૭ વાર માંડલાં કરે. પછી તે જ સ્થાને જમણી બાજુ ગોળ ફરી પૂર્વમાં ૭ વાર પછી જમણી બાજુ ફરી પશ્ચિમમાં ૭ વાર તેમ કુલ ૭-૭ વારના ૪૯ માંડલાં થશે. જે પૈકી પશ્ચિમમાં ૪ વખત ૭-૭ અને પૂર્વમાં ૩ વખત ૭-૭ વાર થશે. આમ ૪૯ માંડલાં પૂર્ણ થાય. જ્યારે કાલગ્રહી દંડાસન નીચે મૂકતાં હોય ત્યારે

દાંડીધર - **दिशावलोक होय छे?**

કાલગ્રહી - **होय छे.** તેમ બોલી, દંડાસન પોતાનાથી થોડે દૂર નીચે મૂકે.

દાંડીધર બેઠાં-બેઠાં એક નવકારથી પાટલી સ્થાપે. તે પછી ઉભા થઇ દાંડીધર એક નવકારથી પાટલી સ્થાપે તે વખતે

કાલગ્રહી પણ ૧ નવકારથી ઉભા-ઉભા પાટલી સ્થાપે.

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह वसहि पवेउं ?** (અહીં પાટલી સ્થાપ્યા બાદ 'भगवन्' શબ્દ બોલવાનો નથી.)

કાલગ્રહી - **पवेह.**

દાંડીધર - **इच्छं, खमा०... सुद्धा वसहि.** કાલગ્રહી - **तहत्ति.**

દાંડીધર - **इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणीज्जाए निसीहिआए...** બોલતાં પાટલી પરથી, પાટલી કે બીજી દાંડી ન હાલે તે રીતે એક દાંડી લે અને મનમાં **मत्थएण वंदामि** બોલવા પૂર્વક, બેઠાં-બેઠાં જ ઓઘાથી ૧૦ બોલથી દાંડી પડિલેહે. પછી

દાંડીધર - **इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल थापुं ?**

કાલગ્રહી - **थापो.**

દાંડીધર - **इच्छं.** કહી, બેસીને ૧ નવકાર પાટલી સામે ગણે અને ૧ નવકાર હાથમાં રહેલી દાંડી સામે ગણે.

પછી દાંડીધર ઉભા થાય એટલે દાંડીધર અને કાલગ્રહી બન્ને જણ સાથે ૧ નવકારથી ઉભા-ઉભા સ્થાપે. નવકાર દાંડીધર બોલે. પછી બન્ને જણ સાથે ખમાસમણ આપે.

ખમાસમણ દીધા બાદ દાંડીધર - **इच्छाकारेण संदिसह पभाई काल[1] पडिअरूं ?**

કાલગ્રહી - **पडिअरो.** દાંડીધર - **इच्छं.**

દાંડીધર - **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલે, હવે મુખ પલટાવી **आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** એમ ત્રણ વાર બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં પૂર્વ દિશા તરફ સ્વસ્થાનથી તિર્છો જાય અંતે, **नमो खमासमणाणं.** કહી કાલગ્રહી આવે ત્યાં સુધી ઊભા રહે.

કાલગ્રહી - **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલી, હવે મુખ પલટાવી **आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** એમ ત્રણ વાર બોલતાં-

1. જે કાલગ્રહણ હોય તે કાલગ્રહણનું નામ લેવું. વિરતિ કાલ-વાઘાઈ કાલ-અદ્ધરત્તિ કાલ.

બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં સ્વસ્થાનથી પૂર્વ દિશા તરફ તિર્છો જાય અને **नमो खमासमणाणं** બોલી દાંડીધર જઇને પાછા આવે ત્યાં સુધી ઊભા રહે.

દાંડીધર - **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલી, હવે મુખ પલટાવી **आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** એમ ત્રણવાર બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં પશ્ચિમ દિશા તરફ પાટલી-સ્થાપનાચાર્યજી જ્યાં છે ત્યાં આવી **नमो खमासमणाणं** બોલે.

દાંડીધર - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल वारवट्टे ?**

ત્યારે અન્ય જોગીઓ તથા કાલગ્રહી [2]**वारवट्टे** બોલે,

દાંડીધર - **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલી, હવે મુખ પલટાવી ત્રણવાર **आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં પૂર્વ દિશા તરફ તિર્છે જઇ, કાલગ્રહીની સન્મુખ આવી **नमो खमासमणाणं** બોલી, તે સ્થાને ઊભા રહે.

કાલગ્રહી - **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલી, હવે મુખ પલટાવી **आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** એમ ત્રણવાર બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં પશ્ચિમ દિશામાં રહેલી પાટલી તરફ પૂર્વે જ્યાં હતાં, તે સ્થાને પાછા ફરે.

કાલગ્રહી - **नमो खमासमणाणं.** સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ બોલે.

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह इरियावहियं पडिक्कमामि ? इच्छं.**

(અહીં પાટલી સ્થાપી દીધા બાદ **भगवन् !** શબ્દ બોલવાનો નથી તે ઉપયોગ રાખવો.)

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...

---

1. જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ બોલવું.
2. બીજા જોગીઓ ન હોય તો કાલગ્રહી વારવટ્ટે ન બોલે પણ 'હું'કારાથી સાક્ષી પૂરે.

(**णमो अरिहंताणं** બોલ્યા વગર પારવો.) ઉપર **१ नवकार** પ્રગટ બોલવો. પછી

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह मुहपत्ति पडिलेहुं ? इच्छं.** (૫૦ બોલથી મુહપત્તી પડિલેહી,)

बे वांदणां... (અદ્ધરત્તિ, વિરતિ અને પભાઈ કાલગ્રહણમાં વાંદણામાં **राइयं** બોલવું.)

કાલગ્રહી - **इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल संदिसाहुं ? इच्छं.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल लेउं ? इच्छं કહી **मत्थएण वंदामि आवस्सिआए इच्छं.** બોલી, મુખ બદલી **आसज्ज – आसज्ज – आसज्ज निसीहि,** એમ ત્રણવાર બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં પૂર્વ દિશા તરફ તિર્છી દિશાએ દાંડીધર ઊભા છે, ત્યાં તેની સન્મુખ આવી **नमो खमासमणाणं** બોલે.

કાલગ્રહી દાંડીધરની મુઠીમાં રહેલી દાંડી સમક્ષ ઉભા-ઉભા માત્ર **मत्थएण वंदामि, इरियावहियं पडिक्कमामि.** (અહીં **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** બોલવાનું નથી.) **इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... १ नवकार**નો કાઉસ્સગ્ગ કરવો, **णमो अरिहंताणं** બોલ્યા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારી પ્રગટ **नवकार** બોલવો. પછી

બન્ને જણ સાથે ઉભડક (ગોદોહાસન મુદ્રાએ) બેસે. કાલગ્રહી મુહપત્તિનું પડિલેહણ કરે. પછી [2]કાલમાંડલું કરે.

પહેલું કાલમાંડલું પૂરું થાય એટલે રજોહરણ સામે ધરે એટલે દાંડીધર દશીમાંથી પોતાના હાથમાં રહેલ દાંડી પસાર કરી, કાલગ્રહીને આપે, પછી કાલગ્રહી દાંડીને ૧૦ બોલથી પડીલેહે અને કમરમાં તે દાંડીને ખોસીને ૫૦ બોલથી મુહપત્તિ પડીલેહે. ત્યારબાદ..

બીજું કાલમાંડલું કરે. કાલમાંડલું પૂર્ણ થાય એટલે કમરમાં ખોસેલી

1. જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ બોલવું.
2. કાલમાંડલાંની વિધિ પાના નં. 206 પર આપેલી છે.

દાંડીને કાઢીને, ફરીવાર દાંડીને ૧૦ બોલથી પડીલેહે. અને પુનઃ કમરમાં તે દાંડી ખોસે તથા મુહપત્તિ ૫૦ બોલથી પડીલેહે. ત્યારબાદ..

ત્રીજું કાલમાંડલું કરે. હવે કાલમાંડલું પૂર્ણ થાય એટલે અંતે, મુહપત્તિ અને દાંડીને સાથે કમરમાંથી કાઢે, દાંડીને ૧૦ બોલથી પડીલેહ્યા પછી, ઓઘો ઉંચો, કરી તેની દશીમાંથી પસાર કરી, દાંડીધરને દાંડી પરત કરે.

દાંડીધર પૂર્વવત્ દાંડીને હાથની મુઠીમાં ઉભી પકડી રાખે. પછી

કાલગ્રહી - ૧ નવકારે દાંડી સ્થાપે. પછી પાંચ વસ્તુ ભેગી કરે.

(પાંચ વસ્તુ - ૧. ઓઘાની દશી ૨. ઓઘાની ઉપરના ભાગની દોરી ૩. મુહપત્તિનો એક છેડો ૪. ચોલપટ્ટાનો છેડો ૫. કંદોરાનો એક છેડો.) એમ પાંચ વસ્તુ ભેગા કરી ઉભા થતાં, **निसीहि नमो खमासमणाणं** બોલે ત્યારે,

દાંડીધર પણ ઉભા થતાં **इच्छकारी साहवो उववुत्ता होह [1]पभाई काल वारवट्टे?** બોલે ત્યારે,

બીજા જોગીઓ અને કાલગ્રહી - **वारवट्टे.** એમ બોલે.

પછી દાંડીધર ઓઘાથી કાલગ્રહીના પગ પૂંજી ડાબા હાથ તરફ જગ્યા પૂંજી આપે, ત્યાં કાલગ્રહી આવે.

(પભાઈ-વિરતિ કાલગ્રહણમાં અનુક્રમે ૧. પૂર્વ ૨. દક્ષિણ ૩. પશ્ચિમ ૪. ઉત્તર સન્મુખ કાલગ્રહીનું મુખ થશે. તે જ પ્રમાણે દાંડીધર તેની સામે જોતાં તેનાથી વિરુદ્ધ દિશા સન્મુખ મુખવાળા થશે.)

કાલગ્રહી - (ઊભા-ઊભા) **[1]पभाई काल लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરે.

(તે કાઉસ્સગ્ગ દરમ્યાન દાંડીધર કાલગ્રહીના ખભા મુહપત્તિ દ્વારા પૂંજે.)

णमो अरिहंताणं બોલ્યા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ **लोगस्स 'सागरवरगंभीरा'** સુધીનો જ બોલવો તથા તરત જ **धम्मो मंगलनी सत्तर गाथा** બોલે.

---

1. જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ લેવું.

દિશા ફેરવી કાલગ્રહી ઉપર મુજબ [1]**पभाई काल लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... १ नवकार** ખભાની પ્રમાર્જના પ્રગટ **लोगस्स 'सागरवरगंभीरा'** સુધી અનંતર **१७ गाथा,** આ પ્રમાણે બાકીની ૩ બાજુ કુલ મળી ચારે દિશામાં તે વિધિ પ્રમાણે કરે. પરંતુ ચોથી વારની ૧૭ ગાથાના અંતે **निग्गंथाण महेसिणं** બોલી, તુરંત કાલગ્રહી (કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રાએ) **१ नवकार**નો કાઉસ્સગ્ગ કરે, ઉપર **णमो अरिहंताणं** કીધા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ **१ नवकार** બોલે.

પછી કાલગ્રહી - **मत्थएण वंदामि, इच्छं. आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** (ત્રણવાર) બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં કાલગ્રહી પાટલી તરફ જાય. (ખાસ – અત્રે **आवस्सिआए** પદ ન બોલવું.)

કાલગ્રહી પાટલી પાસે પહોંચી **नमो खमासमणाणं** કહે. પછી

દાંડીધર **आवस्सिआए** પદ બોલ્યા વિના **मत्थएण वंदामि, इच्छं. आसज्ज-आसज्ज-आसज्ज निसीहि** ત્રણવાર બોલતાં-બોલતાં અને પ્રમાર્જના કરતાં-કરતાં, પાટલી આગળ જઇ **नमो खमासमणाणं.** કહી ઉભા રહે,

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह इरियावहियं पडिक्कमामि ?, इच्छं.**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... १ नवकार નો કાઉસ્સગ્ગ **णमो अरिहंताणं** બોલ્યા વિના પારી, પ્રગટ **१ नवकार** બોલે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह मुहपत्ति पडिलेहुं ? इच्छं. (૫૦ બોલથી મુહપત્તિ પડિલેહી,)

बे वांदणां... આપી ઉભા થઇ

કાલગ્રહી - **इच्छाकारेण संदिसह** [1]**पभाई काल पवेउं ? इच्छं,**

કાલગ્રહી - **खमा०... इच्छकारि साहवो** [1]**पभाई काल सुजे ?** એમ બોલે, ત્યારે દાંડીધર તથા ત્યાં ઉપસ્થિત અન્ય જોગીઓ હોય તો તે સર્વે **सुजे**

1. જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ લેવું.

એમ સાથે બોલે.

પછી કાલગ્રહી - **भगवन् ! मु पभाई काल[1] जाव सुद्ध** એમ કહે,

પછી બન્ને જણ સાથે ખમાસમણ દેઇ કાલગ્રહી - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ? इच्छं.** એમ કહી, **१ नवकार** ગણી **धम्मो मंगल**ની પાંચ ગાથા કહે. પછી

દાંડીધર - **खमा०... इच्छकारि साहवो दिट्ठं सुयं किंचि?** બોલે, ત્યારે બીજા જોગીઓ તથા કાલગ્રહી - **न किंचि** બોલે. પછી દાંડીધર દાંડીને, અન્ય દાંડીને ન સ્પર્શે કે પાટલી હાલી ન જાય તેમ પાટલી પર મૂકે.

દાંડીધર - (બન્ને જણ સાથે) **खमा०... अवधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.** કહી,

બન્ને જણ જમણો હાથ સવળો રાખી, દાંડીધર **१ नवकार** ગણી પાટલી ઉત્થાપે.

॥ ઇતિ કાલગ્રહણની વિધિ ॥

---

1. વિરતિ કાલ - વાઘાઇ કાલ - અદ્ધરત્તિ કાલ આ ત્રણ કાલગ્રહણમાં માત્ર **सुद्ध** જ બોલવું **जाव** બોલવું નહીં.

❋ કાલગ્રહણના ભંગ સ્થાન ❋

❖ ખમાસમણ દેતાં ૧., પાટલી સ્થાપતાં ૨., પડિઅરૂં કહેતાં ૩., વારવટ્ટે કહેતાં ૪., સંદિસાવતાં ૫., લેતાં ૬., પવેવતાં ૭., દાંડી લેતાં ૮., દાંડી આપતાં ૯., દાંડી પડીલેહતાં ૧૦., દાંડી સ્થાપતાં ૧૧., કાઉસ્સગ્ગમાંહી ૧૨., કાઉસ્સગ્ગ કરતાં ૧૩., કાઉસ્સગ્ગ પારતાં ૧૪., સજ્ઝાય પડિક્કમતાં (સત્તરગાથા બોલતાં) ૧૫., કાલ પડિક્કમતાં (કાલ માંડલે જતાં-આવતાં) ૧૬., કાલમાંડલું કરતાં ૧૭., આ ૧૭ સ્થાને છીંક આવે – સાંભળે, રૂંગુ (વિસ્વર રૂદન) હોય, આઘો-પાછો અક્ષર ઉચ્ચરીયે, કૂડો આદેશ વિ. માંગે તો કાલગ્રહણ જાય.

❖ પરંતુ ૪ કાઉસ્સગ્ગ વખતે, (૧૭ ગાથા ૪ દિશામાં બોલી કરે તે) જો રૂંગુ (કુતરૂં – બાળકનું રૂદન) હોય તો તેટલી વાર રોકાઈ જવું (સ્થિર રહેવું) જોઇએ, ત્યાંથી આગળનો એકે અક્ષર ન ઉચ્ચરે અને રૂદન બંધ થયા પછી, ત્યાંથી જ આગળ બોલે તો ભાંગે નહીં.

❖ ૧. કાલગ્રહીને કાંઇપણ અડે, ૨. પાટલીને કંઇ અડે, ૩. દાંડી પડે, ૪. કાલગ્રહી કે દાંડીધર બેમાંથી કોઇનો પણ ઓઘો-મુહપત્તિ પડે, ૫. આદેશમાં અક્ષર બેવડાય અથવા અક્ષર ઓછો બોલાય તો પણ કાલ ભાંજે.

❖ પભાઈ કાલગ્રહણ નવકાર સ્થાપ્યા પછી જાય તો ઉત્કૃષ્ટથી ૯ વાર લેવાય, બાકીના તમામ કાલગ્રહણ નવકાર સ્થાપ્યા પછી જાય તો ફરી ન લેવાય.

❄ કાલ પવેવવા સંબંધી સૂચના ❄

❖ સવારની વસતિ અશુદ્ધ હોય ને કાલ પવેવ્યા બાદ ખબર પડે કે પૂર્વમાં વસતિ અશુદ્ધ હતી તો ચારે કાલગ્રહણ જાય.

❖ ઓછામાં ઓછા માંડલીનાં યોગોદ્વહન કરેલ કોઇપણ સાધુ ભગવંત કાલ પવેવી શકે છે, પરંતુ યોગોદ્વહન કર્તા જોગીની ગેરહાજરીમાં પવેવે તો જાય, તેમજ અજોગીને સજ્ઝાય ન થઇ હોય અને કાલ પવેવે તો કાલગ્રહણ જાય, જોગીને વાંધો નહીં.

❖ જોગી નુતરાં અને કાલગ્રહણ સમયે હાજર ન હોય અને ત્રણ ગાઉ થકી કાલ પવેવતાં પૂર્વે આવે તો **'સુજે'** બોલી શકે, કાલગ્રહણ ગણાય.

❖ કાલ પવેવતી વખતે ન લીધેલા કાલગ્રહણનો આદેશ, અનુક્રમ સિવાયનો આદેશ કે એક અક્ષર ઓછો-વત્તો બોલે તો બધા કાલગ્રહણ જાય.

❖ પભાઈ કાલગ્રહણ આવ્યા પછી કોઇ કાલગ્રહણનો આદેશ રહી જાય, અને ક્રમસર આગળ ચાલે તો, આદેશ રહી ગયેલ કાલગ્રહણ જાય, બાકીના ગણાય.

❖ કાલ પવેવતી વખતે, જો ક્રિયા કરાવનાર ન હોય તો ચાલે, કેમ કે તેમને **'સુજે'** બોલવાની જરૂર નથી.

❖ કાલ એક જ વાર પવેવાય છે.

❖ કાલગ્રહણ લીધેલા સ્થાનથી ૩ ગાઉ (૭ થી ૯ કિ.મી.) દૂર જઇ પવેવી શકાય.

❖ કાલ પવેવતાં જે સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંત હાજર ન હોય અથવા **'સુજે'** ન બોલે, તો તે કાલગ્રહણ તેમનું જાય અર્થાત્, તેમનું તે કાલગ્રહણ ગણાય નહિ.

❄ કાલ પવેવવાની વિધિ ❄

❖ કાલ પવેવવામાં દિશાનો નિયમ નથી.

❖ મોરપીંછ દ્વારા કાજો લેવો જોઇએ.

❖ ૧૦૦ ડગલાંની વસતિ જોઇ લેવી, આવી **भगवन् ! सुद्धा वसहि** કહેવું.

❖ કાલ પવેવવાની વિધિ જોગી – ક્રિયાકારક અથવા અન્ય સાધુ કરી શકે છે.

❖ કાલ પવેવતાં સર્વ જોગી સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતની ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય છે.

❖ પાટલી ખુલ્લી કરી મૂકવી.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ? इच्छं. इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...

૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स**...

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ? इच्छं,

खमा०...भगवन् ! सुद्धा वसहि. પછી નીચે બેસી, પાટલી – મુહપત્તિ – દાંડીઓ – તગડી ક્રમે ૨૫-૨૫-૧૦-૧૦-૪ બોલપૂર્વક પડીલેહે, પડિલેહણમાં બન્ને દાંડીઓ પાટલી ઉપર મૂકવી, પાટલી હલતી હોય તો તગડી ગોઠવવી બાકી અડાવીને મૂકવી.

પછી ૧ **नवकारे** બેઠા-બેઠા અને ૧ **नवकारे** ઉભા – ઉભા પાટલી સ્થાપે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह वसहि पवेउं ? इच्छं,

खमा०... सुद्धा वसहि.

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए.. બોલતાં બેસીને, પાટલી પરથી ઓઘાથી પ્રમાર્જી દાંડી લે અને તે જ

વખતે મનમાં **मत्थएण वंदामि** બોલવા પૂર્વક ૧૦ બોલથી દાંડી પડીલેહવી. પછી પાટલીની ડાબી બાજુએ જમીન પર પૂંજીને તે દાંડીને નીચે જમીન ઉપર મૂકતાં મનમાં જ **काल थापुं?** બોલે. બાદ ૧ **नवकारे** પાટલી થાપે – ૧ **नवकारे** ડાબી બાજુની દાંડી થાપે અને ઉભા થઇ પાટલી – દાંડી સર્વે ૧ **नवकारे** થાપે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल पवेउं ? इच्छं,

खमा०... इच्छकारि साहवो [1]पभाई काल सुजे ? બીજા જોગીઓ **सुजे** બોલે.

પવેવનાર - **भगवन् ! मु [1]पभाई काल[2] जावसुद्ध.**

ખમાસમણ – જમણો હાથ સ્થાપી **अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.** દઇ સવળો હાથ રાખી, ૧ **नवकारे** પાટલી ઉત્થાપવી..

॥ ઇતિ કાલ પવેવવાની વિધિ ॥

---

1. જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ બોલવું.
2. પભાઇ સિવાયના કાલગ્રહણમાં **'जाव'** શબ્દ ન બોલવો દા.ત. **'भगवन् ! मु विरति काल सुद्ध'** જો ૧ થી વધુ કાલગ્રહણ હોય તો જે જે કાલગ્રહણ હોય તેનું નામ લઇ ઉપરોક્ત બે ખમાસમણના આદેશમાં નામ બદલી માંગવા. ૪ કાલગ્રહણ હોય તો પહેલા 'પભાઈ' ને ત્યાર પછી વાઘાઈ - અદ્ધરત્તિ અને વિરતિ કાલ પવેવવો.

❈ સજ્ઝાય સંબંધી સૂચના ❈

- ❖ ૧૦૦ ડગલામાં શુદ્ધ વસતિ જોવી.
- ❖ મોરપીંછના દંડાસનથી કાજો લેવો.
- ❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવાં.
- ❖ દિશાનો નિયમ નથી.
- ❖ સજ્ઝાય પઠાવવામાં કોઇપણ જોગીની પડિલેહણ કરેલી પાટલી લઇ શકાય.
- ❖ અનુષ્ઠાન જેની પાસે કરવાનું છે તે ગુરુ ભગવંત તથા તમામ જોગીઓએ અનુષ્ઠાન પૂર્વની સજ્ઝાય પઠાવવી ત્યારબાદ અનુષ્ઠાન કરાય.
- ❖ અનુષ્ઠાન પૂર્વે ૧ કાલગ્રહણ હોય, તો ૧ સજ્ઝાય અને ૨ હોય તો ૨ સજ્ઝાય પઠાવવી.
- ❖ સવારે અનુષ્ઠાન બાદ અને પાટલી પૂર્વે ૧ કાલગ્રહણ હોય તો ૨ સજ્ઝાય પભાઈની પઠાવવી, ત્યારબાદ ૩ પાટલી કરવી અને ત્રીજી પાટલીમાં પભાઈનો આદેશ માંગવો અને ૨ કાલગ્રહણ હોય તો ૧ સજ્ઝાય વિરતિની કરીને ૩ પાટલી કરવી અને તેમાં ત્રીજી પાટલીમાં વિરતિનો આદેશ માંગવો. ત્યારબાદ ૨ સજ્ઝાય પભાઈની પઠાવીને ૨ પાટલી કરવી તેમાં બીજી પાટલીમાં પભાઈનો આદેશ માંગવો.
- ❖ રાત્રીના કાલગ્રહણ હોય, તો એક સજ્ઝાય પઠાવવી, પછી અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરવી, બે સજ્ઝાય પઠાવ્યા પછી ૩ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીનાં અંતે વાઘાઇનો આદેશ માંગવો, સંથારાપોરિસિ ભણાવ્યા બાદ બીજું કાલગ્રહણ લઇ, ૧ સજ્ઝાય પઠાવવી, અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરી, બે સજ્ઝાય પઠાવીને ૩ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીના અંતે અદ્ધરત્તિનો આદેશ માંગવો. અથવા રાત્રીના બે કાલગ્રહણ હોય, તો બે સજ્ઝાય પઠાવ્યા પછી અનુષ્ઠાન કરે. તે કર્યા પછી એક સજ્ઝાયને તે પછી ત્રણ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીમાં વાઘાઇનો આદેશ માંગવો. ત્યારબાદ

બે સજ્ઝાય પઠાવીને બે પાટલી કરવી. તેમાં અદ્ધરત્તિનો આદેશ માંગવો.

❖ એક પાટલીથી સર્વે સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો સજ્ઝાય પઠાવી શકે.

❖ એક જણ પાટલી વિગેરે પડિલેહે, પછી સર્વ જોગીઓ સ્થાપીને સાથે સર્વ ક્રિયા કરે, એક જણ સૂત્રો બોલે, બાકી સર્વે સાંભળે.

❖ સજ્ઝાય દરમ્યાન લઘુ પર્યાયી સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંત બોલે ત્યારે વડીલ સાથે ક્રિયા કરતાં સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંત પણ લઘુ પર્યાયવાળાને આદેશ ન આપે.

❖ સજ્ઝાય પઠાવનાર કોઈની પણ સૂત્ર સંબંધી ભૂલ થાય તો તેની સજ્ઝાય જાય. ત્યાંથી અન્ય જોગી વિ. બોલવાનું શરૂ કરે તો તેમની સજ્ઝાય ચાલુ રહે. ભૂલ કરનારે બીજી જુદી પાટલીથી સજ્ઝાય પઠાવવી જોઈએ.

धम्मारामे चरे भिक्खू, धिइमं धम्मसारही ।
धम्मारामरए दंते, बंभचेर-समाहिए ।।

उत्तराध्ययनसूत्र, अध्ययन-१६, गाथा-१५.

धैर्यवान्, धर्म के रथ को चलानेवाला, धर्म के आराम में रत, दान्त और ब्रह्मचर्य में चित्त का समाधान पानेवाला भिक्षु धर्म के आराम में विचरण करे ।

❄ સજ્ઝાય પઠાવવાની વિધિ ❄

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ? इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...

૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી...ને પ્રગટ **लोगस्स...** (પાટલી ૨૫ બોલથી, મુહપત્તિ ૨૫ બોલથી, દાંડીઓ ૧૦ – ૧૦ બોલથી, તગડી ૪ બોલથી પડીલેહવી. તેમાં બે દાંડીમાંથી પહેલી દાંડીને પાટલી પર સ્થાપવી, બીજી દાંડીને ડાબી બાજુ જમીન પર મૂકવી.)

પછી બેઠાં – બેઠાં **१ नवकारे** પાટલી થાપવી, **१ नवकारे** ડાબી બાજુની દાંડી સ્થાપવી,

પછી ઉભાં થઇને, **१ नवकारे** પાટલી થાપવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह मुहपत्ति पडिलेहुं ? इच्छं. કહી (મુહપત્તિ પડિલેહી,) (હવે **भगवन् !** શબ્દ **सज्झाय करुं** ના આદેશ સુધી ન બોલવો.) પછી **बे वांदणां...** (વાંદણામાં વિરતિ – પભાઈ – અદ્ધરત્તિ કાલગ્રહણમાં **राईय** કહેવું.[1] વાઘાઈમાં **देवसिय** બોલવું.)

ઉભાં રહી **इच्छाकारेण संदिसह सज्झाय संदिसाहुं ? इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह सज्झाय पठावुं ? [2]जावसुद्ध इच्छं, सज्झायस्स पठावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... કહી

૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, 'નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના, હાથ ઉંચો કરી **लोगस्स 'सागरवरगंभीरा'** સુધી પ્રગટ પણે કહી, **धम्मो मंगलनी १७ गाथा** બોલે. બાદ ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, 'નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના પ્રગટ **नवकार** બોલે.

---

1. માત્ર વાઘાઈ કાલગ્રહણની સજ્ઝાય હોય તો **'देवसिय'** બોલવું પણ જો અદ્ધરત્તિનુ કાલગ્રહણ લીધા પછી વાઘાઈ કાલગ્રહણની સજ્ઝાય પઠાવવામાં આવે તો **'राईय'** બોલવું.
2. **'जावसुद्ध'** પભાઈકાલ સિવાયની સજ્ઝાયમાં ન બોલવું.

પછી **बे वांदणां...** ઉભા થઇ, **इच्छाकारेण संदिसह सज्झाय पवेउं ? इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि साहवो सज्झाय सुजे ? સર્વજોગીઓ **'सुजे'** બોલે, (સજ્ઝાય પઠવતાં સૂત્રો જે બોલે છે તે **'सुजे'** ન બોલે તેમજ એકલા સજ્ઝાય પઠવતા હોઇએ તો પણ 'સુજે' બોલવાનું નથી.)

भगवन् ! मुं सज्झाय सुद्ध બોલે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ? इच्छं, ઉભડક પગે બેસીને **१ नवकार, धम्मो मंगल** ની પાંચ ગાથા બોલે, પછી

बे वांदणां... ઉભા રહીને,

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ? इच्छं,

[1]**खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ? इच्छं,**

खमा०... જમણો હાથ જમીન પર સ્થાપી **अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.**

પછી જમણો હાથ સવળો રાખી **१ नवकारे** પાટલી ઉત્થાપે.

॥ ઇતિ સજ્ઝાય પઠાવવાની વિધિ ॥

---

1. બે સજ્ઝાય સાથે પઠાવવી હોય તો 'બેસણે ઠાઉં ?' ના આદેશ સુધી બોલ્યા બાદ, તુરંત ખમાસમણ આપી, 'ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ મુહપત્તિ પડિલેહું ?, ઇચ્છં.' કહી, મુહપત્તિનું પડિલેહણ, વાંદણાથી લઇ યાવત્ 'અવિધિ-આશાતના મિચ્છા મિ દુક્કડં.' પર્યંત કહી, એક નવકારથી પાટલી ઉત્થાપવા સુધી બોલવું. (માત્ર ફર્ક એટલો પડે છે કે પાટલી ઉત્થાપવાની, પડિલેહવાની તથા સ્થાપવાની વિધિ નહીં આવે.)

❄ સજ્ઝાયના ભંગ સ્થાન ❄

❖ પાટલી સ્થાપતાં, ખમાસમણ દેતાં, સંદિસાવતાં, પવેતાં, કાઉસ્સગ્ગ કરતાં, કાઉસ્સગ્ગ પારતાં, વિધિ કરતાં પદ – અક્ષર વિ. ન્યૂન કે અધિક બોલાય તો જાય.

❖ સજ્ઝાય પઠાવતી વેળાએ જોગી અથવા અન્યને છીંક આવે, અથવા રૂંગુ (કૂતરૂં – બાળ વિ. પંચેન્દ્રિયનું વિસ્વર રૂદન) સંભળાય, કોઇની પણ છીંક સંભળાય તો જાય.

❖ પાટલીને તથા સજ્ઝાય પઠાવનારને કાંઇપણ અડે તો જાય.

❖ ઓઘો-મુહપત્તિ પડે તો અથવા ઉંધા પકડાય તો જાય.

❖ 'ભગવન્! મુ સજ્ઝાય સુદ્ધ' નો આદેશ ન બોલે ત્યાં સુધી પદ – અક્ષર ન્યુનાધિક બોલાય તો ભાંજે, પરંતુ ત્યારબાદ સૂત્ર – આદેશમાં ભૂલ થતાં નવકાર સ્થાપી, ભૂલ સુધારી સજ્ઝાય પૂર્ણ કરી શકાય.

❖ સજ્ઝાય પઠાવતાં અને પાટલીઓ કરતાં ૯ વાર ભાંગે તો કાલગ્રહણ જાય.

मा चिट्ठह मा जंपह, मा चिन्तह किं वि जेण होइ थिरो।
अप्पा अप्पम्मि रओ, इणमेव परं हवे झाणं ॥

षड्द्रव्यसंग्रह-गाथा-५६.

हे ध्याता ! तू न तो शरीर से कोई चेष्टा कर, न वाणी से कुछ बोल और न मन से कुछ चिन्तन कर, इस प्रकार त्रियोग का निरोध करने से तू स्थिर हो जाएगा-तेरी आत्मा आत्मरत हो जायेगी। यही परम ध्यान है।

❈ જોગ પ્રવેશની વિધિ ❈

પ્રારંભિક તૈયારી...

❖ નાણ મંડાવવી અથવા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ નાણ હોય તો અક્ષતના પાંચ સ્વસ્તિક કરવા.

❖ દરેક સ્વસ્તિક ઉપર શ્રીફળ મૂકવું.

❖ દરેક સ્વસ્તિક ઉપર સવા પાંચ રૂ. મૂકવા.

❖ આ સંપૂર્ણ ક્રિયા વ્રતધારી શ્રાવક અથવા સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રી પાસે કરાવવી જરૂરી છે.

❖ જોગ કરનાર સાધુ ભગવંતને કપડો, કાંબળી દૂર મૂકાવવા.

❖ સાધ્વીજી ભગવંતને કાંબળી દૂર મૂકાવવી.

❖ જોગ પ્રવેશ દિને જોગીએ સવારની પ્રતિલેખનાદિ ક્રિયા પૂર્ણ કરવી. સજ્ઝાય કરવી નહીં.

શિષ્યની પાસે ઉપાશ્રયની ચારે તરફ સો-સો ડગલાં વસતિ જોવરાવવી, તે ક્ષેત્રાદિમાં પંચેન્દ્રિય જીવનું કલેવર-હાડકા-ચામડાં-લોહી-માંસ વિ. હોય, તો તેને દૂર કરાવી વસતિ શુદ્ધ કરાવવી.

વસતિ જોઈ આવનાર શિષ્ય ગુરુ મહારાજ પાસે આવી **भगवन् ! सुद्धा वसहि.** કહે, ગુરુ **तहत्ति.** કહે.

શિષ્યે પ્રથમ નાણની અથવા ખુલ્લાં મૂકેલા સ્થાપનાચાર્યજીની ચારે બાજુ ૧-૧ નવકાર ગણતાં, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહેતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ? ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरि... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ (ગુરુ - શિષ્ય) બન્ને કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवो ?

ગુરુ - **उक्खेवामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह.

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.**

ગુરુ મહારાજ ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક વાસક્ષેપ નાંખતા

योगं उक्खेव-नंदिपवत्तेह नित्थारगपारगा होह. કહે. શિષ્ય - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देव वंदावेह !

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** કહી ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસે.

❖ सकलकुशलवल्ली...

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ॥१॥

शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥

जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥

ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥
श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ॥५॥

जंकिंचि... नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्... उवसग्गहरं... जय वीयराय...

પછી પ્રતિમાજી હોય, તો નાણને પડદો કરાવી સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ

बे वांदणां...

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी काउस्सग्गं करावेह.

ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां... અથવા **इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्झाए निसीहिआए (**ગુરુ-**तिविहेण.) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

॥ ઇતિ જોગ પ્રવેશની વિધિ ॥

❋ શ્રી નંદિની વિધિ ❋

જો હવે બૃહત્ નંદિ હોય તો આગળ નંદિની વિધિ કરાવવી.

નંદિની વિધિ કરાવવી કે નહીં તે માટે જે જોગ શરૂ કરવાના હોય તે જોગનુ યંત્ર જુઓ.

નાણને અથવા સ્થાપનાચાર્યજીને ચારે બાજુ એકેક નવકાર ગણતાં તેમજ, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહેતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી.

ત્યારબાદ **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरि... अन्नत्थ... એક લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

(નોંધ – જોગ પ્રવેશ દિને પૂર્વોક્ત પ્રવેશની ક્રિયા કરેલી હોવાથી ઇરિયાવહિ અને વસતિના બે આદેશ માંગવાની જરૂર નથી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं (જે સૂત્રના યોગોદ્વહન હોય, તે સૂત્રનું નામ કહેવું.)

उद्देसावणी (જો સૂત્રની અનુજ્ઞા હોય, તો ઉદ્દેસાવણીના સ્થાને **अणुजाणावणी** કહેવું.) **नंदिकरावणी वासनिक्षेपं करेह ?**

ગુરુ - **करेमि.** ગુરુ મહારાજ **त्रण नवकार** ગણવાપૂર્વક વાસનિક્ષેપ કરે. (તે વખતે જે આગમનું નામ હોય તે બોલવું.) દા.ત. **श्री उत्तराध्ययन**

श्रुतस्कंधं उद्देसा नंदि पवत्तेह (અનુજ્ઞા હોય, તો अणुन्ना नंदि पवत्तेह) नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - तहत्ति,

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं उद्देसावणी (अणुजाणावणी) नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देव वंदावेह ?

ગુરુ - वंदावेमि. શિષ્ય - इच्छं,

દેવવંદન વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - करेह. શિષ્ય - इच्छं, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસી ગુરુ - શિષ્ય ચૈત્યવંદન કરે.

❖ सकलकुशलवल्ली...

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ।।१।।
शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ।।२।।
जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः । दिशांपालै-
र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ।।३।।
ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ।।४।।
श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ।।५।।

जंकिंचि... नमुत्थुणं... अरिहंत चेइआणं... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्...

अर्हंस्तनोतु स श्रेयः श्रियं यद्ध्यानतो नरैः ।
अप्यैन्द्री सकलाऽत्रैहि, रंहसा सह सौच्यत ।।१।।

लोगस्स... सव्वलोए... अरिहंत... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... થોય કહેવી.

ओमिति मन्ता यच्छासनस्य नन्ता सदा यदंह्रींश्च ।
आश्रीयते श्रिया ते, भवतो भवतो जिनाः पान्तु ।।२।।

पुक्खरवर... सुअस्स भगवओ... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... થોય કહેવી.

नवतत्त्वयुता त्रिपदी-श्रिता-रुचि-ज्ञान-पुण्य-शक्तिमता ।
वरधर्म-कीर्ति-विद्याऽऽनन्दाऽऽस्या जैन-गीर्जीयात् ।।३।।

सिद्धाणं बुद्धाणं... કહી **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सगं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्...

श्री शान्तिः श्रुतशान्तिः, प्रशान्तिकोऽसावशान्तिमुपशान्तिम् ।
नयतु सदा यस्य पदाः सुशान्तिदाः सन्तुसन्ति जने ।।४।।

श्री द्वादशांगी आराधनार्थं करेमि काउसग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्..

सकलार्थ-सिद्धिसाधन-बीजोपाङ्गा सदा स्फुरदुपाङ्गा ।
भवतादनुपहत-महातमोऽपहा, द्वादशांगी वः ।।५।।

श्री श्रुतदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्...

वद वदति न वाग्वादिनि !, भगवति ! कः ? श्रुत सरस्वति ! गमेच्छुः! ।
रङ्गत्तरङ्गमतिवर, तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ।।૬।।

श्री शासनदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી...થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्...

उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता, जिनशासनावनैकरताः ।
द्रुतमिह समीहित-कृते स्युः, शासनदेवता भवताम् ।।૭।।

समस्त वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठिसमाहिगराणं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી...થોય કહેવી.

नमोऽर्हत्...

सङ्घेऽत्र ये गुरुगुणौघनिघे,
सुवैयावृत्यादि-कृत्य-करणैक-निबद्ध-कक्षाः ।
ते शान्तये सह भवन्तु सुराः सुरीभिः,
सद्दृष्टयो निखिल-विघ्न-विघात-दक्षाः ।।૮।।

ત્યારબાદ એક **नवकार** પ્રગટ બોલી ચૈત્યવંદનની મુદ્રામાં બેસીને, नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्...

પંચપરમેષ્ઠી સ્તવ

ओमिति नमो भगवओ, अरिहन्त-सिद्धाऽऽयरिय-उवज्झाय ।
वर-सव्व-साहु-मुणि-संघ-धम्म-तित्थ-पवयणस्स ।।१।।

सप्पणव नमो तह भगवई, सुय-देवयाई सुहयाए ।
सिव-संति देवयाणं, सिव-पवयण-देवयाणं च ।।२।।

इन्दा-गणि-जम-नेरईय-वरुण-वाऊ-कुबेर-ईसाणा ।
बम्भोनागुत्ति दसण्हमवि य, सुदिसाण पालाणं ।।३।।

सोम-यम-वरुण-वेसमण-वासवाणं तहेव पंचण्हं ।
तह लोगपालयाणं, सूराई-गहाण य नवण्हं ॥૪॥
साहंतस्स समक्खं, मज्झमिणं चेव धम्मणुट्ठाणं ।
सिद्धिमविग्घं गच्छउ, जिणाइ-नवकारओ धणियं ॥૫॥

પછી **जय वीयराय...**

॥ ઇતિ શ્રી દેવવંદન ॥

સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां...** (પછી પ્રતિમાજી હોય તો ત્યાં ખમાસમણ દેવું.)

ગુરુ મહારાજ અને શિષ્ય બન્નેએ ખમાસમણ દેવા પછી શિષ્યએ નિમ્ન આદેશ માંગવો.

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंध उद्देसावणी, (અનુજ્ઞા હોય તો **अणुजाणावणी)**

नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह. (ગુરુ - **करुं ?)**

ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય - **इच्छं, श्री उत्तराध्ययनश्रुतस्कंधं** (જે આગમ હોય તે નામ બોલવું.) **उद्देसावणी** (અનુજ્ઞા હોય તો **अणुजाणावणी) नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ગુરુ - શિષ્ય બન્ને એક લોગસ્સનો 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...** ત્યારબાદ,

શિષ્ય - **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी श्री नंदिसूत्र संभळावोजी.**

ગુરુ - **सांभळो.** શિષ્ય- **इच्छं. (**શિષ્ય બે હાથ જોડી, બે હાથની બે આંગળી નીચે રહે અને બે આંગળી ઉપર રહે તે રીતે મુહપત્તિ રાખી, ભગવાન સન્મુખ મસ્તક નમાવી, ઉભા રહી, નંદિસૂત્ર સાંભળે.)

ગુરુ - **खमा०...इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री नंदिसूत्र कढुं ?** **इच्छं**, કહી, **१ नवकार** અને નીચેનો પાઠ ત્રણવાર બોલે.

नाणं, पंचविहं पन्नत्तं. तं जहा-आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं; तत्थ चत्तारि नाणाइं ठप्पाइं, ठवणिज्जाइं नो उद्दिसिज्जंति, नो समुद्दिसिज्जंति, नो अणुन्नविज्जंति, सुयनाणस्स उद्देसो, समुद्देसो, अणुन्ना, अणुओगो पवत्तइ, इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च मुणि........... अमुगस्स (જોગ કરનાર મુનિનું નામ ઉચ્ચારવું.) **साहूणि............ अमुगस्स** (જોગ કરનાર શ્રમણીનું નામ ઉચ્ચારવું.) **सिरि उत्तराध्ययनसुअक्खंधस्स** (જે આગમના જોગ હોય, તે આગમનું નામ તથા ઉદ્દેસા કે અનુજ્ઞા નંદિ હોય, તો તેનું નામ ગ્રહણ કરવું.) **उद्देसा नंदि (अणुन्ना नंदि) पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति** કહે. એમ નવકાર સહિત નંદિસૂત્રનો ત્રણવાર પાઠ સંભળાવી, વાસનિક્ષેપ કરે ત્યારે શિષ્ય **इच्छामो अणुसट्ठिं** કહે.

॥ ઇતિ શ્રી નંદિની વિધિ ॥

શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર ઉદ્દેસની વિધિ

નોંધ :- જોગ પ્રવેશ દિને સૂત્ર કે શ્રુતસ્કંધનો ઉદ્દેસ હોય ત્યારે જે તે આગમ – સૂત્ર – શ્રુતસ્કંધનું નામ લઇ આ વિધિ કરાવવી.

(૧) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं उद्दिसह ?**

ગુરુ - **उद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?**

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं उद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **उद्दिट्ठं उद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं**

जोगं करिज्जाहि. શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०...** ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક નાણ અથવા સ્થાપનાચાર્યજીને **त्रण प्रदक्षिणा** દેવી, દરેક પ્રદક્ષિણામાં ગુરુ મહારાજની પાસે આવતાં, **मत्थएण वंदामि** બોલવા પૂર્વક વાસક્ષેપ કરાવતા જવું. શ્રી સંઘ અક્ષતથી વધાવે.

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?**

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं उद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

(ઉદ્દેસા નંદિનો ૧ કાઉસ્સગ્ગ જ જ્યારે હોય ત્યારે નીચે પ્રમાણે **बे वांदणां...** અને ૨ આદેશ માંગવા અન્યથા નહિ.)

बे वांदणां... (નાણ હોય તો વાંદણા પછી ખમાસમણ દેવું)

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

હવે સૂત્રના ઉદ્દેસ બાદ કોષ્ટક પ્રમાણેના અધ્યયન વિગેરેની ઉદ્દેસ-સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાની અનુષ્ઠાન વિધિ કરાવવી.

ત્યારબાદ પવેયણાની વિધિ કરાવવી.

અનુષ્ઠાનની વિધિ

નોંધ - પ્રતિદિન કાલિક અથવા ઉત્કાલિક જોગમાં કરવા યોગ્ય અનુષ્ઠાન વિધિની સમજ.

સૌ પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા, વસતિ જોવી.

જે દિને જે આગમ હોય, તે આગમનું નામ, તેના શ્રુતસ્કંધ – અધ્યયન – ઉદ્દેસાના નામ તથા તેનો ક્રમાંક બોલીને વિધિ કરાવવાની છે.

જોગનો પ્રવેશ અથવા નંદિ વિગેરેની ક્રિયા સાથે, જો સળંગ અનુષ્ઠાન ક્રિયા કરવાની હોય, તો મુહપત્તિના આદેશથી ક્રિયા પ્રારંભ કરવો, અન્યથા ઈરિયાવહિથી પ્રારંભ કરવો.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि.

ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,) **बे वांदणां...**

ઉદ્દેસ વિધિ –

(૧) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्दिसह ?

ગુરુ - **उद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?**

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - [1]**उद्दिट्ठं उद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं जोगं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०... एक नवकार** પ્રગટ બોલવો.

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?**

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...** બીજા અધ્યયન કે ઉદ્દેસાની વિધિ પણ સાથે કરવાની હોય, તો તે અધ્યયન કે ઉદ્દેસાનુસાર નામ બદલી ઉપરની વિધિ પુનઃ કરવી. તે પ્રમાણે આગળ સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞામાં પણ સમજવું.

સમુદ્દેસ વિધિ :-

(૧) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्दिसह ?**

---

1. उद्दिट्ठा उद्दिट्ठा (स्त्रीलिंग) त्वयेदमध्ययनं पठितव्यमित्युद्देशः, तदेवाहीनादिलक्षणोपेतं पठित्वा गुरोर्निवेदयति, तत्रैवंविधं स्थिरपरिचितं कुर्विति समनुज्ञा समुद्देशः, तथा कृत्वा गुरोरावेदिते ग्रंथधारणं शिष्याध्यापनं च कुर्विति अनुज्ञा.

ગુરુ - **समुद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?**

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **समुदिट्ठं समुदिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं थिर परिचियं करिज्जाहि.** શિષ્ય- **तहत्ति,**

(૪) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०... एक नवकार** પ્રગટ બોલવો.

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?**

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं समुद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ -

तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - पडिलेहजो. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - पडिक्कमजो. શિષ્ય - इच्छं,

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - तिविहेण) मत्थएण वंदामि.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - संदिसावेह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - ठाएह. શિષ્ય - इच्छं,

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

बे वांदणां...

અનુજ્ઞા વિધિ :-

(૧) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुजाणह ?

ગુરુ - अणुजाणामि. શિષ્ય - इच्छं,

(૨) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - वंदित्ता पवेह. શિષ્ય - इच्छं,

(૩) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुन्नायं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **अणुन्नायं अणुन्नायं खमासमणाणं हत्थेणं, सुत्तेणं, अत्थेणं, तदुभयेणं, सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) खमा०... एक नवकार પ્રગટ બોલવો.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं अणुजाणावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! [1]पभाई काल पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

बे वांदणां...

---

1. જો બે કાલગ્રહણ હોય તો પહેલા અનુષ્ઠાનમાં વિરતિકાલ કહેવું.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

બે કાલગ્રહણ હોય તો તુરંત ખમાસમણ દેવરાવી **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?** નો આદેશ માંગી બીજા કાલગ્રહણની પણ પૂર્વવત્ અનુષ્ઠાનની વિધિ સંપૂર્ણ કરાવવી. અંતમાં વિરતિકાલના સ્થાને પભાઈકાલ કહેવું ત્યારબાદ પવેયણાની વિધિ કરાવવી.

॥ ઇતિ અનુષ્ઠાન વિધિ ॥

પવેયણાની વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

बे वांदणां... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं उक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपकरावणी, देववंदावणी, काउसग्ग करावणी, श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं उद्देसावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपकरावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी, काउस्सग्ग करावणी, श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे प्रथमं अध्ययनं उद्देसावणी, समुद्देसावणी, अणुजाणावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, कालमांडलां संदिसावणी, कालमांडलां पडिलेहावणी, सज्झाय पडिक्कमणावणी, पभाई काल पडिक्कमणावणी, (જેટલા કાલ ગ્રહણ હોય તેટલા ક્રમથી તેના નામ લેવા.) **जोगदिन पेसरावणी, संघट्टो-**

आउत्तवाणय लेवरावणी पाली तप करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ આપે.

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि - आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

સંઘટ્ટા વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेवावणी मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेवावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, संघट्टो लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ... ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના) પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

જો કાલિકયોગમાંય 'શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર' જેવા આગાઢ જોગ હોય અથવા સહચારી જોગીને અનાગાઢ જોગ હોય અને ગોચરી – પાણી વિ. ભેગા હોય, તો આગાઢ ન હોવા છતાં 'આઉત્તવાણય' લેવું. નહીંતર અન્યોન્ય કશું જ કલ્પે નહીં.

આઉત્તવાણય વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय लेवावणी मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय लेवावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, त्रांबा-तरुआ-कांसा-सीसा-सोना-रूपा-लोह-हाड-दांत-चाम-रूहीर-वाल-सुकीछान-सुकीलादि एवमादि उड्डावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ... ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના) પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** કહી **एक नवकार... धम्मो मंगल** ની પાંચ ગાથા ભણી **नमो अरिहंताणं** બોલીને

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.** શિષ્ય - **कहं लेशुं ?** ગુરુ - **जहा गहियं पूव्वसूरिहिं,** શિષ્ય - **आवस्सियाए,** ગુરુ - **जस्स जोगो,** શિષ્ય - **सज्झातरनु घर ?** ગુરુ મહારાજ સજ્ઝાતરનું ઘર કહે. પછી સ્થાપનાચાર્યજી અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરે.

॥ ઇતિ પવેયણા વિધિ ॥

નોંધ- સવાર અને સાંજે ક્રિયામાં સંઘટ્ટો-આઉત્તવણય લેતા મૂકતા (મુહપત્તિના આદેશથી "મિચ્છા મિ દુક્કડં.") સુધી છીંક સંભળાય, અક્ષર આઘો-પાછો-કૂડો બોલાય, વીજ-દિવાની ઉજેહી વિ. કોઈ વ્યક્તિ કે વસ્તુનો સ્પર્શ થાય, ઓઘો-મુહપત્તિ શરીરથી દૂર થાય, તો કરેલી ક્રિયા ગણાય નહીં. સંપૂર્ણ ક્રિયા ફરીથી કરવી પડે.

सज्झायं जाणंतो, पंचिंदियसंवुडो तिगुत्तो य ।
होइ य एकग्गमणो, विणएण समाहिओ साहू ।।

बृहत्कल्पभाष्य-गाथा ११६५

स्वाध्यायी पुरुष पाँचो इन्द्रियों से संवृत, तीन गुप्तियों से युक्त, विनय से सामाहित तथा एकाग्रमन होता है ।

❈ કાલમાંડલાં (પાટલી) સંબંધી સૂચના ❈

❖ કાલગ્રહણ બાદ કાલ પવેવવો, સજ્ઝાય પઠાવવી, અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરવી, સજ્ઝાય પઠાવવી પછી પાટલી કરવાની વિધિનો ક્રમ સમજવો.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા. (સાધ્વીજી ભગવંતોએ પોતાની વસતિમાં જઇ પાટલી કરવી અને તેમણે ત્યાં વસતિ જોવાની રહે.) સાધુ ભગવંતને તો સવારે ક્રિયા પૂર્વે જોયેલી વસતિ ચાલે તે અનંતર ક્રિયા છે.

❖ રાત્રીના કાલગ્રહણ હોય, તો એક સજ્ઝાય પઠાવવી, પછી અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરવી, બે સજ્ઝાય પઠાવ્યા પછી ૩ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીનાં અંતે વાઘાઈનો આદેશ માંગવો, ત્યારબાદ બીજું કાલગ્રહણ લઇ, ૧ સજ્ઝાય પઠાવવી, અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરી, બે સજ્ઝાય પઠાવીને ૩ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીના અંતે અદ્ધરત્તિનો આદેશ માંગવો. અથવા રાત્રીના બે કાલગ્રહણ હોય, તો બે સજ્ઝાય પઠાવ્યા પછી અનુષ્ઠાન કરે. તે કર્યા પછી એક સજ્ઝાયને તે પછી ત્રણ પાટલી કરવી. તેમાં ત્રીજી પાટલીમાં વાઘાઈનો આદેશ માંગવો. ત્યારબાદ બે સજ્ઝાય પઠાવીને બે પાટલી કરવી. તેમાં અદ્ધરત્તિનો આદેશ માંગવો.

❖ સવારે બે કાલગ્રહણ હોય, તો બે સજ્ઝાય પઠાવ્યા પછી અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરવી, તે પછી ૧ સજ્ઝાયને ૩ પાટલી કરવી, તેમાં ત્રીજી પાટલીના અંતે વિરત્તિનો આદેશ માંગવો. ત્યારબાદ બે સજ્ઝાય પઠાવીને ૨ પાટલી કરવી, તેમાં બીજી પાટલીના અંતે પભાઈનો આદેશ માંગવો.

❖ બે કાલગ્રહણમાં કુલ ૫ સજ્ઝાયને ૫ પાટલી આવે, એક કાલગ્રહણમાં ત્રણ સજ્ઝાયને ત્રણ પાટલી કરવાની આવે છે, તે પ્રમાણે રાત્રીના કે દિવસના કાલગ્રહણમાં સમજવું.

❖ એક કાલગ્રહણ હોય, તો ત્રણ પાટલી કરવી, તેમાં ત્રીજી પાટલીમાં જે કાલગ્રહણ લીધું હોય (રાત્રીમાં વાઘાઈ કે અદ્ધરત્તિ હોય, સવારના કાલગ્રહણમાં માત્ર પભાઈ હોય છે.) તે નામનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો, ત્રણ

પાટલી કે બે પાટલી ભેગી પણ કરી શકાય છે અને ત્રણે પાટલી જુદી જુદી પણ કરી શકાય છે.

❖ પહેલા કાલગ્રહણની ત્રણ તથા બીજા કાલગ્રહણની બે પાટલી સાથે થશે. બે કાલગ્રહણની પાંચ પાટલી સાથે ન થાય, કેમ કે પહેલા કાલગ્રહણની ત્રણ પાટલી બાદ, બીજા કાલગ્રહણની સજ્ઝાય પઠાવવાની હોય છે. પછી પાટલી કરવાની હોય છે.

❖ ત્રણ કે બે જેટલી પાટલી ભેગી કરો તેમાં પહેલી પાટલી થઇ ગયા બાદ, બીજી કે ત્રીજીમાં ભૂલ પડે, તો સાથે કરેલી બધી પાટલી જાય છે તે ખ્યાલમાં રાખવું. જુદી કરતાં તેમ થતું નથી.

❖ કાલમાંડલાં પૂર્ણ થયા બાદ, નવકારથી સ્થાપ્યા પછી અને 'અવિધિ-આશાતના મિચ્છા મિ દુક્કડં' પૂર્વે કંઇ પણ ભૂલ થાય, તો જ્યાં ભૂલ થઇ, ત્યાં તુરંત નવકારથી સ્થાપીને, ત્યાંથી જ અધુરી ક્રિયા પુરી કરાય છે. (માત્ર શબ્દ ઉચ્ચાર કે આદેશ માટે આ અપવાદ છે. છીંક વિ. આવે કે સંભળાય તો પાટલી જાય છે.)

❖ બધા જોગીઓએ પોત પોતાની પાટલી – મુહપત્તિ – દાંડીઓ તથા તગડીને છુટાં છુટાં મૂકવા.

स्वात्मायत्तं मनः कृत्वा, शुद्धात्मानं स्मर स्वयं ।
आत्मन्येव स्थिरी मूय, शुद्ध ब्रह्म भविष्यसि ।।

- आत्मशुद्धोप योग-गाथा-१८९

मन को स्वात्माधीन करके तु स्वयं शुद्धात्मा का स्मरण कर जिससे आत्मामें स्थिर होकर तु शुद्ध बन ।

❄ કાલમાંડલાં (પાટલી)ની વિધિ ❄

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि? इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...

૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી.. પારી... પ્રગટ **लोगस्स**...

પાટલીની સમીપમાં ઉભડક બેસી, જમણા હાથમાં પોતાની મુહપત્તિ-ઓઘો સાથે રાખી, ઓઘાથી ડાબો હાથ પૂંજે. પછી ડાબા હાથે પાટલી લેતાં પૂર્વે ઓઘાથી પાટલી પૂંજે. પાટલીને ૨૫ બોલ બોલવા પૂર્વક ઓઘાથી પડીલેહણ કરે, પછી હાથ પૂંજી, મુહપત્તિ પૂંજી લઇ ૨૫ બોલથી પડીલેહણ કરે, પછી પાટલી પૂંજી તેની પર મૂકવી, પછી હાથ પૂંજી, દાંડી પૂંજી, દાંડીને ઓઘા દ્વારા ૧૦ બોલથી પડીલેહી, પાટલી ઉંચેથી પૂંજીને તેના પર મૂકવી, પછી હાથ પૂંજી, બીજી દાંડી પૂંજી તે દાંડી ૧૦ બોલથી પડીલેહીને પાટલી ઉંચેથી પૂંજી તેના પર મૂકવી. પછી હાથ પૂંજી, તગડી પૂંજી, તગડીને ૪ બોલથી ઓઘાથી પડીલેહી, પાટલી તથા ભૂમિ ઉંચેથી પૂંજીને, પાટલી હાલે નહીં તેમ ભૂમિ ઉપર ગોઠવવી. જો પાટલી ન હાલતી હોય તો પાટલીને અડાડીને મૂકવી.

પછી ઉભડક બેઠાં જમણો હાથ અવળો રાખી, **१ नवकार**થી પાટલી સ્થાપે, પછી ઉભાં થઇ તે મુજબ **१ नवकार**થી પાટલી સ્થાપે.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह मुहपत्ति पडिलेहुं ? इच्छं, કહી, (અહીંથી અવિધિ આશાતના સુધી ભગવન્ ! શબ્દ ન બોલવું.)

૫૦ બોલ બોલવા પૂર્વક મુહપત્તિ પડીલેહે. હવે મુહપત્તિથી સામેની ડાબી બાજુની જમીન પૂંજી, ડાબા હાથને પૂંજી, ડાબો અંગુઠો ઉભો રહે તેમ હાથ જમીન પર સ્થાપે. પછી મુહપત્તિથી જમણી બાજુ કમર પૂંજી મુહપત્તિ કમરે ખોસે. પછી ઓઘાથી સાથળને પેઢુ વચ્ચેના ભાગની પ્રમાર્જના કરી ત્યાં ઓઘો મુકે. પછી ઓઘાની દશી ઉપર જમણા હાથના પંજા (હથેળી)ના ભાગને અવળાં-સવળાં ત્રણ-ત્રણ વખત એટલે બન્ને મળી છ વખત હાથ પૂંજીને, તેને

ડાબા હાથ જોડે જમીન પર ઉભો સ્થાપે. પછી કાલમાંડલાં કરે.

કાલમાંડલાંની વિધિ – પહેલા નાકને, પછી જમણા કાનને, પછી ડાબા કાનને, તેમ ત્રણ સ્થાને ત્રણ વખત બે હાથના ઉભા બે અંગુઠા અડાડે તેનું નામ કાલમાંડલાં કહેવાય. આ પ્રમાણે ત્રણવાર કરવાથી, નવવાર હાથના અંગુઠાનો નાક-કાનને સ્પર્શ થશે.

પછી ડાબા હાથને જમીન ઉપર રાખી, જમણા હાથને ઉપાડ્યા વિના, જમણા હાથની હથેળીનો પાછળનો ભાગ ત્રણવાર જમીનને અડાડે. પછી જમણો હાથ ઉપાડી પૂર્વવત્ ઓઘાની દશી ઉપર ત્રણવાર અવળા-સવળાં હાથે કુલ છ વાર પૂંજી, જમણા હાથને પાછો ડાબા હાથની બાજુમાં જમીન પર સ્થાપી નાક-કાન-અંગુઠાને અડાડીને થતાં ઉપરોક્ત રીતે બીજીવાર ત્રણ કાલમાંડલાં કરે. પછી ડાબા હાથને તેમજ રાખી, જમણા હાથને ઉપાડ્યા વિના, જમણા હાથની હથેળીનો પાછળનો ભાગ ત્રણવાર જમીનને અડાડે. ત્યારબાદ જમણા હાથને ઓઘાની દશી પર ઉપર મુજબ છ વાર પૂંજી, ડાબા હાથ પાસે જમણા હાથને ફરી સ્થાપી, ત્રીજી વારના ત્રણ કાલમાંડલાં કરે, અંતે જમણો હાથ જમીન પર પૂર્વવત્ ત્રણવાર અડાડી લીધા પછી, જમણા હાથે ઓઘો લઇ ડાબો હાથ જે જમીનપર સ્થાપન કરેલો છે, તેની સમીપની જગ્યા તથા ડાબા પગનો ઢીંચણ પૂંજીને, ડાબો ઢીંચણ જમીન પર સ્થાપે ને ડાબો હાથ ઉપાડે, પછી પાટલી ઓઘાથી પૂંજી, પાટલી પરની આગળની દાંડી ઓઘાથી સ્પર્શ ન થાય તેમ અદ્ધરથી પ્રમાર્જવી. બાદ ડાબા હાથથી લઇ ૧૦ બોલથી પડીલેહવી. ડાબી કમર પૂંજી ત્યાં દાંડી ખોસે. પછી જમણી કેડમાંથી મુહપત્તિ લેવા ઓઘાથી પૂંજે. પછી મુહપત્તિ કાઢી ૫૦ બોલથી પડીલેહે, જમીન પૂંજી, ડાબો હાથ પૂંજી, ડાબો હાથ જમીન પર સ્થાપે અને ડાબો ઢીંચણ ઉપાડે, પછી કમર પૂંજી, દ્વિતીય વેળા મુહપત્તિ કમરે ખોસે.

પછી ઉપર પ્રમાણે પૂર્વવત્ બીજીવાર કાલમાંડલાં કરે, આમ ત્રણ-ત્રણ વાર મળી કુલ નવવાર કાલમાંડલાં પૂર્ણ કરી, જમણા હાથે ઓઘાથી ડાબા પગના ઢીંચણને પ્રમાર્જી સ્થાપે અને ડાબા હાથને ઉપાડે, પછી દાંડી અને કેડ

ઓઘાથી પૂંજી, દાંડી કાઢીને તેનું ૧૦ બોલથી પડીલેહણ કરે, કેડ પૂંજી ફરી ત્યાં જ દાંડી ખોસે, પછી જમણી બાજુની કેડ પૂંજી,

દ્વિતીય વેળા મુહપત્તિ બહાર કાઢે, ૫૦ બોલથી પડિલેહે, જગ્યા પૂંજી ડાબો હાથ થાપે, તુરંત ડાબો ઢીંચણ ઉપાડે, કેડ પૂંજી મુહપત્તિ ખોસે. પછી

તૃતીય વેળા ઉપરોક્ત વિધિ પ્રમાણે કાલમાંડલાં કરે. આમ, નવવાર કાલમાંડલાં પૂર્ણ કરે. જમણા હાથે ઓઘાથી ડાબા પગના ઢીંચણને પ્રમાર્જી સ્થાપે. ડાબા હાથને ઉપાડે બાદ ઓઘાથી બન્ને કેડ ને પૂંજીને દાંડી તથા મુહપત્તિ બન્ને સાથે કાઢવા. (જો બેમાંથી એક નીકળે અને એક રહી જાય અથવા આગળ પાછળ નીકળે તો પાટલી જાય.) પછી દાંડી ૧૦ બોલથી પડીલેહી, પાટલી પૂંજી,

પાટલી તથા બીજી દાંડી હાલે નહીં તેમ તેના પર દાંડી મૂકે. પછી બેઠાં-બેઠાં **१ नवकार**થી પાટલી સ્થાપે, પછી ઉભા-ઉભા **१ नवकार**થી પાટલી થાપે,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह कालमांडलां पडिक्कमुं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह कालमांडलां पडिक्कमावणी काउस्सग्ग करुं ? इच्छं, कालमांडलां पडिक्कमावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, 'નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह सज्झाय पडिक्कमुं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह सज्झाय पडिक्कमावणी काउस्सग्ग करूं ? इच्छं, सज्झाय पडिक्कमावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, 'નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं. જમણો હાથ સવળો રાખી **१ नवकार**થી પાટલી ઉત્થાપે. આ પ્રમાણે એક પાટલીની વિધિ સંપૂર્ણ થઈ.

હવે આ જ વિધિ પ્રમાણે ત્રણ પાટલી કરવાની હોય છે. જે કાલગ્રહણ હોય તેનો એક વધારે કાઉસ્સગ્ગ ત્રીજી પાટલીના અંતે કરવાનો હોય છે. તેનો આદેશ પૂર્વોક્ત ૪ આદેશ માંગ્યા બાદ અને 'અવિધિ-આશાતનાના' આદેશ પૂર્વે, નિમ્ન આદેશ માંગવાનો...

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई (विरति/वाघाई/अद्धरत्ति) काल पडिक्कमुं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह [1]पभाई काल पडिक्कमावणी काउस्सग्ग करुं ? इच्छं, [1]पभाई काल पडिक्कमावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, 'નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર કાઉસ્સગ્ગ પારીને, પ્રગટ **નવકાર** કહે. પછી

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं. કહી, **१ नवकार**થી પાટલી ઉત્થાપે.

॥ ઇતિ પાટલીની વિધિ ॥

નોંધ- પૂર્વે એક પાટલીની વિધિ કહી, હવે બીજી જોડે કરવી હોય, તો ખમાસમણ આપી અવિધિ આશાતના મિચ્છા મિ દુક્કડં. ને બદલે સીધું ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ મુહપત્તિ પડિલેહું ? 'ઇચ્છં' કહી, મુહપત્તિ પડીલેહી ઉપરોક્ત વિધિ પ્રમાણે પાટલી કરે.

1. જે કાલગ્રહણ હોય, તેનું નામ લેવું.

❄ કાલમાંડલાં (પાટલી)ના ભંગ સ્થાન ❄

- ❖ પાટલી થાપતાં, ખમાસમણ દેતાં, આદેશ માંગતા, પદ કે અક્ષરોમાં ન્યુનાધિક બોલાય તો ભાંજે.
- ❖ પાટલી – દાંડી – તગડી – મુહપત્તિ પડીલેહતાં, પડીલેહણના બોલ બોલતાં ન્યુનાધિક બોલાય તો ભાંજે.
- ❖ દાંડી લેતાં – કેડે ખોસતાં – પાછી મૂકતાં – થાપતાં દાંડી પડે, અન્ય સાથે અડે કે પાટલી ડગ-ડગે તો ભાંજે.
- ❖ ઓઘો-મુહપત્તિની પ્રમાર્જના આદિની ચેષ્ટામાં, નાક-કાન સ્પર્શતાં આડી-અવળી ક્રિયા થાય કે ઓઘો-મુહપત્તિ ઉંધા પકડાય તો ભાંજે.
- ❖ કાંઇપણ અશુદ્ધ બોલાય તો ભાંજે.
- ❖ છીંક વિ. આવે અથવા સંભળાય, તો પાટલી ભાંજે.

नाणमेगग्गचित्तो अ, ठिओ अ ठावयई परं।
सुआणि अ अहिज्जित्ता, रओ सुअसमाहिए ॥

दशवैकालिक सूत्र, अध्ययन-९, उद्देश-४ गाथा-३.

अध्ययन के द्वारा व्यक्ति को ज्ञान और चित्त की एकाग्रता प्राप्त होती है। वह स्वयं धर्म में स्थित होता है और दूसरों को भी स्थिर करता है तथा अनेक प्रकार के श्रुत का अध्ययन कर वह श्रुतसमाधि में रत हो जाता है।

❄ સંઘટ્ટો લેવા સંબંધી સૂચના ❄

❖ મહાનિશીથવાળાના પડિલેહેલા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં કરવા.

❖ ૭ ઘડી પોરિસી ભણાવવી.

❖ લોટ – પાત્રા – ઝોળી – ચરવળી – ગરણાં – લુણાં આદિ આવશ્યક ઉપકરણની યથાયોગ્ય બોલપૂર્વક પડીલેહણા કરવી.

❖ ચાતુર્માસ હોય, તો ૭ ઘડી પોરિસીનો કાજો લેવો.

❖ સંઘટ્ટા પહેલા ખુલ્લાં ભગવાને પચ્ચક્ખાણ પારવું અને સત્તર ગાથાનો સ્વાધ્યાય કરવો. (કેમ કે સંઘટ્ટામાં પચ્ચક્ખાણ પરાય નહીં.)

❖ ૧૦૦ ડગલામાં વસતિ જોવી, અશુદ્ધ વસતિમાં સંઘટ્ટો લેવો કલ્પે નહીં.

❖ કાજો લીધેલી ભૂમિ પર જ આસન સ્થાપન કરીને પાત્રાદિ ગોઠવવું.

❖ સંઘટ્ટામાં કાંબળીનું આસન, ચરવળી, અખંડ પાતરાં, કાંઇ પણ ઉપરથી નાંખેલા દોરા, નિશાન કે સાંધ્યા વિનાના કપડાં-લુણાં-ગરણાં વિ. જોઇએ, મોગરાના ભાગથી અખંડ દાંડો, ઢાંકણું, લોટ, પડઘીવાળી તરપણી વિ. ઉપકરણો જ વપરાય.

❖ જોગમાં ગોચરીમાંથી સચિત્ત વસ્તુ – બીજ કે ઠળીયો નીકળે અને તે ગોચરી આદિ વાપરી હોય તો દિવસ પડે, અચિત્ત વસ્તુ – બીજ કે સીજેલો ઠળીયો નીકળે તો આલોચના આવે, (જો બહાર કાઢે તો,) વાપરી જાય તો વાંધો નહીં.

❖ વાપર્યા પછી 'ઝોળી' મૂકતી વેળાએ મહાનિશીથવાળા 'મૂકો' તેમ ન કહે અને તે પૂર્વે જોગી હાથમાંથી ઝોળી બહાર કાઢે અથવા મૂકી દે તો દિવસ પડે.

❖ અણાહારી દવા વહોરવા માટે પણ પાત્ર સંઘટ્ટામાં લેવું આવશ્યક છે તેમાં જ વહોરી શકાય.

❖ જોગીનું જ ગરમ આસન હોય અને સંઘટ્ટામાં ન લીધું હોય તો તેને પાસે રાખી ગોચરી-પાણી વહોરાય નહીં.

❖ સંઘટ્ટો લેનારના રજોહરણ, કંદોરો કે કેડ વિગેરે સ્થાને કોઇપણ પ્રકારની દાંત ખોતરણી કે દોરા વિગેરે હોય તો તેને દૂર કર્યા બાદ સંઘટ્ટો લેવો.

❖ યોગોદ્વહનવાળાને સંઘટ્ટો લેવાની પ્રતિકૂળતા હોય, તો જોગી સિવાયના સાધુ ભગવંત પણ સંઘટ્ટો લઇ શકે.

❖ પચ્ચક્ખાણ પારવાનું બાકી હોય અને સંઘટ્ટો લીધો હોય, તો સંઘટ્ટો બીજા સાધુ ભગવંતને સુપ્રત કરી, પોતે સંઘટ્ટો મૂકી પચ્ચક્ખાણ પારે, પુનઃ સંઘટ્ટો લે. પણ સંઘટ્ટામાં પચ્ચક્ખાણ પરાય નહીં.

❖ સંઘટ્ટાના સર્વ પાતરાં વિગેરે જોગ દરમ્યાન સાંજે ઇરિયાવહિયા પૂર્વક પડીલેહણ કરી બાંધી દેવા, ચોમાસા સિવાય ગુચ્છા બાંધવા.

❖ સંઘટ્ટાની ક્રિયા દરમ્યાન મુહપત્તિનો આદેશ, સંઘટ્ટો લેવાનો આદેશ કે આઉત્તવાણયનો આદેશ લેતાં છીંક સંભળાય તો સંઘટ્ટો જાય, તેમજ સમગ્ર ક્રિયા દરમ્યાન અક્ષર આઘો-પાછો કે બે વાર બોલાય, ઓઘો-મુહપત્તિ શરીરથી ખસી જાય, કોઇ માણસ-વસ્તુ જોગીને અડકી જાય, પંચેન્દ્રિયની આડ પડે તો સંઘટ્ટાની બધી ક્રિયા જાય, ફરી કરવી પડે.

❖ સંઘટ્ટો લેવાની ક્રિયાના પ્રારંભથી 'અવિધિ-આશાતના..' સુધી, સંઘટ્ટો લેનારને છીંક આવે તો પણ સંઘટ્ટો જાય, ફરીથી લેવો પડે.

❖ સંઘટ્ટો લઇ આચારિક (આચાર્ય) સાથે ગોચરી જતાં ૧૦૦ ડગલાંથી અધિક દૂર ગયે, બેઉની વચ્ચેથી પંચેન્દ્રિયની આડ પડે નહીં તે ધ્યાન રાખવું, આડ પડે તો ભાત-પાણી કામમાં આવે નહીં, સંઘટ્ટો જાય, ફરીથી નવો સંઘટ્ટો લેવો પડે.

❖ વહોરવા કે સ્થંડીલ માટે સંઘટ્ટો લઇને જાય, ત્યારે વસતિથી ૧૦૦ ડગલાંની બહાર આચારિક અને જોગીની વચ્ચે પંચેન્દ્રિયની આડ પડે તો સંઘટ્ટો જાય છે. ૧ જોગી + ૨ આચારિક કુલ – ૩ હોય તો આડ ન ગણાય. ગણિવર્યાદિ પદસ્થ ૧ વ્યક્તિ હોવા છતાં ૨ આચારિક ગણાય. ૧ પદસ્થ + ૧ જોગી (આચારિક થયેલ હોય તો) કુલ – ૩ ગણાય, ૧ આચારિક + ૨ જોગી (આચારિક થયેલ હોય તો) કુલ – ૩ ગણાય, પરંતુ

જો ૧ પદસ્થ અથવા ૨ આચારિક + ૧ જોગી (આચારિક ન હોય તો) કુલ – ૨ ગણાય એટલે ૨ આચાર્યમાં આડ પડે, ત્રણ આચાર્ય સાથે હોય તો આડ ગણાતી નથી.

❖ સંઘટ્ટો જાય ત્યારબાદ રહેલા ગોચરી-પાણી જો જોગી વાપરે તો દિવસ પડે. અન્ય સાધુ વાપરી જાય તો દિવસ ન પડે, જો ગોચરી પરઠવે તો દિવસ પડે, પાણી પરઠવવામાં દિવસ પડતો નથી.

❖ પડિલેહણ કરેલ જોગી અન્ય સંઘટ્ટાવાળા જોગી જેણે પડિલેહણ નથી કર્યું, તેના વસ્ત્ર કે પાણી વાપરી ઠલ્લે જાય કે આસને બેસે તો આદેશ માંગી ફરી પડિલેહણ કરવું.

❖ વાપરતાં પૂર્વે ઢાંકણા સહિતની ઝોળીને, ઢાંકણું બહાર નીકળી ન જાય તેમ, પલ્લાથી ડાબા હાથે બાંધી અથવા પલ્લાને અંદર મૂકી ડાબા હાથે બાંધવી, જો ઝોળી બાંધવી ભૂલે તો દિવસ પડે.

❖ વાપરતી વખતે, નીચે છાંટા કે દાણા-દૂણી ન પડે તેનો ખ્યાલ રાખવો.

❖ સંઘટ્ટામાં વંદન ન કરાય, પચ્ચક્ખાણ પરાય નહીં.

❖ આચારિક વિના ૧૦૦ ડગલાંથી વધુ દૂર ન જવાય, જાય તો સંઘટ્ટો જાય અને દિવસ પડે.

❖ ગોચરી – પાણી વહોરતી વખતે આચારિકની સાક્ષી આવશ્યક છે.

❖ આઉત્તવાણય વિનાના જોગીને આઉત્તવાણયવાળા જોગીના ગોચરી-પાણી-સંઘટ્ટો વિ. કંઇ જ કલ્પે નહીં, તેમ પરસ્પર સમજી લેવું અથવા સર્વને આઉત્તવાણય લેવડાવવું.

❖ અણાહારી દવા પણ સંઘટ્ટા વિના લેવાય નહીં, લેવી હોય તો સંઘટ્ટો લેઇ આચારિકની સાક્ષીએ વહોરવી. અને આલોયા પછી વાપરવી.

❖ સંઘટ્ટા વિનાની વસ્તુ જેવી કે બોલપેન-લેટર પેડ – અન્ય વસ્ત્રો ઇત્યાદિ ચીજો જોગીને સંઘટ્ટામાં ગોચરી-પાણી વાપરતાં અડકે કે અન્ય અજોગી અડે તો ચાલે નહીં, વપરાય નહીં.

❖ આહાર-પાણી તથા નિહાર (સ્થંડીલ)માં સંઘટ્ટો લેવો અનિવાર્ય છે.

❖ સ્થંડીલની વિધિ માટે જોગવાળાએ ૧૦૦ ડગલાંથી દૂર જવાનું હોય તો સંઘટ્ટો લઇ આચારિકની સાથે જાય, તે દરમ્યાન બે જણની વચ્ચે પંચેન્દ્રિયની આડ ન પડે તેનું ધ્યાન રાખવું. જો આડ પડવાની સંભાવના લાગે તો પૂર્વે સારી જગ્યાએ આચારિક ઉભા રહે 'અણુજાણહ જસ્સુગ્ગહો' કહી એક-એક કાંકરી લે, ૧ નવકાર દ્વારા દાંડો થાપી, ઇરિયાવહિયા કરી, કાઉસ્સગ્ગ, પ્રગટ લોગસ્સ બોલી એક-એક કાંકરી સર્વ જોગીને આપે. હવે જો સ્વયં આચારિક જોગમાં હોય તો, ઉપરોક્ત વિધિથી અન્ય આચારિક પાસેથી ગ્રહણ કરે, કાર્ય પૂર્ણ થયે સર્વે જોગી, આચારિક વિ. ભેળા થાય, પછી કાંકરી પાછી લે 'વોસિરઇ વોસિરઇ' ૩ વાર બોલી વિસર્જન કરે.

❖ સંઘટ્ટાના ગોચરીના પાતરાંમાં, જીવાત-આખું ધાન્ય કે અન્ય અકલ્પ્ય વસ્તુ પડેલી જણાય, તો વાપર્યા વિના સંપૂર્ણ વસ્તુ છૂટાવાળાને આપવાથી દિવસ પડતો નથી, તેમજ પાત્રુ છોડવાની જરૂર નથી, પરંતુ તે પાત્રમાં ગોચરીનો અંશ રહેવો જોઇએ નહીં, પણ જો પ્રવાહી-ઘી-તેલ જેવો સ્નિગ્ધ આહાર હોય અને તે પાત્રમાં રહેવા સંભવ હોય તો પાત્ર છોડી દેવું પડે.

❖ આચારિકે સાંજે માંડલાં કર્યા પછી કે સવારે સજ્ઝાય કર્યા પૂર્વે સંઘટ્ટાવાળા જોગીને દવા-પાણી અપાવી શકે નહીં.

❖ એક કામળી પર રહેલા ઉપકરણોનો સંઘટ્ટો, બે જણ અડ્યા વિના પરસ્પર સંઘટ્ટો લઇ શકે, પરંતુ જો એક સાથે બે જણનો હાથ કામળી પરના અલગ-અલગ ઉપકરણોને એક જ સમયે સ્પર્શે, તો સંઘટ્ટો જાય, તેથી ચીવટ રાખવી.

❖ અનુષ્ઠાન વિધિ થઇ ગયા બાદ સજ્ઝાય-પાટલી બાકી હોય તો પણ તે જોગી અન્ય જોગી (જેને સજ્ઝાય-પાટલી થઇ છે તેવા) માટે સંઘટ્ટો લઇ શકે અથવા દવા-પાણી વિ. વહોરાવી શકે, પરંતુ પોતાના માટે નહીં.

❖ સંઘટ્ટામાં દરેક વસ્તુ શરીરને અડકેલી રાખવી.

❖ ઓઘો-મુહપત્તિ અને દાંડો ત્રણે અનંતર શરીરને સ્પર્શેલા જોઇએ. જો જુદા

થાય, તો સંઘટ્ટો જાય. તે ત્રણમાં પરંપરાએ સ્પર્શ ક્યારેય ન ચાલે.

❖ ચશ્માદિ પહેરી સંઘટ્ટો લેવાય નહીં, લીધા પછી પહેરાય.

❖ ઉપધિ-પાતરાં વિ. સવારે પડીલેહણ કર્યા વિનાના હોય અને જો સંઘટ્ટામાં લે, તો સંઘટ્ટો જાય.

❖ ગોચરી વહોરીને આવ્યા બાદ પાતરાં કાઢતા ઢાંકણુ ઝોળીમાંથી નીકળી જાય અથવા ગોચરી વાપરતા ઝોળીમાંથી ઢાંકણુ નીકળી જાય તો સંઘટ્ટો જાય, ત્યારબાદ તે ગોચરી છૂટા વાળાને આપી દે, જો વાપરે તો દિવસ પડે.

❖ ગોચરી કે પાણીમાં કલેવર ઉપરથી પડેલું જણાય તો આલોચના આવે, પરંતુ જીવતું હોય તો વાંધો નહીં.

❖ વાપર્યા પછી ઝોળી છોડવાનો આદેશ સાધુ ભગવંતને મહાનિશીથવાળા જ આપી શકે, સાધ્વીજી ભગવંતને આચારિક જ આપે. ઝોળી છોડાવનારનો ઓઘો બાંધેલ જોઇએ, ક્વચિત્ લઘુ પર્યાયવાળા પાસે ઝોળી છોડવાની આવે તો 'ભગવન્' શબ્દ ન બોલે, ત્યારે આદેશ આપનાર લઘુ પર્યાયવાળા 'હૂં'કારો ભણે. પછી વધુ પર્યાયવાળા જોગી પચ્ચક્ખાણ જાતે લે, તે લઘુપર્યાયવાળા પાસે ન લે.

❖ પાણી વહોરતી વખતે જો ગરણાંમાંથી કલેવર નીકળે, તો પાણી જાય પરંતુ દોરો – લોટ – સંઘટ્ટો ચાલે, માત્ર લોટ, તરપણી કે પાત્રને લૂંછી લેવું અને લુણું અને ગરણું સુકવીને વપરાય.

❖ કોઈપણ કારણથી ઇરિયાવહિ કરવાના હોય અને તે ભૂલથી રહી જાય અને ગોચરી - પાણી વાપરે તો આલોચના આવે.

❖ સંઘટ્ટામાંથી છૂટી પડેલી ચીજ (વસ્ત્ર-પાત્ર-ગરણું-લૂણું) વિગેરે, સંઘટ્ટામાંથી કે આસન પરથી દૂર જાય અને બોલ્યા વિના લઇ લે તો ચાલે, પરંતુ બોલે તો છોડી દેવા પડે..

❖ ઝોળીમાં એક ગાંઠ દીધા બાદ ઢાંકણું મૂક્યા વિના, બીજી ગાંઠ દઈ દે, તો તે વસ્તુ છોડી દેવી, પછીથી અન્ય વ્યક્તિ લઇને તેને આપે.

❈ આઉત્તવાણય સંબંધી સૂચના ❈

❖ આઉત્તવાણયવાળા જોગમાં કાંસુ-શિશુ-સોનું-રૂપું-લોખંડ-પિત્તળ-તાંબુ-એલ્યુમિનિયમ-સ્ટીલ વિગેરે કોઇપણ ધાતુ, હાડકા-દાંત-ચામડું-રૂધિર-વાળ-છાણ-ઘોડાની લાદ વિ. નો સવારની ક્રિયા કર્યા બાદથી લઇ, સાંજની ક્રિયા કરીએ ત્યાં સુધી સ્પર્શ કરાય નહીં, જો તેનો સ્પર્શ થાય તો આલોચના આવે.

❖ આઉત્તવાણયમાં 'એવમાદિ' શબ્દથી ગાય-ભેંસ-બકરી-બળદ-ઘોડા-હાથી વિ. સર્વે પંચેન્દ્રિય તિર્યંચના છાણ સમજવું.

❖ ભીંત કે અન્ય ચીજવસ્તુમાં જડેલી અથવા છુટ્ટી ઉપરોક્ત બતાવેલ આઉત્તવાણયની વસ્તુ સ્પર્શ થતાં ગણતરીમાં આવે છે, પરંતુ તેનો અનંતર જ સ્પર્શ ગણાતો હોવાથી તેની ઉપર કપડાના પાટા આદિથી આચ્છાદિત (લપેટાયેલી) વસ્તુ હોય, તો આઉત્તવાણય લાગતું નથી. (આલોચના આવતી નથી.)

❖ પ્રાચીન પ્રણાલિકા પ્રમાણે જોગમાં કાપ કઢાય નહીં. કદાચ, આઉત્તવાણયવાળાને જોગમાં, વડીલ આદિનો કાપ કાઢવો પડે તો લાકડાના પરાત-પાત્રમાં કાઢે અથવા તો સવારની ક્રિયા પહેલાં અથવા સાંજની ક્રિયા પછી, ધાતુ નિર્મિત વાસણમાં કાપ કાઢે, તો આઉત્તવાણય નથી લાગતું, પરંતુ કાપની આલોચના તો લેવી જ પડે.

❊ સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાની વિધિ ❊

ખુલ્લાં સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ, વચ્ચેથી કોઇ પસાર ન થાય તેવી રીતે પાલીની કાંબલ અથવા એકતારી આસન પર સંઘટ્ટો લેવાનાં પાતરાં, કપડો, કાંબળી, લોટ, તરપણી, ચેતનો, ઢાંકણું વિગેરે પરસ્પર અડકે નહીં, તેવી રીતે ગોઠવવાં, દાંડો પોતાની ડાબી બાજુએ મૂકવો.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?

इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भातपाणी संघट्टे (आउत्तवाणये[1]) कपडो, कामळी, झोळी, पातरां, तरपणी, लोट करवा मुहपत्ति पडिलेहुं ? इच्छं. કહી ઉભડક પગે (ગોદોહાસન મુદ્રામાં) બેસી મુહપત્તિનું પડિલેહણ ૫૦ બોલ બોલવા પૂર્વક કરવું. પૂંજણી લેતાં પહેલા મુહપત્તિ દ્વારા, પાત્રાદિ લેતાં પુંજણી દ્વારા અદ્ધરથી (અડકે નહીં તેમ) પ્રમાર્જીને લેવું, ઓઘો-મુહપત્તિ શરીરને સ્પર્શી રહે તેમ રાખવા.

હવે સંઘટ્ટામાં લેવાની દરેક વસ્તુને ૨૫-૨૫ બોલથી ત્રણવાર એટલે ૭૫ બોલથી પડિલેહણ કરવું. પૂંજણી, તરપણી-લોટના દોરા અને દાંડાને ૧૦-૧૦ બોલથી ત્રણવાર એટલે ૩૦ બોલથી પડિલેહણ કરવું. પડિલેહણ કર્યા પછી બધી વસ્તુ પોતાના શરીરને સ્પર્શી રાખવી. (છૂટી પડે તો સંઘટ્ટામાંથી જાય. ફરી લેવી પડે.)

આ પ્રમાણે તમામ પાત્ર-વસ્ત્રાદિને લીધા પછી, સર્વ પ્રથમ તરપણી-લોટને દોરો નાંખવો અને ઝોળીને એકબાજુ ગાંઠ દઈ અંદર ઢાંકણું અથવા પાત્રા મૂકી બીજી ગાંઠ દેવી અને ઉભડક પગે બેઠા-બેઠા,

---

1. પોતાના આગાઢ જોગ હોય અથવા સહયોગીને આગાઢ જોગ હોય તો જ આઉત્તવાણય બોલવું.

[1]**खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि ?**

इच्छं, ...इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...** ઉપરોક્ત પડિલેહણ કર્યા બાદ સંઘટ્ટામાં જે લેવાનું બાકી રહ્યું હોય, તેવા વસ્ત્ર/કામળી વિગેરે લેવા, દાંડાને ૧૦ બોલથી ત્રણવાર બોલવા પૂર્વક પડિલેહણ કરી, દાંડો લેઇ, ઉભા થાય, દાંડો ડાબા પગના અંગુઠા ઉપર રાખી, ડાબા હાથના અંગુઠા ઉપર ઠરાવીને, દાંડા સામે જમણા હાથથી સ્થાપવાની મુદ્રાએ **१ नवकार** ગણી દાંડો થાપવો, પછી નીચે પ્રમાણે ઉભા-ઉભા આદેશ માંગવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो संदिसाहुं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेउं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेवावणी काउस्सग्ग करुं ? इच्छं, संघट्टो लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર) પારી, પ્રગટ **नवकार...** પછી

ઉભા-ઉભા ખમાસમણ આપી ઉભા-ઉભા જમણો હાથ અવળો કરી, **अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.** કહી, ઉભા-ઉભા જમણા હાથથી ઉત્થાપવાની મુદ્રાએ **१ नवकार**થી દાંડો ઉત્થાપવો. પછી

જો 'આઉત્તવાણય' લેવું હોય તો ફરી દાંડા સામે ઉભા-ઉભા જમણા હાથથી સ્થાપવાની મુદ્રાએ **१ नवकार** ગણી દાંડો થાપવો, પછી નીચે પ્રમાણે ઉભા-ઉભા આદેશ માંગવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय संदिसाहुं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय लेउं ? इच्छं,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय लेवावणी काउस्सग्ग

---

1. તરપણી-લોટમાં દોરી લગાવી ન હોય/ઝોળીમાં ગાંઠ લગાવી ન હોય તો ઈરિયાવહિયા કરવાની જરૂર નથી.

करुं ? इच्छं, आउत्तवाणय लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... १ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર) પારી, પ્રગટ **नवकार...** પછી ખમાસમણ આપી, ઉભા-ઉભા જમણો હાથ અવળો કરી, **अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.** કહી જમણા હાથથી ઉત્થાપવાની મુદ્રાએ **१ नवकारे** દાંડો ઉત્થાપવો.

॥ ઈતિ સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાની વિધિ ॥

(જો સંઘટ્ટાની ચાલુ ક્રિયામાં તરપણી-લોટમાં દોરા ન લગાવ્યા હોય અને ઝોલીમાં ગાંઠ ન લગાવી હોય તો, સંઘટ્ટાની સંપૂર્ણ ક્રિયા કર્યા બાદ, તરપણી-લોટમાં દોરા લગાવવા અને ઝોળીમાં એક ગાંઠ લગાવીને ઢાંકણું અને પાત્રા મૂકી, બીજી ગાંઠ લગાવવી. ત્યારબાદ 'ઇરિયાવહિયા' પડિક્કમવા.)

વાપરી રહ્યા બાદ અંતે

આહાર-પાણી કરી રહ્યા પછી, પાતરાં લુછીને મૂકવાં હોય ત્યારે સાધુ ભગવંતે પદસ્થ કે મહાનિશીથવાળા પાસે (સાધ્વીજી ભગવંતે આચારિક પાસે) નીચે પ્રમાણે આદેશ માંગી પચ્ચક્ખાણ લેવું.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! भात-पाणी संघट्टे आउत्तवाणये (આઉત્તવાણય લીધું હોય તો બોલવું અન્યથા નહીં.) **झोळी-पातरां मुकुं?**

ગુરુ - **मुको.** (શિષ્ય ઝોળી-પાતરાં મુકે.) શિષ્ય - **दाणा-दूणी छूटाने भळे, संघट्टे-कुसंघट्टे मिच्छा मि दुक्कडं.**

इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. તિવિહાર કે ચૌવિહાર પચ્ચક્ખાણ કરે.

ઉભા થઇ, ખુલ્લાં સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ ચૈત્યવંદન કરી લેવું. બાદ સ્થાપનાચાર્યજી ઢાંકી દેવા.

❄ સાંજની ક્રિયાની વિધિ ❄

૧૦૦ ડગલામાં વસતિ જોઇ શુદ્ધિ કરવી.

સૌ પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યજી, ક્રિયાકારક તથા ગુરુ મહારાજ વિ. ને વંદન કરવું.

સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલહી.)

बे वांदणां... (જો ઉપવાસી હોય તો વાંદણા ન દેતાં ખમાસમણ દઇ)

इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

(પાણહારનું પચ્ચક્ખાણ ગુરુ ભગવંતના મુખે ગ્રહણ કરવું.)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

❖ સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય મૂકવાના હોવાથી આદેશ માંગવા.

❖ કોઇપણ વસ્તુ ન અડે તેમજ પરસ્પર એકબીજાનો સંઘટ્ટો ન થાય તથા લાઇટ આદિની ઉજેહી ન પડે તેવી રીતે આગળની ક્રિયા કરવી.

સંઘટ્ટો – આઉત્તવાણય મૂકાવવાની વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो मेलावणी मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो मेलुं ?

ગુરુ - **मेलो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो मेलावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, संघट्टो मेलावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વગર) પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

નોંધ - જો આઉત્તવાણય લીધું હોય તો..

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय मेलावणी मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय मेलुं ?

ગુરુ - **मेलो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय मेलावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, आउत्तवाणय मेलावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના) પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... [1]इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! दांडी-कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

સાધુ ભગવંત -

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** પછી માંડલાં કરે.

નોંધ – જો નુંતરાં દેવાના હોય તો નુતરાં દીધા બાદ સ્થંડીલ પડિલેહવા.

સાધ્વીજી ભગવંત -

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! स्थंडिल शुद्धि करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! दिशि प्रमार्जु ?

ગુરુ - **प्रमार्जो.** શિષ્ય - **इच्छं,** પછી સ્વ ઉપાશ્રયે જઇ માંડલાં કરે.

॥ ઇતિ સાંજની ક્રિયાની વિધિ ॥

1. આ આદેશ સૂત્રની અનુજ્ઞા ન થાય ત્યાં સુધી માંગવો.

❈ પવેયણાની વિધિ ❈

(જોગપ્રવેશના દિવસ સિવાય અન્ય દિવસોમાં પવેયણું કરાવવાની આ વિધિ છે.)

નોંધ-અનુષ્ઠાનની ક્રિયા ચાલુ હોવાથી ઇરિયાવહિયા અને વસતિના આદેશ માંગવાની આવશ્યકતા નથી. એકલા પવેયણાની ક્રિયા કરવાની હોય તો વસતિ જોઈ, સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી, ઇરિયાવહિયા કરી, વસતિના આદેશ માંગી, નીચેની ક્રિયા કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... [1]**इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे द्वितीयं अध्ययनं उद्देसावणी समुद्देसावणी अणुजाणावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, कालमांडलां संदिसावणी, कालमांडलां पडिलेहावणी, सज्झाय पडिक्कमणावणी, पभाई काल पडिक्कमणावणी,** (જેટલા કાલગ્રહણ હોય તેટલાના ક્રમથી નામ લેવા.) **जोगदिन पेसरावणी, संघट्टो-आउत्तवाणय लेवरावणी पाली तप (पारणुं) करशुं ?**

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ આપે.

---

1. કોઇ કારણવશાત્ આગળના કાલગ્રહણની ક્રિયા ન કરવાની હોય અને જોગની અનુજ્ઞા બાકી હોય, વચમાં પવેયણું કરવાનું હોય તો, ગતદિન એટલે પૂર્વના અધ્યયન વિગેરેનું નામ બોલી 'પાલી તપ/પારણું કરશું ?' બોલવું.

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાની વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेवावणी मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह संघट्टो लेवावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, संघट्टो लेवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના) પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

નોંધ : આઉત્તવાણય હોય તો આઉત્તવાણયના આદેશો માંગવા.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाण्य लेवावणी मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाणय संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाण्य लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह आउत्तवाण्य लेवावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, त्रांबा-तरुआ-कांसा-सीसा-सोना-रूपा-लोह-हाड-दांत-चाम-रूहीर-वाल-सुकीछान-सुकीलादि एवमादि उड्डावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ('નમો અરિહંતાણં' બોલ્યા વિના) પારી, પ્રગટ **नवकार...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं** કહી એક **नवकार... धम्मो मंगल**ની પાંચ ગાથા ભણી, **नमो अरिहंताणं** બોલીને

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ **नवकार...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !** ગુરુ - **लाभ.** શિષ્ય - **कहं लेशुं ?** ગુરુ - **जहा गहिअं पूव्वसूरिहिं.** શિષ્ય - **आवस्सियाए.** ગુરુ - **जस्स जोगो.** શિષ્ય - **सज्झातरनुं घर ?** ગુરુ મહારાજ શય્યાતરનું ઘર કહે. પછી સ્થાપનાચાર્યજીને અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરે.

॥ ઇતિ પવેયણાની વિધિ ॥

❋ માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ ❋

જો સૂત્રનો કે શ્રુતસ્કંધનો એકલો સમુદ્દેસ હોય ત્યારે આ વિધિ કરાવવી અને શ્રુતસ્કંધનો સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા સાથે હોય ત્યારે આ પ્રમાણે સમુદ્દેસ કરાવી અનુજ્ઞા નંદિ કરાવવી. તેનું નામ ગ્રહણ કરી, આ વિધિ કરાવવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ "ચંદેસુ નિમ્મલયરા" સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,)

बे वांदणां...

(१) इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं समुद्दिसह ?

ગુરુ - **समुद्दिसामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं समुद्दिट्ठं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **समुद्दिट्ठं समुद्दिट्ठं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं थिर परिचियं करिज्जाहि.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) खमा०... १ नवकार પ્રગટ કહેવો.

(६) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं समुद्देसावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वायणा लेशुं ?

ગુરુ - **जावसिरि लेजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा[1]०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पभाई काल पडिक्कमशुं?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

बे वांदणां[2]...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि - आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

|| ઇતિ માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ ||

ત્યારબાદ પવેયણાની ક્રિયા કરાવવી, તે દિવસે તપ કરાવવું.

પવેયણાની ક્રિયામાં વિશેષ -

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं समुद्देसावणी, काउस्सग्ग करावणी, वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी, कालमांडलां संदिसावणी, कालमांडलां पडिलेहावणी, सज्झाय पडिक्कमावणी, पभाई काल पडिक्कमणावणी, जोगदिन पेसरावणी, संघट्टो-आउत्तवाणय लेवरावणी, पाली तप करशुं? (આ પ્રમાણે આદેશ માંગવો.) પવેયણાની વિધિ પૂર્ણ થયા પછી, સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાના આદેશ માંગી, સજ્ઝાય આદિના આદેશો માંગવા.

---

1. એ જ દિવસે જો અનુજ્ઞા નંદિ કરવાની હોય તો 'પભાઈકાલ પડિક્કમશુ' નો આદેશ ન માંગવો.
2. એ જ દિવસે જો અનુજ્ઞા નંદિ કરવાની હોય તો વાંદણાંના બદલે તિવિહેણ પૂર્વક ખમાસમણો આપવો.

❈ માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ ❈

જો સૂત્ર - શ્રુતસ્કંધની એકલી અનુજ્ઞા હોય, ત્યારે અથવા સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા સાથે હોય ત્યારે પેજ નં. 225 પ્રમાણે માત્ર સમુદ્દેસની વિધિ કરાવી. આ પ્રમાણે આગમ વિ. ના નામ ગ્રહણ કરીને જ આ વિધિ કરાવવી.

સૌ પ્રથમ નાણ અથવા સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખી નંદિની પ્રદક્ષિણાથી લઇ છેક નંદિસૂત્ર[1] સંભળાવવા સુધીની સંપૂર્ણ ક્રિયા કરાવવી.

ત્યારબાદ

(१) खमा०...इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं अणुजाणह ?

ગુરુ - **अणुजाणामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) खमा०... संदिसह किं भणामि ?

ગુરુ - **वंदित्ता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं अणुन्नायं इच्छामो अणुसट्ठिं.

ગુરુ - **अणुन्नायं अणुन्नायं खमासमणाणं हत्थेणं सुत्तेणं अत्थेणं तदुभयेणं सम्मं धारिज्जाहि अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

(४) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं संदिसह साहूणं पवेएमि ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं.**

(५) खमा०... ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક નાણ / સ્થાપનાચાર્યજીને 'ત્રણ પ્રદક્ષિણા' દેવી. દરેક પ્રદક્ષિણામાં ગુરુ મહારાજ પાસે આવતાં **मत्थएण वंदामि** બોલવા પૂર્વક વાસક્ષેપ કરાવવો.

---

1. નંદિની ક્રિયા પાના નં. 187 થી 192 સુધી કરાવવી ત્યાં "ઉદ્દેસાવણી" ની જગ્યાએ "અણુજાણાવણી" કહેવું.

(૬) खमा०... तुम्हाणं पवेइअं साहूणं पवेइअं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं अणुजाणावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...

એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पभाई काल पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो** શિષ્ય - **इच्छं,**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

ત્યારબાદ પવેયણાની વિધિ કરાવવી. તે દિવસે તપ કરાવવું.

॥ ઇતિ માત્ર અનુજ્ઞાની વિધિ ॥

પવેયણાની ક્રિયામાં વિશેષ -

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधं अणुजाणावणी, नंदिकरावणी, वासक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभलावणी, नंदिसूत्र कढावणी, काउस्सग्ग करावणी, कालमांडलां संदिसावणी, कालमांडलां पडिलेहावणी, सज्झाय पडिक्कमणावणी, पभाई काल पडिक्कमणावणी, जोगदिन पेसरावणी, संघट्टो-आउत्तवाणय लेवरावणी पाली तप करशुं? (આ પ્રમાણે આદેશ માંગવો.) પવેયણાની વિધિ પૂર્ણ થયા પછી, સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાના આદેશ માંગી, સજ્ઝાય આદિના આદેશો માંગવા.

❖ જો શ્રુતસ્કંધનો એક જ દિવસે સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા આવતી હોય, તો **अणुजाणावणी**ની પહેલા **समुद्देसावणी**નો આદેશ માંગવો અને **कालमांडलां संदिसावणी**ની પહેલા **वायणा संदिसावणी, वायणा लेवरावणी**ના આદેશ માંગવા.

जं थिरमज्झवसाणं, तं झाणं जं चलंतयं चित्तं ।
तं होज्ज भावणा वा, अणुपेहा वा अहव चिंता ।।

सम्बोध प्रकरण गाथा-१३१२, ध्यानशतक-गाथा-२.

स्थिर अध्यवसान अर्थात् मानसिक एकाग्रता ही ध्यान है । चित्त की जो चंचलता है उसके तीन रूप हैं- भावना, अनुप्रेक्षा और चिन्ता ।

❋ પાલી પલટવાની વિધિ ❋

પૂર્વોક્ત રીતે પવેયણાની વિધિ પ્રારંભવી. પવેયણું કરતાં ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પવેયણા પવેઉં? ત્યાં સુધી આદેશ માંગવા ત્યારબાદ...

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पाली पालटुं ?

ગુરુ - **पालटो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पाली पालटी पारणुं करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे (અથવા જે આગમસૂત્ર – શ્રુતસ્કંધ – અધ્યયન – ઉદ્દેસ – કાલગ્રહણ આદિ હોય તે બોલી) **जोग दिन पेसरावणी पाली पालटी पारणुं करशुं ?**

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુ મહારાજ પાસે પચ્ચક્ખાણ લીધા પછી બાકી રહેલી પવેયણા વિધિ કરાવવી. પછી સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાની ક્રિયા કરી, સજ્ઝાય કરી, ઉપયોગનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇત્યાદિ આદેશ માંગી, સ્થાપનાચાર્યજી અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરવું.

॥ ઇતિ પાલી પલટવાની વિધિ ॥

❄ વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ ❄

❖ દરેક જોગમાં સાત દિવસે એક દિવસ વૃદ્ધિનો ભરવો પડે. દા.ત. ઉત્તરાધ્યયનના જોગમાં પણ જોગના ૨૮ દિવસ છે. અને ચાર દિવસ વૃદ્ધિના ભરવાના હોય છે. તે સિવાય અન્ય કોઇ કારણોથી દિવસો પડેલ હોય તો તે પડેલા દિવસો પણ ભરવા પડે.

❖ વસતિ શુદ્ધ કરી શિષ્ય કહે **भगवन् ! सुद्धा वसहि.** ગુરુ - **तहत्ति.** પછી સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં કરી

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरि... अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી...પારી...પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી,) **बे वांदणां...**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारी भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे संघट्टे-उत्संघट्टे दिन पेसरावणी, संघट्टो-आउत्तवाणय लेवरावणी, पाली तप (पारणुं) करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारी भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी.

ગુરુમુખે પચ્ચક્ખાણ ગ્રહણ કરી **बे वांदणां...**

શિષ્ય - **इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?**

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०...अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

પછી સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવાની ક્રિયા કરી, સજ્ઝાય કરી, ઉપયોગનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇત્યાદિ આદેશ માંગી સ્થાપનાચાર્યજી અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરવું.

॥ ઇતિ વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસોમાં કરવાની વિધિ ॥

जे इंदियाणं विसया मणुण्णा,
न तेसु भावं निसिरे कयाइ ।
न याऽमणुण्णेसु मणं पि कुज्जा,
समाहिकामे समणे तवस्सी ॥

उत्तराध्ययनसूत्र-अध्ययन-३२ गाथा-२१.

समाधि की भावनावाले तपस्वी-श्रमण इन्द्रियों के अनुकूल विषयों में कभी रागभाव न करे और प्रतिकूल विषयों में मन से भी द्वेषभाव न करे ।

❋ જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ ❋

(જોગમાંથી કાઢવાની વિધિ)

❖ સૌ પ્રથમ વસતિ જોવી.

❖ સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવાં.

પૂર્વ અથવા ઉત્તર સન્મુખ રહી ચારે બાજુ ચારે દિશામાં ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજને **'मत्थएण वंदामि'** કહી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन् ! सुद्धा वसहि. ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवह ?

ગુરુ - **निक्खेवामि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदि करावणी, वासनिक्षेपं करेह.

ગુરુ - **करेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

ગુરુ મહારાજ ત્રણ નવકાર ગણી **योगं निक्खेवावणी नंदि पवत्तेह, नित्थारगपारगा होह.** કહેતાં વાસક્ષેપ શિષ્યના મસ્તકે કરે. શિષ્ય – **तहत्ति.**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी,

नंदि करावणी, वासनिक्षेप करावणी, देव वंदावो !

ગુરુ - **वंदावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.**

(ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસવું)

❖ **सकलकुशलवल्ली...**

❖ **ॐ नमः पार्श्वनाथाय विश्व चिंतामणीयते...**

❖ **जंकिंचि... नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्... उवसग्गहरं... जय वीयराय...**

बे वांदणां...

इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी काउस्सग्गं करावेह.

ગુરુ - **करावेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી...પ્રગટ **लोगस्स...**

बे वांदणां... અથવા

इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्झाए निसीहिआए (ગુરુ - **तिविहेण) मत्थएण वंदामि.**

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री योगं निक्खेवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, काउस्सग्ग करावणी, परिमित विगई विसर्जावणी, पाली पारणुं करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश देशोजी. ગુરુ ભગવંત પાસે બિયાસણાનું[1] પચ્ચક્ખાણ કરે.

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं परिमित विगई विसर्जुं ?

ગુરુ - **विसर्जो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं परिमित विगई विसर्जावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, परिमित विगई विसर्जावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ..** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી.... પારી.... પ્રગટ **नवकार...**

बे वांदणां...

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

---

1. જોગમાંથી નિકળે ત્યારે ઓછામાં ઓછું બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરવું, કદાચ તે દિવસે આયંબિલ કે ઉપવાસ હોય તો વિધિમાં તો બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરે, વિધિ પૂર્ણ થયા પછી પુનઃ વંદન કરી આયંબિલ આદિનું પચ્ચક્ખાણ કરવું.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं.**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** ત્યારબાદ સજ્ઝાય કરી દૈનિકવત્ ઉપયોગની વિધિ, શય્યાતરનું ઘર પર્યંત્ તથા સ્થાપનાચાર્યજીને અને ગુરુ મહારાજને વંદન કરવું. વિધિ પૂર્ણ થયા પછી ફરી વસતિ જોવી. આવી, ગુરુ મહારાજને **भगवन् ! सुद्धा वसही** કહેવું. જો વસતિ અશુદ્ધ નિકળે તો શુદ્ધ કરી ફરી ક્રિયા કરી પછી દેરાસર વિગેરે જઇ શકાય.

॥ ઇતિ જોગ નિષ્ક્રમણની વિધિ ॥

णातीतमट्ठं ण य आगमिस्सं, अट्ठं नियच्छंति तहागया उ ।
विधूतकप्पे एयाणुपस्सी, णिज्झोसइत्ता खवगे महेसी ।।

आचारांगसूत्र-श्रुत.-१, अध्ययन-३ उद्देश-३ गाथा-१२९.

तथागत (साधक) अतीत और भविष्य के अर्थ को नहीं देखते। कल्पना-मुक्त महर्षि वर्तमान का अनुपश्यी हो, कर्म-शरीर का शोषण कर उसे क्षीण कर डालता है।

❄ જોગ અનુક્રમ ❄

❖ જોગનો અનુક્રમ હાલ પરંપરાથી આ પ્રમાણે છે -

(૧) આવશ્યકસૂત્ર – દશવૈકાલિકસૂત્ર (૨) ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર (૩) આચારાંગસૂત્ર (૪) કલ્પસૂત્ર (દશાશ્રુતસ્કંધ-નિશીથસૂત્ર) (૫) મહાનિશીથસૂત્ર (૬) નંદિ – અનુયોગસૂત્ર (૭) દશ પયન્ના (૮) ઉપાંગ (૯) સૂયગડાંગ (૧૦) ઠાણાંગ (૧૧) સમવાયાંગ (૧૨) ભગવતીસૂત્ર ઇત્યાદિ.

ક્વચિત્ કલ્પસૂત્રના યોગોદ્વહન થયા પછી મહાનિશીથ, નંદિ-અનુયોગ, પયન્ના, ઉપાંગના ક્રમમાં ફેરફાર થાય છે. બાકીના ક્રમ મુજબ થાય છે.

❖ ઉપરોક્ત ૧ થી ૬ નંબર સુધીના યોગોદ્વહન કર્તા ઉપધાન – તીર્થ માલારોપણ – વ્રતોચ્ચારણ – પ્રવ્રજ્યાથી લઇ મહાનિશીથ સુધીના જોગ અન્ય સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતને કરાવી શકે. પરંતુ વડી દીક્ષા માત્ર પદસ્થ જ આપી શકે છે.

❖ મહાનિશીથથી આગળના આગમસૂત્રના જોગમાં જેટલા જોગની અનુજ્ઞા પોતે મેળવી હોય, ત્યાં સુધીના આગમના જોગ અન્યને કરાવી શકે.

❖ ગણિપદ-પંન્યાસપદ – ઉપાધ્યાયપદની અનુજ્ઞા પ્રાપ્ત કરનાર પદસ્થ, વડી દીક્ષા – ગણિપદ ઉપરાંત પંન્યાસપદ– ઉપાધ્યાયપદ તથા આચાર્યપદ પણ આપી શકે છે.

❖ કલ્પસૂત્રની અનુજ્ઞા પછી, બીજે દિવસે મહાનિશીથ જોગમાં પ્રવેશ કરી શકાય. તેમાં વૃદ્ધિ-પડેલા દિવસ પાછળથી ભરાય, કલ્પસૂત્રના વૃદ્ધિ + પડેલા દિવસ અનાગાઢ હોવા છતાં તે મહાનિશીથ પછી કરવાથી આગાઢ થઇ જાય અને તે દિન આયંબિલથી ભરવા પડે.

❖ સૂયગડાંગ જોગની અનુજ્ઞા પછી વૃદ્ધિ અને પડેલા દિવસ બાકી હોય તો ઠાણાંગમાં પ્રવેશ કરી શકાય. તે જ પ્રમાણે ઠાણાંગ બાદ સમવાયાંગમાં પ્રવેશ કરાય અને તે સર્વે અનાગાઢ હોવાથી નીવિ-આયંબિલથી ભરી શકાય.

❖ સમવાયાંગમાં આમ તો ત્રણ દિવસમાં ઉદ્દેસ/સમુદ્દેસ/અનુજ્ઞાના દિન હોવાથી તપરૂપે આયંબિલ આવે. ચોથો દિન વૃદ્ધિનો તથા નિષ્ક્રમણનો આગલો દિવસ હોવાથી તપરૂપે આયંબિલ આવે. પરંતુ જો વરસાદના કારણે દિવસો વધી જાય તો નીવિ-આયંબિલથી કરી શકાય છે. પણ ઉપાંગ સૂત્રના જોગમાં આયંબિલ જ જોઇએ.

❖ મહાનિશીથ અને નંદિ-અનુયોગ સુધીના જોગ ન થયેલ હોય, તેવા સાધુ ભગવંત ઉપધાનવાળા અતંરાયના શ્રાવિકાબેન તથા અંતરાયવાળા સાધ્વીજી ભગવંતને જોગ દરમ્યાન સવાર-સાંજની ક્રિયા કરાવી શકે નહીં.

❖ પૂર્વના જોગની અનુજ્ઞા થઇ હોય અને તે જોગ કદાચ ઉત્કાલિક હોય એટલે કે કાલગ્રહણ-સંઘટ્ટા વિનાના હોય તો આગાઢ કારણે ભગવતીસૂત્રમાં પ્રવેશ કરે તો ભગવતીની અનુજ્ઞા પછી તે પડેલા કે વૃદ્ધિના દિવસો નીવિ-આયંબિલથી ભરી શકાય પણ તે દિવસોમાં સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવું પડે.

भावधर्मप्रशून्या ये द्रव्यधर्मप्रवर्तकाः ।
आत्मोपयोगशून्यत्वात्कथं मोक्षं प्रयान्ति ते ।।

- आत्मप्रदीप गाथा-३५

भावधर्म से शून्य जो पुरूष द्रव्यधर्म के प्रवर्तक हैं, वो पुरूष आत्मोपयोग की शून्यता से किस प्रकार मोक्ष को प्राप्त करेगें ?

❈ કાલિકજોગ સંબંધી સૂચના ❈

❖ પ્રવેશના દિને પભાઈકાલનું એક કાલગ્રહણ લેવું. પ્રથમ સજ્ઝાય જોગી તથા ક્રિયા કરાવનારે સાથે પઠાવવી પછી જોગ પ્રવેશ, નંદિ તથા અનુષ્ઠાનની ક્રિયા કરાવવી.

❖ અનુજ્ઞા ન થાય ત્યાં સુધી દંડાસન (મોરપીંછ), પાટલી, કાલભૂમિ પડિલેહવી, પછી આવશ્યકતા નહીં.

❖ દેરાસરના ચૈત્યવંદન પૂર્વે સંઘટ્ટો લઇ ઠલ્લે જવાય પરંતુ કાળપવેવવાથી લઇ સજ્ઝાય – પાટલી પૂરી ન થાય તે પૂર્વે ઠલ્લે જાય તો દિવસ પડે, જો પવેવણાની ક્રિયા થઇ જાય અને માત્ર સજ્ઝાય – પાટલી બાકી હોય અને સંઘટ્ટો લઇ ઠલ્લે જાય તો કાલગ્રહણ જાય અને સંઘટ્ટો લીધા વિના જાય તો દિવસ પડે.

❖ સાંજે ક્રિયા કર્યા પછી જો ઠલ્લે જવું પડે તો ૧ દિવસ પડે. તથા મધ્યરાત્રિ પછી પણ ઠલ્લે જવું પડે તો ૨ દિવસ પડે પણ કાલગ્રહણ લઈ શકે.

❖ સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાના દિવસો સાથે આવે તે આક સંધિ કહેવાય. આક સંધિમાં વમન, ભક્તપરિસ્ઠાપના, અકાલસંજ્ઞાથી દિન પડે તો કાલગ્રહણ તથા અધ્યયન આદિના અનુષ્ઠાનની ક્રિયા ન જાય. પરંતુ તે દિવસ આક સંધિમાં જ આયંબિલ વધારે કરી આપવો જોઈએ અને પછી જ આગળના કાલગ્રહણ લઈ શકાય. (સેન પ્રશ્ન નં.૩૭૩)

❖ આક સંધિના મૂલ દિવસો તેના અનુક્રમના દિવસ આવતાં જ કાલગ્રહણ લેવું કલ્પે, તે ૧-૧ જ લેવાય, તે મૂળ દિવસથી પહેલા ન લેવાય, મોડું ચાલે. ઉદા.રૂપે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના જોગમાં મૂળ દિન ૨૮ હોય છે. તેમાં આગળના કાલગ્રહણ જલદી લેવાઇ જાય પરંતુ સમુદ્દેસનું કાલગ્રહણ ૨૭માં દિવસે તથા અનુજ્ઞાનું કાલગ્રહણ ૨૮માં દિવસે જ લેવું. અથવા અસજ્ઝાય કે પડેલા દિવસ સંપૂર્ણ કર્યા પછી પણ સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞાના કાલગ્રહણ લઇ શકાય.

❖ સમુદ્દેસની વિધિ બાદ અનુજ્ઞાના દિવસે જો કાલગ્રહણ ન આવે અથવા પવેવતા જાય તો આયંબિલ વધે અને તે દિન સમુદ્દેસ પ્રમાણે બોલી માત્ર પવેયણું કરવું, તે દિન ગણતરીમાં આવે નહીં.

❖ જોગમાં બીજા કે ત્રીજા પ્રવેશની લઘુનંદિ હોય તો આગલી સાંજે વિરતિ અને પભાઈ કાલગ્રહણનાં નુતરાં આપી શકાય.

❖ આચારાંગસૂત્રના જોગમાં ૩૯માં કાલગ્રહણથી સાતિકાના સાત દિવસનો પ્રારંભ થાય છે, સાતિકાના સાત દિવસ + ૧ દિવસ વૃદ્ધિનો કુલ – આઠ દિવસ આગાઢ છે, તેમાં આઉત્તવાણય લેવાનું તથા તેની પરંપરા પાળવાની હોય છે, ૪૫ કાલગ્રહણે તે જોગી આચારિક બને છે. એટલે આચાર્યના લગતાં તમામ કાર્યના અધિકારી બને છે.

❖ સાતિકાના સાત દિવસ + ૧ દિવસ વૃદ્ધિનો એમ આઠ દિવસ થયા પછી જ આચારાંગના આગળના કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ સંઘટ્ટામાં અન્ય જોગીઓને સાંજની ક્રિયા ન કરાવાય.

❖ સંઘટ્ટામાં ઇરિયાવહિ કરી, જગ્યા પૂંજી પાણી વાપરી શકાય. (વિહાર વિ. ના સ્થાનોમાં)

❖ સંઘટ્ટામાં ક્વચિત્ વાડા વિ. માં ઠલ્લે જાય તો ઇંટો વિ. હલન-ચલન થતી હોય તો તેની પર બેસાય નહીં.

❖ જોગપ્રવેશ દિને, પ્રવેશ પૂર્વે અને કાલગ્રહણ લીધા બાદ સ્થંડીલ જાય તો અડચણ નથી. દિવસ ન પડે.

❖ ઉત્તરાધ્યયનના જોગમાં ૪થા અધ્યયનના દિને એક જ (પભાઈ) કાલગ્રહણ લેવાય.

❖ આચારાંગ-સૂયગડાંગસૂત્રમાં પહેલા શ્રુતસ્કંધના સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા માટે દિવસો પૂરા કરવા જરૂરી નથી. પહેલા શ્રુતસ્કંધના સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞા પૂર્વના કાલગ્રહણ થાય એટલે પછી તરત જ સમુદ્દેસ-અનુજ્ઞાનું કાલગ્રહણ લઈ શકાય. બીજા દિવસે બીજા શ્રુતસ્કંધના પ્રવેશનું કાલગ્રહણ લઈ

શકાય. અને બન્ને દિવસે આયંબિલ કરવું પડે.

❖ આચારાંગના બીજા શ્રુતસ્કંધમાં શરૂઆતનાં સાત અધ્યયન તે પહેલી ચૂલા, તે પછીના સાતિકાના સાત અધ્યયન તે બીજી ચૂલા, અને પંદરમું ભાવના અધ્યયન તે ત્રીજી ચૂલા તથા સોળમું વિમુક્તિ અધ્યયન તે ચોથી ચૂલા આ ચાર ચૂલાનો બીજો શ્રુતસ્કંધ છે. નિશીથ અધ્યયન તે આચારાંગની પાંચમી ચૂલા છે. કોઈ કોઈ ઠેકાણે જોગ વિધિઓમાં નિશીથ ને આચારાંગની પ્રથમ ચૂલા લખી છે તે લેખક દોષ જણાય છે.

❖ પ્રભાતે દેવવંદન (દેરાસરજીનું ચૈત્યવંદન) અને ગુરુવંદન ન કરે, મુહપત્તિ અથવા રજોહરણ ખોવાતા, સવારની ક્રિયા પૂર્વે, સાંજની ક્રિયા પછી સ્થંડીલ જવું પડે, આચારિક વિના સ્થંડીલ-ગોચરી-પાણી માટે એકલો જોગી ૧૦૦ ડગલાં બહાર જાય, રાત્રે અથવા દિવસે વમન (ઉલ્ટીમાં અનાજનાં દાણાં હોય તો) થાય, પચ્ચક્ખાણ પાર્યા વિના, આહાર-પાણી કરે, વાપર્યા બાદના ચૈત્યવંદન કર્યા વિના પાણી વાપરે વિગેરે કારણોથી દિવસ પડે.

❖ ગુરુ પ્રત્યનીક, એકાંતવાદી, સુખશીલીઆ, ક્રિયા અનાદરી, સ્થંભી-દંભી આવા જીવને જોગ કરવા માટે સર્વથા ત્યાજ્ય જણાવ્યા છે.

रागद्वेषविहन्तारो गाम्भीर्यादिगुणान्विताः ।
पवित्राः शिष्यकाः सम्यग् धर्ममाम्यन्तरं गताः ।।

- आत्मप्रदीप गाथा-२७

राग-द्वेषका नाश करनेवाले गांभीर्यादि गुणो से युक्त पवित्र शिष्य सम्यग् रूपसे आत्मधर्मका अनुसरण करता है ।

❈ શ્રી ભગવતીસૂત્ર જોગ સંબંધી સૂચના ❈

❖ 'જો ભગવતી વહી હોય તો અથવા ભગવતીની અનુજ્ઞા નંદિ કર્યા પછી સંઘટ્ટો-આઉત્તવાણય લેવા-મેલવા મુહપત્તિ પડીલેહવી ન જોઇએ' એમ યોગ વિધિમાં ઉલ્લેખ છે. પરંતુ હાલમાં આ પ્રવૃત્તિ નથી માટે પડિલેહવી જોઇએ.

❖ ભગવતીના જોગમાં પ્રવેશ કર્યા પછી ૪ માસ ઉપરાંત પાા માસની અંદર ગણિપદ અપાય છે, યોગ વિધિમાં ૫ માસથી પાા માસ અંદર અપાય તેવો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ હાલમાં ઉપરોક્ત ૪ થી પાા માસની પ્રવૃત્તિ પ્રચલિત છે.

❖ ભગવતીના જોગમાં ગણિપદ પ્રદાનના મુહૂર્તના દિવસે અનુજ્ઞાનું કાલગ્રહણ અને તેના આગળના દિને સમુદ્દેસનું કાલગ્રહણ લેવું.

❖ ગણિપદ સ્થાપન કર્યા પછી પવેયણું – પચ્ચક્ખાણ – સજ્ઝાય કરાવાય છે. તે જ પ્રમાણે પંન્યાસપદ, ઉપાધ્યાયપદ,આચાર્યપદમાં સમજવું..

❖ ભગવતીના જોગમાં ગણિપદ આપ્યા પછી તુરંત પંન્યાસપદ આપી શકાય છે.

❖ પદ પ્રદાન બપોર પછી જો હોય તો પવેયણું-સજ્ઝાય આદિ પ્રથમ કરી લે.

❖ ભગવતીસૂત્રના જોગમાં ૭૫ કાલગ્રહણ પૂર્ણ થયા પછી મહિનામાં પાંચતિથિ આયંબિલ બાકી દિનોમાં લાગલગાટ/સળંગ નીવિ કરી શકાય છે, ફરજીયાત નથી. નીવિમાં શાક અને ફ્રુટ વિગેરે લીલોતરી લેવાની પ્રવૃત્તિ છે. પરંતુ નીવિયાતી વસ્તુની આચરણા તો જરૂરી છે.

❖ ભગવતીસૂત્રમાં ૭૫ માં કાલગ્રહણે ફરજીયાત આયંબિલ કરવાનું હોય છે.

❖ ગણિપદ વિગેરે સર્વ પદ પ્રદાન પૂર્વે લોચ કરાવવાની પરંપરા છે.

❖ ભગવતીસૂત્રની નીવિમાં લીલોતરીમાં વાલોર-વટાણા-ચોળી-પાપડી-તુવેર વિ. વાપરવાની પરંપરા દેખાય છે.

❖ ફ્રુટમાંથી સચિત્ત બી નીકળે તો દિવસ પડે.

❖ ભગવતીસૂત્રના જોગના કુલ દિવસો ૬ માસ સુધીના બતાવ્યા છે, કોઇક ઠેકાણે ૬ માસને ૮/૯ દિવસ લખેલ છે. (એટલે ૧૮૦/૧૮૮/૧૮૯ દિવસ) તેમાં બે ઓળી-બકરી ઇદ – ચાતુર્માસની અસજ્ઝાય તેમાં સંમિલિત છે. પરંતુ કારણોસર પડેલા દિન અલગથી ભરવાના હોય છે. અત્યારે તો ૧૮૬ દિવસ જ ગણાય છે.

દત્તિ સંબંધી સૂચના :-

❖ દત્તિના દિવસે એકલુ પભાઈ કાલગ્રહણ લેવું. અન્ય કાલગ્રહણ ન લેવાય.

❖ દરેક દત્તિ બે સાથે જ આવે તેમાં પ્રથમ દિને ઉદ્દેસ – સમુદ્દેસની વિધિ તથા બીજા દિવસે અનુજ્ઞાની વિધિ કરવી, બન્ને દિવસ આક સંધિના છે.

❖ અનુજ્ઞાની દત્તિના દિવસે સાંજે વાઘાઈ લેવાય નહીં.

❖ આક સંધિના દિનોવાળી દત્તિ હોવાથી અનુજ્ઞા ન થાય ત્યાં સુધી દિવસ પડે કે કાલગ્રહણ જાય તો દત્તિવાળું આયંબિલ જ કરવું પડે.

❖ દત્તિમાં પ્રત્યેક જોગી સાધુ ભગવંતે ગોચરી-પાણી જુદા અને જાતે જ વહોરવા પડે તેમજ પરસ્પર આપ-લે (લેવડ-દેવડ) ન થાય.

❖ દત્તિ ભગવતી જોગમાં બે-બેના જોડકાંમાં ત્રણ વાર કુલ – ૬ વાર આવે.

❖ પ્રથમ દત્તિ ૬-૭ કાલગ્રહણે ખંધક નામની, બીજી દત્તિ ૧૪-૧૫ કાલગ્રહણે ચમરાની તથા ત્રીજી દત્તિ ૪૮-૪૯ કાલગ્રહણે ગોશાલાની કહેવાય છે.

❖ પ્રથમ દત્તિના બન્ને દિવસે પચ્ચક્ખાણ લેતી વખતે... 'આયંબિલ દત્તૌ સપાણ ભોયણં પંચદત્તિયં આંયંબિલં પચ્ચક્ખાઇ' એમ બોલવું.

બીજી દત્તિના બન્ને દિવસે પચ્ચક્ખાણ લેતી વખતે... 'છટ્ઠમ જોગો આયંબિલં દત્તૌ સપાણ ભોયણં પંચદત્તિયં આયંબિલં પચ્ચક્ખાઇ' એમ બોલવું.

ત્રીજી દત્તિના બન્ને દિવસે પચ્ચક્ખાણ લેતી વખતે... 'અટ્ઠમ જોગો આયંબિલં દત્તૌ સપાણ ભોયણં તિદત્તિયં આયંબિલં પચ્ચક્ખાઇ' એમ બોલવું..

❖ દત્તિના દિને પ્રથમ પાણી વહોરવું, બાદમાં ગોચરી વહોરવી.

❖ દત્તિમાં વહોરાવનાર હોંશિયાર-કુશળ તથા ઉપયોગવંત શ્રાવક રાખવો, હાથ થરથરે કે ધાર તૂટે તેવાના હાથે ન વહોરવું.

❖ દત્તિમાં પાણી અખંડ ધારથી વહોરવાનું છે, ધાર અટકી જાય તો તેટલા પાણીથી ચલાવી લેવું. ફરીથી તેમાં વહોરે તો બીજી દત્તિ ગણાય.

❖ ભોજન દત્તિમાં એક સાથે એક જ પાત્રમાં વહોરે, જો વહોરતા થોડું જ વહોરાય તો તેટલાથી ચલાવી લે, ફરીથી તેમાં વહોરે તો બીજી દત્તિ ગણાય.

❖ દત્તિમાં સ્થંડીલ આદિના વિશેષ કારણે, ગોચરી-પાણી વહોરી આવ્યા બાદ, બીજાને સંઘટ્ટો લેવડાવી, તેને આપી સ્થંડીલ આદિની ક્રિયા પતાવી પછી વાપરી શકે.

रागद्वेषादि संकल्प विकल्पवर्जितं मनः ।
यदा भवेत्तदा चित्त समाधिजयिते खलु ।।

- आत्मसमाधि-गाथा-७

राग-द्वेषादि के संकल्प-विकल्प रहित जब मन होता है तब चित्त की समाधि प्राप्त होती है !

❊ કાલિક જોગના યંત્રો ❊

१. श्री उत्तराध्ययन श्रुतस्कंधे दिन-२८, काल-२८, नंदि-२, वृद्धि दिन-४, कुल-३२ दिन, आगाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
અધ્યયન	શ્રુ.ઉ.નં. અ.૧	૨	૩	૪ અસં.[1] ઉ.સ.	૪ અસં.અ.	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
કાઉસ્સગ્ગ	૪ તપ	૩	૩	૨ તપ	૧ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
અધ્યયન	૧૩	૧૪	૧૫ ૧૬	૧૭ ૧૮	૧૯ ૨૦	૨૧ ૨૨	૨૩ ૨૪	૨૫ ૨૬	૨૭ ૨૮	૨૯ ૩૦	૩૧ ૩૨	૩૩ ૩૪	૩૫ ૩૬	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	*૧ તપ	*૧ તપ

1. અસંખય અધ્યયનનો સમુદેસ કર્યા પછી, તે અધ્યયનની ૧૩ ગાથા જો પ્રથમ પ્રહરની પહેલા કંઠસ્થ કરી આપે, તો તે જ દિવસે અનુજ્ઞા કરાવવી, તેથી એક કાલગ્રહણ અને એક દિવસ ઉત્તરાધ્યયનમાં ઓછો ભરવો પડે.

નોંધ - વૃદ્ધિ દિન પડેલા દિનમાં સંઘટ્ટે – ઉત્સંઘટ્ટે દિનપેસરાવણી બોલવું.

* છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

२. श्री आचारांग-प्रथम श्रुतस्कंधे काल-२४, दिन-२४, नंदि-२, अंग पहेलुं, वृद्धि दिन-४, कुल दिन-२८, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
અધ્યયન	અં.ઉ.નં. પ્રથમશ્રુતસ્કંધે ઉ.અ.૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૪	૪
ઉદ્દેસ	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩/૪
કાઉસ્સગ્ગ	૯ તપ	૬	૬	૫	૭	૬	૮	૭	૮	૭	૮

કાલગ્રહણ	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪
અધ્યયન	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૮	૮	૮	૮	૯	૯	પ્ર.શ્રુ.સ. અ.નં.
ઉદ્દેસ	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૧/૨	૩/૪	૫	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૧/૨	૩/૪	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૭	૬	૮	૭	૬	૫	૭	૬	૬	૮	૭	૮	*૨ તપ

નોંધ - સાતમું અધ્યયન વિચ્છેદ છે માટે તેના જોગ કરાવતા નથી. * પહેલા શ્રુતસ્કંધનો સમુદ્દેસ પછી અનુજ્ઞા નંદિ.

२. श्री आचारांग-द्वितीय श्रुतस्कंधे काल-२६, दिन -२६, नंदि-३, वृद्धि दिन-४, कुल दिन-३०, सातिकाना ८ दिन सिवाय अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫
અધ્યયન	દ્વિ.શ્રુ.ઉ.નં.અ.૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪
ઉદ્દેસ	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧૧	૧/૨	૩	૧/૨	૩	૧/૨
કાઉસસગ્ગ	૮-તપ	૬	૬	૬	૬	૫	૭	૫	૭	૫	૯

કાલગ્રહણ	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯ સાતિકા[1]	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩
અધ્યયન	૫	૬	૭	૮ સાતિકા. ૧	૯ સા.૨	૧૦ સા.૩	૧૧ સા.૪	૧૨ સા.૫
ઉદ્દેસ	૧/૨	૧/૨	૧/૨	૦	૦	૦	૦	૦
કાઉસસગ્ગ	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૪૪	૪૫	૪૬ ત્રીજી ચૂલા	૪૭ ચોથી ચૂલા	૪૮	૪૯	૫૦
અધ્યયન	૧૩ સા.૬	૧૪ સા.૭	૧૫ ભાવના અ.તૃ.ચૂ.	૧૬ વિમુક્તિ અ.ચ.ચૂ.	દ્વિ.શ્રુ.સ.અ.નં.	અં.સમુ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કાઉસસગ્ગ	૩	૩	૩	૩	*૨ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

1. ૩૯ મા કાલગ્રહણથી સાતિકાના સાત અને એક વૃદ્ધિનો મળી આઠ દિવસ આગાઢ છે. તે આઠ દિવસ પછી ૪૬-૪૭ કાલગ્રહણ લઇ શકાય. ૪૫ કાલગ્રહણે ગોચરીના આચાર્ય બને (જોગમાં હોય અથવા ન હોય આચારિક તરીકે જઇ શકે.) સાતિકા મધ્યે આઉત્તવાણયં આગાઢ, આચામ્લ-નીવિ. નોંધ - એવં સર્વકાલ-૫૦, દિન-૫૦, નંદિ-૫, વૃદ્ધિ દિન-૮, કુલ દિન -૫૮.* છેલ્લા ત્રણ દિવસ આક સંધિનાં છે.

३. श्री आचारांग पंचम चूला निशीथाध्ययने काल-१०, दिन-१० (नंदि-नास्ति) कल्पसूत्रना जोग, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
ઉદ્દેસ	નિ.અ.૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧૧/૧૨	૧૩/૧૪	૧૫/૧૬	૧૭/૧૮	૧૯/૨૦ નિ.અ.સ.અ.
કાઉસ્સગ્ગ	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૮

નોંધ- આચારાંગની અનુજ્ઞાના દિવસે સાંજે અદ્ધરત્તિ લઇને પણ નિશીથ અધ્યયનનો ઉદ્દેસ કરી શકાય છે.

श्री कल्प (बृहद्कल्प) व्यवहार दशाश्रुतस्कंधे काल-२०, दिन-२०, नंदि-२, तत्र कल्पाध्ययने काल-३, नंदि-१, दिन-३, व्यवहाराध्ययने काल-५, दिन-५, दशाश्रुतस्कंधे काल-१२, दिन-१२, नंदि-१. ए चार मळी काल-३०, दिन-३०, नंदि-२, वृद्धि दिन-५, कुल दिन-३५ ए चारे संलग्न छे.

કાલગ્રહણ	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
ઉદ્દેસ	ક^{1}.વ્ય.દ.શ્રુ.ઉ.નં.ક^{2}લ્પ.અ.ઉ.૧^{3}/૨	૩/૪	૫/૬	ક^{4}.વ્ય.દ.વ્ય.અ.ઉ. ૧^{5}/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦
કાઉસ્સગ્ગ	૫+૧+૬=૮ તપ	૬	૮	૭	૬	૬	૬	૮

નોંધ - ઇચ્છકારિ ભગવન્ ! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધં ઉદ્દેસાવણી, નંદિકરાવણી, વાસનિક્ષેપં કરેહ ઇત્યાદિ પ્રથમ નંદિ કરવી. બીજી નંદિ સૌથી છેલ્લે અનુજ્ઞાની આવે છે. 1. ઇચ્છકારિ ભગવન્! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કધં ઉદ્દિસહ આદેશ માંગવો. ત્યારપછી, 2. ઇચ્છકારિ ભગવન્ ! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધે શ્રી કલ્પઅધ્યયનં ઉદ્દિસહ ઇત્યાદિ આદેશ માંગવો. ત્યારપછી, 3. ઇચ્છકારિ ભગવન્! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધે શ્રી કલ્પઅધ્યયને પહેલો ઉદ્દેસો ઉદ્દિસહ એવં સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા ઇત્યાદિ આદેશ માંગવા. 4. ઇચ્છકારિ ભગવન્ ! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધે શ્રી વ્યવહાર અધ્યયનં ઉદ્દિસહ આદેશ માંગવો. ત્યારપછી 5. ઇચ્છકારિ ભગવન્! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધે શ્રી વ્યવહાર અધ્યયને પહેલો ઉદ્દેસો ઉદ્દિસહ એવં સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા ઇત્યાદિ આદેશ માંગવા.

કાલગ્રહણ	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
દશા અધ્યયન	૧[1]	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	ક.વ્ય.દ.શ્રુ.સ.	ક.વ્ય.દ. શ્રુ.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	*૧ તપ	*૧ તપ

૧. ઇચ્છકારિ ભગવન્! તુમ્હે અમ્હં શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધે પહેલું દશાઅધ્યયનં ઉદ્દિસહ એવં સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા ઇત્યાદિ આદેશ માંગવા. * છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

૪. श्री महानिशीथ श्रुतस्कंधे अध्ययन-८, काल-४५, दिन-४५, नंदि -२, वृद्धि दिन-७, कुल दिन -५२, आयंबिल-५२, आगाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
અધ્યયન	શ્રુ.ઉ.નં.૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩
ઉદ્દેસ	૦	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯	૧/૨	૩/૪
કાઉસ્સગ્ગ	૪	૭	૬	૬	૬	૫	૭	૬

કાલગ્રહણ	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
અધ્યયન	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪
ઉદ્દેસં	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧૧/૧૨	૧૩/૧૪	૧૫/ ૧૬	૧/૨	૩/૪
કાઉસ્સગ્ગ	૬	૬	૬	૬	૬	૮	૭	૬

(श्री महानिशीथसूत्र)

કાલગ્રહણ	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
અધ્યયન	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫
ઉદ્દેસ	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧૧/૧૨	૧૩/૧૪	૧૫/૧૬	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮
કાઉસ્સગ્ગ	૬	૬	૬	૬	૬	૮	૭	૬	૬	૬

કાલગ્રહણ	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭
અધ્યયન	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
ઉદ્દેસ	૯/૧૦	૧૧/૧૨	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮
કાઉસ્સગ્ગ	૬	૮	૭	૮	૭	૬	૮	૭	૬	૬	૬

કાલગ્રહણ	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
અધ્યયન	૮	૮	૮	૮	૮	૮	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.
ઉદ્દેસ	૯/૧૦	૧૧/૧૨	૧૩/૧૪	૧૫/૧૬	૧૭/૧૮	૧૯/૨૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૬	૬	૬	૬	૬	૮	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

૫. श्री सुयगडांग-प्रथम श्रुतस्कंधे काल-२०, दिन-२०, नंदि-२, अंग बीजु, वृद्धि दिन-३, कुल दिन-२३, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
અધ્યયન	અં.ઉ.નં. પ્રથમ શ્રુતસ્કંધે ઉ.અ.૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૮
ઉદ્દેસ	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૧/૨	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	તપ.૯	૮	૭	૫	૭	૮	૯	૯	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦
અધ્યયન	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	પ્ર.શ્રુ. સ.અ.નં.
ઉદ્દેસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૨ તપ

૫. श्री सूयगडांग-द्वितीय श्रुतस्कंधे काल-१०, दिन-१०, नंदि-३, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१२, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
અધ્યયન	દ્વિ.શ્રુ.ઉ.નં.અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	દ્વિ.શ્રુ.સ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૪ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	*૨ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

નોંધ - એવં સર્વકાલ-૩૦ , દિન-૩૦, નંદિ-૫, વૃદ્ધિ દિન-૫, કુલ દિન-૩૫.* છેલ્લા ત્રણ દિવસ આક સંધિના છે.

૬. श्री ठाणांग-श्रुतस्कंधे काल-१८, दिन-१८, नंदि-३, अंग त्रीजुं, वृद्धि दिन-३, कुल दिन-२१, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
અધ્યયન	અં.ઉ.નં.શ્રુ.ઉ.અ.૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬
ઉદ્દેસ	૦	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩/૪	૧/૨	૩	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૫ તપ	૭	૮	૭	૮	૭	૮	૭	૫	૩

કાલગ્રહણ	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
અધ્યયન	૭	૮	૯	૧૦	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા ચાર દિવસ આક સંધિના છે.

૭. श्री समवायांगे काल-३, दिन-३, नंदि-२, अंग चोथुं, वृद्धि दिन-१, कुल दिन-४, अनागढ जोग.

દિન	અં.ઉ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
કાલગ્રહણ	૧	૨	૩
કાઉસ્સગ્ગ	૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

૮. श्री भगवत्यंगे काल-७७, दिन-१८६, नंदि-२, अंग पाचमुं, उद्देसा-१९२३,
मूळ शतक-४१, उत्तर शतक-१३८, पदो-८४,०००, आगाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
શતક	અં.ઉ.નં.શ.૧	૧	૧	૧	૧	૨.શ.ઉ.	૨	૨	૨
ઉદ્દેસ	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	ખંધક. ઉ. સ. દત્તિ.-૫*	ખંધક. અ. દત્તિ-૫*	૨/૩	૪/૫
કાઉસ્સગ્ગ	૮ તપ	૬	૬	૬	૮	૩ તપ	૧ તપ	૬	૬

* આયંબિલ દત્તૌ સપાણ ભોયણં પંચદત્તિયં આયંબિલં પચ્ચકખાઇ ઇતિ પઠ્યતે. બન્ને દત્તિઓ સાથે જ કરવાની, વચમાં કારણે દિવસ પડે તો આયંબિલ વધે.

(શ્રી ભગવત્યંગ પાંચમું)

કાલગ્રહણ	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯
શતક	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
ઉદ્દેસ	૬/૭	૮/૯	૧૦	૧	૨.ચમર ઉ.સ.દત્તિ-૫*	ચમર.અ. દત્તિ-૫*	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦
કાઉસ્સગ્ગ	૬	૬	૫	૪	૨ તપ	૧ તપ	૬	૬	૬	૮

* છટ્ઠમ જોગો આયંબિલ દતૌ સપાણ ભોયણં પંચદત્તિયં આયંબિલં પચ્ચક્ખાઇ ઇતિ પઠ્યતે. બન્ને દત્તિઓ સાથે જ કરવાની. વચમાં કારણે દિવસ પડે તો આયંબિલ વધે.

કાલગ્રહણ	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
શતક	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬
ઉદ્દેસ	૪આ.*૪અં.	૯/૧૦	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮
કાઉસ્સગ્ગ	૭	૮	૭	૬	૬	૬	૮	૭	૬	૬	૬

* આઈલ્લા (પહેલા), અંતિલ્લા (છેલ્લા) ઉદ્દેસા છે. તે ઉદ્દેસાની જેમ કરવાના હોય છે. આઈલ્લા અંતિલ્લાના કાઉસ્સગ્ગ કરવાની રીત પ્રથમ ચોથા શતકના ઉદ્દેસનો ૧ કાઉસ્સગ્ગ કરીને, પછી ૪ આઈલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ, પછી ૪ અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ, પછી ૪ આઈલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસાનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ, પછી ૪ અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ, પછી ૪ આઈલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ, પછી ૪ અંતિલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

(શ્રી ભગવત્યંગ પાંચમું)

કાલગ્રહણ	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
શતક	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮
ઉદ્દેસ	૯/૧૦	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦	૧/૨	૩/૪	૫/૬	૭/૮	૯/૧૦
કાઉસ્સગ્ગ	૮	૭	૬	૬	૬	૮	૭	૬	૬	૬	૮

કાલગ્રહણ	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭
શતક	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
ઉદ્દેસ	આ.૧૭/અં.૧૭	આ.૧૭/અં.૧૭	આ.૬/અં.૬	આ.૫/અં.૫	આ.૫/અં.૫	આ.૫/અં.૫
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨
શતક	૧૫	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
ઉદ્દેસ	ગોશાલક.ઉ.સ.દત્તિ- ૩*	ગોશાલક.અ.દત્તિ-૩*	આ.૭/અં.૭	આ.૯/અં.૮	આ.૫/અં.૫
કાઉસ્સગ્ગ	૨ તપ	૧ તપ	૯	૯	૯

* અટ્ઠમ જોગો આયંબિલ દત્તૌ સપાણ ભોયણં તિદત્તિયં આયંબિલં પચ્ચક્ખાઇ ઈત્તિ પઠ્યતે. બન્ને દત્તિઓ સાથે જ કરવાની. વચમાં કારણે દિવસ પડે તો આયંબિલ વધે.

(શ્રી ભગવત્યંગ પાંચમું)

કાલગ્રહણ	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭
શતક	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩
ઉદ્દેસ	આ.૫/અં.૫	આ.૫/અં.૫	આ.૪૦/અં.૪૦	આ.૩૦/અં.૩૦	આ.૨૫/અં.૨૫
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨
શતક	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
ઉદ્દેસ	આ.૧૨/અં.૧૨	આ.૬/અં.૬	આ.૬/અં.૬	આ.૬/અં.૬	આ.૬/અં.૫
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭
શતક	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩/૧૨ અંતર શ૦
ઉદ્દેસ	આ.૬/અં.૫	આ.૬/અં.૫	આ.૧૪/અં.૧૪	આ.૧૪/અં.૧૪	આ.૬૨/અં.૬૨
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯

(શ્રી ભગવત્યંગ પાંચમું)

કાલગ્રહણ	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨
શતક	૩૪/૧૨	૩૫/૧૨	૩૬/૧૨	૩૭/૧૨	૩૮/૧૨
ઉદ્દેસ	આ.૬૨/અં.૬૨	આ.૬૬/અં.૬૬	આ.૬૬/અં.૬૬	આ.૬૬/અં.૬૬	આ.૬૬/અં.૬૬
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૭૩	૭૪	૭૫[1]	૭૬	૭૭
શતક	૩૯/૧૨	૪૦/૨૧	૪૧	અં.સ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	આ.૬૬/અં.૬૬	આ.૧૧૬/અં.૧૧૫	આ.૯૮/અં.૯૮	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	*૧ તપ	*૧ તપ

1. ૭૫ માં કાલગ્રહણે આયંબિલનું તપ કરવું. તેના બીજા દિવસે પવેયણાની વિધિ કરી - બેસણે ઠાઉં ? નો આદેશ માંગવા પછી ખમા૦... ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઓગાહિમ વિગઈ વિસર્જો? ગુરુ-વિસર્જામિ. શિષ્ય-ઇચ્છં, ખમા૦... ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ઓગાહિમ વિગઈ વિસર્જાવણી કાઉસ્સગ્ગ કરું ? ગુરુ-કરેહ. શિષ્ય-ઇચ્છં, ઓગાહિમ વિગઈ વિસર્જાવણીયં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં અન્નત્થ૦... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી... પ્રગટ નવકાર... ખમા૦... અવિધિ-આશાતના મિચ્છા મિ દુક્કડં.

* છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

९. श्री ज्ञाताधर्मकथांग-प्रथम श्रुतस्कंधे काल-२०, दिन-२०, नंदि-२, अंग छठ्ठुं, वृद्धि दिन-३, दिन-२३, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
અધ્યયન	અં.ઉ.નં. પ્રથમ શ્રુતસ્કંધે ઉ.અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
કાઉસ્સગ્ગ	૫ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦
અધ્યયન	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	પ્ર.શ્રુ. સ.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૨ તપ

९. श्री ज्ञाताधर्मकथांग-द्वितीय श्रुतस्कंधे काल-१३, दिन-१३, नंदि-३, अंग छठ्ठं, वृद्धि दिन-२, दिन-१५, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
વર્ગ	દ્વિ.શ્રુ.ઉ.નં.વ.૧	૨	૩	૪	૫
ઉદ્દેસ	આ.૫/અં.૫	આ.૫/અં.૫	આ.૨૭/અં.૨૭	આ.૨૭/અં.૨૭	આ.૧૬/અં.૧૬
કાઉસ્સગ્ગ	૧૦ તપ	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
વર્ગ	૬	૭	૮	૯	૧૦
ઉદ્દેસ	આ.૧૬/અં.૧૬	આ.૨/અં.૨	આ.૨/અં.૨	આ.૪/અં.૪	આ.૪/અં.૪
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૩૧	૩૨	૩૩
વર્ગ	દ્વિ.શ્રુ.સ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	*૨ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

નોંધ - એવં સર્વકાલ-૩૩, દિન-૩૩, નંદિ-૫, વૃદ્ધિ દિન-૫, કુલ દિન -૩૮. *છેલ્લા ત્રણ દિવસ આક સંધિના છે.

१०. श्री उपासकदशांग श्रुतस्कंधे काल-१४, दिन-१४, नंदि-३, अंग सातमुं, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१६, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
અધ્યયન	અં.ઉ.નં. શ્રુ.ઉ.અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
કાઉસ્સગ્ગ	૫ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
અધ્યયન	૮	૯	૧૦	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા ચાર દિવસ આક સંધિના છે.

११. श्री अंतगडदशांग श्रुतस्कंधे काल-१२, दिन-१२, नंदि-३, अंग आठमुं, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१४, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫
વર્ગ	અં.ઉ.નં.શ્રુ.ઉ.વ.૧	૨	૩	૪	૫
ઉદ્દેસ	આ.૫/અં.૫	આ.૪/અં.૪	આ.૭/અં.૬	આ.૫/અં.૫	આ.૫/અં.૫
કાઉસ્સગ્ગ	૧૧ તપ	૯	૯	૯	૯

કાલગ્રહણ	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
વર્ગ	૬	૭	૮	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	આ.૮/અં.૮	આ.૭/અં.૬	આ.૫/અં.૫	૦	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	૯	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા ચાર દિવસ આક સંધિનાં છે.

૧૨. श्री अनुत्तरोववाइ दशांग श्रुतस्कंधे काल-७, दिन-७, नंदि-३, अंग नवमुं, वृद्धि दिन-१, कुल दिन-८, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
વર્ગ	અં.ઉ.નં.શ્રુ.ઉ.વ ૧	૨	૩	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
ઉદ્દેસ	આ.૫/અં.૫	આ.૭/અં.૬	આ.૫/અં.૫	૦	૦	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૧૧ તપ	૯	૯	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા ચાર દિવસ આક સંધિના છે.

૧૩. श्री प्रश्नव्याकरणांग श्रुतस्कंधे काल-१४, दिन-१४, नंदि-३, अंग दशमुं, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१६, आगाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
અધ્યયન	અં.ઉ.નં.શ્રુ.ઉ.અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
કાઉસ્સગ્ગ	૫ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩

કાલગ્રહણ	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
અધ્યયન	૮	૯	૧૦	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૩	૩	૩	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

* છેલ્લા ચાર દિવસ આક સંધિના છે.

१४. श्री विपाकश्रुतांगे प्रथम श्रुतस्कंधे काल-११, दिन-११, नंदि-२, अंग अगियारमुं, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१३, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
અધ્યયન	અં.ઉ.નં.પ્ર. શ્રુ.ઉ.અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	પ્ર. શ્રુ.સ.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૫ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૨ તપ

१४. श्री विपाकश्रुतांगे द्वितीय श्रुतस्कंधे, काल-१३, दिन-१३, नंदि-३, अंग अगियारमुं, वृद्धि दिन-२, कुल दिन-१५, अनागाढ जोग.

કાલગ્રહણ	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪
અધ્યયન	દ્વિ.શ્રુ.ઉ.નં. અ.૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	દ્વિ. શ્રુ. સ.અ.નં.	અં.સ.	અં.અ.નં.
કાઉસ્સગ્ગ	૪ તપ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	*૨ તપ	*૧ તપ	*૧ તપ

નોંધ - એવં દિન-૨૪, નંદિ-૫, વૃદ્ધિ દિન-૪, કુલ દિન-૨૮.* છેલ્લા ત્રણ દિવસ આક સંધિના છે.

१५.

उपांगानि	श्री भगवती प्रतिबद्धा सूर्य प्रज्ञप्ति			श्री ज्ञाता प्रतिबद्धा जंबूद्वीप प्रज्ञप्ति			श्री उपाशक प्रतिबद्धा चंद्र प्रज्ञप्ति		
	કાલ-૩, દિન-૩, નંદિ-૨			કાલ-૩, દિન-૩, નંદિ-૨			કાલ-૩, દિન-૩, નંદિ-૨		
	૫			૬			૭		
દિન-કાલ	ઉ.નંદિ.૧	સમુ.૨	અ.નંદિ.૩	ઉ.નંદિ.૧	સમુ.૨	અ.નંદિ.૩	ઉ.નંદિ.૧	સમુ.૨	અ.નંદિ.૩
કાઉસ્સગ્ગ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧

१६. श्री अंतकृदादिपंचप्रतिबद्ध श्री निरयावलिका श्रुतस्कंधे, काल-७, दिन-७, नंदि-२, उपांग ५

કાલગ્રહણ	(૧) ઉપાંગ નં.(૮)	(૨) ઉપાંગ નં.(૯)	(૩) ઉપાંગ નં.(૧૦)
વર્ગ	શ્રુ.ઉ.નં.૧ ઉ.સ.અ.કપ્પિયા	૨ ઉ.સ.અ. કપ્પવડિંસિયા	૩ ઉ.સ.અ. પુપ્ફિયા
ઉદ્દેસ	આ.૫. અં.૫ (૧૦ ૧૦ પ્ર.)	આ.૫. અં.૫ (૧૦ ૧૦ પ્ર.)	આ.૫. અં.૫. (૧૦ ૧૦ પ્ર.)
કાઉસ્સગ્ગ	૧૦	૯	૯

કાલગ્રહણ	(૪) ઉપાંગ નં.(૧૧)	(૫) ઉપાંગ નં.(૧૨)	૬	૭
વર્ગ	૪ ઉ.સ.અ. પુષ્ફચૂલિયા	૫ ઉ.સ.અ.વહ્નિદશા	શ્રુ.સ.	શ્રુ.અ.નં.
ઉદ્દેસ	આ.૫ અં.૫ (૧૦ ૧૦ પ્ર.)	આ.૬ અં.૬ (૧૨ ૧૨ પ્ર.)	૦	૦
કાઉસ્સગ્ગ	૯	૯	*૧	*૧

* છેલ્લા બે દિવસ આક સંધિના છે.

નોંધ - 1. એવં ઉપાંગેષુ સર્વ કાલ-૧૬, (સૂર ૧, જંબૂ ૨, ચંદ ૩, નિરયા ૪) એવં આયંબિલ-૧૬, દિન-૧૬, મૂલ નંદિ-૮, વૃદ્ધિ દિન-૩, કુલ દિન-૧૯.

નોંધ - 2. એવં કાલિક+ઉત્કાલિક ઉપાંગેષુ દિવસ-૨૮, આયંબિલ-૨૮, નંદિ-૧૬, વૃદ્ધિ દિન-૫, કુલ દિન-૩૩.

❄ અનુષ્ઠાનમાં કાઉસ્સગ્ગની સમજ ❄

એક કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. અંગ/ઉપાંગનો માત્ર ઉદ્દેસ/માત્ર સમુદ્દેસ/માત્ર અનુજ્ઞાનો કાઉસ્સગ્ગ.

B. શ્રુતસ્કંધનો સમુદ્દેસ/ અનુજ્ઞાનો કાઉસ્સગ્ગ.

C. ઉત્તરાધ્યયનના ચોથા અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો કાઉસ્સગ્ગ.

D. ખંધક/ ચમરા/ ગોશાલકના ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો કાઉસ્સગ્ગ.

બે કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. ૧. ચમરા અને ગૌશાલકના ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ

૨. ચમરા અને ગોશાલકના ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

B. જ્યારે શ્રુતસ્કંધનાં સમુદ્દેસ અને અનુજ્ઞા હોય ત્યારે

૧. શ્રુતસ્કંધના સમુદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. શ્રુતસ્કંધની અનુજ્ઞાનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

C. ૧. ઉત્તરાધ્યયનના ચોથા અધ્યયનના ઉદ્દેસાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. ઉત્તરાધ્યયનના ચોથા અધ્યયનના સમુદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

ત્રણ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. જ્યારે એક અધ્યયન કે સાતિકા હોય ત્યારે

૧. અધ્યયનના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. અધ્યયનના સમુદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

B. ભગવતીમાં છટ્ઠું કાલગ્રહણ હોય ત્યારે

૧. છટ્ઠા શતકના ઉદ્દેસાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. ખંધક ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. ખંધક ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

ચાર કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. સૂત્ર કે શ્રુતસ્કંધનો પ્રારંભ હોય અને ઉદ્દેસ વગરનું અધ્યયન હોય ત્યારે

૧. સૂત્ર કે શ્રુતસ્કંધના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. અધ્યયનના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયનના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

B. શતક પ્રારંભ થતો હોય અને એ દિવસે એક જ ઉદ્દેસો હોય ત્યારે

૧. શતકના ઉદ્દેસાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. શતકના પહેલા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. શતકના પહેલા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. શતકના પહેલા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

પાંચ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. જે અધ્યયન કે શતકની સમાપ્તિ હોય અને તેનો છેલ્લો એક ઉદ્દેસો હોય ત્યારે

૧. ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયન કે શતકના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. અધ્યયન કે શતકની અનુજ્ઞાનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

B. શ્રુતસ્કંધવાળા સૂત્રમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય અને ઉદ્દેસા વગરનું અધ્યયન હોય ત્યારે

૧. સૂત્રના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. શ્રુતસ્કંધના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયનના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અધ્યયનના સમુદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. અધ્યયનની અનુજ્ઞાનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

છ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

(બે અધ્યયન કે અધ્યયનના મધ્યના બે ઉદ્દેસા એક દિવસે હોય ત્યારે)

૧. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના અનુજ્ઞાનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. અધ્યયન કે ઉદ્દેસાના અનુજ્ઞાનો છઠ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

સાત કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

(જે અધ્યયન કે શતકનો પ્રારંભ થતો હોય અને તેના બે ઉદ્દેસા હોય ત્યારે)

૧. અધ્યયન કે શતકના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. પહેલા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. બીજા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. પહેલા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. બીજા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. પહેલા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. બીજા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

આઠ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

(છેલ્લા બે ઉદ્દેસા હોય અને અધ્યયન કે શતક પુરું થતું હોય ત્યારે.)

૧. ઉપાંત્ય ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. અંત્ય ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. ઉપાંત્ય ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અંત્ય ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. અધ્યયન કે શતકના સમુદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. ઉપાંત્ય ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. અંત્ય ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

૮. અધ્યયન કે શતકની અનુજ્ઞાનો આઠમો કાઉસ્સગ્ગ.

નવ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

A. શ્રુતસ્કંધવાળા સૂત્રમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય અને અધ્યયનના પ્રથમ બે ઉદ્દેસા હોય ત્યારે

૧. સૂત્રના કે અંગના ઉદ્દેસાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. શ્રુતસ્કંધનાં ઉદ્દેસાનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. પ્રથમ અધ્યયન કે પ્રથમ શતકના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અધ્યયનના કે શતકના પહેલા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. બીજા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. પહેલા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. બીજા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

૮. પહેલા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો આઠમો કાઉસ્સગ્ગ.

૯. બીજા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો નવમો કાઉસ્સગ્ગ.

B. બે ઉદ્દેસાવાળા અધ્યયન કે શતકનો પ્રારંભ અને પૂર્ણ થાય ત્યારે

૧. અધ્યયન કે શતકના ઉદ્દેસનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. અધ્યયન કે શતકના પહેલા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. અધ્યયન કે શતકના બીજા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. અધ્યયન કે શતકના પહેલા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. અધ્યયન કે શતકના બીજા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. અધ્યયન કે શતકના સમુદ્દેસનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. અધ્યયન કે શતકના પહેલા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

૮. અધ્યયન કે શતકના બીજા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો આઠમો કાઉસ્સગ્ગ.

૯. અધ્યયન કે શતકની અનુજ્ઞાનો નવમો કાઉસ્સગ્ગ.

દસ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

(અંગસૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય ત્યારે અથવા નિરયાવલિકાના શ્રુતસ્કંધનો પ્રવેશ હોય ત્યારે)

૧. બીજા શ્રુતસ્કંધના અથવા નિરયાવલિકાના શ્રુતસ્કંધના ઉદ્દેસાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. પહેલા વર્ગના ઉદ્દેસાનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. પહેલા વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. પહેલા વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. પહેલા વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. પહેલા વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો છઠ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. પહેલા વર્ગના સમુદ્દેસનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

૮. પહેલા વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો આઠમો કાઉસ્સગ્ગ.

૯. પહેલા વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો નવમો કાઉસ્સગ્ગ.

૧૦. પહેલા વર્ગના અનુજ્ઞાનો દશમો કાઉસ્સગ્ગ.

૧૧ કાઉસ્સગ્ગ હોય ત્યારે

(શ્રુતસ્કંધવાળા અંગસૂત્રમાં પ્રવેશ કરવાનો હોય અને બે ઉદ્દેસાવાળો વર્ગ પૂર્ણ થતો હોય ત્યારે)

૧. અંગના ઉદ્દેશાનો પહેલો કાઉસ્સગ્ગ.

૨. શ્રુતસ્કંધના ઉદ્દેસાનો બીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૩. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના ઉદ્દેસાનો ત્રીજો કાઉસ્સગ્ગ.

૪. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો ચોથો કાઉસ્સગ્ગ.

૫. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના ઉદ્દેસનો પાંચમો કાઉસ્સગ્ગ.

૬. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો છટ્ઠો કાઉસ્સગ્ગ.

૭. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાના સમુદ્દેસનો સાતમો કાઉસ્સગ્ગ.

૮. વર્ગના સમુદ્દેસનો આઠમો કાઉસ્સગ્ગ.

૯. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના આઇલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો નવમો કાઉસ્સગ્ગ.

૧૦. શ્રુતસ્કંધના વર્ગના અંતિલ્લા ઉદ્દેસાની અનુજ્ઞાનો દસમો કાઉસ્સગ્ગ.

૧૧. વર્ગની અનુજ્ઞાનો અગીયારમો કાઉસ્સગ્ગ.

❄ સર્વજોગ દિન, કાલગ્રહણ, નંદિનું પ્રમાણ ❄

(૧) શ્રી આવશ્યક જોગ -

આવસ્સયસુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ-સામાઇય અજ્ઝયણ દિન ૧, ચઉવિસત્થય અજ્ઝયણ દિન ૨, વંદણય અજ્ઝયણ દિન ૩, પડિક્કમણ અજ્ઝયણ દિન ૪, કાઉસ્સગ્ગ અજ્ઝયણ દિન ૫, પચ્ચક્ખાણ અજ્ઝયણ દિન ૬, આવસ્સયસુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ દિન ૭, અણુન્ના નંદિ દિન ૮, એવં દિન-૮, નંદિ-૨.

(૨) શ્રી દશવૈકાલિક જોગ -

દસવેયાલિય સુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ-દુમપુપ્ફિ અજ્ઝયણ દિન ૧, સામન્નપુવ્વિ અજ્ઝયણ દિન ૨, ખુડ્ડિયાયારકહા અજ્ઝયણ દિન ૩, છજ્જીવણિયા અજ્ઝયણ દિન ૪, પિંડેસણા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ દિન ૫, ધમ્મત્થકામ અજ્ઝયણ અહવા માહાયારકહા અજ્ઝયણ દિન ૬, સુવક્કસુદ્ધિ અજ્ઝયણ દિન ૭, આયારપ્પણિહિ અજ્ઝયણ દિન ૮, વિણયસમાહિ અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ દિન ૯-૧૦, સભિક્ખુ અજ્ઝયણ દિન ૧૧, રઇવક્કા પઢમાચુલા દિન ૧૨, વિવિત્તચરિયા બીયાચુલા દિન ૧૩, દસવેયાલિય સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ દિન ૧૪, અનુજ્ઞા નંદિ દિન ૧૫, એવં સર્વ દિન-૧૫, નંદિ-૨.

(૩) માંડલીના સાત આયંબિલ -

૧સૂત્તે ૨અત્થે ૩ભોઅણ ૪કાલે ૫આવસ્સએ ય ૬સજ્ઝાયે, ૭સંથારએ વિ અ તહા, સત્તેયા મંડલી હુંતિ ॥૧॥

(૪) શ્રી ઉત્તરાધ્યયન જોગ –

છત્તીસં અજ્ઝયણા, એગેગ દિણેણ તુરિયમસંખે । દોદિણ, દો સુઅક્ખંધે, ગુણચત્તા[1] ઉત્તરજ્ઝયણે ॥૧॥

1. ગુણચત્તા = ૩૯ દિવસ

(આ વિધિ અત્યારે આચરાતી નથી.)

(૪) શ્રી ઉત્તરાધ્યયન જોગની બીજી વિધિ –

અહવેગસરા ચઉદ્દસ, એગેગ દિણેણ દુન્નિદુન્નિ તઓ । ઇય દિણ સત્તાવીસં ઠાવીસમો ઇયપભિઇ(?) કપ્પે ॥૨॥

ચઉત્થ મસંખયં અજ્ઝયણં પઢમદિણે ઉદ્દિસિય સમુદ્દિસિય જઇ પઢમપોરિસિએ પઢઇ તો આયંબિલેણ અણુન્ન વિજ્જઇ, જઇ બીઅદિણે પોરિસિમજ્ઝે પઢઇ તો નિવ્વિએણં, અહ ન તો બિઅદિણે વિ આયંબિલં એવં મુખ્યવિધૌ દિન ૩૯, દ્વિતીયવિધૌ દિન ૨૭-૨૮ વા, નંદિ ૨, આદૌ ઉત્તરજ્ઝયણસુઅક્ખંધ ઉદ્દેસે નંદિ, અંતે તુ એક કાલેન સમુદ્દેસ. દ્વિતીય દિને એક કાલેન અનુજ્ઞા નંદિ, એવં નંદિ ૨ દિન ૩૯ અથવા પહેલાં ૧૪ અજ્ઝયણ એગસરાં એગેગદિણેણ એગેગકાલેણ ગચ્છન્તિ શેષ ૨૨અજ્ઝયણ એગેગકાલેન દિણેદિણે દુન્નિદુન્નિ ગચ્છન્તિ છ છ કાઉસ્સગ્ગા, એગેગકાલે ભવન્તિ, ઉદ્દેસદ્વયવત્, જઇ એગદિણેણ અસંખયં આગચ્છઇ તયા ૨૭ અન્યથા ૨૮. (ફક્ત ૨૮ મે દિવસે જ અનુજ્ઞા થાય બાકી કાલગ્રહણ તો ચાર-ચાર પણ લેઇ શકાય.)

(૫) શ્રી આચારાંગ જોગ –

(૧) આચારાંગે સુઅક્ખંધ ૨, અંગ ઉદ્દેસ નંદિ તત્રાદ્યે અજ્ઝયણ ૮, પ્રથમ અજ્ઝયણે ઉદ્દેસા ૭ કાલ ૪, બીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૬ કાલ ૩, ત્રીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, ચોથા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, પાંચમાં અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૬ કાલગ્રહણ ૩, છટ્ઠા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૫ કાલગ્રહણ ૩, સાતમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૮ કાલગ્રહણ ૪, આઠમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં પઢમ સુઅક્ખંધે કાલગ્રહણ-૨૪, દિન-૨૪, નંદિ-૨.

બીઅસુઅક્ખંધે અજ્ઝયણ ૧૬, પ્રથમ અજ્ઝયણે ઉદ્દેસા ૧૧ કાલ ૬, બીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, ત્રીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૩ કાલગ્રહણ ૨, ચોથા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, પાંચમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨

કાલગ્રહણ ૧, છટ્ઠા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, સાતમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, અથ સપ્તકાધ્યયન ૭ આઉત્તવાણયં કાલગ્રહણ ૭ દિન ૭, પંદરમું ભાવના અજ્ઝયણ (ચુલિકા પહેલી) કાલગ્રહણ ૧, સોળમું વિમુક્તિ અજ્ઝયણ (બીજી ચુલીકા) કાલગ્રહણ ૧, બીઅસુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, આચરાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, આચારાંગાનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૨૬, દિન-૨૬, નંદિ-૩, સર્વે આચારાંગે દિન-૫૦, કાલગ્રહણ-૫૦, નંદિ-૫.

(૬) શ્રી કલ્પસૂત્ર જોગ -

આચારાંગે પંચમ ચૂલા નિશીથાધ્યયનં, તત્ર ઉદ્દેસા ૨૦, કાલગ્રહણ ૧૦, દિન ૧૦, નત્થિ નંદિ. દશા કપ્પ વવહારાણં એગો સુઅક્ખંધો, સુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ, કપ્પજ્ઝયણે ઉદ્દેસા ૬, કાલગ્રહણ ૩, દિન ૩. વવહારજ્ઝયણે ઉદ્દેસા ૧૦, કાલગ્રહણ ૫, દિન ૫. દસાણં દશ અજ્ઝયણા દિન ૧૦ કાલગ્રહણ ૧૦, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧ એવં સર્વ કાલગ્રહણ-૩૦, દિન-૩૦, નંદિ-૨.

(શ્રી કલ્પવ્યવહાર દશાશ્રુતસ્કંધ એ નામથી ક્રિયા કરવી.)

(૭) શ્રી મહાનિશીથ જોગ -

પઢમેગસરં નવ સોલ, સોલ બારસ ચઉક્ક છગ વીસં, અટ્ઠજ્ઝયણુદેસા, તેસીઈ(૮૩) મહાનિસીહમ્મિ ॥૧॥

ઇય તેયાલીસ(૪૩) દિણા, સુઅક્ખંધે દુન્નિ સવ્વ પણયાલા(૪૫), આઉત્તવાણયં ઇહ, પણચત્તા(૪૫) યામ નંદિ દુગં. ॥૨॥

(૮) શ્રી પ્રકીર્ણકાનિ -

નંદિ[૧] અણુયોગદારા[૨] આઉરપચ્ચક્ખાણં[૩] મહાપચ્ચખાણં[૪] દેવિંદત્થઓ[૫] તંદુલવેઆલિઅં[૬] ચ સંથારો[૭] ॥૧॥

ભત્તપરિન્ના[૮] રાહણ-પડાગ[૯] ગણિવિજ્જા[૧૦] અંગવિજ્ઝા[૧૧] ચઉસ્સરણુ[૧૨]

દિવસાગર-પન્નત્તી[13] જોઇસકરંડ[14] ॥૨॥

મરણસમાહી[15] તિત્થો-ગાલિય[16] તહ સિદ્ધપાહુડપઇન્નં[17] નરયવિભત્તી[18] ચંદા-વિજ્ઝાયં[19] પણકપ્પ[20] જીયકપ્પા[21] ॥૩॥

તત્થ નંદિએ અણુયોગદારાણં ચ તિન્નિ તિન્નિ નિવ્વિયા, (સાંપ્રતં તુ સપ્ત આચામ્લાનિ ક્રિયંતે) પણકપ્પે આયામં સેસેસુ ઇક્કિક્કં નિવ્વિયં, (પાંચ તિથિ આયંબિલ કરવાં.) સર્વ દિન-૨૫.

(૯) શ્રી ઉપાંગાનિ -

આચારાંગે ઉવાઇયં ૧, સૂયગડાંગે રાયપસેણીયં ૨, ઠાણાંગે જીવાભિગમો ૩, સમવાયાંગે પન્નવણા ૪, એએ ઉક્કાલિયા, ચતુર્ષ્વપિ પ્રત્યેકં આચામ્લત્રિકં નંદિદ્વયં ચ, એવં દિન-૧૨, નંદિ-૮, ભગવઇએ સુરપન્નત્તિ ૫, નાયાણં જંબુદ્દીવપન્નત્તિ ૬, ઉવાસગદશાણં ચંદપન્નત્તિ ૭, એએ તિન્નિ કાલિયા પ્રત્યેકં કાલત્રયં દિનત્રયં આચામ્લત્રયં નંદિદ્વયં ચ, એવં કાલગ્રહણ-૯, દિન-૯, નંદિ-૬, અંતગડદસાઇયાણં પંચમ્હમંગાણં નિરિયાવલિયા સુઅક્ખંધો ઉવંગં, સુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ તત્થ પંચવગ્ગા. કપ્પિઆઓ ૧, કપ્પવડિંસગાઓ ૨, પુપ્ફિઆઓ ૩, પુપ્ફચૂલિઆઓ ૪, વહ્નિદસાઓ ૫, આઇલ્લા અંતિલ્લા ઉદ્દેસ ઉદ્દિસઓ, ઇત્યાદિ કૃત્વા. નવ નવ કાઉસ્સગ્ગા, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧ એવં કાલગ્રહણ-૭, દિન-૭, નંદિ-૨, એવં કાલિક ઉપાંગ સર્વ કાલગ્રહણ-૧૬, આંબિલ-૧૬, દિન-૧૬, નંદિ-૮.

(૧૦) શ્રી સૂયગડાંગ જોગ –

સૂયગડાંગે સુઅક્ખંધ ૨, અંગ ઉદ્દેસ નંદિ, તત્ર પઢમ સુઅક્ખંધે અજ્ઝયણ ૧૬, પહેલા અજ્ઝયણે ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, બીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૩ કાલગ્રહણ ૨, ત્રીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, ચોથા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, પાંચમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૨ કાલગ્રહણ ૧, તતો અજ્ઝયણ ૧૧ એકસરાં કાલગ્રહણ ૧૧, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા

નંદિ ૧ કાલગ્રહણ ૧, એવં પઢમ સુઅક્ખંધે કાલગ્રહણ-૨૦, દિન-૨૦, નંદિ-૨.

બીઅ સુઅક્ખંધે અજ્ઝયણ ૭ એકસરાં કાલગ્રહણ ૭ દિન ૭ બીઅ સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, સૂયગડાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સૂયગડાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, નંદિ ૩, એવં સૂયગડાંગે કાલગ્રહણ-૩૦, દિન-૩૦, નંદિ-૫.

(૧૧) શ્રી ઠાણાંગ જોગ –

ઠાણાંગે સુઅક્ખંધ ૧, અંગ ઉદ્દેસા નંદિ અજ્ઝયણ ૧૦, પ્રથમ અજ્ઝયણ એકસરૂ કાલગ્રહણ ૧, બીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, ત્રીજા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, ચોથા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૪ કાલગ્રહણ ૨, પાંચમા અજ્ઝયણ ઉદ્દેસા ૩ કાલગ્રહણ ૨, તતો અજ્ઝયણ પાંચ એગસરાં કાલગ્રહણ ૫, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞાનંદિ કાલગ્રહણ ૧, ઠાણાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, ઠાણાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૧૮, દિન-૧૮, નંદિ-૩.

(૧૨) શ્રી સમવાયાંગ જોગ –

સમવાયાંગે અંગોદ્દેસસમુદ્દેસાનુજ્ઞાસુ, કાલગ્રહણ-૩, દિન-૩, નંદિ-૨, આયંબિલ-૩.

(૧૩) શ્રી ભગવતી જોગ –

વિવાહપન્નત્તીએ માસ ૬ દિન ૬ આઉત્તવાણયં, સુઅક્ખંધોનત્થિ, ૪૧ (મૂલ) સયાણિ કાલગ્રહણ ૭૭, અંગં નંદિએ ઉદ્દિસિય, પઢમસયં ઉદ્દિસિજ્જઇ, તત્થ ઉદ્દેસા ૧૦, ઇક્કિક્કદિણેણ (એકૈકકાલેણ) દો દો જંતિ, એવં દિન ૫, કાલ ૫, બીઅસયે ઉદ્દેસા ૧૦ પઢમોક્ખંધુદ્દેસો આયંબિલદુગેણ સપાણભોઅણાહિં પંચહિં પંચહિં[1] દત્તિહિં, દોહિં કાલેહિં વચ્ચઇ. પઢમદિણે

1. દત્તૌ સપાણભોયણં પંચદત્તિયં પચ્ચક્ખાઇત્તિ.

ઉદ્દેસ સમુદ્દેસા, બીઅદિણે અણુન્ના સેસા ઉદ્દેસા ૯, કાલગ્રહણ ૫, એવં બીઅસએ કાલગ્રહણ ૭ દિન ૭, તઇય સયે ઉદ્દેસા ૧૦ પઢમોદ્દેસો એગદિણેણ એગકાલેણ જાઇ, બીઓ ચમરૂદ્દેસો ખંધુવ્વ (આયંબિલદુગેણ) પંચહિં દત્તિહિં દોહિં કાલેહિં, વચ્ચઇ, એવં ૧૫ કાલેહિં (આચરણા નથી.) ચમરે અણુન્નાએ ઓગાહિમવિગઇ વિસજ્જણત્થં અટ્ઠુસાસો (એક નવકારનો) કાઉસ્સગ્ગો કિરઇ (કાઉસ્સગ્ગની આચરણા છે.) તતો ઓગાહિમ વિકૃત્યા નોપહન્યતે, અન્યવિકૃતિભિસ્તુ ઉપહન્યતે એવં છટ્ઠમજોગો લગ્ગઇ પંચનિવ્વિયા છટ્ઠું આયંબિલં [1]મોઇઅ વગ્ઘારિઅતિમણાઇ કપ્પઇ (આચરણા નથી પણ ૭૫ કાલગ્રહણ થયા પછી બધું ખપે અને ૭૫ માં કાલગ્રહણના દિવસે આયંબિલ કરવું.) સેસા ઉદ્દેસ ૮ કાલગ્રહણ ૪ દિન ૪, એવં તઇય સયે કાલગ્રહણ ૭ દિન ૭, ચઉત્થસએ ઉદ્દેસા ૧૦, પઢમા ૮ આઇલ્લા અંતિલ્લા કાઉંસ્સગ્ગ, સત્તહિં કાઉસ્સગ્ગેહિં, એગદિણેણ એગકાલેણ જંતિ સેસા ઉદ્દેસા ૨ દિન ૧ કાલગ્રહણ ૧, એવં ચઉત્થસએ કાલગ્રહણ ૨ દિન ૨/૫-૬-૭-૮ સયેસુ, દશ દશ ઉદ્દેસા (કાલગ્રહણ પાંચ પાંચ) દિન ૨૦ કાલગ્રહણ ૨૦/૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪ સયેસુ, ઉદ્દેસા કમેણ ૩૪-૩૪-૧૨-૧૦-૧૦-૧૦ આઇલ્લા અંતિલ્લા કાઉસ્સગ્ગ ૯, ૯ કાઉસ્સગ્ગા ઇક્કિક્કદિણં ઇક્કિકોકાલો, એવં સવ્વે દિન ૪૭, પન્નરસમે ગોસાલસયે આયામદુગંસપાણ ભોઅણાઓ તિન્નિ દત્તિઓ કાલ દુગં ચ એવં દિન ૪૯ કાલગ્રહણ ૪૯ ગોસાલે અણુન્નાયે, અટ્ઠમજોગો લગ્ગઇ-સત્ત નિવ્વિયા અટ્ઠમં આયંબિલં, આયન્નંપુણં (આચરણા પુનઃ) અટ્ઠમી ચાઉદસીસુ આયામં અન્ને નિવ્વિયા, સેસેસુ ૨૬ સએસુ. આઇલ્લા અંતિલ્લા ઉદ્દેસા ઉદ્દિસઉત્તિ કાઉસ્સગ્ગ નવ નવ કાઉસ્સગ્ગેહિં, ઇક્કિકદિણં ઇક્કિકોકાલો એવં કાલગ્રહણ ૭૫, ભગવત્યંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, ભગવત્યંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ ૭૭, ભગવત્યંગ અનુજ્ઞા નંદિએ ગણીનામં ઠવિજ્જઇ, (અત્ર ઉત્તર) શતકાનિ-૧૩૮. તત્ર ૧૫ શતેષુ દિન-૪૯ કાલગ્રહણ-૪૯,શેષ ૧૨૩ શતેષુ દિન-૧૨૩, કાલ ૨૬. અંગ સમુદ્દેસાનુજ્ઞા દિન ૨, કાલ ૨. એવં દિન-૧૭૪, કાલગ્રહણ-૭૭, અસ્વાધ્યાય

1. મોયણ નાંખેલ અને વગ્ઘારેલ ઓસામણાદિ

(૧૨) દિનૈઃ સહ ૧૮૬ એવં દિન-૧૮૬, નંદિ-૨. (અહીં છ મહીના ને છ દિવસ એટલે દિવસ ૧૮૬ ગણવાના છે.)

(૧૪) શ્રી જ્ઞાતાધર્મકથાંગ જોગ –

જ્ઞાતાધર્મકથાંગે સુઅક્ખંધ ૨. અંગઉદ્દેસ નંદિ પઢમ સુઅક્ખંધ અજ્ઝયણ ૧૯ એગે કાલેણ, એગેગં, ગચ્છઇ, તતઃ એકેન કાલેન સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસઃ અનુજ્ઞા નંદિ ચ એવં દિન-૨૦, કાલ-૨૦, નંદિ-૨.

બીઅ સુઅક્ખંધે બીઅ સુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ વર્ગ ૧૦ એકૈકેન કાલેન એકૈકો યાતિ, આઇલ્લા અંતિલ્લા અધ્યયન ઉદ્દેસો ઇત્યાદિ કૃત્વા નવ નવ કાઉસ્સગ્ગા, તતઃ સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, જ્ઞાતાધર્મકથાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, જ્ઞાતાધર્મકથાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૧૩, દિન-૧૩, નંદિ-૩, સર્વ દિન-૩૩, કાલગ્રહણ-૩૩, નંદિ-૫.

(૧૫) શ્રી ઉપાશકદશાંગ જોગ –

ઉપાશકદશાંગે અંગઉદ્દેસ નંદિ સુઅક્ખંધ ૧, અધ્યયન ૧૦, એકૈકેન કાલેન એકૈકં યાતિ, તતઃ સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, ઉપાશકદશાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, ઉપાશકદશાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૧૪, દિન-૧૪, નંદિ-૩.

(૧૬) શ્રી અંતગડદશાંગ જોગ –

અંતગડદશાંગે અંગઉદ્દેસ નંદિ સુઅક્ખંધ ૧, વર્ગ ૮, એકૈકેન કાલેન એકૈકો વર્ગ, આઇલ્લા અંતિલ્લા અજ્ઝયણ ઉદ્દિસઓ ઇત્યાદિ કૃત્વા નવ નવ કાઉસ્સગ્ગા, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, અંતગડદશાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, અંતગડદશાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં દિન-૧૨, કાલગ્રહણ-૧૨, નંદિ-૩.

(૧૭) શ્રી અણુત્તરોવવાઈદશાંગ જોગ –

અણુત્તરોવવાઈદશાંગે અંગઉદ્દેસ નંદિ સુઅક્ખંધ ૧, વર્ગ ૩, પૂર્વવત્ નવ નવ કાઉસ્સગ્ગ સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, અણુત્તરોવવાઈદશાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, અણુત્તરોવવાઈદશાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં દિન-૭, કાલગ્રહણ-૭, નંદિ-૩.

(૧૮) શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણાંગ જોગ –

પ્રશ્નવ્યાકરણાંગે અંગઉદ્દેસ નંદિ સુઅક્ખંધ ૧, અધ્યયન ૧૦, એકસરાં સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, સુઅક્ખંધ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, પ્રશ્નવ્યાકરણાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, પ્રશ્નવ્યાકરણાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, આઉત્તવાણયં, એવં દિન-૧૪, કાલગ્રહણ-૧૪, નંદિ-૩.

(૧૯) શ્રી વિપાકશ્રુતાંગ જોગ –

વિપાકશ્રુતાંગે સુઅક્ખંધ ૨, અંગઉદ્દેસ નંદિ પઢમ સુઅક્ખંધે અધ્યયન ૧૦, કાલગ્રહણ ૧૦, તતઃ સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૧૧, દિન-૧૧, નંદિ-૨.

બીઅ સુઅક્ખંધે બીઅ સુઅક્ખંધ ઉદ્દેસ નંદિ અધ્યયન ૧૦, કાલગ્રહણ ૧૦, સુઅક્ખંધ સમુદ્દેસ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, વિપાકશ્રુતાંગ સમુદ્દેસ કાલગ્રહણ ૧, વિપાકશ્રુતાંગ અનુજ્ઞા નંદિ કાલગ્રહણ ૧, એવં કાલગ્રહણ-૧૩, દિન-૧૩, નંદિ-૩, એવં સર્વ કાલગ્રહણ-૨૪, દિન-૨૪, નંદિ-૫.

❄ પદ-પ્રદાન સંબંધી સૂચના ❄

❖ પદ ધારકે લોચ કરાવવો.

❖ પદ-પ્રદાનના મુહૂર્ત દિનના પૂર્વ દિને સાંજે વસતિ શુદ્ધ જોવી. નુંતરાં દેવા.

❖ પદ-પ્રદાનના દિવસે 'પભાઈ કાલગ્રહણ લેવું.'

❖ પ્રતિક્રમણ-પડિલેહણ બાદ વસતિ જોવી. (સજ્ઝાય કરવી કલ્પે નહીં.)

❖ કાલ પવેવવું. (પદધારકની હાજરી ફરજીયાત છે.)

❖ પદધારક તથા પદ પ્રદાતા બન્નેએ સજ્ઝાય સાથે પઠાવવી.

❖ પદ-પ્રદાન સ્થળે ૧૦૦ ડગલાંમાં વસતિ જોવી.

❖ નાણ મંડાવવી, ચતુર્મુખ પ્રભુજી પધરાવવા.

❖ ૫-સ્વસ્તિક, ૫ શ્રીફળ, સવા પાંચ રૂપિયા, પાંચ દીપક-ધૂપ આદિ સામગ્રીની તૈયારી કરાવવી.

❖ વાસક્ષેપ તથા વધાવવાના ચોખા તૈયાર રાખવા.

❖ સર્વ પ્રથમ પદ પ્રદાતા પદસ્થ ગુરુ ભગવંત નાણ સમક્ષ જઈ દિગ્બંધ કરે.

❖ દિગ્બંધ ગુરુ પરંપરા મુજબ કરવાના છે, છતાં અહીં જાણકારી માટે પે.નં. 282માં આપેલ છે. સ્વર સ્થાપના તથા દિક્પાલ સ્થાપના એમ બન્ને પદ્ધતિમાં પૂર્વ દિશાથી બતાવેલ ક્રમ (આંકડા) પ્રમાણેની દિશામાં વાસક્ષેપ કરવાપૂર્વક તે તે દિશામાં દર્શિત સ્વરો કે દિક્પાલ મંત્રોનો મનમાં ઉચ્ચાર કરવા દ્વારા સ્થાપના કરવી.

❖ નાણના ચારે દિશાના પ્રભુજીને વાસક્ષેપ કરવો.

❖ આત્મરક્ષા કરવી.

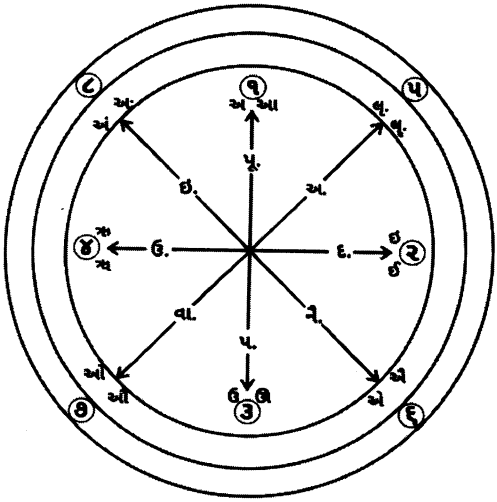
૧
અ આ
૫
ઌ ૡ
૨
ઇ ઈ
૬
એ ઐ
૩
ઉ ઊ
૭
ઓ ઔ
૪
ઋ ૠ
૮
અં અઃ
પૂ.
અ.
દ.
નૈ.
પ.
વા.
ઉ.
ઇ.

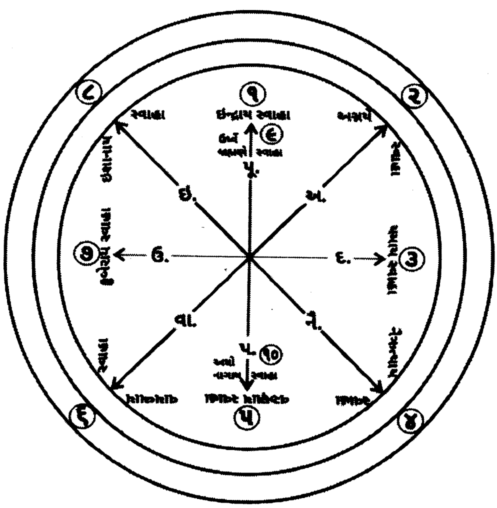
૧
ઇન્દ્રાય સ્વાહા
૯
૨
૩
૪
૫
૬
૭
૮
૧૦
પૂ.
અ.
દ.
નૈ.
પ.
વા.
ઉ.
ઇ.

વજ્રપંજર સ્તોત્ર-

ॐ परमेष्ठिनमस्कारं, सारं नवपदात्मकं ।
आत्मरक्षा करं वज्र-पंजराभं स्मराम्यहं ॥१॥
ॐ नमो अरिहंताणं, शिरस्कं शिरसि स्थितं ।
ॐ नमो सव्वसिद्धाणं, मुखे मुखपटं वरम् ॥२॥
ॐ नमो आयरियाणं, अंगरक्षातिशायिनी ।
ॐ नमो उवज्झायाणं, आयुधं हस्तयोर्दृढम् ॥३॥
ॐ नमो लोए सव्वसाहूणं, मोचके पादयोः शुभे ।
एसो पंच नमुक्कारो, शिला वज्रमयीतले ॥४॥
सव्वपावप्पणासणो, वप्रो वज्रमयो बहिः ।
मंगलाणं च सव्वेसिं, खादिरांगार-खातिका ॥५॥
स्वाहान्तं च पदं ज्ञेयं, पढमं हवई मंगलं ।
वप्रोपरि वज्रमयं, पिधानं देह रक्षणे ॥६॥
महाप्रभावा रक्षेयं, क्षुद्रोपद्रवनाशिनी ।
परमेष्ठिपदोद्भूता, कथिता पूर्व सूरिभिः ॥७॥
यश्चैवं कुरुते रक्षां, परमेष्ठिपदैः सदा ।
तस्य न स्याद्भयं व्याधि राधिश्चापि कदाचन ॥८॥

❖ પદપ્રદાતા પદસ્થ પૂજ્યશ્રી નાણને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ બહુમાન સાચવવા પૂર્વક **त्रण खमासमणा... अरिहंत चेईआणं...अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... **कल्लाणकंदं** ની થોય કહેવી. પછી **खमासमण** દેવું,

❖ પદપ્રદાતા પદસ્થ પૂજ્યશ્રી હવે ભગવાન સમક્ષ બે હાથ જોડી અનુજ્ઞા યાચન કરે : **अणुजाणह मे भयवं.**

❖ પદપ્રદાતા પૂજ્યશ્રીના સ્થાપનાચાર્યજી ખુલ્લાં રાખવા.

❖ પદધારક પૂજ્યશ્રીએ નાણની ફરતે ચતુર્મુખ પ્રભુજી સમક્ષ ૧-૧ નવકાર ગણવાપૂર્વક, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહેતા ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપવી.

❄ પદ-પ્રદાનની વિધિ ❄

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं पडिक्कमामि?

ગુરુ - **पडिक्कमेह.** શિષ્ય - **इच्छं, इरियावहिया... तस्स उत्तरी... अन्नत्थ...**૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા'સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारण संदिसह भगवन् ! वसहि पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... भगवन ! सुद्धा वसहि.

ગુરુ - **तहत्ति.**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! मुहपत्ति पडिलेहुं ?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** (મુહપત્તિ પડિલેહી.)

હવે જે પદવી આપવાની હોય તે પ્રમાણેના આદેશ માંગવા.

૧. ગણિપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह. ગુરુ - **करेमि**[1]. શિષ્ય - **इच्छं,**

૨. પંન્યાસપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह. ગુરુ - **करेमि**[1]. શિષ્ય - **इच्छं,**

૩. ઉપાધ્યાયપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं वाचकपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह. ગુરુ - **करेमि**[1]. શિષ્ય - **इच्छं,**

૪. આચાર્યપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं दव्व-गुण-

---

1. ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજ વાસક્ષેપ કરે.

पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेपं करेह. ગુરુ - करेमि[1]. શિષ્ય - इच्छं,

१. ગણિપદ : खमा०...इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावेह. ગુરુ - वंदावेमि. શિષ્ય - इच्छं,

२. પંન્યાસપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावेह. ગુરુ - वंदावेमि. શિષ્ય - इच्छं,

३. ઉપાધ્યાયપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं वाचकपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावेह. ગુરુ - वंदावेमि. શિષ્ય - इच्छं,

४. આચાર્યપદ : खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावेह. ગુરુ - वंदावेमि. શિષ્ય - इच्छं,

દેવવંદનની વિધિ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करुं ?

ગુરુ - करेह. શિષ્ય - इच्छं. ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસી ગુરુ-શિષ્ય (સાથે સકલ શ્રી સંઘ પણ) ચૈત્યવંદન કરે.

❖ सकलकुशलवल्ली...

ॐ नमः पार्श्वनाथाय, विश्व-चिंतामणीयते ।
ह्रीँ धरणेन्द्र-वैरोट्या-पद्मादेवी-युतायते ॥१॥
शान्ति-तुष्टि-महापुष्टि-धृति-कीर्ति-विधायिने ।
ॐ ह्रीँ द्विड्-व्याल-वेताल-सर्वाधि-व्याधि-नाशिने ॥२॥

1. ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક ગુરુ મહારાજ વાસક્ષેપ કરે.

जयाऽजिताऽऽख्या-विजयाऽऽख्याऽपराजितयाऽन्वितः ।
दिशांपालै-र्ग्रहै-र्यक्षै-र्विद्यादेवीभिरन्वितः ॥३॥
ॐ असिआउसा नमस्तत्र, त्रैलोक्य-नाथताम् ।
चतुःषष्टि-सुरेन्द्रास्ते, भासन्ते छत्र-चामरैः ॥४॥
श्री शंखेश्वर-मंडन ! पार्श्वजिन ! प्रणत-कल्पतरू-कल्प !
चूरय दुष्टव्रातं, पूरय मे वांछितं नाथ ! ॥५॥

जंकिंचि... नमुत्थुणं... अरिहंत चेइआणं... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...
अर्हंस्तनोतु स श्रेयः-श्रियं यद् ध्यानतो नरैः ।
अप्यैन्द्री सकलाऽत्रैहि, रंहसा सह सौच्यत ॥१॥

लोगस्स... सव्वलोए अरिहंत... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

ओमिति मन्ता यच्छासनस्य नन्ता सदा यदंह्रींश्च ।
आश्रीयते श्रिया ते, भवतो भवतो जिनाः पान्तु ॥२॥

पुक्खरवरदी... सुअस्स भगवओ... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नवतत्त्वयुता त्रिपदी-श्रिता-रुचि-ज्ञान-पुण्य-शक्तिमता ।
वरधर्म-कीर्ति-विद्याऽऽनन्दाऽऽस्याजैन-गीर्जीयात् ॥३॥

सिद्धाणं बुद्धाणं... કહી **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ...** એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

श्रीशान्तिः श्रुतशान्तिः, प्रशान्तिकोऽसावशान्ति-मुपशान्तिम् ।

नयतु सदा यस्य पदाः सुशान्तिदाः सन्तुसन्ति जने ॥४॥

श्री द्वादशांगी आराधनार्थं करेमि काउसग्गं वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

सकलार्थ-सिद्धिसाधन-बीजोपाङ्गा सदा स्फुरदुपाङ्गा ।

भवतादनुपहत-महातमोऽपहाद्वादशांगी वः ॥५॥

श्री श्रुतदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

वदवदति न वाग्वादिनि ! भगवति ! कः ? श्रुतसरस्वति! गमेच्छुः! ।

रङ्गत्तरङ्ग-मतिवर! तरणिस्तुभ्यं नम इतीह ॥६॥

श्री शासनदेवता आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता, जिनशासनावनैकरताः ।

द्रुतमिह समीहित-कृते स्युः, शासनदेवता भवताम् ॥७॥

समस्त वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठि समाहिगराणं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી... પારી...

नमोऽर्हत्...

सङ्घेऽत्र ये गुरुगुणौघ-निघे,

सुवैयावृत्यादि-कृत्य-करणैक-निबद्ध-कक्षाः ।

ते शान्तये सह भवन्तु सुराः सुरीभिः,
सद्दृष्टयो निखिल-विघ्न-विघात-दक्षाः ।।८।।

ત્યારબાદ એક **नवकार** પ્રગટ બોલી, ચૈત્યવંદન મુદ્રામાં બેસીને **नमुत्थुणं... जावंति... खमा०... जावंत... नमोऽर्हत्...**

પંચપરમેષ્ઠી સ્તવ

ओमिति नमो भगवओ, अरिहन्त-सिद्धाऽऽयरिय-उवज्झाय ।
वर-सव्व-साहु-मुणि-संघ-धम्म-तित्थ-पवयणस्स ।।१।।

सप्पणव नमो तह भगवई, सुय-देवयाई सुहयाए ।
सिव-संति देवयाणं, सिव-पवयण-देवयाणं च ।।२।।

इन्दा-गणि-जम-नेरईय-वरुण-वाऊ-कुबेर-ईसाणा ।
बम्भो-नागुत्ति दसण्हमवि य, सुदिसाण पालाणं ।।३।।

सोम-यम-वरुण-वेसमण-वासवाणं तहेव पंचण्हं ।
तह लोग पालयाणं, सूराई-गहाण य नवण्हं ।।४।।

साहंतस्स समक्खं, मज्झमिणं चेव धम्मणुट्ठाणं ।
सिद्धिमविग्घं गच्छउ, जिणाइ-नवकारओ धणियं ।।५।।

जय वीयराय... ઇતિ શ્રી દેવવંદન

દેવવંદન પૂર્ણ થયા બાદ નાણને પડદો કરાવવો. સ્થાપનાચાર્યજીની સન્મુખ **बे वांदणां...** પછી નાણના ભગવાન પરથી પડદો લેઇ.

૧. **गणिपद :** ગુરુ-શિષ્ય બન્ને સાથે **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह.** (ગુરુ - **करुं** ?) ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય- **इच्छं, श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी,**

नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી...પ્રગટ **लोगस्स...**

૨. **पंन्यासपद** : ગુરુ-શિષ્ય બન્ને સાથે **खमा०... इच्छकारि भगवन्! तुम्हे अम्हं सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह.** (ગુરુ - **करुं ?**) ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય-**इच्छं, सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

૩. **उपाध्यायपद** : ગુરૂ-શિષ્ય બન્ને સાથે **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं वाचकपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह.** (ગુરુ - **करुं ?**) ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય - **इच्छं, वाचकपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी, करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

૪. **आचार्यपद :** ગુરુ-શિષ્ય બન્ને સાથે **खमा०... इच्छकारि भगवन्! तुम्हे अम्हं दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद आरोवावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी काउस्सग्गं करावेह.** (ગુરુ - **करुं?**) ગુરુ - **करावेमि.** ગુરુ અને શિષ્ય- **इच्छं, दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી....પારી... પ્રગટ

लोगस्स...

શિષ્ય - **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी श्री नंदिसूत्र संभळावोजी.**

ગુરુ - **सांभलो.** શિષ્ય - **इच्छं.**

ગુરુ - **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री नंदिसूत्र कढुं ? इच्छं.**

नवकार ગણવાપૂર્વક ત્રણ વાર શ્રી નંદિસૂત્ર સંભળાવે. ગણિપદ, પંન્યાસપદ અને ઉપાધ્યાયપદમાં આ લઘુનંદિ સંભળાવવી, આચાર્યપદમાં ૭૦૦ શ્લોક પ્રમાણ શ્રી નંદિસૂત્ર સંભળાવે.

શિષ્ય બે આંગળી ઉપર અને બે આંગળી નીચે રહે તેમ વચમાં મુહપત્તિ રાખીને તથા રજોહરણને અંગુઠાની નીચે ચાર આંગળી ઉપર રાખી મસ્તક નમાવવા પૂર્વક શ્રવણ કરે. **नाणं पंचविहं पन्नत्तं. तं जहा-आभिणिबोहियनाणं, सुयनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं, तत्थ चत्तारि नाणाइं ठप्पाइं ठवणिज्जाइं नो उद्दिसिज्जंति, नो समुद्दिसिज्जंति, नो अणुन्नविज्जंति, सुयनाणस्स उद्देसो, समुद्देसो, अणुन्ना, अणुओगो पवत्तइ,**

૧. **गणिपद :** (શિષ્યના મસ્તકે હાથ મૂકવાપૂર્વક) ગુરુ - **इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च** (પદધારકનું નામ બોલવું.) **श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी, नंदि पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

२. पंन्यासपद : (શિષ્યના મસ્તકે હાથ મૂકી) ગુરુ - **इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च** (પદધારકનું નામ બોલવું.) **सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी, नंदि पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

३. उपाध्यायपद : (શિષ્યના મસ્તકે હાથ મૂકી) ગુરુ - **इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च** (પદધારકનું નામ બોલવું.) **वाचकपद आरोवावणी, नंदि पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

(ગુરુ મહારાજની આજ્ઞાથી ૭૦૦ ગાથા પ્રમાણ શ્રી નંદિસૂત્રના જોગ કરેલા કોઇપણ સાધુ ભગવંત શ્રી નંદિસૂત્ર સંભળાવી શકે. શ્રી નંદિસૂત્ર પરિશિષ્ટ-3માં આપેલ છે.)

४. आचार्यपद : (શિષ્યના મસ્તકે હાથ મૂકી) ગુરુ - **इमं पुण पट्ठवणं पडुच्च** (પદધારકનું નામ બોલવું.) **दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद आरोवावणी, नंदि पवत्तेइ नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति.**

ગુરુ મહારાજે ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક નીચેનો પાઠ ૩ વાર સંભળાવવો.

ॐ णमो आयरियाणं भगवंताणं नाणीणं दंसणीणं चरित्तीणं पंचविहायारसुट्ठियाणं इह भगवते आयरिया अवयरंतु साहु-साहुणी-सावय-सावियाकयं पूयं पडिच्छन्तु, सव्वसिद्धिं दिसंतु स्वाहा.

❖ વર્ધમાનવિદ્યા અથવા સૂરિમંત્રના વાસક્ષેપથી મંત્રિત અક્ષત પદધારકને વધાવવા માટે સકલ શ્રી સંઘને આપવા.

સાત ખમાસમણા

१. गणिपद :

(१) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणह, गणिपद आरोवेह ?**

ગુરુ - **अणुजाणामि-आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?** ગુરુ - **वंदिता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं श्री भगवतीसूत्रं अणुन्नायं, गणिपद आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **अणुन्नायं-अणुन्नायं, आरोवियं - आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं - सुत्तेणं - अत्थेणं- तदुभयेणं, सम्मं धारिज्जाहि, अन्नेसिं च**

पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं संदिसह साहूणं पवेएमि?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०...** ચારે દિશામાં નાણને ફરતા ભગવાન સન્મુખ એક-એક નવકાર ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે. (પ્રદક્ષિણા સમયે સકલ શ્રી સંઘ મંગલ ગીતો ગાય - ચોખાથી વધાવે. શિષ્ય એક-એક પ્રદક્ષિણા પછી, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, વાસક્ષેપ લે.)

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?** ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...**

૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

२. पंन्यासपद :

(૧) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सर्वानुयोगान् अणुजाणह, पंन्यासपद आरोवेह ?**

ગુરુ - **अणुजाणामि-आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?**

ગુરુ - **वंदिता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं सर्वानुयोगान् अणुन्नायं, पंन्यासपद आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **अणुन्नायं-अणुन्नायं, आरोवियं - आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं - सुत्तेणं - अत्थेणं- तदुभयेणं, सम्मं धारिज्जाहि, अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(४) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं संदिसह साहूणं पवेएमि?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(५) **खमा०...** ચારે દિશામાં નાણને ફરતા ભગવાન સન્મુખ એક-એક નવકાર ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે. (પ્રદક્ષિણા સમયે સકલ શ્રી સંઘ મંગલ ગીતો ગાય - ચોખાથી વધાવે. શિષ્ય એક-એક પ્રદક્ષિણા પછી, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, વાસક્ષેપ લે.)

(६) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?** ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(७) खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

३. उपाध्यायपद :

(१) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं वाचकपद आरोवेह ?**

ગુરુ - **आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(२) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?** ગુરુ - **वंदिता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(३) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं वाचकपद आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **आरोवियं - आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं - सुत्तेणं - अत्थेणं- तदुभयेणं, सम्मं धारिज्जाहि, अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય- **तहत्ति,**

(४) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं संदिसह साहूणं पवेएमि?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०...** ચારે દિશામાં નાણને ફરતા ભગવાન સન્મુખ એક-એક નવકાર ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે. (પ્રદક્ષિણા સમયે સકલ શ્રી સંઘ મંગલ ગીતો ગાય - ચોખાથી વધાવે. શિષ્ય એક-એક પ્રદક્ષિણા પછી, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, વાસક્ષેપ લે.)

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?** ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! वाचकपद आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

૪. आचार्यपद :

(૧) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणह, सूरिपद आरोवेह ?**

ગુરુ - **अणुजाणामि-आरोवेमि.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૨) **खमा०... संदिसह किं भणामि ?** ગુરુ - **वंदिता पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૩) **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुन्नायं, सूरिपद आरोवियं इच्छामो अणुसट्ठिं.**

ગુરુ - **अणुन्नायं-अणुन्नायं , आरोवियं -आरोवियं खमासमणाणं हत्थेणं - सुत्तेणं - अत्थेणं- तदुभयेणं, सम्मं धारिज्जाहि, अन्नेसिं च पवज्जाहि गुरुगुणेहिं वुड्ढिज्जाहि नित्थारगपारगा होह.** શિષ્ય - **तहत्ति,**

(૪) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं संदिसह साहूणं पवेएमि?**

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૫) **खमा०...** ચારે દિશામાં નાણને ફરતા ભગવાન સન્મુખ એક-એક નવકાર ગણતાં ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે. (પ્રદક્ષિણા સમયે સકલ શ્રી સંઘ

મંગલ ગીતો ગાય - ચોખાથી વધાવે. શિષ્ય એક-એક પ્રદક્ષિણા પછી, ગુરુ મહારાજને **मत्थएण वंदामि** કહી, વાસક્ષેપ લે.)

(૬) **खमा०... तुम्हाणं पवेइयं साहूणं पवेइयं संदिसह काउस्सग्गं करेमि ?** ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

(૭) **खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! दव्व-गुण-पज्जवेहिं अणुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद आरोवावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

પછી નાણમાં પ્રભુજીને પડદો કરાવવો.

સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां...** પછી પડદો દૂર કરાવી, નાણ સમક્ષ પ્રભુજીને

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! कालमांडलां पडिलेहशुं ?

ગુરુ - **पडिलेहजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पभाई काल पडिक्कमशुं ?

ગુરુ - **पडिक्कमजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

નાણમાં પ્રભુજીને પડદો કરાવી, સ્થાપનચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां...** પડદો દૂર કરાવી, પ્રભુજી સન્મુખ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि- आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

ઉછામણીની વિગત

❖ ગણિપદ-પંન્યાસપદ : મંત્રપટ્ટ-મંત્રપોથી-કામળી વહોરાવવાની.

❖ ઉપાધ્યાયપદ : નિષદ્યા-મંત્રપટ્ટ-મંત્રપોથી-કામળી વહોરાવવાની.

❖ આચાર્યપદ : નિષદ્યા-સૂરિપટ્ટ-મંત્રપોથી-માળા-ચોખાની થાળીમાં સ્થાપનાચાર્યજી-આભૂષણ માટે કેશરવાટકી, કામળી વહોરાવવાની.

ગણિપદ-પંન્યાસપદ - શુભલગ્ન સમયે ગણિ અને પંન્યાસને જમણા કાન પર વાસક્ષેપ કરી ગુરુ મહારાજ જમણા કાનમાં અનુક્રમે ગણિપદનો અને પંન્યાસપદનો ત્રણવાર મંત્ર સંભળાવે અને ત્રણવાર વાસક્ષેપ કરે.

ઉપાધ્યાયપદ-આચાર્યપદ ધારક- **खमा०...इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं निसज्जं समप्पेह.** (બોલી બોલનાર નિષદ્યા પદ પ્રદાતાને વહોરાવે પદ પ્રદાતા-પદધારકને અર્પણ કરે.) ગુરુ મહારાજ વાસક્ષેપ દ્વારા મંત્રી નિષદ્યા શિષ્યને આપે, પદધારક નિષદ્યાને ડાબા હાથ પર રાખી નાણ તથા ગુરુ મહારાજને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ ગુરુ મહારાજની જમણી બાજુએ નવા નિષદ્યા પર બેસે. ઉપાધ્યાયપદ હોય તો શુભલગ્ન સમયે ગુરુ મહારાજ જમણા કાન પર વાસક્ષેપ કરી જમણા કાનમાં ઉપાધ્યાયપદનો મંત્ર ત્રણ વાર સંભલાવે અને ત્રણ વાર વાસક્ષેપ કરે.

आचार्यपद होय तो -

ઉછામણી લેનાર કેશરની વાટકી ગુરુ મહારાજને વહોરાવે.

ગુરુ મહારાજ શિષ્યને જમણા કાને કેશરથી કુંડલ આલેખે, જમણા હાથે કાંડા પર કડું આલેખે, અને જમણી ભૂજા પર બાજુબંધ આલેખે.

પદપ્રદાતા નૂતન આચાર્યને શુભલગ્ન સમય ધ્યાનમાં રાખી જમણા

કાનમાં ચાર પીઠિકાના મંત્ર સંભળાવે, શુભલગ્ન સમયે પાંચમી પીઠિકાનો મંત્ર સંભળાવે.

આચાર્ય પદધારક - **खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं अक्खे समप्पेह.**

ગુરુ - **समप्पेमि.** શિષ્ય - **इच्छं.** (ઉછામણી લેનાર ચોખાના થાળ યુક્ત સ્થાપનાચાર્યજી ગુરુ મહારાજને વહોરાવે.) પછી ગુરુ મહારાજ નૂતન આચાર્યને બન્ને હથેળીમાં કેશરનો સાથીયો કરી, હથેળીમાં વર્ધમાન (વધતી) ત્રણ મુઠ્ઠી ચોખા મૂકે, ત્યારબાદ

ગુરુ મહારાજ શિષ્યને સ્થાપનાચાર્યજી - મંત્રપટ્ટ તથા મંત્રપોથી અર્પણ કરે,

નૂતન આચાર્ય સર્વ ઉપકરણોને હાથમાં રાખીને નાણને ૧ પ્રદક્ષિણા દે.

નામ સ્થાપના

ગણિ-પંન્યાસ-ઉપાધ્યાય-આચાર્યપદ ધારક :-

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी मम नाम ठवणं करेह.

પછી શિષ્ય બે હાથ જોડી, નતમસ્તકે ઊભા રહે. ગુરુ મહારાજ નામ સ્થાપે, દિગ્બંધ આ પ્રમાણે...

ગુરુ મહારાજ પ્રથમ **नवकार** ગણવાપૂર્વક બોલે –

श्रमण भगवान श्री महावीरस्वामीजी तत् पट्टधर पंचम गणधर श्री सुधर्मास्वामीजीथी प्रवाहित निर्ग्रन्थ-कोटीकगण-वयरीशाखा-चान्द्रकुल-वनवासी-वड-तपागच्छीय जगद्गुरु आचार्य श्रीमद्विजय हीरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टालंकार उपाध्याय श्री सहजसागरजी महाराजा तत्पट्टपरंपरागत [1]पूज्य योगनिष्ठ आचार्यदेव श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी

---

1. नाम स्थापना आवी रीते करी शकाय-योगनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर प्रशमरसपयोनिधि आचार्यदेवेश श्रीमत् कीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टालंकार महातपस्वी मुनिराजश्री जितेन्द्रसागरजी महाराजा तत्

महाराजा पूज्य आचार्यश्री .... पूज्य उपाध्याय श्री .... अमुक गणिना/पंन्यासना/उपाध्यायना/आचार्यना शिष्य तरीके तमारुं नाम.............. राखवामां आवे छे.

नित्थारगपारगा होह. શિષ્ય - **तहत्ति.** આમ ગુરુ મહારાજ ત્રણ વખત ૧-૧ નવકાર બોલી, નામ સ્થાપન કરે અને વાસક્ષેપ કરે.

ગણિ-પંન્યાસ-ઉપાધ્યાય-આચાર્યપદ :-

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा मुहपत्ति पडिलेहुं?

ગુરુ - **पडिलेहेह.** શિષ્ય - **इच्छं.** (મુહપત્તિ પડિલેહી,) (નાણને પડદો કરાવી,) સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां...**

પડદો ખોલાવી પ્રભુજી સન્મુખ,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! पवेयणा पवेउं ?

ગુરુ - **पवेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! तुम्हे अम्हं... (જે પદ હોય તે પ્રમાણે નીચેનું પદ બોલવું.)

ગણિપદ : **श्री भगवतीसूत्रं अणुजाणावणी, गणिपद आरोवावणी...**

પંન્યાસપદ : **सर्वानुयोगान् अणुजाणावणी, पंन्यासपद आरोवावणी...**

ઉપાધ્યાયપદ : **वाचकपद आरोवावणी...**

આચાર્યપદ : **दव्व-गुण-पज्जवेहिं अनुयोग अणुजाणावणी, सूरिपद**

पट्टधर चारित्रचूडामणि आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा वर्तमान तपागच्छाधिपति पंचाचारप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमद् मनोहरकीर्तिसागरसूरीश्वरजी महाराजाना पुण्यप्रभावकसाम्राज्यमां चारित्रचूडामणी आचार्यदेवेश श्रीमत् कैलाससागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर सिद्धान्तनिष्ठ आचार्यदेवेश श्रीमत् कल्याणसागरसूरीश्वरजी महाराजा तत् पट्टधर शासनप्रभावक आचार्यदेवेश श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी महाराजाना शिष्य रूपे, उपस्थित आचार्यदेवश्री .... उपाध्यायश्री.............साध्वीजीश्री.............. सुश्रावकश्री.............सुश्राविकाश्री............ आदि चतुर्विध श्रीसंघनी साक्षीमां तमारुं नाम गणिश्री/पंन्यासश्री/उपाध्यायश्री/आचार्यश्री .... राखवामां आवे छे.

आरोवावणी (હવેનું પદ દરેકમાં બોલવું.)

नंदिकरावणी, वासनिक्षेप करावणी, देववंदावणी, नंदिसूत्र संभळावणी, नंदिसूत्र कढावणी, काउस्सग्ग करावणी, कालमांडलां संदिसावणी, कालमांडलां पडिलेहावणी, सज्झाय पडिक्कमावणी, पभाई काल पडिक्कमावणी[1] पाली तप करशुं ?

ગુરુ - **करजो.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी पच्चक्खाणनो आदेश आपशोजी. ગુરુ મહારાજ પચ્ચક્ખાણ કરાવે. (ભગવાનને ઢાંકી..)

સ્થાપનાચાર્યજી સન્મુખ **बे वांदणां...**

અંગલૂછણા લઇ, પ્રભુજી સન્મુખ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे संदिसाहुं ?

ગુરુ - **संदिसावेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! बेसणे ठाउं ?

ગુરુ - **ठाएह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

જોગમાં હોય તો સંઘટ્ટા અને આઉત્તવાણયના આદેશ માંગી,

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अनुयोग विसज्जावणत्थं काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, अनुयोग विसज्जावणत्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી...પારી... પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! सज्झाय करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,** ઉભડક પગે ખભા પર કપડો નાંખી **नवकार**

1. જોગ ચાલુ હોય તો **'जोगदिन पेसरावणी, संघट्टो-आउत्तवाणय लेवरावणी'** પણ બોલવું.

અને **धम्मो मंगल** ની પાંચ ગાથા અને **नमो अरिहंताणं** પદ બોલી

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं,**

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! उपयोग करावणी काउस्सग्ग करुं ?

ગુરુ - **करेह.** શિષ્ય - **इच्छं, उपयोग करावणी करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી...પારી... પ્રગટ **नवकार...** ગુરુ મહારાજ પાસે જઈ

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! ગુરુ - **लाभ.** શિષ્ય - **कहं लेशुं?**

ગુરુ - **जहा गहियं पूव्वसूरिहिं.** શિષ્ય - **आवस्सियाए.**

ગુરુ - **जस्स जोगो.** શિષ્ય - **शय्यातरनुं घर ?** (ગુરુ મહારાજ અત્રે શય્યાતર શ્રાવકનું નામ કહે.)

(નાણને પડદો કરાવવો) બાદ ગુરુ મહારાજને વંદન કરે પછી (આચાર્યપદવી હોય તો) પદ પ્રદાતા ગુરુ ભગવંત પોતાના આસન પરથી ઉઠીને નૂતન આચાર્ય ભગવંતને પોતાના આસન ઉપર બેસાડે અને સકલ શ્રી સંઘ સહિત નૂતન આચાર્ય ભગવંતને દ્વાદશાવર્ત્ત વંદન કરે. પછી પદ પ્રદાતા ગુરુ ભગવંત પાટ પર બેસી નૂતન આચાર્ય ભગવંતને સ્થિર કરે-હિતશિક્ષા આપે. પછી નૂતન આચાર્ય ભગવંતને વ્યાખ્યાન આપવા વિનંતી કરે અને નૂતન આચાર્ય ભગવંત વ્યાખ્યાન આપે. પછી નૂતન પદ ધારક સ્થાને જઈ બે સજ્ઝાય પઠાવે તથા ત્રણ પાટલી કરે. પછી જ દેરાસર દર્શન કરવા જવું.

॥ ઇતિ પદ પ્રદાન વિધિ ॥

❄ શ્રી સ્થાપનાચાર્યજીનું ફળ ❄

[બૃહદ્ યોગવિધિ પુસ્તકમાં શ્રી સ્થાપનાચાર્યજીનું ફળ છપાયેલ છે. અમો તેને વર્તમાન ભાષામાં પરિવર્તિત કરી અહીં રજુ કરીએ છીએ.]

❖ **રાતા સ્થાપનાચાર્યજીમાં જો કાળી રેખા હોય તો તે સ્થાપનાચાર્યજી નીલકંઠ કહેવાય છે.**

તેનું ફળ :- ઘણું સુખ ઉપજે, વિદ્યા ઘણી આવે, આયુષ્ય લાંબુ મળે, જેમની પાસે રાતા સ્થાપનાચાર્યજી હોય તે સ્થાપનાચાર્યજી જોનાર મોહિત થાય.

❖ **અડધા રાતા અને અડધા પીળા સ્થાપનાચાર્યજીનું ફળ :-**

આ સ્થાપનાચાર્યજી ધોઈને તેનું પાણી પીવાથી કોઢ રોગ જાય, આંખનો દુઃખાવો અટકે.

❖ **પીળા સ્થાપનાચાર્યજીમાં સફેદ રેખા હોય તો તેનું ફળ :-**

આ સ્થાપનાચાર્યજી ધોઈને પાણી પીવાથી શૂળ રોગ જાય - સર્વ રોગ દૂર થાય.

❖ **નીલા સ્થાપનાચાર્યજીમાં પીળા ટપકા હોય તો તેનું ફળ -**

આ સ્થાપનાચાર્યજી ધોઈને પાણી પીવાથી બધાં જ ઝેર ઉતરી જાય.

❖ **ઘી વર્ણવાળા સ્થાપનાચાર્યજીનું ફળ -**

આ સ્થાપનાચાર્યજી ધોઈને પાણી પીવાથી સૂચિકા રોગ જાય, ઘી નો લાભ થાય, પુત્રવંશ વધે.

❖ **મોરપીંછી જેવા સ્થાપનાચાર્યજી** હોય તો ઇચ્છિતને દેનારા થાય.

❖ **કાળા બિંદુવાળા સ્થાપનાચાર્યજી** હોય તો ચિંતવેલ કામ થાય, ભય ન લાગે.

❖ એક આવર્ત્તવાળા સ્થાપનાચાર્યજી લોહીવા મટાડે, બે આવર્ત્તવાળાથી ઉંદરીનું ઝેર ઉતરે, ત્રણ આવર્ત્તવાળા આનંદ આપનાર થાય, ચાર

આવર્ત્તવાળા સર્વનાશ કરે, પાંચ આવર્ત્તવાળા ભયનો નાશ કરે, છ આવર્ત્તવાળા રોગને ઉત્પન્ન કરે, સાત આવર્ત્તવાળા ઉત્તમ કહેવાય.

❖ સાંજે કોરા કોળીયામાં દૂધ ભરવું, તેમાં સ્થાપનાચાર્યજી ડૂબાડવા. સવારે જોતા જો-દૂધમાં લાલ છાયા દેખાય તો ધનવૃદ્ધિ થાય, કાળી છાયા દેખાય તો ઝેર શમે, પીળી છાયા દેખાય તો તેના વડે કમળો, આમવાત મટે, રાજમાં માન મળે, નીલી છાયા દેખાય તો તાવ, પિત્ત, આંખનો રોગ મટે, જો દૂધ વિતરણ થાય તો શૂળરોગ મટાડે, જો દૂધ જામી જાય તો અતિસાર મટાડે.

जीवेण भवे भवे मिलियाइं देहाइं जाइं संसारे।
ताणं न सागरेहिं, कीरइ संखा अणंतेहिं ॥
- वैराग्य शतक गाथा-४७

इस संसार में इस जीवने भवोभव में जो शरीर प्राप्त किए हैं, उनकी संख्या अनंत सागरोपम से भी नहीं हो सकती है।

❊ શ્રી સ્થાપનાચાર્યજીની પ્રતિષ્ઠાવિધિ ❊

૧. શાંતિસ્નાત્ર - અષ્ટોત્તરી કે સિદ્ધચક્ર પૂજન વખતે પણ નવગ્રહાદિના પૂજન પૂર્વે નવગ્રહાદિનું આહ્વાન કરતાં પૂર્વે નીચેનો પાઠ બોલવો.

श्री स्थापनाचार्य-अंजन-प्रतिष्ठाविधि-प्रसंगे अत्र आगच्छ आगच्छ.

૨. ઉપર મુજબ નવગ્રહાદિના પૂજન વખતે આહ્વાન કર્યું હોય, તો શાંતિસ્નાત્રાદિ વિધિ બાદ વિસર્જન વિધિ પૂર્વે સ્થાપનાચાર્યજીની પ્રતિષ્ઠા થવી જોઈએ, એવું મુહૂર્ત ન આવતું હોય, તો બોલેલા પાઠનો કોઇ અર્થ નથી.

૩. ઉપર મુજબ શાંતિસ્નાત્રાદિમાં મૂકવું શક્ય ન હોય, તો પ્રતિષ્ઠા સમય પૂર્વે સ્નાત્ર ભણાવી સ્થાપનાચાર્યજીના સર્વૌષધિથી અભિષેક કરવા.

૪. નવા સ્થાપનાચાર્યજીને ૧૮ અભિષેક કરવા આવશ્યક છે. પ્રતિષ્ઠા બાદ થાય તો અતિશ્રેષ્ઠ. કારણે પહેલા પણ કરી શકાય.

૫. પ્રતિષ્ઠાના સ્થાને વિધિકારક ભૂમિશુદ્ધિ ગોમૂત્ર-સોનાવણી-દૂધપાણી (ગમે તે એક)થી કરે.

૬. પ્રતિષ્ઠાચાર્ય અને સ્થાપનાચાર્યજી ઉપર ચંદરવો બાંધે.

૭. અંજન-પ્રતિષ્ઠાની યોગ્યતાવાળા ગુણવાન આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-પંન્યાસ કોઇપણ પ્રતિષ્ઠા કરી શકે. તેમને પોતાના ચંદ્રબળાદિ જોઇ દ્વિસ્વભાવ યા સ્થિરનવમાંશે મંત્રોચ્ચારપૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કરે.

૮. પ્રતિષ્ઠાચાર્ય હાથ-પગની શુદ્ધિ કરે. સદશ લાક્ષણિક વસ્ત્ર પરિધાન કરે. તેઓને વિધિકારક કંકણ-મુદ્રિકાદિ ચિહ્ન કરે.

૯. નવીન સ્થાપનાચર્યજી બને તો ચાંદીના થાળમાં પધરાવી કપડું ઢાંકે.

૧૦. અખંડ ધૂપ-દીપ સાથે પડદામાં ગુરુ મહારાજ મૂળમંત્રથી પ્રતિષ્ઠા કરે.

૧૧. પ્રતિષ્ઠા વિધિ પૂર્ણ થાય ત્યાં સુધી વાજિંત્રાદિના મંગળ ધ્વનિ કરે.

૧૨. **इरियावहियं...**

૧૩. **श्री तीर्थंकर-गणधर-प्रसादात् मम एष योगः फलतु.** (૩ વાર)

૧૪. ભૂમિશુદ્ધિ... **ॐ भूरसि भूतधात्रि सर्व-भूत-हिते भूमिशुद्धिं कुरु कुरु स्वाहा.**

૧૫. શરીરશુદ્ધિ... **ॐ अमले विमले सर्वतीर्थजले पः पः पां पां वां वां अशुचिः शुचिर्भवामि स्वाहा.** (૩ વાર)

૧૬. વસ્ત્રશુદ્ધિ :- **ॐ ह्रीं झ्वीं क्ष्वीं पां पां वां वां वस्त्रशुद्धिं कुरुकुरु स्वाहा.** (૩ વાર)

૧૭. પંચપરમેષ્ઠીના ૫ પદની જમણા હાથની આંગળીઓમાં ક્રમશઃ સ્થાપના... ૩ વાર અંગુઠો... તર્જની... મધ્યમા... અનામિકા... કનિષ્ઠા... **नमो अरिहंताणं... नमो सिद्धाणं...** ૫ પદો...

૧૮. ડાબાહાથથી દુઃસ્વપ્નાદિના રક્ષણાર્થે ૩ વાર **कुरुकुल्ले**ની સ્થાપના... **ॐ** લલાટે... **कु** ડાબા ખભે... **रु** ડાબા પેટે (કુક્ષી)... **कु** ડાબા પગે...**ल्ले** જમણા પગે... **स्वा** જમણી કુક્ષી... **हा** જમણા ખભે સ્પર્શ કરવો.. સીધું-ઉલટું ૩-૩ વાર...

૧૯. કલ્મષદહન :- બે હાથ બે ભૂજાપર રાખી ૩ વાર... **ॐ विद्युत्फुलिंगे महाविद्ये सर्व कल्मषं दह दह स्वाहा.**

૨૦. હૃદયશુદ્ધિ :- ડાબો હાથ હૃદય પર રાખી ૩ વાર... **ॐ विमलाय विमल-चित्ताय झ्वीं क्ष्वीं स्वाहा.**

સકલીકરણ ૩ વાર...

ॐ **ह्राँ नमो अरिहंताणं** હૃદયે...

ॐ **ह्रीँ नमो सिद्धाणं** લલાટે...

ॐ **ह्रूँ नमो आयरियाणं** મસ્તકે...

ॐ **ह्रौँ नमो उवज्झायाणं** બે બાહુમાં...

ॐ **ह्रः नमो लोए सव्वसाहूणं** શસ્ત્રમુદ્રા આયુધ...

૨૧. ૧ વાર યા ૩ વાર આહ્વાન :- **श्रीचतुर्विंशतिजिन-श्रीगौतमस्वामी-श्रीपुण्डरिकस्वामी-हस्तेनेयं क्रियमाणा स्थापनाचार्य-प्रतिष्ठा शाश्वत-प्रतिमावत् स्थिरा भवतु । अत्र प्रसंगे दश-दिग्पालाः चतुर्लोकपाला नवग्रहा भवनपत्यादि-चतुर्निकाय-देव-देव्यः सम्यग्दृष्टयः अत्र आगच्छन्तु आगच्छन्तु तिष्ठन्तु तिष्ठन्तु सर्वे सन्निहिता भवन्तु भवन्तु सम्यक् शांति-तुष्टि-पुष्टि-धृति-मति-कीर्ति-कान्त्यादि-कारका भवन्तु भवन्तु ।**

નવગ્રહાદિ પૂજનમાં સ્થાપનાચાર્યજી મૂકેલા હોય તો ઉપરના મંત્રમાં **आगच्छन्तु** અને **तिष्ठन्तु** પાઠ ન બોલવો.

૨૨. **श्री स्थापनाचार्य-प्रतिष्ठा-निमित्ते देववंदन करुं ? इच्छं... ॐ नमः पार्श्वनाथाय...** વગેરે નંદિના દેવવંદનની જેમ **श्री शांतिनाथ आराधनार्थं करेमि काउस्सग्गं... वंदणवत्तियाए... अन्नत्थ... १ लोगस्स (सागरवरगंभीरा)... श्री शांतिः श्रुतशांतिः प्रशांति...** સ્તુતિ... પછી **श्री श्रुतदेवता आराधनार्थं करेमि काउ. १ नवकार... वदवदति न... श्री शांति-देवतायै करेमि काउ. १ नवकार...**

श्री चतुर्विध-संघस्य शासनोन्नति-कारिणी

शिव-शांति-करी भूयात् श्रीमती शांति-देवता...।

श्री शासन-देवता आराधनार्थं करेमि काउ. १ नवकार... उपसर्ग-वलय-विलयन-निरता...

श्री भवन देवतायै करेमि काउ. १ नवकार... ज्ञानादि गुणयुतानाम्...

श्री क्षेत्र देवतायै करेमि काउ. १ नवकार... यस्याः क्षेत्रं समाश्रित्य...

श्री अम्बिकायै करेमि काउ. १ नवकार...

अम्बा बालांकितांकासौ सौख्य-ख्यातिं ददातु नः

माणिक्य-रत्नालंकार-चित्र-सिंहासन-स्थिता ।

श्री अच्छुप्तायै करेमि काउ. १ नवकार...

चतुर्भुजा तडित्वर्णा कमलाक्षी वरानना

भद्रं करोतु संघस्याऽच्छुप्ता तुरग-वाहना ।

समस्त वैयावच्चगराणं થી સંપૂર્ણ **जय वीयराय...** નંદિના દેવવંદનવત્... પેજ નં. 190.

૨૨. **ॐ ॐ नमः** કપડા ઉપર વાસક્ષેપ નાંખી કપડું ખોલવાનું...

૨૩. પંચપરમેષ્ઠી આહ્વાન વગેરે ૩-૩ વાર બોલવા

(૧) આહ્વાન મુદ્રા

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु...संवौषट्...

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु... संवौषट्...

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु... संवौषट्...

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु... संवौषट्...

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु... संवौषट्...

૨૪. સ્થાપના મુદ્રા :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु तिष्ठन्तु ठः ठः।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु तिष्ठन्तु ठः ठः।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु तिष्ठन्तु ठः ठः।

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु तिष्ठन्तु ठः ठः।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु तिष्ठन्तु ठः ठः।

૨૫. સંનિધાન મુદ્રા :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव

सन्निहिता भवन्तु वषट् ।।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव सन्निहिता भवन्तु वषट् ।।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव सन्निहिता भवन्तु वषट् ।।

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव सन्निहिता भवन्तु वषट् ।।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव सन्निहिता भवन्तु वषट् ।।

૨૬. અવગુંઠન મુદ્રા કે સ્થિરીકરણ મુદ્રા :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव स्थातव्यम् ।।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव स्थातव्यम् ।।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव स्थातव्यम् ।।

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव स्थातव्यम् ।।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अत्रैव स्थातव्यम् ।।

૨૭. તર્જની મુદ્રા :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु परेषाम् मिथ्यादृशां अदृश्या भवन्तु ।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु परेषाम् मिथ्यादृशां अदृश्या भवन्तु ।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु परेषाम् मिथ्यादृशां

अदृश्या भवन्तु ।

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु परेषाम् मिथ्यादृशां अदृश्या भवन्तु ।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु परेषाम् मिथ्यादृशां अदृश्या भवन्तु ।

૨૮. છોટીકા :- પૂર્વ દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર ઉપર નીચે

अ-आ इ-ई उ-ऊ ए-ऐ ओ-औ अं-अः

અક્ષરો બોલવા દ્વાર ૨-૨ ચપટી વગાડવી.

૨૯. ધેનુ મુદ્રા :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अमृत क्षरत्या संजीवी भवन्तु भवन्तु ।।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अमृत क्षरत्या संजीवी भवन्तु भवन्तु ।।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अमृत क्षरत्या संजीवी भवन्तु भवन्तु ।।

ॐ ह्रीं *श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अमृत क्षरत्या* संजीवी भवन्तु भवन्तु ।।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अमृत क्षरत्या संजीवी भवन्तु भवन्तु ।।

૩૦. અંજલિ મુદ્રા (અર્ધ્યમુદ્રા) :-

ॐ ह्रीं श्री अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु गन्धाद्यर्घ्यं गृह्णन्तु गृह्णन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।।

ॐ ह्रीं श्री सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु गन्धाद्यर्घ्यं गृह्णन्तु गृह्णन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।।

ॐ ह्रीं श्री आचार्या भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु गन्धाद्यर्घ्यं गृह्णन्तु गृह्णन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।।

ॐ ह्रीं श्री उपाध्याया भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु गन्धाद्यर्घ्यं गृह्णन्तु गृह्णन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।।

ॐ ह्रीं श्री साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु गन्धाद्यर्घ्यं गृह्णन्तु गृह्णन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।।

૩૧. પ્રતિષ્ઠાચાર્ય ક્રમશઃ ચંદન-કેસર અને ઉત્તમ દ્રવ્યથી બધા જ અક્ષને સંપૂર્ણ વિલેપન કરે.

૩૨. વિધિકારક પુષ્પ-ધૂપ-દીપ-અક્ષત-નૈવેધ-ફળ પૂજા કરે.

૩૩. પ્રતિષ્ઠાચાર્ય ૭ યા ૨૧ વાર સૂરિમંત્ર ગણી બધા અક્ષપર વાસક્ષેપ કરે અને વિધિકારક અક્ષતથી વધાવે.

૩૪. પ્રતિષ્ઠાચાર્ય સૌભાગ્યમુદ્રાથી નીચેનો સૌભાગ્યમંત્ર ૩ વાર ગણી બધે વાસક્ષેપ કરે... **ॐ नमो वग्गु वग्गु निवग्गु निवग्गु सुमणे सोमणसे महु महुरे जयन्ते अपराजिए स्वाहा.**

૩૫. A) સૌભાગ્યમુદ્રાથી **अरिहंतपद** નો મંત્ર ૭ વાર ભણે...

ॐ नमो अर्हते जिनाय रजो-हननाय-ऽघोर-स्वभावाय निरतिशय पूजार्हाय अरुहाय भगवते ह्राँ अर्हत्परमेष्ठिने नमः ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं अर्हन्तो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।

B) પરમેષ્ઠી મુદ્રાથી **सिद्धपद** નો મંત્ર ૭ વાર ભણે...

ॐ नमो स्वयंभुवे अजराय मृत्युंजयाय निरामयाय अनिधनाय भगवते निरंजनाय ह्रीँ सिद्ध-परमेष्ठिने स्वाहा ॐ ह्रीँ श्रीं अर्हं सिद्धा भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा।

C) પ્રવચન મુદ્રાથી **आचार्यपद** નો મંત્ર ૭ વાર ભણે...

ॐ नमः पंचविधाचार-वेदिने तदाचरण-शीलाय तत्प्रवर्तकाय हूं आचार्यपरमेष्ठिने स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं आचार्य-भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।

D) ધેનું મુદ્રાથી **उपाध्यायपद** નો મંત્ર ૭ વાર ભણે...

ॐ नमो द्वादशांग-परम-स्वाध्याय-समृद्धाय तत्प्रदानोद्यताय ह्रौं उपाध्याय ब्रह्मणे स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं उपाध्याय-भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।

E) અંજલિ મુદ્રાથી **साधुपद** નો મંત્ર ૭ વાર ભણે...

ॐ नमः स्वर्गापवर्ग-साधकाय ह्रः साधु-महात्मने स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं साधवो भगवन्त एषु स्थापनाचार्यादिषु अवतरन्तु अवतरन्तु संघस्य शांतिं तुष्टिं पुष्टिं ऋद्धिं वृद्धिं कुर्वन्तु कुर्वन्तु स्वाहा ।

દરેક અક્ષને હસ્ત સ્પર્શ - કેસર છાંટણા-વાસક્ષેપ-અક્ષતક્ષેપ કરવો...

૩૬. **मुहूर्तना समये** :- ૧ **नवकार** અને **ॐ नमो आयरियाणं भगवन्ताणं नाणीणं दंसणीणं चरित्तीणं पंचविहायार-सुदिट्ठियाणं आयरिया भगवन्तो इह अवतरन्तु अवतरन्तु साहु-साहुणी-सावय-साविया-कयं पूयं पडिच्छन्तु पडिच्छन्तु सव्व-सिद्धिं दिसन्तु दिसन्तु स्वाहा ।।** ૭ વાર ભણી અનામિકાથી કેસર છાંટણા અને વાસક્ષેપ કરવો...

૩૭. ૭/૨૧/૧૦૮ વાર **सूरिमंत्र** અથવા **वर्धमानविद्या** ભણી વાસક્ષેપ... શસ્ત્ર મુદ્રાથી હસ્તસ્પર્શ-જરાક આસનચલન...

आज्ञा-हीनं क्रिया-हीनं मंत्र-हीनं च यत्कृतम् ।
तत्सर्वं कृपया देव क्षमस्व परमेश्वर ।।१।।
आह्वानं नैव जानामि न जानामि विसर्जनम् ।
पूजा-विधिं न जानामि क्षमस्व परमेश्वर ।।२।।

सौख्यं देहि जयं देहि, राज्य-मानं च देहि मे ।
देहि मे विपुला लक्ष्मीः सर्वारोग्यं च देहि मे ।।३।।

૩૮. **श्रीचतुर्विंशतिजिन श्रीगौतमस्वामी श्रीपुण्डरीकस्वामी हस्तेन कृता इयं स्थापनाचार्यप्रतिष्ठा शाश्वतप्रतिमावत् स्थिरा भवतु, दशदिग्पालाः, चतुर्लोकपाला-नवग्रहाः भवनपत्यादि चतुर्निकाय-देवदेव्यः सम्यग्दृष्टयः सर्वे सन्निहिता भवन्तु सम्यक् शांति तुष्टि पुष्टि धृति मति कीर्ति कांत्यादि कारका भवन्तु पुनरागमनाय स्वस्थानं गच्छन्तु गच्छन्तु...** વિસર્જન મુદ્રા...

अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

૩૯. વિધિકારક આરતી-મંગળદીવો-શાંતિકળશ કરે...

૪૦. શક્ય હોય તો પ્રતિષ્ઠાચાર્ય ૧૦૮ વાર **सूरिमंत्र** ગણી વાસક્ષેપ કરે...

(સાભાર - પ.પૂ.પં.શ્રી અજિતશેખરવિજયજી ગણિ સંપાદિત શ્રી પ્રવ્રજ્યા-યોગાદિ વિધિ સંગ્રહમાંથી.)

जे य कंते पिए भोए, लद्धे विपिट्ठि कुव्वइ ।
साहीणे चयइ भोए, से हु चाइ त्ति वुच्चई ।।

दशवैकालिकसूत्र- अध्ययन-२ गाथा-३ ।।

त्यागी वही कहलाता है, जो कान्त और प्रिय भोग उपलब्ध होने पर उनकी ओर से पीठ फेर लेता है और स्वाधीनतापूर्वक भोगों का त्याग करता है ।

❄ સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતના કાલધર્મ પછી કરવાની વિધિ ❄

સામગ્રી તૈયારી

રાળ- ૧ કી., ગોમૂત્ર, લોખંડની ખીલી-હથોડી, પાટ, ચરવલી, ફૂટેલું પાતરૂં, મોટી કથરોટ, ૧ ડોલ શુદ્ધ પાણી, અસ્રો/સેવર, લોટ (ઘઉંનો), બાજરી-૧૦૦ કી.,

છાણાં-કી. ૫, સુખડના લાકડાં/પૂંજણીઓ, ઘી, કેસર-બરાસ-કસ્તુરી ઘસીને વિલેપન--૧ વાટકો, પ્રમાર્જેલા લાકડા (બળતણ માટે), ગુલાલ ૧૦ કી., જાડું કપડું (સફેદ), પતલું કપડું (સફેદ), ૫-તાંબાની લોટી, વાસક્ષેપ- ૨ કી., હાથ લારી-૧, બેન્ડવાજાં,

તાસ નંગ-૫/દેઘડા-૨, પાલખી તૈયાર કરાવવા મિસ્ત્રી બોલાવવા, વાંસ-લાકડાની પટ્ટીઓ, જરીવાળું લાલ કાપડ, દરજીને બોલાવી પાંચ ધજાઓ કરાવવી, લાડવાના ડોઘલા, વાટકા-૪, દીવીઓ વાંસની-૪, દેવતા (કોલસા), કંદ્રુપ ધૂપ ૧ કી., સુતરઆંટી-૨ કી., આખી બદામ ૫ કી., ટોપરાંગોળા ૧૦ કી., સોના-રૂપાનાં ફૂલ-૨૫ ગ્રા., નાડું-૫૦૦ ગ્રા.

પછી જે વખતે કાળ કર્યો હોય તે વખતનું કયું નક્ષત્ર હતું તે જોવું. (અથવા બ્રાહ્મણને પૂછવું), રોહિણી-વિશાખા-પુનર્વસુ-ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાફાલ્ગુની, ઉત્તરાભાદ્રપદા, આ છ નક્ષત્રમાં ડાભનાં બે પૂતળાં કરવા, જ્યેષ્ઠા-આર્દ્રા-સ્વાતિ-શતભિષા-ભરણી-આશ્લેષા-અભિજીત્ આ સાત નક્ષત્રમાં એકે પૂતળાં કરવા નહી, બાકીના ૧૫ નક્ષત્રમાં ૧-૧ પૂતળાં કરવાં, પૂતળાંના જમણા હાથમાં ચરવળી/મુહપત્તિ આપવી, તથા ડાબા હાથની ઝોલીમાં ભાંગેલું પાત્ર લાડુ સહિત મૂકવું. જો બે પૂતળાં હોય તો બન્નેને તે પ્રમાણે આપવું. પછી પૂતળાં આદિ બધી વસ્તુ મૃતકની પાસે મૂકવી, (જો નનામી કાઢવાની હોય તો સારો મજબૂત કપડો ત્રીજો લઈ તેને પાથરીને તેની અંદર બધી વસ્તુઓ સહિત મૃતકને સુવાડીને કપડાનાં બધા છેડા વીંટાળી દેવા.)

સાધુ કે સાધ્વીજી ભગવંત કાળ કરે ત્યારે સર્વપ્રથમ તો સંથારાદિ સર્વ

ઉપધિ વિ. અલગ કરી લેવી. જે પણ ઉપધિમાં જીવ જાય ત્યારે મૃતકને સ્પર્શી રહી હોય તો સૂતરાઉ ઉપધિ શ્રાવકવર્ગ પાસે ઉના પાણીમાં પલાળી લે. ગરમ ઉપધિ (કામળી-આસન) ને ગોમૂત્ર છાંટીને ચોખ્ખું કરે, (જો કદી સૂતરાઉ ઉપધિ પલાળવાની જોગવાઈ ન હોય તો ગોમૂત્ર છાંટી લે તો પણ ચાલે) સ્થાપનાચાર્યજી બીજા સ્થાનમાં પધરાવવા.

જીવ જાય ત્યારે તુરંત આચાર્યાદિ પદવીવાળા હોય તો (અથવા માંડવી-પાલખી બનાવવાની હોય તો) તેમના શરીરને અડેલા શ્રાવકો મૃતકની પલાંઠી વલાવે અને સામાન્ય સાધુભગવંત હોય તો (અથવા માંડવી બનાવવાની ન હોય તો) પલાંઠી વાળવાની જરૂર નહી. કારણ કે તેમના મૃતકને ઠાઠડીમાં પધરાવવાનું હોવાથી, પરંતુ અત્યારે તો પ્રાયઃ સર્વત્ર માંડવી દેખાય છે.

સાધુ ભગવંત યોગ્ય વિધિ

સાધુ કે સાધ્વીજી ભગવંત કાલધર્મ પામે એટલે તુરંત વડીલ સાધુ મૃતક પાસે આવી ''વાસક્ષેપ'' હાથમાં લઈને બોલે **श्रमण भगवान महावीरस्वामीजी तत् पट्टघर पंचमगणधर श्री सुधर्मास्वामीजी प्रवाहित निर्ग्रन्थ-कोटीकगण-वयरीशाखा-चान्द्रकुल-वनवासी-वड-तपागच्छीय पू. आचार्य श्री...,पू. उपाध्यायश्री..., पू. पंन्यासश्री..., पू. गणिश्री...,पू. स्थविरश्री...,अमुक मुनिश्रीना शिष्य...** (સાધ્વીજી ભગવંત માટે) **महत्तराश्री...साध्वीश्रीना शिष्या... महापारिट्ठावणीअ वोसिरणत्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ...** ૧ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પાર્યાબાદ...પ્રગટ **नवकार** કહી ત્રણવાર **"वोसिरे-वोसिरे-वोसिरे"** કહેતા ત્રણવાર મૃતકને વાસક્ષેપ નાંખે...બાદ શ્રાવકને મૃતક ભળાવી દે એટલે શ્રી સંઘના અગ્રગણ્ય શ્રાવકને સુપ્રત કરી દે.

રાત્રે કાળ કર્યો હોય અને બીજા સાધુ ભગવંતોને પ્રતિક્રમણ આદિ કરવાનું હોય તો સ્થાપનાચાર્યજી લઈને બીજે સ્થાને અથવા તે સ્થાને મનમાં કરવું અને કોઈના પણ સ્થાપનાચાર્યજી મૃતક પાસે રાખવા નહી.

શ્રાવક યોગ્ય વિધિ

જો રાત્રે મૃતક રાખવાનું હોય તો મૃતકના માથાની નીચે જમીન કે થાંભલાની પાસે ખીલી મારવી અને નિર્ભય માણસે જાગવું પણ સૂવું નહી, મૃતક પાસે રાત્રી દરમ્યાન અખંડ દીપ તથા ધૂપ રાખવું.

કાળ કર્યા બાદ તુરંત પલાંઠી વળાવવી, મૃતકને મસ્તક પાસે ભૂમિ પર ખીલી મારવી, હાથની ટચલી (છેલ્લી આંગળીને) આંગળીના ટેરવાનો છેદ કરે, પ્રથમ દાઢી-મૂંછ અને મસ્તકના કેશ કાઢી નંખાવે, હાથ-પગની આંગળીઓને ધોળા સુતરથી બંધ કરે, પછી કથરોટમાં બેસાડીને કાચા પાણીથી સ્નાન કરાવે, નવાવસ્ત્રોથી શરીર લુંછીને કેસર-સુખડ-બરાસથી વિલેપન કરી નવા વસ્ત્રો પહેરાવે, પ્રથમનો ઓઘો લઈ લેવો, સાધુને ચોલપટ્ટો પહેરાવી કંદોરો બાંધે, કપડાને કેસરથી અવળા પાંચ સાથીઆ કરી ઓઢાડે, બીજા કપડાંને કેસરના છાંટા નાંખવા, નનામી (પાલખી) બેસાડવાના સ્થાન પર ઉત્તરપટ્ટો પાથરવો, તેના વચલા ભાગમાં લોટ/આટાનો એક અવળો સાથીઓ કરવો,

સાધ્વીજી ભગવંત હોય તો નીચેના વસ્ત્રો સિવાયના ઉપરના ભાગનાં વસ્ત્રોને કેસરના અવળા પાંચ સાથીઆ કરવા તેમજ સર્વ વસ્ત્રોને કેશરના છાંટા કરવા.

ચાર આંગળ પહોળો પાટો કેડે બાંધવો, પછી નાવના આકારે ચૌદ પડનો લંગોટ પહેરાવે, નાવના આકારે ન હોય તો ચૌદ પડ કરી લંગોટ પહેરાવે, પછી નાનો લેંઘો જાંઘ સુધીનો પહેરાવે, પછી લાંબો લેંઘો પગના કાંડા સુધીનો પહેરાવી કેડે દોરો બાંધીને એક સાડો ઢીંચણથી નીચે અને પગનાં કાંડા સુધી પહેરાવી દોરીથી બાંધવો પછી કંચવાની જગ્યાએ વસ્ત્રનો પાટો વીંટી ત્રણ કંચવા પહેરાવી એક કપડો ઓઢાડે, અને જમીન પર સુવાડે અથવા થાંભલા કે દિવાલને સહારે બેસાડે ત્યાં પણ માંથાની જગ્યાએ જમીનમાં ખીલી ઠોકે, મૃતકની જમણી બાજુએ ચરવળી તથા મુહપત્તિ મૂકે અને ડાબી બાજુએ ઝોળીની અંદર ખંડિત પાત્રામાં લાડુ મૂકે.

ગૃહસ્થ મૃતકને લઈ જાય ત્યારે બીજીવાર વાસક્ષેપ નાંખવો, ઉપાશ્રયમાંથી

મૃતક બહાર કાઢે ત્યારે પ્રથમ પગ કાઢી કોઈએ રોવું નહી પણ "જય-જય નંદા, જય-જય ભદ્દા" એમ બોલવું અને આગળ વાજીંત્રોનો નાદ, શ્રાવકો બદામ-નાણું વિગેરે ઉપાશ્રયથી સ્મશાન સુધી ઉછાળે, વાંસડાને ચિરાવી માંહે સરાવલાં નાંખી દીવા-ધૂપ તૈયાર કરેલા લઈને મસાણે (શ્મશાને) જાય, શુદ્ધ કરેલ જમીન ઉપર બળતણ/સુખડ વિ. ની ચિતા કરાવી માંડવી પધરાવે, ગામ તરફ મસ્તક રાખે, અગ્નિસંસ્કાર કરી અંતે રાખ/રક્ષાને યોગ્ય સ્થાને પરઠવે, પવિત્ર થઈ ગુરુ મહારાજ પાસે આવી સંતિકરં/લઘુશાન્તિ કે બૃહદ્શાન્તિ સાંભળી અનિત્યતાનો ઉપદેશ ગ્રહણ કરે. પછી અટ્ઠાઈ મહોત્સવ કરે...

સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોને યોગ્ય વિધિ

મૃતક લઈ ગયા પછી જીર્ણ પાત્ર-કાચલી-વસ્ત્રો આદિ પરઠવી દેવા.

દરેક સાધુએ ગોમૂત્રમાં ઓઘાની બે-ચાર દશીઓ બોળવી.

મૃતક લઈ ગયા પછી આખા ઉપાશ્રય / વસતિ / મકાનમાં ગોમૂત્ર છાંટવું અને મૃતકને રાખેલી / સંથારાની જગ્યા સોનાવાણી કરેલ અચિત્ત પાણીથી ધોઈ નાંખવી, મૃતકે જ્યાં જીવ છોડ્યો હોય ત્યાં લોટનો અવળો સાથીઓ કરવો, પછી કાળ કરેલના શિષ્ય અથવા લઘુ પર્યાયવાળા સાધુ ભગવંત અવળો વેશ પહેરે અને ઓઘો જમણા હાથમાં રાખી અવળો કાજો દ્વારથી મૃતકનું આસન હતું તે તરફ લે, કાજામાં લોટનો સાથીઓ લઈ લેવો, પછી કાજાના "ઈરિયાવહિ" કરી અવળા દેવ વાંદવા.

અવળા-દેવવંદન

પ્રથમ **कल्लाणकंदंनी १ थोय** પછી **१ नवकारनो काउस्सग्ग, अन्नत्थ... अरिहंत चेइआणं... जय वीयराय... उवसग्गहरं... नमोऽर्हत्... जावंत... खमा०... जावंति... नमुत्थुणं... जंकिंचि... पार्श्वनाथनुं चैत्यवंदन... खमा०... लोगस्स... १ लोगस्सनो काउस्सग्ग... अन्नत्थ... तस्सउत्तरी... इरियावहि... खमासमण.... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.**

સવળા-દેવવંદન

સવળો વેષ પહેરીને કાજો લેવા સંબંધી ઈરિયાવહિયા કરવી, પછી સર્વ સાધુ-સાધ્વી ભગવંતો કપડો-ચોલપટ્ટો-મુહપત્તિ-ઓઘાની એક દશી અને કંદોરાનો છેડો સોનાવણી કે ગોમૂત્રમાં બોળે, પછી ચૌમુખ જિનેશ્વર બિંબ જ્યાં પધરાવવાના હોય ત્યાં કંકુ અને ચોખાના પાંચ સાથીઆ સવળા કરે, બાજોઠ પધરાવે, ધૂપ-દીપ કરે. પછી ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ ભેગો મળી પ્રભુ સમક્ષ આઠ થોય વાળા દેવ વાંદે, તેમાં સર્વ ઠેકાણે **पार्श्वनाथ प्रभुना चैत्यवंदनो, संसारदावा...** અને **स्नातस्या...** ની સ્તુતિ અને અજિત શાંતિ સ્તવન રાગ વિના સરળ કહેવી, દેવવંદન પૂર્ણ થયા બાદ

खमा०... इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! क्षुद्रोपद्रव ओहड्डावणत्थं काउस्सग्ग करुं ? इच्छं, क्षुद्रोपद्रव ओहड्डावणत्थं करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थ... ચાર લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ 'સાગરવરગંભીરા' સુધી કરી... વડીલ પારી...

नमोऽर्हत्... सर्वेयक्षांबिकाद्याये, वैयावृत्यकराजिने; क्षुद्रोपद्रवसंघातं, ते द्रुतं द्रावयन्तु नः અને બૃહત્ શાન્તિ કહે. પછી સર્વે કાઉસ્સગ્ગ પારી...પ્રગટ **लोगस्स...**

खमा०... अविधि-आशातना मिच्छा मि दुक्कडं.

પછી પરસ્પર વડીલને વંદન કરી,

"**इच्छकारि भगवन् ! पसाय करी हितशिक्षा प्रसाद करशोजी**".

વડીલ કાલધર્મ પામેલાના ગુણો વિ. સંક્ષિપ્તમાં કહે તથા અનિત્યતાનો ઉપદેશ આપી, જાગૃત રહેવા પ્રેરણા આપે.

❖ બહારગામથી સ્વ સામાચારીવાળા સાધુ ભગવંત કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર આવે તો ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ સવળા દેવ વાંદે, સાધ્વીજી ભગવંતના સમાચાર આવે તો સાધ્વીજી ભગવંત અને શ્રાવિકાઓ દેવ વાંદે...

॥ ઇતિ કાલધર્મ વિધિ ॥

❋ યોગે કલ્પાકલ્પં ❋

(આ સંબંધી સમજણ ગુરુગમથી જાણી લેવી.)

યોગે કલ્પાકલ્પં લિખ્યતે-લહચૂઇ પૂપિકા ૧, પોતકૃત પૂપિકા ૨, વેષ્ટિકા (વેડમી) ૩, તદ્દિનકૃત કરંબક ૪, ઘોલકૂલવઘારિતપૂરણ ૫, વઘારિકા ૬, પટ્ટિરડી ૭, તક્રાદીનિ કસ્મિન્નપિ યોગે ન કલ્પંતે, લહિગટ્ટુ ૧, પલેવ ૨, ઢુઆરિકા ૩, ગુડપાનક ૪, વઘારક ૫, વડી ૬, ઘારડી ૭, સાજ્યપક્વ ખીચડી ૮, સેવઇ ૯, વઘારિતચણકાદિ ચ ૧૦. ઉત્તરાધ્યયનયોગં વિના અન્યસર્વયોગેષુ કલ્પંતે યદુત્તરાધ્યયનયોગે ન કલ્પંતે તેનં સ્પષ્ટમન્યદપ્યાચારાંગમધ્યગતસપ્તસપ્ત કાધ્યયનેષુ ચમરોદ્દેશકાનુજ્ઞાં યાવત્ ભગવત્યામપિ ચ ન કલ્પંતે.

પડોગરી ૧, કુકરડું ૨, ઉકલઘો ૩, વાસીકરંબક ૪, વાસીતિલવટ્ટી ૫, વાસી કુલ્લેર ૬, નિર્વીકૃતિક મોદકાદિક ૭, ખંડા ૮, સિતા ૯, વરસોલા ૧૦, વાસી ગુલપાક ૧૧, કાકરીઆ ૧૨, અનુત્કાલિતેક્ષુરસ (અંગારાદ્દુતારિત ઉત્કાલિતેક્ષુરસ) પ્ર.૧૩, અંગારાદ્દુતારિ (શેકીને) મુશળેઘાતિ (ખાંડી) તિલવટ્ટી વળી વાસીકલ્પે ૧૪, ગુડમિશ્રિત તદ્દિનકૃત તિલવટ્ટાદિ ૧૫, વિસંદણ ૧૬, નંદિહલ ૧૭, નાલીયેર તિલ્લાઇ ૧૮, સતુઅ ૧૯. ચેત્યાદીનિ શ્રી આવશ્યકાદિ સર્વ યોગેષુ પ્રાયઃ કલ્પન્તે.

નીવિયાતાં ૩૦ યથા-**दुग्धस्य पंच**-દ્રાક્ષાદિક સહિત દૂધ ઉકાલીઉ તે **पयसाटी** કહીએ ૧, ઘણા તંદુલ સહિત પચીઉ દૂધ તે **खीर** કહીએ ૨, અલ્પતંદુલ સહિત પચીઉ દૂધ તે **पेया** કહીએ ૩, તંદુલના ચૂર્ણે સહિત પચીઉ દૂધ તે **अवलेही** કહીએ ૪, આચ્છણ (કાંજી-ખટાશ) ને યોગે વિણઠીઉ દૂધ તે **दुग्घाटी** કહીએ ૫.

दहीनां पांच नीवियातां યથા દધિસહિત કુરેં (ચાવલેં) નિષ્પન્ન તે **करंभो** કહીએ ૧, જે હાથે મથ્યુ ખાંડ સહિત દહીં તે **सहीरणी (शीखंड)** કહીએ ૨, લુણસહિત મથ્યુ દહીં રાઇયુક્ત હોય તે **सलवण** નામે નીવિયાતું કહીએ ૩, વસ્ત્રે ગળ્યું દહીં તે **घोल** કહીએ ૪, જે ઉકાળ્યા ઘોલમાંહી તત્કાલ કીધાં વડાં ઘાલે તે **घोलवडां** કહીએ ૫.

ઘીનાં નીવિયાતાં પાંચ યથા જે ઘીમાંહી ત્રણ ઘાણ પકવાન્નાદિક તળી ઉતાર્યા પછી ચોથા ઘાંણનું ઘી તે નીદહણ **निष्भंजण** કહીએ જો ઉપરે ફરીથી ઘી ન નાખ્યું હોય તો ૧, દહીંની તરીકાએ કણીકાદિ નિષ્પન્ન દ્રવ્ય તે **वसंदण** કહીએ અથવા દહીંની તર કણક (લોટ) ગુડ મેળવી પચીઉ તે **विसंदण** કહીએ ૨, ઘીથી ઔષધ જે પકવ્યું હોય તેની ઉપલી તરરૂપ જે ઘી તે **पक्कोसहितरि** કહીએ ૩, ઘી નિતારી કાઢ્યું હોય, પછી તેની કીટ્ટી વાસી રહી હોય, તે **कीटी** નામે નીવિયાતું ૪, ઔષધ શું પચી કીધું આમ્લાદિકનું ઘી તે **पक्वघृत** નામે નીવિયાતું ૫.

तेलनां नीवियातां पांच યથા **तिल्लवट्टी** (તલ તથા ગોળ ભેગાં) આજની ખાંડી કાલે નીવિયાતી હોય તે **तिलकुट्टी** નામે જો અન્નાદિકમિલી માંહે મિશ્ર હોય તો આજની સુજે ૧, ત્રણ ઘાણ પકવાન્નાદિ તળી ઉતાર્યા પછી **चोथा घाणनुं तेल** તે નીવિયાતું ૨, લાક્ષાદિ દ્રવ્ય શું પચ્યું તેલ હોય તે લાખેલ-ચાંપેલ પ્રમુખ **पक्वतेल** નીવિયાતું. ૩, તેલ માંહે નારાયણાદિ ઔષધિ પચાવ્યા પછી ઔષધ ઉપર તરી વળે તે **पक्वोषधी तेल** તેલશું પચ્યાં ઔષધ ૪, તેલની **मली** કાઢે તે વાસી રહી હોય તો નીવિયાતિ સુજેં ૫.

गुडनां नीवियातां पांच યથા **गुलवांणी (गलमांणुं)** ૧, **खांड** ૨, **साकर** ૩, **गुलपात्ति** ચાસણી જેણે ખાજાં સુહાળી ખરડીએ તે નીવિયાતું. ૪, **अर्ध उकाळयो इक्षुरस** તે માળવા મેવાડે કાકબ કહેવાય છે ૫.

पकवान्नना नीवियातां पांच યથા જે તાવણીએ ઘી ઘાલી એક પુડલો તાવણી જેવડો ઉતાર્યો તે તાવણીએ નવો ઘી નાંખ્યા વિના જે **पुडला** કરે બીજાથી માંડી તે નીવિયાતાં **(मालपुडा)** ૧, ત્રણ ઘાંણ ઉતર્યા પછી તે જ ઘીમાં જે ખાજલાદીક કરીએ તે ચોથા ઘાણથી આરંભી **सर्व पकवान्न** નીવિયાતું જાણવું ૨, **गुलधांणी** નીવિયાતિ ૩, સુહાલી પ્રમુખ કીધા પછી ઘૃતાદિક ખરડી તાવણીએ પાણીશું કીધી લાપશી **लहीगटु** તે નીવિયાતું ૪, ઘૃતાદિક ખરડી તાવણીએ જે પોતુ દઇને કીધો પુડલો તે પોતકૃત **पुडलो** નીવિયાતો ૫, એ ત્રીસ નીવિયાતાં જાણવાં, તથા પાણી-ગુડ-ઘી એકઠાં

ઉકાળીએ પછી આટો નાખીએ તે નીર્વિકૃતિક **लापशी** ૧, ઘી ઉકાળીએ પછી આટો શેકીને પછી ગુડ પાણી નાંખીએ એવં (ની) વિગઇતિ **लापशी** ૨, ઘી ઉકાળી આગથી ઉતારી પછી આટો ગોળ સાથે નાંખી સિજવિયે તે નીવિયાતિ **पापडी** કહીએ ૩, ગુલવાણી પહેલું ઉનું કરી ઘી લોટ એકઠાં કરી પચાવીએ, તે **लगारू** કહીયે ૪, મુદ્દ્ગાધૌષધ મોદકાનિ દુહાનિ? પ્રથમમાજ્યમુષણીકૃત તદનુ ચ વહ્નેરૂત્તાર્ય પશ્ચાલ્લોટઃ પ્રક્ષિપ્યતે તદા નીર્વિકૃતિકાનિ. યદિ પુનરપિ વહ્નૌ ચટાપ્યતે તદા વિકૃતિરેવ ભવતિ, પ્રથમ દિવસે સર્વાણિ ઘૃતવિકૃતિરેવ ભવતિ, ઇતિ ત્રીશ નીવિયાતાં, લાપશી, પાપડી વિગેરે.

जस्सत्थि मच्चुणा सक्खं, जस्स वत्थि पलायणं।
जो जाणइ न मरिस्सामि, सो हु कंखे सुए सिया॥

- वैराग्य शतक गाथा-४१

जिसे मृत्यु से दोस्ती है अथवा जो मृत्यु से भाग सकता है अथवा जो यह जानता है कि मैं मरनेवाला नहीं हूँ, वो ही सोच सकता है कि मैं कल धर्म करुंगा।

❄ પરિશિષ્ટ-૧ ❄

નીવિયાતા દ્રવ્યોની સરલ સમજ (પચ્ચક્ખાણ ભાષ્યના આધારે)

पयसाडि खीर पेया, ऽवलेहि दुद्धट्टि दुद्धविगइगया । दक्ख बहु अप्प तंदुल, तच्चुन्नंबिलसहियदुद्धे ।।३२।।

ગાથાર્થ- દ્રાક્ષસહિત રાંધેલું દૂધ પયઃશાટી કહેવાય, ઘણાં તંદૂલસહિત રાંધેલું દૂધ ખીર કહેવાય, અલ્પ તંદુલસહિત રાંધેલું દૂધ પેયા કહેવાય અને ખાટા પદાર્થ સાથે રાંધેલું દૂધ દુગ્ઘાટી કહેવાય.

(બીજાઓ તેને બહલિકા (બળી) કહે છે.) પાંચ દૂધના નીવિયાતા છે. (૩૨)

દૂધના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **પયઃશાટી**-દૂધમાં દ્રાક્ષ નાખીને ઉકાળેલું દૂધ તે [1]પયઃશાટી.

(૨) **ખીર**- વધુ પ્રમાણમાં [2]ચોખા નાખીને રાંધેલું (=ઉકાળેલું) દૂધ તે [3]ખીર.

---

1. હાલમાં બનતી બાસુંદી પયઃશાટી સંભવે છે, પણ તે દ્રાક્ષાદિ અન્ય પદાર્થો નાખ્યા વિના બનેલી નીવિયાતામાં ગણવી કે કેમ? તે વિચારણીય છે, કારણ કે-આગળની ૩૭મી ગાથામાં **'दव्वहया विगई, विगइगयं पुणो तेण तं हयं दव्वं'** અર્થાત્ 'અન્ય દ્રવ્યથી હણાયેલી વિગઈ અને વિગઈથી હણાયેલ દ્રવ્ય નીવિયાતું કહેવાય છે-એમ કહેલું છે. બાસુંદી બીજા દ્રવ્યના મેલવણ વિના બને છે. જો કે તેમાં ઉપરથી ચારોળી વગેરે નાખે છે, પરંતુ તેથી દૂધનો વિકાર ટળવો શક્ય નથી.
2. દૂધમાં ચોખાનો લોટ વધારે અનુકૂળ છે, પણ ઉપલક્ષણથી યથાયોગ્ય બીજું અનાજ ઘણાં પ્રમાણમાં નાખી દૂધ ઉકાળેલું હોય તો તે પણ ખીર જાણવી.
3. ખીરમાં ચોખા વધુ હોવાથી તેને ઉકાળી જાડું બનાવી શકાતું નથી. બહુ ઉકાળવાથી ચોખા સાથે પીંડ થઈ જાય, માટે ઘણા ચોખાથી ઉકાળેલી (દૂધપાક કરતાં પાતળી) તે ખીર કહેવાય. ખીરમાં રાંધેલા ચોખા નાંખે છે અને દૂધપાકમાં કાચા ચોખા રંધાય છે-એ ભેદ છે.

(3) **पेया**- [1]અલ્પ ચોખા નાખીને ઉકાળેલું દૂધ તે [2]પેયા.

(૪) **अवलेहिका**-ચોખાના લોટ સાથે ઉકાળેલું દૂધ તે [3]અવલેહિકા.

(૫) **दुग्घाटी**- (કાંજી આદિ) [4]ખાટા પદાર્થો સાથે ઉકાળેલું દૂધ તે [5]દુગ્ઘાટી. (બીજા આચાર્યો આને બહલિકા[6]-બળી કહે છે.)

(દૂધના આ પાંચ નીવિયાતા સાધુનાયોગ કે શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચક્ખાણમાં કલ્પે. પરંતુ તે સિવાયની બીજી નીવિમાં તે નીવિયાતા ન કલ્પે.) (૩૨)

હવે ઘીના અને દહીંના પાંચ પાંચ નીવિયાતા કહે છે -

---

1. અલ્પ ચોખા અને ઉપલક્ષણથી બીજું યથાયોગ્ય અલ્પ અનાજ નાખી ઉકાળેલું દૂધ તે પેયા.
2. 'પેયા'ને શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધારમાં 'કાંજી' કહી છે. તેમાં ચોખા અલ્પ હોવાથી ઉકાળીને જાડી બનાવી શકાય છે. કે જે દૂધપાકના નામે ઓળખાય છે.
3. વર્તમાનમાં ઉપધાનાદિ પ્રસંગોમાં લોટ-ઘી સાથે દૂધને ઉકાળી નીવિયાતું બનાવાય છે તે સંભવે છે. આમાં સ્વાદ બગડવાના ભયે જો દૂધના પ્રમાણની અપેક્ષાએ અલ્પમાત્ર લોટ નાંખી ઉકાળેલું હોય, તો તે નીવિયાતા તરીકે વાપરવું ઉચિત જણાતું નથી.
4. **पाइअ-सद्द-महण्णव** (પ્રાકૃત કોશ) માં **दुद्धट्टि** નો ખાટી છાશથી મિશ્રિત દૂધ અને પ્રસૂતિ પછીનું ત્રણ દિવસ સુધીનું ગાયનું દૂધ એવો અર્થ કર્યો છે, તેથી બન્ને અર્થ ઘટે છે.
5. દૂધની અંદર ખાટા પદાર્થો નાંખી ફાડીને કરેલ પનીર કે બીજી ચીજ (બંગાળી મીઠાઈ વગેરે) દુગ્ઘાટી છે. દૂધની આંશિક અવસ્થા ઊભી રહે તેવા આ નીવિયાતા છે. દૂધની અત્યંત રૂપાંતર અવસ્થારૂપ માવો, બરફી, પેંડા વગેરે કેવળ દૂધમાંથી બનતા હોવા છતાં તેને અહીં નીવિયાતા ગણાવ્યા નથી. આમાં અન્નનો આંશિક અંશ પણ ન હોવાથી પકવાન્નમાં પણ ન ગણાય. આથી આનો સમાવેશ સરસોત્તમદ્રવ્યમાં કરવો જોઈએ.
6. **પ્રશ્ન**- બળી સાધુઓને લેવી કલ્પે?

ઉત્તર- કલ્પે. શ્રી યોગવિધિ ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે - **दिनत्रयप्रसूतगोदुग्धादिबलही प्रहर गणीने लीजइ** પ્રસૂત થયેલી ગાયના ત્રીજા દિવસના દૂધથી થયેલી બળી ઉપરના પ્રમાણોથી ભક્ષ્ય હોવાનું સિદ્ધ થાય છે. ઈતિ વિવિધપ્રશ્નોત્તર-૧૨૨ ભાવાર્થ. લઘુપ્રવચનસારોદ્ધાર ગાથા-૯૫ માં પણ આ ભાવનું જણાવ્યું છે.

निब्भंजण-वीसंदण-पक्कोसहि-तरिय-किट्टि-पक्कघयं ।

दहिए करंब-सिहरिणि-स-लवण-दहि-घोल-घोल-वडा ।।३३।।

ગાથાર્થ- નિર્ભંજન, વિસ્યંદન, પક્વૌષધિતરિકા, કિટ્ટિ અને પક્વઘૃત એમ ઘીના પાંચ નીવિયાતા છે. કરંબો, શિખંડ, લૂણસહિત મથેલું દહીં, ઘોલ અને ઘોલવડા એમ દહીંના પાંચ નીવિયાતા છે. (૩૩)

વિશેષાર્થ -

ઘીના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **નિર્ભંજન**- પકવાન્ન તળાઈ રહ્યા બાદ કઢાઈમાં વધેલું ઘી તે નિર્ભંજન.

(૨) **વિસ્યંદન**- દહીંની તર અને લોટ એ બે મેળવી બનાવેલ કુલેર તે [1]વિસ્યંદન.

(પ્રશ્ન-દહીંની તર અને લોટ એ બેના મિશ્રણથી ઘીનું નીવિયાતું કેમ બને? એ તો દહીંનું નીવિયાતું બનવું જોઈએ?

ઉત્તર-દહીંની તરમાં પ્રાયઃ ઘીનું પ્રમાણ અધિક હોય છે, માટે દહીંની તરથી ઘીનું નીવિયાતું બને છે.)

(૩) **પક્વૌષધિતરિત**- ઔષધિ (=વનસ્પતિવિશેષ) નાખીને ઉકાળેલા ઘી ઉપર જામેલી ઘીની તર તે પક્વૌષધિતરિત.

(૪) **કિટ્ટિ**- માખણ તાવી ઘી બનાવતાં નીકળેલો ખટાશ પડતો મેલ તે કિટ્ટિ અથવા ઘી તાવ્યા પછી નીચે રહેલો કચરો તે કિટ્ટિ.

(૫) **પક્વઘૃત**- આમળા આદિ ઔષધિ નાખીને પકાવેલું ઉકાળેલું ઘી તે પક્વઘૃત.

(ઘીના આ પાંચ નીવિયાતા અને ઉપલક્ષણથી ઘીના તેવા પ્રકારના

1. સિદ્ધાંતમાં તો અર્ધબળેલા ઘીમાં તંદૂલ નાખી બનાવેલ ભોજનવિશેષ તે વિસ્યંદન એમ કહ્યું છે.

બીજા પણ નીવિયાતા સાધુના યોગ કે શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચ્ચક્ખાણમાં કલ્પે, પરંતુ તે સિવાયની નીવિમાં ન કલ્પે.)

દહીંના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **करंबो** - દહીંમાં રાંધેલો ભાત આદિ નાંખીને મેળવ્યો બનાવ્યો હોય તે કરંબો.

(૨) **श्रीखंड-शिखरिणी** - દહીંનું પાણી કાઢી નાખવાથી પાછળ રહેલા માવામાં અથવા પાણીવાળા દહીંમાં પણ ખાંડ નાખી વસ્ત્રથી છાણ્યું (=ઘસીને ગાળ્યું) હોય તે શ્રીખંડ-શિખરિણી.

(૩) **सलवण दहीं** - દહીંમાં લૂણ (મીઠું) નાખી મથન કરેલું, અર્થાત્ હાથથી અડવાળેલું દહીં તે સલવણ દહીં.

(૪) **घोल** - (પાણી કાઢ્યા સિવાયનું) માત્ર વસ્ત્રથી ગાળેલું દહીં તે ઘોલ.

(૫) **घोलवडां** - વસ્ત્રથી ગાળેલાં [1]દહીંના ઘોલમાં વડાં નાખ્યા હોય તે ઘોલવડાં, અથવા ઘોલ નાખીને બનાલેલાં વડા તે પણ ઘોલવડાં કહેવાય. (બન્નેનો તાત્પર્ય એ છે કે- તેલાદિમાં તળેલાં વડાં અને દહીંનો ઘોલ એ બન્ને ભેગા કરવામાં આવે તો ઘોલવડાં-દહીંવડાં.)

(દહીંના આ પાંચ નીવિયાતા અને ઉપલક્ષણથી દહીંના તેવા પ્રકારના બીજા પણ નીવિયાતા સાધુના યોગ અને શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચ્ચક્ખાણમાં કલ્પે, પરંતુ તે સિવાયની બીજી નીવિમાં ન કલ્પે.) (૩૩)

હવે તેલ અને ગોળના પાંચ પાંચ નીવિયાતા કહે છે-

तिलकुट्टी निब्भंजण, पकतिल पक्कुसहितरिय तिल्लमली ।

सक्कर गुलवाणय पाय, खंड अद्धकढि इक्खुरसो ।।३४।।

ગાથાર્થ- તિલકુટ્ટી, નિર્ભંજન, પક્વતેલ, પક્વૌષધિતરિકા અને તિલ્લમલી એ પાંચ તેલના નીવિયાતા છે. સાકર, ગુલવાણી, પાકો ગોળ, ખાંડ અને અર્ધ

1. ઉચિત માત્રામાં ગરમ કરેલુ દહીં.

ઉકાળેલો શેરડીનો રસ એ પાંચ ગોળના નીવિયાતા છે. (૩૪)

વિશેષાર્થ -

તેલના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **तिलकुट्टी** - તલ તથા (કઠણ) ગોળ એ બેને ભેગા કરી ખાંડણીમાં ખાંડીને અકરસ બનાવેલ હોય તે તિલકુટ્ટી અથવા [1]તિલવટી.

(૨) **निर्भंजन** - તેલમાં પકવાન્ન વગેરે તળ્યા બાદ વધેલું-બળેલું તેલ તે નિર્ભંજન.

(૩) **पक्वतेल** - ઔષધિઓ નાખીને પકાવેલું તેલ તે પક્વતેલ.

(૪) **पक्वौषधितरित** - ઔષધિ (વનસ્પતિવિશેષ) નાખીને પકાવાતા તેલમાં ઉપર જામેલી તેલની તર તે પક્વૌષધિતરિત.

(૫) **तिलमली** - ઉકાળેલા તેલના ભાજનમાં નીચે જામેલો તેલનો મેલ તે [2]તિલમલી કે કિટ્ટી.

(તેલના આ પાંચ નીવિયાતા અને ઉપલક્ષણથી તેલના તેવા પ્રકારના બીજા પણ નીવિયાતા સાધુના યોગ અને શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચ્ચક્ખાણમાં કલ્પે, પરંતુ તે સિવાયની બીજી નીવિમાં ન કલ્પે.)

ગોળના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **साकर**- જે કાંકરા-ગાંગડા સરખી હોય છે, લોકમાં જેને ખડીસાકર કહે છે તે સાકર.

---

1. તલને પહેલાં ખાંડીને ઉપરથી ગોળ ભેળવેલી એક 'તલસાણી' બને છે અને આખા તલમાં કાચો ગોળ ભેળવેલી બીજી તલસાંકળી બને છે. એ બેમાં ગોળ અને તલ એક રસ બનતાં નથી, ગોળ કાચો રહે છે, માટે નીવિયાતું ગણાતું નથી. ગોળનો પાયો (રસ) કરી ચૂલા ઉપર જ તલ નાંખીને બનાવેલ 'તલપાપડી' નીવિયાતું ગણવાનો વૃદ્ધ વ્યવહાર છે.
2. તિલમલ્લી એટલે તલનો ખોળ. (ઈતિ ભગવદ્ગોમંડલ.)

(૨) **ગુલવાણી**- ખાટા પુડલા આદિ સાથે ખાવા માટે કરાતું ગોળનું પાણી તે ગુલવાણી. (ગુલપાન કે ગળમાણું).

(૩) **પાકો ગોળ**- ગોળનો ઉકાળેલો રસ, અર્થાત્ ગોળની ચાસણી કે જે ખાજા વગેરે ઉપર ચઢાવાય છે તે પાકો ગોળ.

(૪) **ખાંડ**- (શેરડીના રસને ઉકાળી તથા સ્વચ્છ કરી બનાવેલી રેતી જેવી કે પહેલદાર વસ્તુ તે) ખાંડ. અહીં દરેક જાતની ખાંડ સમજવી. (અર્થાત્ ગળપણવાળા શેરડી વગેરે જે જે દ્રવ્યોમાંથી ખાંડ બને તે દરેક જાતની ખાંડ સમજવી.)

(૫) **અર્ધક્વથિતઇક્ષુરસ**- અડધો ઉકાળેલો [1]શેરડીનો રસ તે [2]અર્ધક્વથિતઈક્ષુરસ.

(ગોળના આ પાંચ નીવિયાતા અને ઉપલક્ષણથી ગોળના તેવા પ્રકારના બીજા પણ નીવિયાતા સાધુના યોગ અને શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચ્ચક્ખાણમાં કલ્પે, તે સિવાયની નીવિમાં ન કલ્પે.) (૩૪)

હવે પકવાન્નના પાંચ નીવિયાતા કહે છે-

पूरिय-तवपूआ बी-अपूअ तन्नेह-तुरिय-घाणाई ।

गुलहाणी जललप्पसि, अ पंचमो पुत्तिकयपुओ ।।३५।।

ગાથાર્થ- તવી પૂરાય તેવા પહેલા પૂડલાથી બીજો પૂડલો, ઘી આદિમાં તળેલો ચોથો ઘાણ આદિ, ગોળધાણી, જળલાપસી એ ચાર અને પાંચમો પોતું દીધેલો પૂડલો એ પાંચ પક્વાન્નના નીવિયાતા છે. (૩૫)

વિશેષાર્થ -

પકવાન્ન(કડાવિગઇ)ના પાંચ નીવિયાતા

(૧) **દ્વિતીય પૂડલો**- તવીમાં (= કડાઈમાં) નાંખેલ ઘી અથવા તેલ સંપૂર્ણ

---

1. ઉકાળ્યા વિનાનો સામાન્ય શેરડીનો રસ વનસ્પતિ છે અને બે ઘડી પછી અચિત્ત બને છે અને બે પ્રહર પછી અભક્ષ્ય ગણાય છે.
2. સંપૂર્ણ ઉકાળવાથી ગોળ બની જાય, માટે અર્ધક્વથિત કહ્યો.

ઢંકાઈ જાય, અર્થાત્ તવીમાં સંપૂર્ણ સમાય જાય એવો [1]પહેલો એક મોટો પૂડલો તળ્યા બાદ બીજો, ત્રીજો વગેરે પૂડલો તળવામાં આવે તે દ્વિતીય પૂડલો.

(કડાઈમાં વચ્ચે બીજું નવું ઘી-તેલ ઉમેરવામાં આવે તો ફરી મોટો પૂડલો તળ્યા પછીના બીજા, ત્રીજા વગેરે પૂડલા નીવિયાતા ગણાય.)

(૨) **तत्स्नेहचतुर्थघाणादि**- કડાઈમાં રહેલા ઘી-તેલમાં નાની (એક-બે નહિ પણ) ઘણી પૂરીઓ વગેરેના [2]ત્રણ ઘાણ તળ્યા પછી નવું ઘી-તેલ ઉમેર્યા વિના તેમાં જ ચોથો, પાંચમો ઈત્યાદિ જેટલા ઘાણ તળાય તે સઘળાય ઘાણ નીવિયાતા ગણાય, તે તત્સ્નેહચતુર્થઘાણાદિ કહેવાય.

(૩) **ગોળધાણી**- ચૂલા ઉપર ચઢાવી ગોળનો પાયો (રસ) કરી તેમાં ધાણી નાંખીને બનાવેલી વસ્તુ તે ગોળધાણી. (તેના લાડુ વાળવામાં-બનાવવામાં આવે છે.

(૪) **जललापसी**- પકવાન્નાદિ તળ્યા બાદ વધેલું ઘી-તેલ પણ કાઢી લીધું હોય પછી તવીમાં જે ચીકાશ વળગીને રહી હોય, તે ચીકાશને ટાળવા માટે તેમાં ઘઉંનો ભરડો(જાડો કરકરિયો લોટ) શેકી ગોળનું પાણી રેડી જે છૂટો દાણાદાર શીરો અથવા કંસાર જેવું બનાવવામાં આવે છે તે જલલાપસી.

જલલાપસીના ઉપલક્ષણથી શીરો, બાંટ(=છૂટી લાપસી) વગેરે સઘળું ય નીવિયાતું જાણવું. પરંતુ એ સર્વને ચૂલા ઉપરથી ઉતાર્યા બાદ તેમાં ઘી-તેલ ઓછું લાગતું હોય તો ફરી ચૂલા ઉપર ચઢાવી તપતી તવીમાં ઘી-તેલ ઉમેરી પકાવવામાં આવે તો તે નીવિયાતું ગણાય.

(૫) **पोतकृतपूडलो**- તવી-તાવડી વગેરેમાં ઘી-તેલના પોતાથી બનાવવામાં આવતા ગળ્યા-ખાટા પૂડા-પૂડલા-પોતઈયાં વગેરે પોતકૃતપૂડલો ગણાય.

---

1. પહેલો પૂડલો વિગઈ ગણાય.
2. પહેલા ત્રણ ઘાણ વિગઈ ગણાય.

આ પ્રમાણે [1]કડાવિગઈ (પકવાન્ન)ના પાંચ નીવિયાતા છે. (પકવાન્નના આ પાંચ નીવિયાતા અને ઉપલક્ષણથી પકવાન્નના તેવા પ્રકારના બીજા પણ નીવિયાતા સાધુના યોગ અને શ્રાવકના ઉપધાન સંબંધી નીવિના પચ્ચક્ખાણમાં કલ્પે, પરંતુ તે સિવાયની બીજી નીવિમાં ન કલ્પે.) (૩૫)

૬ ભક્ષ્ય વિગઇના સંક્ષેપથી ૩૦ નીવિયાતા :-

दूधना पांच नीवियाता	घीना पांच नीवियाता	दहींना पांच नीवियाता
૧. પયઃશાટી	૧. નિર્ભંજન	૧. કરંબો
૨. ખીર	૨. વિસ્યંદન	૨. શિખરિણી
૩. પેયા	૩. પક્વૌષધિતરિત	૩. સલવણદધિ
૪. અવલેહિકા	૪. કિટ્ટિ	૪. ઘોલ
૫. દુગ્ઘાટી	૫. પક્વઘૃત	૫. ઘોલવડાં

1. **પ્રશ્ન**-પકવાન્નના છેલ્લા ત્રણ નીવિયાતામાં તળવાની ક્રિયા થતી નથી, તો તે ત્રણને પકવાન્નના નીવિયાતા કેમ કહેવાય? અર્થાત પકવાન્ન એટલે તળેલી ચીજ.

ઉત્તર- અહીં **पकवान्न** એટલે 'ઘી અથવા તેલમાં પક્વ થયેલી એટલે તળાયેલી અથવા શેકાયેલી વસ્તુ' એ અર્થ ઘટિત છે. અને **कडाह** એટલે (કેવળ કઢાઈ જ નહિ પરંતુ) કઢાઈ, તવી, લોઢી, તપેલી ઈત્યાદિ ભાજન જાણવા. માટે ઘી અથવા તેલમાં તળાયેલી અથવા શેકાયેલી વસ્તુઓ તે **पक्वान्नविगइ** અને તે જ વસ્તુઓ કઢાઈ કે તવીમાં તેમ જ તપેલી વગેરેમાં તળાય કે શેકાય છે, માટે તેનું બીજું નામ **कडाहविगई** છે. અથવા ઘી અને તેલમાં અવગાહવા વડે (બોળાઈને) જે પક્વ થાય તે **अवगाहिम.** એ પણ પકવાન્ન વિગઈનું જ નામ છે. એ અર્થ પ્રમાણે છેલ્લાં ત્રણ નીવિયાતા ઘણા ડૂબાડૂબ ઘી-તેલમાં તળાતા નથી તો પણ પોતે ચૂસી શકે એટલા ઘી-તેલમાં તો તળાય કે શેકાય છે. માટે પકવાન્ન નીવિયાતામાં જ ગણાય.

तेलना पांच नीवियाता	गोळना पांच नीवियाता	पकवान्नना पांच नीवियाता
૧. તિલકુટ્ટી	૧. સાકર	૧. દ્વિતીય પૂડલો
૨. નિર્ભંજન	૨.ગુલવાણી	૨.ચતુર્થ ઘાણાદિ
૩. પક્વતેલ	૩. પાકો ગુડ	૩. ગુડધાણી
૪. પક્વૌષધિતરિત	૪. ખાંડ	૪. જલલાપસી
૫. તિલમલી	૫. અર્ધક્વથિતઈક્ષુરસ	૫. પોતકૃતપૂડલો

(સાભાર-પ.પૂ.પં.શ્રી ધર્મશેખરવિજયજી ગણિ સંકલિત-સંપાદિત પચ્ચક્ખાણ ભાષ્યમાંથી.)

पत्ते वि तंमि रे जीव ! कुणसि पमायं तुमं तयं चेव ।
जेण भवंध कूवे पुणो वि पडिओ दुहं लहसि ।।

वैराग्य शतक गाथा-५२

हे जीव ! वह श्रेष्ठ धर्म प्राप्त होने पर भी तू वापस वो ही प्रमाद करता है कि जिसके फलस्वरुप इस संसार रुपी अंध कुए में गिरकर दुःख को प्राप्त करेगा ।

❄ પરિશિષ્ટ-૨ ❄

શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું ચોથું પ્રમાદાપ્રમાદ (અસંખય) અધ્યયન

असंखयं जीवियं मा पमायए, जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं ।
एवं वियाणाहि जणे पमत्ते, किं नु विहिंसा अजया गहिंति ।।१।।

जे पाव-कम्मेहि धणं मणूसा, समाययंती अमइं गहाय ।
पहाय ते पास-पयट्टिए नरे, वेराणुबद्धा नरयं उविंति ।।२।।

तेणे जहा संधिमुहे गहीए, स कम्मुणा किच्चइ पावकारी ।
एवं पया पेच्च इहं च लोए, कडाण कम्माण न मुक्खु अत्थि ।।३।।

संसारमावण्ण परस्स अट्ठा, साहारणं जं च करेइ कम्मं ।
कम्मस्स ते तस्स उ वेअकाले, न बंधवा बंधवयं उविंति ।।४।।

वित्तेण ताणं न लभे पमत्तो, इमम्मि लोए अदुवा परत्था ।
दीव-प्पणट्ठे व अणंत-मोहे, नेआउअं दट्ठुमदट्ठुमेव ।।५।।

सुत्तेसु आवी पडिबुद्ध-जीवी, न वीससे पंडिअ आसु-पन्ने ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं, भारंड पक्खीव चरऽपमत्तो ।।६।।

चरे पयाइं परिसंकमाणो, जं किंचि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभंतरे जीविय बूहईत्ता, पच्छा परिन्नाय मलावधंसी ।।७।।

छंदं निरोहेण उवेइ मोक्खं, आसे जहा सिक्खिअ-वम्मधारी ।
पुव्वाइं वासाइं चरऽपमत्तो, तम्हा मुणी खिप्पमुवेइ मोक्खं ।।८।।

स पुव्वमेवं न लभेज्ज पच्छा, एसोवमा सासय-वाइयाणं ।
विसीयइ सीढिले आउअम्मि, कालोवणीए सरीरस्स भेए ।।९।।

खिप्पं न सक्केइ विवेगमेउं, तम्हा समुट्ठाय पहाय कामे ।
समेच्च लोगं समया महेसी, अप्पाण-रक्खी व चरऽप्पमत्तो ।।१०।।

मुहुं मुहुं मोह-गुणे जयंतं, अणेग-रूवा समणं चरंतं।
फासा फुसंति असमंजसं च, न तेसु भिक्खु मणसा पऊसे ॥११॥
मंदा य फासा बहुलोहणिज्जा, तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा। रक्खिज्ज
कोहं विणइज्ज माणं, मायं न सेवे पयहिज्ज लोहं ॥१२॥
जे संखया तुच्छ-पर-प्पवाई, ते पिज्ज-दोसाणुगया परज्झा।
एए अहम्मेति दुगुंछमाणो, कंखे गुणे जाव सरीरभेओ त्तिबेमि ॥१३॥

छायामिसेण कालो, सयलजियाणं छलं गवेसंतो।
पासं कह वि न मुंचइ, ता धम्मे उज्जमं कुणह ॥
- वैराग्य शतक गाथा-९

हे भव्य प्राणियो ! छाया के बहाने सकल जीवों के छिद्रों का अन्वेषण करता हुआ यह काल (मृत्यु) हमारे सामीप्य को नहीं छोड़ता है, अतः धर्म के विषय में उद्यम करो।

❄ પરિશિષ્ટ-૩ ❄

॥ अर्हम् ॥

श्रुतस्थविर-श्रीमद्दूष्यगणीन्द्र-शिष्य-श्रुतवारिधि

श्रीमद्देववाचकगणिवर-विरचितं

श्री नंदिसूत्रम्

जयइ जग-जीव-जोणी-वियाणओ जग-गुरू जगाणंदो ।
जग-णाहो जग-बंधू, जयइ जगप्पियामहो भयवं ॥१॥

जयइ सुयाणं पभवो तित्थयराणं अपच्छिमो जयइ ।
जयइ गुरू लोगाणं जयइ महप्पा महावीरो ॥२॥

भद्दं सव्व-जगुज्जोयगस्स भद्दं जिणस्स वीरस्स ।
भद्दं सुराऽसुर-नमंसियस्स भद्दं धुय-रयस्स ॥३॥

गुण-भवण-गहण ! सुय-रयण-भरिय ! दंसण-विसुद्ध-रत्थागा ! ।
संघनगर ! भद्दं ते अखंड-चरित्त-पागारा ! ॥४॥

संजमतव-तुंबारयस्स नमो सम्मत्त-पारियल्लस्स ।
अप्पडिचक्कस्स जयो होउ सया संघ-चक्कस्स ॥५॥

भद्दं सील-पडागूसियस्स तव-नियम-तुरय-जुत्तस्स ।
संघ-रहस्स भगवओ सज्झाय-सुनंदि-(नेमि) घोसस्स ॥६॥

कम्मरय-जलोह-विणिग्गयस्स सुयरयण-दीह-नालस्स ।
पंचमहव्वय-थिर-कन्नियस्स गुण-केसरालस्स ॥७॥

सावग-जण-महुयर-परिवुडस्स जिणसूर-तेयबुद्धस्स ।
संघ-पउमस्स भद्दं समण-गण-सहस्स-पत्तस्स ॥८॥ (जुम्मं)

तवसंजम-मयलंछण ! अकिरिय-राहु-मुह-दुद्धरिस ! ।
निच्चं जय संघ-चंद!; निम्मल-सम्मत्त-विसुद्ध-जोण्हागा ! ॥९॥

परतित्थिय-गह-पह-नासगस्स तववतेय-दित्तलेसस्स ।
नाणुज्जोयस्स जए भद्दं दमसंघ-सूरस्स ॥१०॥

भद्दं धिइ-वेला-परिगयस्स (वुडस्स) सज्झाय-जोग-मगरस्स ।
अक्खोहस्स भगवओ संघ-समुद्दस्स रुंदस्स ॥११॥

सम्मदंसण-वर-वइर-दढ-रूढ गाढावगाढ-पेढस्स ।
धम्मवर-रयण-मंडिय-चामीयर-मेहलागस्स ॥१२॥

नियमूसिय-कणय-सिला-यलुज्जल-जलंत-चित्त-कूडस्स ।
नंदण-वण-मणहर सुरभि-सील-गंधुद्धु(धद्ध)मायस्स ॥१३॥

जीवदया-सुंदर-कंद रुद्दरिय-मुणिवर (गण)-मइंदइन्नस्स ।
हेउसय-धाउ-पगलंत-रयण-दित्तोसहि-गुहस्स ॥१४॥

संवर-वर-जल-पगलिय-उज्जर-पविरायमाण-हारस्स ।
सावग-जण-पउर-रवंत-मोर-नच्चंत-कुहरस्स ॥१५॥

विणय-नय (मय)-पवर-मुणिवर-फुरंत-विज्जु-ज्जलंत-सिहरस्स ।
विविह-गुण-कप्प-रुक्खग-फल-भर-कुसुमाउल-वणस्स ॥
(विविहकुल-कप्परुक्खगणय-भरकुसुमिय-कुलवणस्स ।।) ॥१६॥

नाण-वर-रयण-दिप्पंत-कंत-वेरुलिय-विमल-चुलस्स ।
वंदामि विणय-पणओ संघ-महा-मंदर-गिरिस्स ॥१७॥ (छहिं कुलयं)

गुण-रयणुज्जल-कंडअ(कडयं)-सील-सुगंध तव-मंडिउद्देसं ।
सुय-बारसंग-सिहरं संघ-महा-मंदरं वंदे ॥१८॥

नगर-रह-चक्क-पउमे चंदे सूरे समुद्द-मेरुंमि ।
जो उवमिज्जइ सततं तं संघ-गुणायरं वंदे ॥१९॥

वंदे उसभं अजियं संभवमभिनंदणं सुमइ-सुप्पभ सुपासं ।
ससि पुप्फदंत सीयल सिज्जंसं वासुपुज्जं च ॥२०॥

विमलमणंतं च धम्मं संतिं कुंथुं अरं च मल्लिं च ।
मुनिसुव्वय-नमि-नेमिं पासं तह वद्धमाणं च ॥२१॥ (जुम्मं)

पढमित्थ इंदभूई बीए पुण होइ अग्गिभूइत्ति ।
तइए य वाउभूई तओ वियत्ते सुहम्मे य ॥२२॥

मंडिअ-मोरियपुत्ते अकंपिए चेव अयलभाया य ।
मेअज्जे य पहासे य गणहरा हुंति वीरस्स ॥२३॥ (जुम्मं)

निव्वुइ-पह-सासणयं जयइ सया सव्व-भाव-देसणयं ।
कुसमय-मय-नासणयं जिणिंद-वर-वीर-सासणयं ॥२४॥

सुहम्मं[1] अग्गिवेसाणं, जंबूनामं[2] च कासवं ।
पभवं[3] कच्चायणं वंदे, वच्छं सिज्जंभवं[4] तहा ॥२५॥

जसभद्दं[5] तुंगियं वंदे, संभूतं[6] चेव माढरं ।
भद्दबाहुं[7] च पाइन्नं, थूलभद्दं[8] च गोयमं ॥२६॥

एलावच्चस-गोत्तं वंदामि, महागिरिं[9] सुहत्थिं[10] च ।
तत्तो कोसिय (कासव) गोत्तं, बहुलस्स सरिव्वयं[11] वंदे ॥२७॥

हारिय-गुत्तं साइं[12] च वंदामि, हारियं च सामज्जं[13] ।
वंदे कोसिय-गोत्तं संडिल्लं[14] अज्ज-जीय (व) धरं[15] ॥२८॥

ति-समुद्द-खाय-कित्तिं दीव-समुद्देसु गहिय-पेयालं ।
वंदे अज्ज-समुद्दं[16] अक्खुभिय-समुद्द-गंभीरं ॥२९॥

भणगं करगं झरगं पभावगं नाण-दंसण-गुणाणं ।
वंदामि अज्ज-मंगुं[17] सुय-सागर-पारगं धीरं ॥३०॥

वंदामि अज्ज-धम्मं[18] वंदे तत्तो य भद्द-गुत्तं[19] च ।
तत्तो य अज्ज-वइरं[20] तव-नियम-गुणेहिं वइर-समं ॥३१॥

वंदामि अज्ज-रक्खिय खमणे[21] रक्खिय-चरित्तसव्वस्से ।
रयण-करंडग-भूओ अणुओगो रक्खिओ जेहिं ॥३२॥

नाणंमि दंसणंमि अ तव-विणए निच्च-कालमुज्जुत्तं ।
अज्जं नंदिल-खमणं[22] सिरसा वंदे पसन्न-मणं ॥३३॥

वड्ढउ वायग-वंसो जस-वंसो अज्ज-नाग-हत्थीणं[23] ।
वागरण-करण-भंगिय-कम्मपयडी-पहाणाणं ॥३४॥

जच्चंजण-धाउ-सम-प्पहाणं मुद्दीय-कुवलय-निहाणं ।
वड्ढउ वायग-वंसो रेवइ-नक्खत्त-नामाणं[24] ॥३५॥

अयलपुरा णिक्खंते कालिय-सुय-आणुओगिए धीरे ।
बंभद्दीविअ-सीहे[25] वायग-पयमुत्तमं पत्ते ॥३६॥

जेसिं इमो अणुओगो, पयरइ अज्जावि अड्ढ भरहम्मि ।
बहु-णयर-निग्गय-जसे तं वंदे खंदिलायरिए[26] ॥३७॥

तत्तो हिमवंत-महंत-विक्कमे धिइ-परक्कम-मणंते (महंते) ।
सज्झायमणंतधरे हिमवंते[27] वंदिमो सिरसा ॥३८॥

कालिय-सुय-अणुओगस्स धारए धारए य पुव्वाणं ।
हिमवंत-खमासमणे वंदे नागज्जुणायरिए ॥३९॥

मिउ-मद्दव-संपन्ने अणुपुव्विं वायगत्तणं पत्ते ।
ओह-सुय-समायारे (यरे) नागज्जुण-वायए[28] वंदे ॥४०॥

गोविंदाणं पि नमो अणुयोग-विउल-धारिणिंदाणं ।
निच्चं खंति-दयाणं परुवणे दुल्लभिंदाणं ॥४१॥

तत्तो य भूयदिन्नं निच्चं तव-संजमे अनिव्विण्णं ।
पंडिय-जण-सामन्नं वंदामि संजम-विहन्नू (संजम विह(मविहि)ण्णुं।) ॥४२॥

वर-कणग-तविय (तवियवरकणग) चंपग-विमउल-वर-कमल-गब्भ-
सरि-वन्ने; भविअ-जण-हियय-दइए दया-गुण-विसारए धीरे ॥४३॥

अड्ढ-भरह-प्पहाणे बहुविह-सज्झाय-सुमुणिय पहाणे ।
अणुओगिय-वर-वसभे नाइल-कुल-वंस-नंदिकरे ॥४४॥

भूअ-हिअय-प्पगब्भे (जगभूयहिय-पगब्भे) वंदेऽहं भूयदिन्नमायरिए[29]
भव-भय-वुच्छेय-करे सीसे नागज्जुण-रिसीणं ॥४५॥

सुमुणिय-निच्चानिच्चं सुमुणिय-सुत्तत्थ-धारयं वंदे । सब्भावुब्भावणा-तत्थं लोहिच्च-णामाणं[30]

(निच्चं वंदेऽहं लोहिच्चं सब्भावुब्भावणातच्चं) ॥४६॥

अत्थ-महत्थ-खाणिं सुसमण-(वण) वक्खाण-कहण-निव्वाणिं ।
पयइइ महुरवाणिं पयओ पणमामि दूसगणिं[31] ॥४७॥

तव-नियम सच्च-संजम-विणय-ऽज्जव-खंति-मद्दव-रयाणं ।
सील-गुणगद्दियाणं अणुयोग-जुग-प्पहाणाणं ॥४८॥

सुकुमाल-कोमल-तले तेसिं पणमामि लक्खण-पसत्थे ।
पाए पावयणीणं (प) पाडिच्छय-सएहिं पणिवइए ॥४९॥

जे अन्ने भगवंते कालिय-सुय-आणुओगिए धीरे ।
ते पणमिऊण सिरसा नाणस्स परूवणं वोच्छं ॥५०॥

॥ इइ थेरावलिया ॥

सेलघण[1], कुडग[2], चालणि[3], परिपूणग[4], हंस[5], महिस[6], मेसे[7], य ।
मसग[8], जलूग[9], बिराली[10], जाहग[11], गो[12], भेरि[13], आभीरी[14] ॥५१॥

सा समासओ तिविहा पन्नत्ता, तं जहा-जाणिया, अजाणिया, दुव्विअड्ढा य ।

जाणिआ जहा -

खीरमिव जहा हंसा जे घुट्टंति इह गुरु-गुण-समिद्धा ।
दोसे अ विवज्जंति तं जाणसु जाणियं परिसं ॥५२॥

अजाणिया, जहा -

जो होइ पगइ-महुरा मिय-छावय-सीह-कुक्कुडय-भुआ ।
रयणमिव असंठविया अजाणिया सा भवे परिसा ॥५३॥

दुव्विअड्ढा, जहा -

न य कत्थइ निम्माओ न य पुच्छइ परिभवस्स दोसेणं ।
वत्थिव्व वाय-पुण्णो फुट्टइ गामिल्लय-विअड्ढो ॥५४॥

(सूत्रं-) नाणं पंचविहं पन्नत्तं, तं जहा-आभिणिबोहिअनाणं, सुअनाणं, ओहिनाणं, मणपज्जवनाणं, केवलनाणं। (सूत्र-१.)

तं समासओ दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-पच्चक्खं च परोक्खं च । (सूत्र-२.)

से किं तं पच्चक्खं ? पच्चक्खं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-इंदिय-पच्चक्खं च नोइंदिय-पच्चक्खं च ।

से किं तं इंदिय-पच्चक्खं ? इंदिय-पच्चक्खं पंचविहं पण्णत्तं, तं जहा-सोइंदिय-पच्चक्खं, चक्खिंदिय-पच्चक्खं, घाणिंदिय-पच्चक्खं, रसणेंदिय-पच्चक्खं, फासिंदिय-पच्चक्खं । से तं इंदिय-पच्चक्खं । (सूत्र-३.)

से किं तं नोइंदिय-पच्चक्खं ? नोइंदिय-पच्चक्खं तिविहं पन्नत्तं, तं जहा-ओहिनाण नोइंदिय-पच्चक्खं, मणपज्जवनाण नोइंदिय-पच्चक्खं, केवलनाण नोइंदिय-पच्चक्खं । (सूत्र-४.)

से किं ओहिनाण-नोइंदिय-पच्चक्खं ? ओहिनाण-नोइंदिय-पच्चक्खं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-भव-पच्चइयं च खओवसमिअं च । से किं तं भव-पच्चइयं ? भव-पच्चइयं दोण्हं पन्नत्तं, तं जहा-देवाण य नेरइयाण च ।

से किं तं खओवसमिअं ? खओवसमिअं दोण्हं पन्नत्तं, तं जहा-मणुस्साणं य पंचिंदिय-तिरिक्ख-जोणियाणं य । को हेऊ खओवस-मिअं ? खओवसमिअं तयावरणिज्जाणं कम्माणं उदिण्णाणं खएणं अणुदिण्णाणं उवसमेणं ओहिनाणं समुप्पज्जइ ।

अहवा गुण-पडिवन्नस्स अणगारस्स ओहिनाणं समुप्पज्जइ, तं समासओ छव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-आणुगामिअं[1], अणाणुगामिअं[2], वड्ढमाणयं[3], हीयमाणयं[4], पडिवाइअं[5], अप्पडिवाइअं[6] । (सूत्र-५.)

से किं तं आणुगामिअं ओहिनाणं ? आणुगामिअं ओहिनाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-अंतगयं च मज्झगयं च ।

से किं तं अंतगयं ? अंतगयं तिविहं पन्नत्तं, तं जहा-पुरओ अंतगयं, मग्गओ अंतगयं, पासओ अंतगयं ।

से किं तं पुरओ अंतगयं ? पुरओ अंतगयं से जहानामए केइ पुरिसे उक्कं वा(चुड)चडुलिअं वा अलायं वा मणिं वा पईवं वा जोइं वा पुरओ काउं पणुल्लेमाणे पणुल्लेमाणे गच्छेज्जा । से तं पुरओ अंतगयं ।

से किं तं मग्गओ अंतगयं ? मग्गओ अंतगयं से जहानामए केइ पुरिसे उक्कं वा चडुलिअं वा अलायं वा मणिं वा पईवं वा जोइं मग्गओ काउं अणुकड्ढेमाणे अणुकड्ढेमाणे गच्छिज्जा । से तं मग्गओ अंतगयं ।

से किं तं पासओ अंतगयं ? पासओ अंतगयं से जहानामए केइ पुरिसे उक्कं वा चडुलिअं वा अलायं वा मणिं वा पईवं वा जोइं वा पासओ काउं परिकड्ढेमाणे परिकड्ढेमाणे गच्छिज्जा । से तं पासओ अंतगयं । से तं अंतगयं ।

से किं तं मज्झगयं ? मज्झगयं से जहानामए केइ पुरिसे उक्कं वा चडुलिअं वा अलायं वा मणिं वा पईवं वा जोइं वा मत्थए काउं समुव्वहमाणे समुव्वहमाणे गच्छिज्जा । से तं मज्झगयं ।

अंतगयस्स मज्झगयस्स य को पइविसेसो ? पुरओ अंतगएणं ओहिनाणेणं पुरओ चेव संखिज्जाणि वा असंखेज्जाणि वा जोयणाइं जाणइ पासइ । मग्गओ अंतगएणं ओहिनाणेणं मग्गओ चेव संखिज्जाणि वा असंखिज्जाणि वा जोअणाइं जाणइ पासइ । पासओ अंतगएणं ओहिनाणेणं पासओ चेव संखिज्जाणि वा असंखिज्जाणि वा जोअणाइं जाणइ पासइ । मज्झगएणं ओहिनाणेणं सव्वओ समंता (समत्ता) संखिज्जाणि वा असंखेज्जाणि वा जोअणाइं जाणइ पासइ । से तं आणुगामिअं ओहिनाणं । 1. (सूत्र-६.)

से किं तं अणाणुगामिअं ओहिनाणं ? अणाणुगामिअं ओहिनाणं से जहानामए केइ पुरिसे एगं महंतं जोइ-ट्ठाणं काउं तस्सेव जोइ-ट्ठाणस्स परिपेरंतेहिं परिपेरंतेहिं परिघोलेमाणे परिघोलेमाणे तमेव जोइ-ट्ठाणं जाणइ

पासइ अन्नत्थ गए न जाणइ न पासइ । एवामेव अणाणुगामिअं ओहिनाणं जत्थेव समुप्पज्जेइ तत्थेव संखिज्जाणि वा असंखिज्जाणि वा संबद्धाणि वा असंबद्धाणि वा जोयणाइं जाणइ पासइ, अन्नत्थगए न जाणइ न पासइ । से तं अणाणुगामिअं ओहिनाणं । 2. (सूत्र-७.)

से किं तं वड्ढमाणयं ओहिनाणं ? वड्ढमाणयं ओहिनाणं पसत्थेसु अज्झवसाणट्ठाणेसु वट्टमाणस्स वड्ढमाणचरित्तस्स, विसुज्झमाणस्स विसुज्झमाणचरित्तस्स, सव्वओ समंता ओही वड्ढइ ।

जावइआ ति-समयाऽऽहारगस्स सुहुमस्स पणग-जीवस्स ।
ओगाहणा जहन्ना ओहि-खित्तं जहन्नं तु ॥१॥

सव्व-बहु-अगणि-जीवा निरंतरं जत्तियं भरिज्जंसु ।
खित्तं सव्व-दिसागं परमोहि-खेत्त-निद्दिट्ठो ॥२॥

अंगुल-मावलियाणं भागमसंखिज्ज दोसु संखिज्जा ।
अंगुल-मावलिअंतो, आवलिआ अंगुल-पुहुत्तं ॥३॥

हत्थंमि मुहुत्तंतो, दिवसंतो गाउअम्मि बोद्धव्वो ।
जोयण दिवस-पुहुत्तं, पक्खंतो पन्नवीसाओ ॥४॥

भरहंमि अद्धमासो, जंबुद्दीवंमि साहिओ मासो ।
वासं च मणुअ-लोए, वास-पुहुत्तं च रुअगंमि ॥५॥

संखिज्जंमि उ काले, दीव-समुद्दावि हुंति संखिज्जा ।
कालंमि असंखिज्जे दीव-समुद्दा उ भइअव्वा ॥६॥

काले चउण्ह वुड्ढी, कालो भइअव्वु खित्त-वुड्ढीए ।
वुड्ढीए दव्व-पज्जव, भइअव्वा खित्त-काला उ ॥७॥

सुहुमो अ होइ कालो, तत्तो सुहुम-यरं हवइ खित्तं ।
अंगुल-सेढि-मित्ते, ओसप्पिणिओ असंखिज्जा ॥८॥

से तं वड्ढमाणयं ओहिनाणं । 3 (सूत्र-८)

से किं तं हीयमाणयं ओहिनाणं ? हीयमाणयं ओहिनाणं अप्पसत्थेहिं

अज्झवसाण-ट्ठाणेहिं वट्टमाणस्स हीयमाण-चरित्तस्स संकिलिस्समाणस्स संकिलिस्समाण-चरित्तस्स सव्वओ समंता ओही परिहायइ । से तं हीयमाणयं ओहिनाणं । 4 (सूत्र-९)

से किं तं पडिवाइ ओहिनाणं ? पडिवाइ ओहिनाणं जण्णं जहन्नेणं अंगुलस्स असंखिज्जय-भागं वा, संखिज्जय-भागं वा, वालग्गं वा, वालग्ग-पुहुत्तं वा, लिक्खं वा लिक्ख-पुहुत्तं वा, जूअं वा जूअ-पुहुत्तं वा, जवं वा जव-पुहुत्तं वा, अंगुलं वा अंगुल-पुहुत्तं वा, पायं वा पाय-पुहुत्तं वा, विहत्थिं वा विहत्थि-पुहुत्तं वा, रयणिं वा रयणि-पुहुत्तं वा, कुच्छिं वा कुच्छि-पुहुत्तं वा, धणुं वा धणु-पुहुत्तं वा, गाउयं वा गाउय-पुहुत्तं वा, जोयणं वा जोयण-पुहुत्तं वा, जोयण-सयं वा जोयण-सय-पुहुत्तं वा, जोयण-सहस्सं वा जोयण-सहस्स-पुहुत्तं वा, जोयण-लक्खं वा जोयण-लक्ख-पुहुत्तं वा, जोयण-कोडिं वा जोयण-कोडि-पुहुत्तं वा, जोयण-कोडाकोडिं वा जोयण-कोडाकोडि-पुहुत्तं वा, जोयण-संखिज्जं वा जोयण-संखिज्ज-पुहुत्तं वा, जोयण-असंखेज्जं वा जोयण-असंखेज्ज-पुहुत्तं वा, उक्कोसेणं लोगं वा पासित्ता णं पडिवइज्जा । से तं पडिवाई-ओहिनाणं । 5 (सूत्र-१०)

से किं तं अपडिवाई ओहिनाणं ? अपडिवाई ओहिनाणं जे णं अलोगस्स एगमवि आगास-पएसं जाणइ पासइ तेण परं अपडिवाई ओहिनाणं । से तं अपडिवाई ओहिनाणं । 6 (सूत्र-११)

तं समासओ चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-दव्वओ, खित्तओ, कालओ, भावओ । तत्थ दव्वओ णं ओहिनाणी जहन्नेणं अणंताइं रूवि-दव्वाइं जाणइ पासइ, उक्कोसेणं सव्वाइं रूवि-दव्वाइं जाणइ पासइ ।

खित्तओ णं ओहिनाणी जहन्नेणं अंगुलस्स असंखिज्जइ-भागं जाणइ पासइ, उक्कोसेणं असंखिज्जाइं अलोगे लोग-प्पमाण-मित्ताइं खंडाइं जाणइ पासइ ।

कालओ णं ओहिनाणी जहन्नेणं आवलिआए असंखिज्जइ-

भागं कालं जाणइ पासइ, उक्कोसेणं असंखिज्जाओ उस्सप्पिणीओ ओसप्पिणीओ अईय-मणागयं च कालं जाणइ पासइ ।

भावओ णं ओहिनाणी जहन्नेणं अणंते भावे जाणइ पासइ, उक्कोसेणं वि अणंते भावे जाणइ पासइ, सव्वभावाण-मणंतभागं जाणइ पासइ ।

ओही भव-पच्चइओ गुण-पच्चइओ य वण्णिओ एसो ।
तस्स य बहू विगप्पा दव्वे खित्ते य काले य ॥१॥

नेरइयदेवतित्थंकरा य ओहिस्सऽबाहिरा हुंति ।
पासंति सव्वओ खलु सेसा देसेण पासंति ॥२॥

से तं ओहिनाणं (पच्चक्खं) (सूत्र-१२)

से किं तं मणपज्जव-नाणं ? मणपज्जव-नाणं भंते ! किं मणुस्साणं उप्पज्जइ, अमणुस्साणं उप्पज्जइ ? गोयमा ! मणुस्साणं उप्पज्जइ, नो अमणुस्साणं ।

जइ मणुस्साणं, किं संमुच्छिम-मणुस्साणं, गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ? गोयमा ! नो संमुच्छिम-मणुस्साणं उप्पज्जइ, गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ।

जइ गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, अकम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं अंतरदीवग-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो अकम्म-भूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो अंतरदीवग-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ।

जइ कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, असंखिज्ज-वासा-उय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय मणुस्साणं,

नो असंखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ।

जइ संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, अपज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो अपज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुसाणं ।

जइ पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुसाणं, किं सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, मिच्छादिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, सम्मा-मिच्छादिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो मिच्छादिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो सम्मा-मिच्छादिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ।

जइ सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, असंजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, संजयासंजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखिज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो असंजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज -वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो संजयासंजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-

मणुस्साणं ।

जइ संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं पमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ?

गोयमा ! अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो पमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं ।

जइ अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउयकम्म-भूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, किं इड्ढि-पत्त-अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, अणिड्ढि-पत्त-अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज -वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय मणुस्साणं ?

गोयमा ! इड्ढि-पत्त-अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं, नो अणिड्ढि-पत्त-अपमत्त-संजय-सम्मदिट्ठि-पज्जत्तग-संखेज्ज-वासाउय-कम्मभूमिय-गब्भ-वक्कंतिय-मणुस्साणं मणपज्जवनाणं समुपज्जइ ।

तं च दुविहं उप्पज्जइ, तं जहा-उज्जुमई य विउलमई य । तं समासओ चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा- दव्वओ, खित्तओ, कालओ, भावओ । तत्थ दव्वओ णं उज्जुमई अणंते अणंत-पएसिए खंधे जाणइ पासइ, ते चेव विउलमई अब्भहिय-तराए विउल-तराए विसुद्ध-तराए वितिमिर-तराए जाणइ पासइ ।

खित्तओ णं उज्जुमई जहन्नेणं अंगुलस्स असंखेज्जय-भागं उक्कोसेणं अहे जाव इमीसे रयण-प्पभाए पुढवीए उवरिम-हेट्ठिल्ले खुड्डाग-पयरे, उड्ढं जाव जोइसस्स उवरिमतले, तिरियं जाव अंतो-मणुस्स-खित्ते अड्ढाइज्जेसु

दीव-समुद्देसु पन्नरससु कम्मभूमिसु तीसाए अकम्म-भूमिसु छप्पन्नए अंतरदीवगेसु सन्निपंचिंदियाणं पज्जत्तयाणं मणोगए भावे जाणइ पासइ, तं चेव विउलमई अड्ढाइज्जेहिं अंगुलेहिं अब्भहिय-तरं विउल-तरं विसुद्ध-तरं वितिमिर-तरं खेत्तं जाणइ पासइ ।

कालओ णं उज्जुमई जहन्नेणं पलिओवमस्स असंखिज्जइ-भागं उक्कोसेण-वि पलिओवमस्स असंखेज्जइ-भागं अतीय-मणागयं वा कालं जाणइ पासइ, तं चेव विउलमई अब्भहिय-तरागं विउल-तरागं विसुद्ध-तरागं वितिमिर-तरागं जाणइ पासइ ।

भावओ णं उज्जुमई अणंते भावे जाणइ पासइ, सव्व-भावाणं अणंत-भागं जाणइ पासइ, तं चेव विउलमई अब्भहिय-तरागं विउल-तरागं विसुद्ध-तरागं वितिमिर-तरागं जाणइ पासइ ।

मणपज्जवनाणं पुण जणमण (परि) विचिंतियत्थ-पागडणं । माणुस-खित्त-निबद्धं गुण-पच्चइअं चरित्तवओ ॥

से तं मणपज्जवनाणं । (सूत्र-१३)

से किं तं केवलनाणं ? केवलनाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-भवत्थ-केवलनाणं च, सिद्ध-केवलनाणं च ।

से किं तं भवत्थ-केवलनाणं ? भवत्थ-केवलनाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च, अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च ।

से किं तं सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं ? सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं दुविहं पण्णत्तं, तं जहा-पढम-समय-सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च अपढम-समय-सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च, अहवा चरिम-समय-सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च अचरिम-समय-सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च । से तं सजोगि-भवत्थ-केवलनाणं ।

से किं तं अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं ? अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं दुविहं पण्णत्तं, तं जहा-पढम-समय-अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च,

अपढम-समय-अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च, अहवा चरिम-समय-अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च अचरिम-समय-अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं च । से तं अजोगि-भवत्थ-केवलनाणं ।

से किं तं सिद्ध-केवलनाणं ? सिद्ध-केवलनाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा- अणंतर-सिद्ध-केवलनाणं च, परंपर-सिद्ध-केवलनाणं च ।

से किं तं अणंतर-सिद्ध-केवलनाणं ? अणंतर-सिद्ध-केवलनाणं पन्नरस-विहं पन्नत्तं, तं जहा- तित्थ-सिद्धा[1], अतित्थ-सिद्धा[2], तित्थयर-सिद्धा[3], अतित्थयर-सिद्धा[4], सयंबुद्ध-सिद्धा[5], पत्तेयबुद्ध-सिद्धा[6], बुद्धबोहिय-सिद्धा[7], इत्थिलिंग-सिद्धा[8], पुरिसलिंग-सिद्धा[9], नपुंसगलिंग-सिद्धा[10], सलिंग-सिद्धा[11], अन्नलिंग-सिद्धा[12], गिहिलिंग-सिद्धा[13], एग-सिद्धा[14], अणेग-सिद्धा[15]। से तं अणंतर-सिद्ध-केवलनाणं ।

से किं तं परंपर-सिद्ध-केवलनाणं ? परंपर-सिद्ध-केवलनाणं अणेग-विहं पन्नत्तं, तं जहा-अपढम-समय-सिद्धा दु-समय-सिद्धा ति-समय-सिद्धा चउ-समय-सिद्धा जाव दस-समय-सिद्धा संखिज्ज-समय-सिद्धा असंखिज्ज-समय-सिद्धा अणंत-समय-सिद्धा । से तं परंपर-सिद्ध-केवलनाणं । से तं सिद्ध-केवलनाणं ।

तं समासओ चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-दव्वओ, खित्तओ, कालओ, भावओ । तत्थ दव्वओ णं केवलनाणी सव्व-दव्वाइं जाणइ पासइ । खित्तओ णं केवलनाणी सव्व-खित्तं जाणइ पासइ । कालओ णं केवलनाणी सव्व-कालं जाणइ पासइ । भावओ णं केवलनाणी सव्व-भावे जाणइ पासइ ।

अह सव्व-दव्व-परिणाम-भाव-विन्नत्ति-कारणमणंतं ।
सासय-मप्पडिवाई एगविहं केवलनाणं ॥१॥

केवलनाणेणऽत्थे नाउं जे तत्थ पन्नवण-जोगे ।
ते भासइ तित्थयरो वइ-जोग सुअं (तयं) हवइ सेसं (तेसिं) ॥२॥

से तं केवलनाणं । से तं पच्चक्ख-नाणं । (सूत्र-१४)

से किं तं परोक्ख-नाणं ? परोक्ख-नाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-आभिणिबोहिय-नाण-परोक्खं, च सुयनाण-परोक्खं च । जत्थ आभिणिबोहिय-नाणं तत्थ सुयनाणं, जत्थ सुयनाणं तत्थाभिणिबोहिय-नाणं, दोवि एयाइं अन्नमन्न-मणुगयाइं. तहवि पुण इत्थ आयरिया नाणत्तं पन्नवयंति-आभिनिबुज्झइ त्ति आभिणिबोहिय-नाणं । सुणेइ त्ति सुयं, मइ-पुव्वं जेण सुयं, न मई सुय-पुव्विआ ।

अविसेसिआ मई-मइनाणं च, मइअन्नाणं च । विसेसिआ मई सम्मदिट्ठिस्स मई मइनाणं, मिच्छदिट्ठिस्स मई-मइअन्नाणं. अविसेसिअं सुयं-सुयनाणं च सुयअन्नाणं च, विसेसिअं सुयं सम्मदिट्ठिस्स सुयं-सुयनाणं, मिच्छदिट्ठिस्स सुयं-सुयअन्नाणं ।

से किं तं आभिणिबोहियनाणं ? आभिणिबोहियनाणं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-सुय-निस्सियं च, असुय-निस्सियं च । (सूत्र-१५)

से किं तं असुय-निस्सियं ? असुय-निस्सियं चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-

उप्पत्तिआ[1], वेणइआ[2], कम्मया[3], परिणामिया[4] ।
बुद्धी चउव्विहा वुत्ता पंचमी नोवलब्भइ ॥१॥

पुव्वं अदिट्ठ-मसुय-मवेइय-तक्खण-विसुद्ध-गहिअत्था ।
अव्वाहय-फल-जोगा बुद्धी उप्पत्तिआ नाम ॥२॥

भरहसिल[1], पणिय[2], रुक्खे[3], खुड्डग[4], पड[5], सरड[6], काय[7], उच्चारे[8],।
गय[9], घयण[10], गोल[11], खंभे[12], खुड्डग[13], मग्गित्थि[14-15], पइ[16], पुत्ते[17] ॥३॥

भरहसिल[1], मिंढ[2], कुक्कुड[3], तिल[4], वालुय[5], हत्थी[6], य अगड[7],
वणसंडे[8] । पायस[9], अइआ[10], पत्ते[11], खाडहिला[12], पंच पिअरो य[13] ॥४॥

महुसित्थ[14], मुद्दि[15], अंके[16], नाणए[17], भिक्खु[18], चेडगनिहाणे[19], ।
सिक्खा य[20], अत्थ[21], सत्थे[22], इच्छा य[23], महं सयसहस्से[24] ॥५॥

भर-नित्थरण-समत्था तिवग्ग-सुत्तत्थ-गहिअ-पेआला ।
उभओ-लोग-फलवई विणय-समुत्था हवइ बुद्धी ॥६॥

निमित्ते[1], अत्थसत्थे य[2], लेहे[3], गणिए[4], अ कूव[5], अस्से[6], य ।
गद्दभ[7], लक्खण[8], गंठी[9], अगए[10], रहिए य[11], गणिया य[12], ॥७॥
सीआ साडी दीहं च तणं अवसव्वयं च कुंचस्स[13], ।
निव्वोदए अ गोणे, घोडग-पडणं च रुक्खाओ[14] ॥८॥
उवओग-दिट्ठसारा कम्म-पसंग-परिघोलण-विसाला ।
साहुक्कार-फलवई कम्म-समुत्था हवइ बुद्धी ॥९॥
हेरन्निए[1], करिसए[2], कोलिय[3], डोवे[4], य मुत्ति[5], घय[6], पवए[7], ।
तुण्णाग[8], वड्ढइ[9], य पूयइ[10], घड[11], चित्तकारे[12] य ॥१०॥
अणुमाण-हेउ-दिट्ठंत-साहिआ वय-विवाग-परिणामा ।
हिअ-निस्सेस-फलवई बुद्धी परिणामिआ नाम ॥११॥
अभए[1], सिट्ठि[2], कुमारे[3], देवी[4], उदिओदए हवइ राया[5], ।
साहू य नंदिसेणे[6], धणदत्ते[7], सावग[8], अमच्चे[9], ॥१२॥
खमए[10], अमच्च पुत्ते[11], चाणक्के चेव[12], थूलभद्दे[13], अ ।
नासिक्क-सुंदरी-नंदे[14], वइरे परिणाम-बुद्धीए[15], ॥१३॥
चलणाहण[16], आमंडे[17], मणी य[18], सप्पे य[19], खग्गि[20], थूभिंदे[21] ।
परिणामिय-बुद्धिए एवमाई उदाहरणा ॥१४॥

से तं असुय-निस्सियं । (सूत्र-१६)

से किं तं सुय-निस्सियं मइनाणं ? सुयनिस्सियं मइनाणं चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-उग्गहे ईहा अवाए धारणा ।

से किं तं उग्गहे ? उग्गहे दुविहे पन्नत्ते, तं जहा-अत्थुग्गहे अ, वंजणुग्गहे अ । से किं तं वंजणुग्गहे ? वंजणुग्गहे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-सोइंदिय-वंजणुग्गहे, घाणेंदिय-वंजणुग्गहे, जिब्भिंदिय-वंजणुग्गहे, फासिंदिय-वंजणुग्गहे । से तं वंजणुग्गहे ।

से किं तं अत्थुग्गहे ? अत्थुग्गहे छव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-सोइंदिय-अत्थुग्गहे, चक्खिंदिय-अत्थुग्गहे, घाणिंदिय-अत्थुग्गहे, जिब्भिंदिय-

अत्थुग्गहे, फासिंदिय-अत्थुग्गहे, नोइंदिय-अत्थुग्गहे, तस्स णं इमे एगट्ठिआ नाणा-घोसा नाणा-वंजणा पंच नामधिज्जा भवंति, तं जहा- ओगेण्हणया[1], उवधारणया[2], सवणया[3], अवलंबणया[4], मेहा[5] । से तं उग्गहे ।

से किं तं ईहा ? ईहा छव्विहा पन्नत्ता, तं जहा-सोइंदिय-ईहा, चक्खिंदिय-ईहा, घाणिंदिय-ईहा, जिब्भिंदिय-ईहा, फासिंदिय-ईहा, नोइंदिय-ईहा, तीसे णं इमे एगट्ठिआ नाणा-घोसा नाणा-वंजणा पंच नामधिज्जा भवंति, तं जहा-आभोगणया[1], मग्गणया[2], गवेसणया[3], चिंता[4], विमंसा[5] । से तं ईहा ।

से किं तं अवाए ? अवाए छव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-सोइंदिय-अवाए, चक्खिंदिय-अवाए, घाणिंदिय-अवाए, जिब्भिंदिय-अवाए, फासिंदिय-अवाए, नोइंदिय-अवाए, तस्स णं इमे एगट्ठिआ नाणा-घोसा नाणा-वंजणा पंच नामधिज्जा भवंति, तं जहा-आउट्टणया[1], पच्चाउट्टणया[2], अवाए[3], बुद्धी[4], विन्नाणे[5] । से तं अवाए ।

से किं तं धारणा ? धारणा छव्विहा पन्नत्ता, तं जहा-सोइंदिय-धारणा, चक्खिंदिय-धारणा, घाणिंदिय-धारणा, जिब्भिंदिय-धारणा, फासिंदिय-धारणा, नोइंदिय-धारणा, तीसे इमे एगट्ठिआ नाणा-घोसा नाणा-वंजणा पंच नामधिज्जा भवंति, तं जहा-धरणा[1], धारणा[2], ठवणा[3], पइट्ठा[4], कोट्ठे[5]। से तं धारणा । (सूत्र-१७)

उग्गहे इक्क-समइए, अंतोमुहुत्तिआ ईहा, अंतोमुहुत्तिए अवाए, धारणा संखेज्जं वा कालं, असंखेज्जं वा कालं । एवं अट्ठावीसइ-विहस्स आभिणिबोहिय-नाणस्स वंजणुग्गहस्स परूवणं करिस्सामि, पडिबोहग-दिट्ठंतेण मल्लग-दिट्ठंतेण य । (सूत्र-१८)

से किं तं पडिबोहग-दिट्ठंतेण ? पडिबोहग-दिट्ठंतेण, से जहा नामए केइ पुरिसे कंचि पुरिसं सुत्तं पडिबोहिज्जा अमुगा अमुगत्ति, तत्थ य चोयगे पन्नवगं एवं वयासी, किं एग-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, दु-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, ति-समय-पविट्ठा पोग्गला

गहणमागच्छंति, जाव दस-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति ? संखिज्ज-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति ? असंखिज्ज-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति ? एवं वदंतं चोयगं पन्नवए एवं वयासी, नो एग-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, नो दु-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, नो ति-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, जाव नो दस-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, नो संखिज्ज-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति, असंखिज्ज-समय-पविट्ठा पोग्गला गहणमागच्छंति । से तं पडिबोहग-दिट्ठंतेण । (सूत्र-१९)

से किं तं मल्लग-दिट्ठंतेण ? मल्लग-दिट्ठंतेण, से जहा-नामए केइ पुरिसे आवाग-सीसाओ मल्लगं गहाय तत्थेगं उदग-बिंदुं पक्खेविज्जा से नट्ठे, अन्नेवि पक्खित्ते सेवि नट्ठे । एवं पक्खिप्पमाणेसु पक्खिप्पमाणेसु होही से उदग-बिंदू जे णं तं मल्लगं रावेहिइत्ति, होही से उदग-बिंदू, जे णं तंसि मल्लगंसि ठाहिति, होही से उदग-बिंदू जे णं तं मल्लगं भरिहिति, होही से उदग-बिंदू जे णं तं मल्लगं पवाहेहिति । एवामेव पक्खिप्पमाणेहिं पक्खिप्पमाणेहिं अणंतेहिं पोग्गलेहिं जाहे तं वंजणं पूरिअं होइ ताहे 'हुं' ति करेइ । नो चेव णं जाणइ के वेस सद्दाइ ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस सद्दाइ । तो अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ । तओ णं धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं ।

से जहानामए केइ पुरिसे अव्वत्तं सद्दं सुणिज्जा, तेणं सद्दोत्ति उग्गहिए, नो चेव णं जाणइ के वेस सद्दाइ ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस सद्दे, तओ णं अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ । तओ णं धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं ।

से जहानामए केइ पुरिसे अव्वत्तं रूवं पासेज्जा, तेणं रूवत्ति उग्गहिए, नो चेव णं जाणइ के वेस रूवत्ति ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस रूवेत्ति, तओ अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ, तओ धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं ।

से जहानामए केइ पुरिसे अव्वत्तं गंधं अग्घाइज्जा, तेणं गंधेत्ति उग्गहिए नो चेव णं जाणइ के वेस गंधेत्ति ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस गंधे, तओ अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ, तओ धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं।

से जहानामए केइ पुरिसे अव्वत्तं रसं आसाइज्जा, तेणं रसेत्ति उग्गहिए, नो चेव णं जाणइ, के वेस रसेत्ति ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ, अमुगे एस रसे, तओ अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ, तओ धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं।

से जहा नामए केइ पुरिसे अव्वत्तं फासं पडिसंवेइज्जा, तेणं फासेत्ति उग्गहिए, नो चेव णं जाणइ, के वेस फासएत्ति ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस फासे, तओ अवायं पविसइ, तओ से उवगयं हवइ, तओ धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं ।

से जहा नामए केइ पुरिसे अव्वत्तं सुमिणं पासिज्जा (पडिसंवेदेज्जा) तेणं सुमिणेत्ति उग्गहिए, नो चेव णं जाणइ, के वेस सुमिणेत्ति ?, तओ ईहं पविसइ, तओ जाणइ अमुगे एस सुमिणेत्ति, तओ अवायं पविसइ, तओ से उगवयं हवइ, तओ धारणं पविसइ, तओ णं धारेइ संखिज्जं वा कालं, असंखिज्जं वा कालं । से तं मल्लग-दिट्ठंतेण । (सूत्र-२०)

तं समासओ चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-दव्वओ, खित्तओ, कालओ, भावओ ।

तत्थ दव्वओ णं आभिणिबोहिय-नाणी आएसेणं सव्वाइं दव्वाइं जाणइ न पासइ ।

खित्तओ णं आभिणिबोहिय-नाणी आएसेणं सव्वं खेत्तं जाणइ न पासइ ।

कालओ णं आभिणिबोहिय-नाणी आएसेणं सव्वं कालं जाणइ न पासइ ।

भावओ णं आभिणिबोहिय-नाणी आएसेणं सव्वे भावे जाणइ न पासइ ।

उग्गह-ईहाऽ-वाओ य धारणा एव हुंति चत्तारि ।
आभिणिबोहिय-नाणस्स भेय-वत्थू समासेणं ॥१॥

अत्थाणं उग्गहणंमि उग्गहो, तह विआलणे ईहा ।
ववसायंमि अवाओ, धरणं पुण धारणं बिंति ॥२॥

उग्गहो इक्कं समयं, ईहा-ऽवाया मुहुत्तमद्धं(मंतं) तु ।
कालमसंखं संखं च, धारणा होइ नायव्वा ॥३॥

पुट्ठं सुणेइ सद्दं, रूवं पुण पासइ अपुट्ठं तु ।
गंधं रसं च फासं च, बद्ध-पुट्ठं वियागरे ॥४॥

भासा-सम-सेढीओ, सद्दं जं सुणइ मीसियं सुणइ ।
वीसेढी पुण सद्दं, सुणेइ नियमा पराघाए ॥५॥

ईहा अपोह वीमंसा, मग्गणा य गवेसणा ।
सन्ना सई मई पन्ना, सव्वं आभिणिबोहियं ॥६॥

से तं आभिणिबोहिय-नाण-परोक्खं । से तं मइनाणं । (सूत्र-२१)

से किं तं सुयनाण-परोक्खं ?, सुयनाण-परोक्खं चोद्दस-विहं पन्नत्तं, तं जहा- अक्खर-सुयं[1], अणक्खर-सुयं[2], सन्नि-सुयं[3], असन्नि-सुयं[4], सम्म-सुयं[5], मिच्छा-सुयं[6], साइ-सुयं[7], अणाइ-सुयं[8], सपज्जवसिअ-सुयं[9], अपज्जवसिअ-सुयं[10], गमिय-सुयं[11], अगमिय-सुयं[12], अंगपविट्ठं-सुयं[13], अणंगपविट्ठं-सुयं[14] । (सूत्र-२२)

से किं तं अक्खरसुयं ? अक्खरसुयं तिविहं पन्नत्तं, तं जहा-सन्नक्खरं, वंजणक्खरं, लद्धि-अक्खरं ।

से किं तं सन्नक्खरं ? सन्नक्खरं अक्खरस्स संठाणाऽऽगिई (सद्धाणगई) । से तं सन्नक्खरं ।

से किं तं वंजणक्खरं ? वंजणक्खरं अक्खरस्स वंजणाभिलावो । से

तं वंजणक्खरं ।

से किं तं लद्धि-अक्खरं ? लद्धि-अक्खरं अक्खर-लद्धियस्स लद्धिअक्खरं समुप्पजइ, तं जहा-सोइंदिय-लद्धिअक्खरं, चक्खिंदिय-लद्धिअक्खरं, घाणिंदिय-लद्धिअक्खरं, (जिब्भिंदिय) रसणिंदिय-लद्धिअक्खरं, फासिंदिय-लद्धिअक्खरं, नोइंदिय-लद्धिअक्खरं । से तं लद्धि-अक्खरं । से तं अक्खर-सुयं । (सूत्र-२३)

से किं तं अणक्खर-सुयं ? अणक्खर-सुयं अणेगविहं पन्नत्तं, तं जहा-

ऊससियं नीससियं निच्छूढं खासियं च छीअं च ।

निस्सिंघिअ-मणुसारं अणक्खरं छेलिआइअं ॥१॥

से तं अणक्खरसुयं । (सूत्र-२४)

से किं तं सन्निसुयं ? सन्निसुयं तिविहं पन्नत्तं, तं जहा-कालिओवएसेणं, हेऊवएसेणं, दिट्ठिवाओवएसेणं ।

से किं तं कालिओवएसेणं ? कालिओवएसेणं जस्स णं अत्थि ईहा अवोहो मग्गणा गवेसणा चिंता वीमंसा, से णं सन्नीति लब्भइ, जस्स णं नत्थि ईहा अवोहो मग्गणा गवेसणा चिंता वीमंसा, से णं असन्नीति लब्भइ । से तं कालिओवएसेणं ।

से किं तं हेऊवएसेणं ? हेऊवएसेणं जस्स णं अत्थि अभिसंधारण-पुव्विआ करण-सत्ती से णं सन्नीति लब्भइ, जस्स णं नत्थि अभिसंधारण-पुव्विआ करणसत्ती से णं असन्नीति लब्भइ । से तं हेऊवएसेणं ।

से किं तं दिट्ठिवाओवएसेणं ? दिट्ठिवाओवएसेणं सन्निसुयस्स खओवसमेणं सन्नी लब्भइ, असन्नि-सुयस्स खओवसमेणं असन्नी लब्भइ । से तं दिट्ठिवाओवएसेणं । से तं सन्निसुयं । से तं असन्नि-सुयं । (सूत्र-२५)

से किं तं सम्म-सुयं ? सम्म-सुयं जं इमं अरहंतेहिं भगवंतेहिं उप्पन्न-नाण-दंसण-धरेहिं तेलुक्क-निरिक्खिअ(चहित)महिय-पूइएहिं तीय-

पडु(च्चु) प्पन्न-मणागय-जाणएहिं सव्वन्नूहिं सव्व-दरिसीहिं पणीयं दुवालसंगं गणि-पिडगं, तं जहा- आयारो[1], सूयगडो[2], ठाणं[3], समवाओ[4], विवाह-पन्नत्ति[5], नायाधम्म-कहाओ[6], उवासग-दसाओ[7], अंतगड-दसाओ[8], अणुत्तरोववाइय-दसाओ[9], पण्हा-वागरणाइं[10], विवागसुयं[11], दिट्ठिवाओ[12]।

इच्चेअं दुवालसंगं गणिपिडगं चोद्दस-पुव्विस्स सम्मसुयं अभिन्न-दसपुव्विस्स सम्मसुयं, तेण परं भिण्णेसु भयणा । से तं सम्मसुयं । (सूत्र-२६)

से किं तं मिच्छासुयं ? मिच्छासुयं जं इमं अन्नाणिएहिं मिच्छादिट्ठिएहिं सच्छंद-बुद्धि-मइ-विगप्पियं तं जहा-

भारहं, रामायणं, भीमासुरुक्खं, कोडिल्लयं, सगड-भद्दियाओ, खोड-(घोडग) मुहं, कप्पासियं, नागसुहुमं, कणगसत्तरी, वइसेसिअं, बुद्धवयणं, तेरासियं, काविलियं, लोगाययं, सट्ठितंतं, माढरं, पुराणं, वागरणं, भागवं, पायंजली, पुस्सदेवयं, लेहं, गणियं, सउणरुयं, नाडयाइं, अहवा बावत्तरि कलाओ, चत्तारि अ वेआ संगोवंगा ।

एआइं मिच्छादिट्ठिस्स मिच्छत्त-परिग्गहिआइं मिच्छासुयं । एयाइं चेव सम्मदिट्ठिस्स सम्मत्त-परिग्गहिआइं सम्मसुयं ।

अहवा मिच्छादिट्ठिस्सवि एयाइं चेव सम्मसुयं, कम्हा ? सम्मत्त-हेउत्तणओ । जम्हा ते मिच्छादिट्ठिआ तेहिं चेव समएहिं चोइआ समाणा केइ सपक्ख-दिट्ठिओ चयंति । से तं मिच्छासुयं । (सूत्र-२७)

से किं तं साइअं सप्पज्जवसिअं, अणाइअं अपज्जवसियं सुयं ? साइअं सपज्जवसिअं, अणाइअं अपज्जवसिअं सुयं-इच्चेइयं दुवालसंगं गणिपिडगं, वुच्छित्ति-नयट्ठयाए साइअं सपज्जवसिअं, अवुच्छित्ति-नयट्ठयाए अणाइअं अपज्जवसिअं ।

तं समासओ चउव्विहं पन्नत्तं, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । तत्थ दव्वओ णं सम्मसुयं एगं पुरिसं पडुच्च साइअं सपज्जवसिअं,

बहवे पुरिसे य पडुच्च अणाइअं अपज्जवसिअं ।

खित्तओ णं पंच भरहाइं, पंच एरवयाइं पडुच्च साइअं सपज्जवसिअं, पंच महाविदेहाइं पडुच्च अणाइअं अपज्जवसिअं ।

कालओ णं उस्सप्पिणिं ओसप्पिणिं च पडुच्च साइअं सपज्जवसिअं, नो उस्सप्पिणिं नोओसप्पिणिं च पडुच्च अणाइअं अपज्जवसिअं ।

भावओ णं जे जया जिणपन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति तया तेभावे (ते तहा) पडुच्च साइअं सपज्जवसिअं, खाओवसमिअं पुण भावं पडुच्च अणाइअं अपज्जवसिअं ।

अहवा भव-सिद्धियस्स सुयं साइअं सपज्जवसिअं च, अभव-सिद्धियस्स सुयं अणाइयं अपज्जवसियं च ।

सव्वागास-पएसग्गं सव्वागास-पएसेहिं अणंत-गुणिअं पज्जवक्खरं निप्फज्जइ ।

सव्व-जीवाणं पि अ णं अक्खरस्स अणंतभागो निच्चुग्घाडिओ । "जइ पुण सोवि आवरिज्जा तेणं जीवो अजीवत्तं पाविज्जा । सुट्ठुवि मेह-समुदए होइ पभा चंद-सूराणं ॥" से तं साइअं सपज्जवसिअं । से तं अणाइअं अपज्जवसिअं (सुयं) । (सूत्र-२८)

से किं तं गमियं ? गमियं दिट्ठिवाओ । से किं तं अगमियं ? अगमियं कालियं सुयं । से तं गमियं । से तं अगमियं । अहवा तं समासओ दुविहं पन्नत्तं तं जहा-अंगपविट्ठं (अणंगपविट्ठं) अंगबाहिरं च । (सूत्र-२९)

से किं तं (अणंगपविट्ठं) अंगबाहिरं ? (अणंगपविट्ठं) अंगबाहिरं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-आवस्सयं च आवस्सय-वइरित्तं च ।

से किं तं आवस्सयं ? आवस्सयं छव्विहं पन्नत्तं, तं जहा- सामाइअं[1], चउवीसत्थओ[2], वंदणयं[3], पडिक्कमणं[4], काउस्सग्गो[5], पच्चक्खाणं[6]. से तं आवस्सयं ।

से किं तं आवस्सय-वइरित्तं ? आवस्सय-वइरित्तं दुविहं पन्नत्तं, तं जहा-कालियं च, उक्कालियं च ।

से किं तं उक्कालियं ? उक्कालियं अणेगविहं पन्नत्तं, तं जहा-दसवेयालियं[1], कप्पिआकप्पियं[2], चुल्लकप्पसुयं[3], महाकप्पसुयं[4], उववाइयं[5], रायपसेणियं[6], जीवाभिगमो[7], पन्नवणा[8], महापन्नवणा[9], पमायप्पमायं[10], नंदी[11], अणुओगदाराइं[12], देविंदत्थओ[13], तंदुलवेयालियं[14], चंदाविज्झयं[15], सूरपन्नत्ती[16], पोरिसिमंडलं[17], मंडलप्पवेसो[18], विज्जाचरणविणिच्छओ[19], गणिविज्जा[20], झाणविभत्ती[21], मरणविभत्ती[22], आयविसोही[23], (मरणविसोही[24]), वीयरागसुयं[25], संलेहणासुयं[26], विहारकप्पो[27], चरणविही[28], आउरपच्चक्खाणं[29], महापच्चक्खाणं[30], एवमाइ, से तं उक्कालियं ।

से किं तं कालियं ? कालियं अणेगविहं पन्नत्तं, तं जहा-उत्तरज्झयणाइं[1], दसाओ[2], कप्पो[3], ववहारो[4], निसीहं[5], महानिसीहं[6], इसिभासिआइं[7], जंबूद्दीव-पन्नत्ती[8], चंद-पन्नत्ती[9], दीवसागर-पन्नत्ती[10], खुड्डिआ-विमाण-पविभत्ती[11], महल्लिआ-विमाण-पविभत्ती[12], अंगचूलिआ[13], वग्गचूलिआ[14], विवाहचूलिआ[15], अरुणोववाए[16], वरुणोववाए[17], गरुलोववाए[18], धरणोववाए[19], वेसमणोववाए[20], वेलंधरोववाए[21], देविंदोववाए[22], उट्ठाणसुए[23], समुट्ठाणसुए[24], नागपरिआवलिआणं(ओ)[25], निरियावलियाणं(ओ)[26], कप्पिआणं(ओ)[27], कप्पवडिंसिआणं[28], पुप्फिआणं[29], पुप्फचूलिआणं[30], वण्हीयाणं[31], वण्हीदसाणं[32], (आसीविस-भावणाणं[33], दिट्ठिविस-भावणाणं[34], चारणसुमिण-भावणाणं[35], महासुमिण-भावणाणं[36], तेअग्गि-निसग्गाणं[37],) एवमाइयाइं चउरासीइं पइन्नग-सहस्साइं भगवओ अरहओ सिरिउसह-सामिस्स आइ-तित्थयरस्स।

तहा संखिज्जाइं पइन्नग-सहस्साइं मज्झिमगाणं जिणवराणं ।

चोद्दस पइन्नग-सहस्साणि भगवओ सिरिवद्धमाण-सामिस्स ।

अहवा जस्स जत्तिआ सीसा उप्पत्तिआए वेणइआए कम्मयाए पारिणामिआए चउव्विहाए बुद्धीए उववेया तस्स तत्तिआइं पइन्नग-सहस्साइं, पत्तेअ-बुद्धावि तत्तिआ चेव । से तं कालियं । से तं आवस्सय-वइरित्तं । से तं अणंग-पविट्ठं सुयं । (सूत्र-३०)

से किं तं अंग-पविट्ठं ? अंग-पविट्ठं दुवालस-विहं पन्नत्तं तं जहा-आयारो[1], सूयगडो[2], ठाणं[3], समवाओ[4], विवाह-पन्नत्ती[5], नाया-धम्मकहाओ[6], उवासग-दसाओ[7], अंतगड-दसाओ[8], अणुत्तरोववाइय-दसाओ[9], पण्हा-वागरणाइं[10], विवाग-सुयं[11], दिट्ठिवाओ[12] । (सूत्र-३१)

से किं तं आयारे ? आयारे णं समणाणं निग्गंथाणं आयार-गोयर-विणय-वेणइय-सिक्खा-भासा-अभासा-चरण-करण-माया-जाया-वित्तीओ आघविज्जंति ।

से समासओ पंचविहे पन्नत्ते, तं जहा-नाणायारे, दंसणायारे, चरित्तायारे, तवायारे, वीरियायारे ।

आयारे णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओगदारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए पढमे अंगे, दो सुअक्खंधा, पणवीसं अज्झयणा, पंचासीई उद्देसणकाला, पंचासीई समुद्देसणकाला, अट्ठारस-पय-सहस्साणि पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइआ जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ, से तं आयारे । 1 (सूत्र-३२)

से किं तं सूयगडे ? सूयगडे णं लोए सूइज्जइ, अलोए सूइज्जइ,

लोआ-लोए सूइज्जंति, जीवा सूइज्जंति, अजीवा सूइज्जंति, जीवाजीवे सूइज्जंति, स-समए सूइज्जइ, पर-समए सूइज्जइ, स-समय-पर-समए सूइज्जइ ।

सूयगडे णं असीअस्स किरिया-वाइसयस्स, चउरासीइए अकिरिया-वाईणं, सत्तट्ठीए अन्नाणिय-वाईणं, बत्तीसाए वेणइय-वाईणं, तिण्हं तेसट्ठाणं पासंडिय-सयाणं वूहं किच्चा स-समए ठाविज्जइ ।

सूयगडे णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए बिइए अंगे, दो सुयक्खंधा, तेवीसं अज्झयणा, तेत्तीसं उद्देसण-काला, तेत्तीसं समुद्देसण-काला, छत्तीसं पय-सहस्साणि पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिणपन्नता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं सूयगडे । 2 (सूत्र-३३)

से किं तं ठाणे ? ठाणेणं जीवा ठाविज्जंति, अजीवा ठाविज्जंति, जीवाजीवे ठाविज्जंति । स-समए ठाविज्जइ, पर-समए-ठाविज्जइ, स-समय-पर-समए ठाविज्जइ, लोए ठाविज्जइ, अलोए ठाविज्जइ, लोआलोए ठाविज्जइ ।

ठाणे णं टंका कूडा सेला सिहरिणो पब्भारा कुंडाइं गुहाओ आगरा दहा नईओ आघविज्जंति ।

ठाणे णं एगाइयाए एगुत्तरियाए वुड्ढीए दस-ठाणग-विवड्ढियाणं भावाणं परूवणा आघविज्जति ।

ठाणे णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओगदारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए तइए अंगे, एगे सुअक्खंधे, दस अज्झयणा, एगवीसं उद्देसण-काला, एगवीसं समुद्देसण-काला, बावत्तरि पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइआ जिणपन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति । से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं ठाणे । 3 (सूत्र-३४)

से किं तं समवाए ? समवाए णं जीवा समासिज्जंति, अजीवा समासिज्जंति, जीवाजीवा समासिज्जंति, स-समए समासिज्जइ, पर-समए समासिज्जइ, स-समय-पर-समए समासिज्जइ, लोए समासिज्जइ, अलोए समासिज्जइ, लोआ-लोए समासिज्जइ ।

समवाए णं एगइआणं एगुत्तरिआणं ठाणग-सय-विवड्ढियाणं भावाणं परूवणा आघविज्जइ, दुवालस-विहस्स य गणिपिडगस्स पल्लवग्गे (पज्जवग्गे) समासिज्जंति ।

समवाए णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओगदारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठवाए चउत्थे अंगे, एगे सुयक्खंधे, एगे अज्झयणे, एगे उद्देसण-काले, एगे समुद्देसण-काले, एगे चोआले पय-सय-सहस्से पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति

पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं समवाए । 4 (सूत्र-३५)

से किं तं विवाहे ? विवाहे णं जीवा विआहिज्जंति, अजीवा विआहिज्जंति, जीवाजीवा विआहिज्जंति, स-समए विआहिज्जति, पर-समए वियाहिज्जति, स-समय-पर-समए वियाहिज्जंति, लोए विआहिज्जति, अलोए विआहिज्जति, लोआलोए विआहिज्जंति ।

विवाहस्स णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए पंचमे अंगे, एगे सुअक्खंधे, एगे साइरेगे अज्झयण-सए, दस उद्देसग-सहस्साइं, दस समुद्देसग-सहस्साइं, छत्तीसं पसिण-वागरण-सहस्साइं, दो लक्खा अट्ठासीइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं विवाहे । 5 (सूत्र-३६)

से किं तं नाया-धम्म-कहाओ ? नाया-धम्म-कहासु णं नायाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइयाइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इह-लोइय-पर-लोइया इड्ढि-विसेसा भोग-परिच्चाया पव्वज्जाओ परिआया सुय-परिग्गहा तवोवहाणाइं संलेहणाओ भत्त-पच्चक्खाणाइं पाओव-गमणाइं देवलोग-गमणाइं सुकुल-पच्चायाइओ अ पुणबोहि-लाभा अंत-किरियाओ आघविज्जंति।

नाया-धम्म-कहाणं दस धम्म-कहाणं वग्गा, तत्थ णं एगमेगाए

धम्म-कहाए पंच पंच अक्खाइआ-सयाइं, एगमेगाए अक्खाइआए पंच पंच उवक्खाइआ-सयाइं एगमेगाए उवक्खाइयाए पंच पंच अक्खाइआ-उवक्खाइआ-सयाइं एवमेव सपुव्वावरेणं अद्धुट्ठाओ कहाणग-कोडीओ हवंति त्ति समक्खायं ।

नाया-धम्म-कहाणं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठाए छट्ठे अंगे, दो सुयक्खंधे, एगूणवीसं अज्झयणा, एगूणवीसं उद्देसण-काला, एगूणवीसं समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखेज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं नाया-धम्म-कहाओ । 6 (सूत्र-३७)

से किं तं उवासग-दसाओ ? उवासग-दसासु णं समणोवासयाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइआइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इहलोइअ-परलोइआ इड्ढि-विसेसा भोग-परिच्चाया पव्वज्जाओ परिआगा सुय-परिग्गहा तवोवहाणाइं सील-व्वय-गुण-वेरमण-पच्चक्खाण-पोसहोववास-पडिवज्जणया पडिमाओ उवसग्गा संलेहणाओ भत्त-पच्चक्खाणाइं पाओव-गमणाइं देवलोग-गमणाइं सुकुल-पच्चायाइओ पुण-बोहि-लाभा अंत-किरियाओ अ आघविज्जंति ।

उवासग-दसाणं परित्ता वायणा, संखेज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए सत्तमे अंगे, एगे सुअक्खंधे, दस अज्झयणा,

दस उद्देसण-काला, दस समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइआ जिणपन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं उवासग-दसाओ । 7 (सूत्र-३८)

से किं तं अंत-गड-दसाओ ? अंत-गड-दसासु णं अंत-गडाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइयाइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इहलोइय-परलोइया-इड्ढि-विसेसा भोग-परिच्चाया पव्वज्जाओ परिआया सुय-परिग्गहा तवोवहाणाइं संलेहणाओ भत्त-पच्चक्खाणाइं पाओव-गमणाइं अंत-किरियाओ आघविज्जंति ।

अंतगड-दसासु णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए अट्ठमे अंगे, एगे सुअक्खंधे, अट्ठ वग्गा, अट्ठ उद्देसण-काला, अट्ठ समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं अंतगड-दसाओ । 8 (सूत्र-३९)

से किं तं अणुत्तरोववाइअ-दसाओ ? अणुत्तरोववाइअ-दसासु णं अणुत्तरोववाइयाणं नगराइं उज्जाणाइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इहलोइय-परलोइया-इड्ढिविसेसा

लोग-परिच्चाया पव्वज्जाओ परिआया सुअ-परिग्गहा तवोवहाणाइं पडिमाओ उवसग्गा संलेहणाओ भत्त-पच्चक्खाणाइं पाओव-गमणाइं अणुत्तरोववाइयत्ते उववत्ती सुकुल-पच्चायाइओ पुण बोहि-लाभा अंत-किरियाओ आघविज्जंति ।

अणुत्तरोववाइय-दसासु णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए नवमे अंगे, एगे सुयक्खंधे, तिन्नि वग्गा, तिन्नि उद्देसण-काला, तिन्नि समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं अणुत्तरोववाइय-दसाओ । 9 (सूत्र-४०)

से किं तं पण्हा-वागरणाइं ? पण्हा-वागरणेसु णं अट्ठुत्तरं पसिण-सयं, अट्ठुत्तरं अपसिण-सयं, अट्ठुत्तरं पसिणा-पसिणसयं, तंजहा-अंगुट्ठ-पसिणाइं बाहु-पसिणाइं अद्दाग-पसिणाइं अन्नेवि विचित्ता विज्जाइसया नाग-सुवन्नेहि सद्धिं दिव्वा संवाया (संघाणा संघणंति) आघविज्जंति ।

पण्हा-वागरणाणं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए दसमे अंगे, एगे सुयक्खंधे, पणयालीसं अज्झयणा, पणयालीसं उद्देसण-काला, पणयालीसं समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया, जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं पण्हा-वागरणाइं । 10 (सूत्र-४१)

से किं तं विवाग-सुयं ? विवाग-सुए णं सुकड-दुक्कडाणं कम्माणं फल-विवागे आघविज्जइ । तत्थ णं दस दुह-विवागा, दस सुह-विवागा ।

से किं तं दुह-विवागा ? दुह-विवागेसु णं दुह-विवागाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइआइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इहलोइय-परलोइया इड्ढिविसेसा निरय-गमणाइं दुह-परंपराओ संसार-भव-पवंचा दुकुल-पच्चायाइओ दुलह-बोहिअत्तं आघविज्जंति । से तं दुह-विवागा ।

से किं तं सुह-विवागा ? सुह-विवागेसु णं सुह-विवागाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइआइं वण-संडाइं समोसरणाइं रायाणो अम्मा-पियरो धम्मायरिया धम्म-कहाओ इहलोइय-परलोइया-इड्ढिविसेसा भोग-परिच्चाइया पव्वज्जाओ परिआया सुअ-परिग्गहा तवोवहाणाइं संलेहणाओ भत्त-पच्चक्खाणाइं पाओव-गमणाइं देवलोग-गमणाइं सुह-परंपराओ सुकुल-पच्चायाइओ पुणबोहि-लाभा अंत-किरियाओ आघविज्जंति । से तं सुहविवागा ।

विवाग-सुयस्स णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तीओ, संखिज्जाओ संगहणीओ ।

से णं अंगट्ठयाए एक्कारसमे अंगे, दो सुयक्खंधा, वीसं अज्झयणा, वीसं उद्देसण-काला, वीसं समुद्देसण-काला, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं ।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता

थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया, जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति ।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जइ । से तं विवागसुयं । 11 (सूत्र-४२)

से किं तं दिट्ठि-वाए ? दिट्ठि-वाए णं सव्व-भाव-परूवणा आघविज्जंति, से समासओ पंचविहे पन्नत्ते तं जहा- परिकम्मे[1], सुत्ताइं[2], पुव्वगए[3], अणुओगे[4], चूलिया[5] । (सूत्र-४३)

से किं तं परिकम्मे ? परिकम्मे सत्तविहे पन्नत्ते तं जहा- सिद्ध-सेणिआ-परिकम्मे[1], मणुस्स-सेणिआ-परिकम्मे[2], पुट्ठ-सेणिआ-परिकम्मे[3], ओगाढ-सेणिआ-परिकम्मे[4], उवसंपज्जण-सेणिआ-परिकम्मे[5], विप्पजहण-सेणिआ-परिकम्मे[6], चुआचुअ-सेणिआ-परिकम्मे[7] ।

से किं तं सिद्ध-सेणिआ-परिकम्मे ? सिद्ध-सेणिआ-परिकम्मे चउदस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- माउगा-पयाइं[1], एगट्ठिअ-पयाइं[2], अट्ठ-पयाइं[3], पाढो[4], (आगास) आमास-पयाइं[5], केउ-भूअं[6], रासि-बद्धं[7], एगगुणं[8], दुगुणं[9], तिगुणं[10], केउभूअ-पडिग्गहो[11], संसार-पडिग्गहो[12], नंदावत्तं[13], सिद्धावत्तं[14] । से तं सिद्ध-सेणिआ-परिकम्मे । 1

से किं तं मणुस्स-सेणिआ-परिकम्मे ? मणुस्स-सेणिआ-परिकम्मे चउदस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- माउगा-पयाइं[1], एगट्ठिअ-पयाइं[2], अट्ठ(ट्ठा) पयाइं[3], पाढो[4], आमास-पयाइं[5], केउ-भूअं[6], रासि-बद्धं[7], एगगुणं[8], दुगुणं[9], तिगुणं[10], केउभूअ-पडिग्गहो[11], संसार-पडिग्गहो[12], नंदावत्तं[13], मणुस्सावत्तं[14] । से तं मणुस्स-सेणिआ-परिकम्मे । 2

से किं तं पुट्ठ-सेणिआ-परिकम्मे ? पुट्ठ-सेणिआ-परिकम्मे एक्कारस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- पाढो[1], आमास-पयाइं[2], केउ-भूअं[3], रासि-बद्धं[4], एग-गुणं[5], दुगुणं[6], तिगुणं[7], केउभूअ-पडिग्गहो[8], संसार-पडिग्गहो[9], नंदावत्तं[10], पुट्ठावत्तं[11] । से तं पुट्ठ-सेणिआ-परिकम्मे । 3

से किं तं ओगाढ-सेणिआ-परिकम्मे ? ओगाढ-सेणिआ-परिकम्मे

एक्कारस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- पाढो[1], आमास-पयाइं[2], केउ-भूअं[3], रासि-बद्धं[4], एगगुणं[5], दुगुणं[6], तिगुणं[7], केउभूअ-पडिग्गहो[8], संसार-पडिग्गहो[9], नंदावत्तं[10], ओगाढावत्तं[11] । से तं ओगाढ-सेणिआ-परिकम्मे । 4

से किं तं उवसंपज्जण-सेणिआ-परिकम्मे ? उवसंपज्जण-सेणिआ-परिकम्मे एक्कारस-विहे पन्नत्ते तं जहा-पाढो[1], आमास-पयाइं[2], केउ-भूअं[3], रासि-बद्धं[4], एगगुणं[5], दुगुणं[6], तिगुणं[7], केउभूअ-पडिग्गहो[8], संसार-पडिग्गहो[9], नंदावत्तं[10], उवसंपज्जणावत्तं[11] । से तं उवसंपज्जण-सेणिआ-परिकम्मे । 5

से किं तं विप्पज्जहण-सेणिआ-परिकम्मे ? विप्पज्जहण-सेणिआ-परिकम्मे एक्कारस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- पाढो[1], आमास-पयाइं[2], केउ-भूअं[3], रासि-बद्धं[4], एगगुणं[5], दुगुणं[6], तिगुणं[7], केउभूअ-पडिग्गहो[8], संसार-पडिग्गहो[9], नंदावत्तं[10], विप्पज्जहणावत्तं[11] । से तं विप्पज्जहण-सेणिआ-परिकम्मे । 6

से किं तं चुयाचुय-सेणिआ-परिकम्मे ? चुयाचुय-सेणिआ-परिकम्मे एक्कारस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- पाढो[1], आमास-पयाइं[2], केउ-भूअं[3], रासि-बद्धं[4], एगगुणं[5], दुगुणं[6], तिगुणं[7], केउभूअ-पडिग्गहो[8], संसार-पडिग्गहो[9], नंदावत्तं[10], चुयाचुयवत्तं[11] । से तं चुयाचुय-सेणिआ-परिकम्मे । 7

(इच्चेइयाइं सत्त परिकम्माइं छ स-समइयाइं सत्त आजीवियाइं)

छ चउक्क-नइआइं सत्त-तेरासियाइं । से तं परिकम्मे । 1 (सूत्र-४४)

से किं तं सुत्ताइं ? सुत्ताइं बावीसं पन्नत्ताइं, तं जहा- उज्जु-सुयं[1], परिणयापरिणयं[2], बहु-भंगिअं[3], विजय-चरियं[4], अणंतरं[5], परंपरं[6], मासाणं (सामाणं)[7], संजूहं[8], संभिन्नं[9], आहव्वायं[10], सोवत्थिअवत्तं[11], नंदावत्तं[12], बहुलं[13], पुट्ठापुट्ठं[14], विआवत्तं[15], एवंभूअं[16], दुयावत्तं[17], वत्तमाण-प्पयं[18], समभिरूढं[19], सव्वओ-भद्दं[20], पण्णासं[21], दुप्पडिग्गहं[22] ।

इच्चेइआइं बावीसं सुत्ताइं छिन्नच्छेअ-नइआणि स-समय-सुत्त-परिवाडीए (सुत्ताइं), इच्चेइआइं बावीसं सुत्ताइं अच्छिन्नच्छेअ-नइआणि

आजीविअ-सुत्त-परिवाडीए (सुत्ताइं), इच्चेइआइं बावीसं सुत्ताइं तिग-णइयाणि तेरासिअ-सुत्त-परिवाडीए (सुत्ताइं), इच्चेइआइं बावीसं सुत्ताइं चउक्क-नइआणि स-समय-सुत्त-परिवाडीए (सुत्ताइं) एवामेव सपुव्वावरेणं अट्ठासीई सुत्ताइं भवंतीति मक्खायं। से तं सुत्ताइं। 2 (सूत्र-४५)

से किं तं पुव्व-गए ? पुव्व-गए चउदस-विहे पन्नत्ते, तं जहा- उप्पाय-पुव्वं[1], अग्गाणीयं[2], वीरियं[3], अत्थि-नत्थि-प्पवायं[4], नाण-प्पवायं[5], सच्च-प्पवायं[6], आय-प्पवायं[7], कम्म-प्पवायं[8], पच्चक्खाण-प्पवायं[9], विज्जाणु-प्पवायं[10], अवंझं[11], पाणाऊ[12], किरिया-विसालं[13], लोग-बिंदु-सारं[14]।

[1]उप्पाय-पुव्वस्स णं दस-वत्थू चत्तारि चूलिआ-वत्थू पन्नत्ता।

[2]अग्गाणीय-पुव्वस्स णं चउदस-वत्थू दुवालस चूलिआ-वत्थू पन्नत्ता।

[3]वीरिय-पुव्वस्स णं अट्ठ वत्थू अट्ठ-चूलिआ-वत्थू पन्नत्ता।

[4]अत्थि-नत्थि-प्पवाय-पुव्वस्स णं अट्ठारस-वत्थू दस चूलिया-वत्थू पन्नत्ता।

[5]नाण-प्पवाय-पुव्वस्स णं बारस वत्थू पन्नत्ता।

[6]सच्च-प्पवाय-पुव्वस्स णं दोन्नि वत्थू पन्नत्ता।

[7]आय-प्पवाय-पुव्वस्स णं सोलस वत्थू पन्नत्ता।

[8]कम्म-प्पवाय-पुव्वस्स णं तीसं वत्थू पन्नत्ता।

[9]पच्चक्खाण-पुव्वस्स णं वीसं वत्थू पन्नत्ता।

[10]विज्जाणु-प्पवायस णं पन्नरस वत्थू पन्नत्ता।

[11]अवंज्झ-पुव्वस्स णं बारस वत्थू पन्नत्ता।

[12]पाणाउ-पुव्वस्स णं तेरस वत्थू पन्नत्ता।

[13]किरिया-विसाल-पुव्वस्स णं तीसं वत्थू पन्नत्ता।

[14]लोग-बिंदु-सार-पुव्वस्स णं पणवीसं वत्थू पन्नत्ता।

दस चोद्दस अट्ठ अट्ठारसेव बारस दुवे अ वत्थूणि ।
सोलस तीसा वीसा पन्नरस अणुप्पवायंमि ॥१॥

बारस इक्कारसमे बारसमे तेरसेव वत्थूणि ।
तीसा पुण तेरसमे चउदसमे पन्नविसाओ ॥२॥

चत्तारि दुवालस अट्ठ चेव दस चेव चूल्ल-वत्थूणि ।
आइल्लाण चउण्हं सेसाणं चूलिआ नत्थि ॥३॥

से तं पुव्वगए । 3 (सूत्र-४६)

से किं तं अणुओगे ? अणुओगे दुविहे पन्नत्ते, तं जहा-मूल-पढमाणुओगे अ गंडीआणुओगे अ ।

से किं तं मूल-पढमाणुओगे ? मूल-पढमाणुओगे णं अरहंताणं भगवंताणं पुव्व-भवा देवलोग-गमणाइं आउं चवणाइं जम्मणाणि अभिसेया रायवर-सिरीओ पव्वज्जाओ तवा य उग्गा, केवलनाणुप्पयाओ तित्थ-पवत्तणाणि अ, सीसा गणा गणहरा अज्जा पवत्तिणीओ य, संघस्स चउव्विहस्स जं च परिमाणं, जिण-मणपज्जव-ओहिनाणी-सम्मत्त-सुय-नाणिणो अ वाई अ अणुत्तर-गई अ उत्तर-वेउव्विणो अ मुणिणो जत्तिआ, जत्तिया सिद्धा, सिद्धि-पहो जह देसिओ, जच्चिरं जहा कालं पाओवगओ, जे जहिं जत्तिआइं भत्ताइं, अणसणाए छेइत्ता अंतगडे मुणिवरुत्तमे तिमिर-ओघ-विप्पमुक्के मुक्ख-सुहमणुत्तरं च पत्ते ।

एवमन्ने य एवमाइ-भावा मूल-पढमाणुओगे कहिआ । से तं मूल-पढमाणुओगे ।

से किं तं गंडिआणुओगे ? गंडिआणुओगे णं कुलगर-गंडिआओ, तित्थयर-गंडिआओ, चक्कवट्टि-गंडिआओ, दसार-गंडिआओ, बलदेव-गंडिआओ, वासुदेव-गंडिआओ, गणधर-गंडिआओ, भद्दबाहु-गंडिआओ, तवोकम्म-गंडिआओ, हरिवंस-गंडिआओ, उस्सप्पिणी- गंडिआओ, ओसप्पिणी-गंडिआओ, चित्तंतर-गंडिआओ, अमर-नर-तिरिअ-निरय-गइ-गमण-विविह-परियट्टणेसु एवमाइआओ गंडिआओ आघविज्जंति ।

से तं गंडिआणुओगे। से तं अणुओगे। 4 (सूत्र-४७)

से किं तं चूलिआओ ? चूलिआओ आइल्लाणं चउण्हं पुव्वाणं चूलिआ, सेसाइं पुव्वाइं अचूलिआइं, से तं चूलिआओ। 5 (सूत्र-४८)

दिट्ठिवायस्स णं परित्ता वायणा, संखिज्जा अणुओग-दारा, संखिज्जा वेढा, संखिज्जा सिलोगा, संखिज्जाओ निज्जुत्तीओ, संखिज्जाओ पडिवत्तिओ, संखिज्जाओ संगहणीओ।

से णं अंगट्ठयाए बारसमे अंगे, एगे सुअक्खंधे, चउदस पुव्वाइं, संखिज्जा वत्थू, संखिज्जा चूल-वत्थू, संखिज्जा पाहुडा, संखिज्जा पाहुड-पाहुडा, संखिज्जाओ पाहुडिआओ, संखिज्जाओ पाहुड-पाहुडिआओ, संखिज्जाइं पय-सहस्साइं पयग्गेणं।

संखिज्जा अक्खरा, अणंता गमा, अणंता पज्जवा, परित्ता तसा, अणंता थावरा, सासय-कड-निबद्ध-निकाइया, जिण-पन्नत्ता भावा आघविज्जंति पन्नविज्जंति परूविज्जंति दंसिज्जंति निदंसिज्जंति उवदंसिज्जंति।

से एवं आया, से एवं नाया, से एवं विन्नाया, से एवं चरण-करण-परूवणा आघविज्जई। से तं दिट्ठिवाए। 12 (सूत्र-४९)

इच्चेइयंमि दुवालसंगे गणि-पडिगे अणंता भावा, अणंता अभावा, अणंता हेऊ, अणंता अहेऊ, अणंता कारणा, अणंता अकारणा, अणंता जीवा, अणंता अजीवा, अणंता भव-सिद्धिया, अणंता अभव-सिद्धिया, अणंता सिद्धा, अणंता असिद्धा पन्नत्ता।

(संगहणीगाहा) -

भावम-भावा हेउम-हेऊ कारणम-कारणा चेव।

जीवा-जीवा भविअम-भविआ सिद्धा असिद्धा य ॥ 1

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं तीए काले अणंता जीवा आणाए विराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं अणुपरिअट्टिंसु।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं पडुपन्न-काले परित्ता जीवा आणाए

विराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं अणुपरिअट्टिंति ।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं अणागए काले अणंता जीवा आणाए विराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं अणुपरिअट्टिस्संति ।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं तीए काले अणंता जीवा आणाए आराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं वीईवइंसु ।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं पडुपन्न-काले परित्ता जीवा आणाए आराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं वीईवयंति ।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं अणागए काले अणंता जीवा आणाए आराहित्ता चाउरंतं संसार-कंतारं वीईवइस्संति ।

इच्चेइयं दुवालसंगं गणि-पिडगं न कयाइ नासी, न कयाइ न भवइ, न कयाइ न भविस्सइ, भुविं च, भवइ अ, भविस्सइ अ, धुवे नियए सासए अक्खए अव्वए अवट्ठिए निच्चे ।

से जहानामए पंचत्थि-काए न कयाइ नासी, न कयाइ नत्थि (न भवइ), न कयाइ न भविस्सइ, भुविं च, भवइ अ, भविस्सइ अ, धुवे नियए सासए अक्खए अव्वए अवट्ठिए निच्चे, एवामेव दुवालसंगे गणिपिडगे न कयाइ नासी, न कयाइ नत्थि, न कयाइ न भविस्सइ, भुविं च, भवइ अ, भविस्सइ अ, धुवे नियए सासए अक्खए अव्वए अवट्ठिए निच्चे ।

से समासओ चउव्विहे पन्नत्ते तं जहा दव्वओ, खित्तओ, कालओ, भावओ. तत्थ दव्वओ णं सुय-नाणी उवउत्ते सव्वं दव्वाइं जाणइ (न) पासइ, खित्तओ णं सुय-नाणी उवउत्ते सव्वं खेत्तं जाणइ (न) पासइ, कालओ णं सुय-नाणी उवउत्ते सव्वं कालं जाणइ (न) पासइ, भावओ णं सुय-नाणी उवउत्ते सव्वे भावे जाणइ (न) पासइ । (सूत्र-५०)

अक्खर-सन्नी सम्मं, साइअं खलु स-पज्जवसिअं च ।
गमिअं अंग-पविट्ठं, सत्त-वि एए स-पडिवक्खा ॥१॥

आगम-सत्थ-ग्गहणं, जं बुद्धि-गुणेहिं अट्ठहिं दिट्ठं ।
बिंति सुय-नाण-लंभं, तं पुव्व-विसारया धीरा ॥२॥

सुस्सूसइ[1], पडिपुच्छइ[2], सुणेइ[3], गिण्हइ[4], अ ईहए[5], याऽवि ।
तत्तो अपोहए[6], वा धारेइ[7], करेइ[8], वा सम्मं ॥३॥

मूअं हुंकारं वा बाढक्कारं, पडिपुच्छ-विमंसा ।
तत्तो पसंग-पारायणं च, परिनिट्ठ सत्तमए ॥४॥

सुत्तत्थो खलु पढमो, बीओ निज्जुत्ति-मीसिओ भणिओ ।
तइओ य निरवसेसो, एस विही होइ अणुओगे ॥५॥

से तं अंग-पविट्ठं । से तं सुयनाणं । से तं परोक्ख-नाणं । से तं नंदि । (सूत्र-५१)

नंदि सम्मत्ता (ग्रन्थाग्रं 700)

॥ इति श्री नंदिसूत्रं समाप्तम् ॥

पत्तेयं पत्तेयं नियगं, कम्मफलमणुहवंताणं ।
को कस्स जए सवणो ? को कस्स व परजणो भणिओ ? ॥

प्रत्येक जीव अपने-अपने कर्मफल को अकेला ही भोगता है। ऐसी स्थिति में कौन किसका स्वजन है और किसका परजन।

संखे इव निरंजणे

રાગ-દ્વેષરૂપી રંગથી નહી લેપાયેલા

શંખ જેવા શ્રમણોને વંદન

JAINAM GRAPHICS
98258 51730/94264 26510